

İDARE

DERGİSİ

İÇİŞLERİ BAKANLIĞINCA İKİ AYDA BİR ÇIKARILIR

Yıl: 31

MART-NİSAN - MAYIS -HAZİRAN

Sayı:269, 270

İÇİNDEKİLER

TETKİKLER:

Sahife

Anayasa		3
Kanun ve Nizamların Tabı ve Neşri Mevzuu ve Tarihçesi	Fahri ÇÖKER	56
Trafik Kanunundaki Son Değişiklikler	Dr. Cevat GERAY	72
5917 Sayılı Kanuna Göre Yapılan Tahkikatlarda Yemin ve Verilen Kararların Damga ve Resim Kanununa göre durumu	A. Turhan ŞENEL	81

TERCÜMELER:

1958 Tarihli Fransız Anayasası Çerçevesi		
İçinde Valinin Durumu	Mehmet TARÜAN	85
Paris Şehri ve Seine Vilâyeti İdarî ve Malî Rejimi	Yusuf YAKUBOĞLU	101

İDARİ COĞRAFYA:

Sarıgöl Kazası İdarî Coğrafyası	N. Nihat ETİZ	129
---------------------------------	----------------------	-----

KANUNLAR:

139

ABONE BEDELİ

Türkiye için yıllıkı : 500 kuruş
Yabancı memleketler için yıllıkı : 750 kuruş

----- 000 -----

ABONE BEDELİNİN GÖNDERİLMESİ ŞEKLİ

A — Türkiye’de:

Bulunan yerin Malsandığına tutan yatırımlar mukabilinde alınacak (çeşitli gelir makbuzu) aynen ve taahhütlü mektupla;

İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü-Ankara

Adresine gönderilmelidir.

B — Yabancı memleketlerde:

Abone bedeline, makbuz pulu için 4 kuruş eklendikten sonra hâsıl olan meblâğ, posta veya banka havalesi olarak yukarıdaki adrese gönderilmelidir.

----- 000 -----

İdareyi ilgilendiren mevzularda hazırlanacak etütler kabul olunur.

Gönderilecek yazının iki nüsha olması ve 20, 25 sahifeyi geçmemesi, makinada seyrek satırla yazılmış olması ve yarım sahifeyi geçmeyen ayrıca bir de özü bulunması lâzımdır.

Dergiye derç olunmayan yazılar iade edilmez.

Yazı işleri için İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü’ne müracaat edilmelidir.

Sahibi: İçişleri Bakanlığı

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Mes’ul Müdürü: **Selim AYBAR**

Modern Hukuk Prensiplerine geniş yer verilmek suretiyle memleketimizin ilim otoriteleri 'tarafından hazırlanan ve Kurucu Meclis taraflıdan ittifakla kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası tam metin olarak dergimizin sayfalarını süslemektedir.

9/7/1961 pazar günü halkoyuna sunulacak olan Anayasamızın memleketimiz için mutlu olmasını dileriz.

Dergi

TETKİKLER

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

Kabul Tarihi: 27/5/1961

BAŞLANGIÇ

Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan;

Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti;

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk Milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve

«Yurtta Sulh, Cihanda Sulh» ilkesinin, Millî Mücadele ruhunun, mühlet egemenliğinin, Atatürk Devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak;

İnsan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak için;

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasayı kabul ve ilân ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile hürriyete, adalete ve fazilete âşık evlâtlarının uyanık bekçiliğine emanet eder.

BİRİNCİ KISIM

Genel Esaslar

I. Devletin şekli. MADDE 1 — Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

II. Cumhuriyetin nitelikleri. MADDE 2 — Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

III. Devletin bütünlüğü; resmî dil; başkent. MADDE 3 — Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.

Resmî dil Türkçedir.

Başkent Ankara'dır.

IV. Egemenlik. MADDE 4 — Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milletininindir.

Millet, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ, kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz.

V. Yasama yetkisi. MADDE 5 — Yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisininindir. Bu yetki devredilemez.

VI. Yürütme görevi. MADDE 6 — Yürütme görevi, kanunlar çerçevesinde, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilir.

VII. Yargı yetkisi. MADDE 7 — Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.

VIII. Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı. MADDE 8 — Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

IX. Devlet şeklinin değişmezliği MADDE — 9 — Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki Anayasa hükmü değiştirilemez ve

değiştirilmesi teklif edilemez.

İKİNCİ KISIM

Temel haklar ve ödevler

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel hükümler

MADDE 10 — Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilemez, vazgeçilemez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

I. Temel hakların niteliği ve korunması

Devlet, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşamayacak surette sınırlayan siyasî, İktisadî ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar.

II. Temel hakların özü

MADDE 11 — Temel hak ve hürriyetler, Ana-yasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa, bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz.

III. Eşitlik.

MADDE 12 — Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

IV. Yabancıların durumu.

MADDE 13 — Bu kısımda gösterilen hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak, kanunla sınırlanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kişinin hakları ve ödevleri

I. Kişi dokunulmazlığı - MADDE 14 — Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetine sahiptir.

Kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti, kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamaz.

Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz.

İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza konulamaz.

II. Özel hayatın korunması. MADDE 15 — Özel hayatın gizliliğine dokunulamaz. Adli kovuşturmanın gerektirdiği istisnalar saklıdır.

a) Özel hayatın gizliliği. Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; kamu düzeninin gerektirdiği hallerde de, kanunla yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça, kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz.

b) Konut dokunulmazlığı. MADDE 16 — Konuta dokunulamaz.

Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde de, kanunla yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça, konuta girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz.

c) Haberleşme MADDE 17 — Herkes, haberleşme hürriyetine

Hürriyeti sahiptir.

Haberleşmenin gizliliği esastır. Kanunun gösterdiği hallerde, hâkim tarafından kanuna uygun olarak verilmiş bir karar olmadıkça, bu gizliliğe dokunulamaz.

III. Seyahat ve

yerleşme hürriyeti. MADDE 18 — Herkes, seyahat hürriyetine sahiptir; bu hürriyet, ancak millî güvenliği sağlama ve salgın hastalıkları önleme amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

Herkes, dilediği yerde yerleşme hürriyetine sahiptir; bu hürriyet, ancak millî güvenliği sağlama, salgın hastalıkları önleme, kamu mallarını koruma, sosyal, İktisadî ve tarımsal gelişmeyi gerçekleştirme zorunluğuyula ve kanunla sınırlanabilir.

Türkler, yurda girme ve yurt dışına çıkma hürriyetine sahiptir. Yurt dışına çıkma hürriyeti kanunla düzenlenir.

IV. Düşünce ve inanç hak ve hürriyetleri MADDE 19 — Herkes, vicdan ve dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

a) Vicdan ve din hürriyeti. Kamu düzenine veya genel ahlâka veya bu amaçlarla çıkarılan kanunlara aykırı olmayan ibadetler, dinî ayin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dinî ayin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve Kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz. Kimse, dinî inanç ve Kanaatlarından dolayı kınanamaz.

Din eğitim ve öğrenimi, ancak kişilerin kendi isteğine ve küçüklerin de kanunî temsilcilerinin isteğine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, İktisadî veya hukukî temel düzenini, kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya şahsî çıkar veya nüfuz sağlama amacıyla, her ne suretle olursa olsun, dinî veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz. Bu yasak dışına çıkan veya başkasını bu yolda kışkırtanlar kanuna göre cezalandırılır; dernekler, yetkili mahkemece ve siyasî partiler, Anayasa Mahkemesince temelli kapatılır.

b) Düşünce hürriyeti.

MADDE 20 — Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir düşünce ve Kanaatlarını söz, ya-

zı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir.

Kimse, düşünce ve Kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz.

V. Bilim ve sanat MADDE 21 — Herkes, bilim ve sanatı serbestçe **hürriyeti**

öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Eğitim ve öğretim, Devletin gözetim ve denetimi altında serbesttir.

Özel okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir.

Çağdaş bilim ve eğitim esaslarına aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

VI. Basın ve yayımla ilgili hükümler. MADDE 22 — Basın hürdür; sansür

edilemez. evlet, basın ve haber alma hürriyetini sağlayacak tedbirleri alır.

a) Basın hürriyeti

Basın ve haber alma hürriyeti, ancak millî güvenliği veya genel ahlâkı korumak, kişilerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüzü, suç işlemeye kışkırtmayı önlemek ve yargı görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak için kanunla sınırlanabilir.

Yargı görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde hâkim tarafından verilecek kararlar saklı olmak üzere, olaylar hakkında yayın yasağı konamaz.

Türkiye’de yayımlanan gazete ve dergilerin toplatılması, bu tedbirlerin uygulanacağını kanunun açıkça gösterdiği suçların işlenmesi halinde ve ancak hâkim kararıyla olabilir.

Türkiye’de yayımlanan gazete ve dergiler, ancak 57 nci maddede belirtilen fiillerden mahkûm olma halinde mahkeme kararıyla kapatılabilir.

b) Gazete ve dergi çıkarma hakkı. MADDE 23 — Gazete ve dergi çıkarılması, önceden izin alma ve malî teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Gazete ve dergilerin çıkarılması, yayımı, malî kaynakları ve gazetecilik mesleği ile ilgili şartlar kanunla düzenlenir. Kanun, haber, düşünce ve Kanaatların serbestçe yayımlanmasını engelleyici veya zorlaştırmacı siyasî, İktisadî, malî veya teknik kayıtlar koyamaz.

Gazete ve dergiler, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin veya bunlara bağlı kurumların araç ve imkânlarından eşitlik esasına göre faydalanır.

c) Kitap ve broşür çıkarma hakkı. MADDE 24 — Kitap ve broşür yayımı izne bağlı tutulamaz; sansür edilemez.

Türkiye’de yayımlanan kitap ve broşürler, 22 nci maddenin 5nci fıkrası hükümleri dışında, toplatılamaz.

d) Basın araçlarının korunması. MADDE 25 — Basımevi ve eklentileri ve basın araçları, suç vasıtası olduğu gerekçesiyle de olsa, zapt veya müsadere edilemez veya işletilmekten alıkonulamaz.

e) Basın dışı haberleşme araçlarından faydalanma hakkı. MADDE 26 — Kişiler ve siyasî partiler, kamu tüzel kişileri elindeki basın dışı haberleşme ve yayın araçlarından faydalanma hakkına sahiptir. Bu faydalanmanın şartları ve usulleri, demokratik esaslara ve hakkaniyet ölçülerine uygun olarak kanunla düzenlenir. Kanun, halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve Kanaatlara ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşumunu köstekleyici kayıtlamalar koyamaz.

f) Düzeltme ve cevap hakkı. MADDE 27 — Düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir. Düzeltme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hakim tarafından karar verilir.

VII. Toplantı hak ve hürriyetleri.

a) Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı.

Dernek kurma hakkı.

MADDE 28 — Herkes, önceden izin almaksızın, silâhsız ve saldırısız toplanma veya gösteri yürüyüşü yapma hakkına sahiptir.

Bu hak, ancak kamu düzenini korumak için kanunla sınırlanabilir.

MADDE 29 — Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, ancak kamu düzenini veya genel ahlâkı korumak için kanunla sınırlanabilir.

VIII. Hakların korunmasıyla ilgili hükümler

a) Kişi güvenliği

MADDE 30 — Suçluluğu hakkında kuvvetli beyannamesiyle ilgili bulunan kişiler, ancak kaçmayı veya delillerin ilgili hükümler, yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla) Kişi güvenliği, adıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunla gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Tutukluluğun devamına karar verilebilmesi aynı şartlara bağlıdır.

Yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecik - meşinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir, bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kimselere, yakalama veya tutuklama sebeplerinin ve haklarındaki iddiaların yazılı olarak hemen bildirilmesi gerekir.

Yakalanan veya tutuklanan kimse, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç yirmi dört saat içinde hâkim önüne çıkarılır ve bu süre geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun kılınmaz. Yakalanan veya tutuklanan kimse, hâkim önüne çıkarılınca durum hemen yakınlarına bildirilir.

Bu esaslar dışında işleme tâbi tutulan kimselerin uğrayacakları her türlü zararlar kanuna göre Devletçe ödenir.

b) Hak arama hürriyeti

MADDE 31 — Herkes, meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak, iddia ve savunma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki dâvaya bakmaktan kaçınamaz.

c) Tabîî yargı yolu.

MADDE 32 — Hiç kimse, tabîî hâkiminden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi tabîî hâkiminden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.

d) Cezaların kanuni ve şahsî olması; zorlama yasağı.

MADDE 33 — Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilinden dolayı cezalandırılmaz.

Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konulur.

Kimseye, suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Kimse, kendisini veya kanunun gösterdiği yakınlarını suçlanma sonucu doğuracak beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Ceza sorumluluğu şahsîdir.

Genel müsadere cezası konulamaz.

e) İspat hakkı.

MADDE 34 — Kamu görev ve hizmetinde bulunanlara karşı, bu görev ve hizmetin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılan isnatlardan dolayı açılan hakaret dâvalarında, sanık, isnadın doğruluğunu ispat hakkına sahiptir. Bunun dışındaki hallerde ispat isteminin kabulü, ancak isnat olunan filin doğru olup olmadığının anlaşılmasında kamu yaran bulunmasına veya şikâyetçinin ispata razı olmasına bağlıdır.

I. Ailenin korun

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal ve İktisadî haklar ve ödevler

MADDE 35 — Aile Türk toplumunun temelidir. Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri, ailenin, ana

nın ve çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alır ve teşkilâtı kurar.

II. Mülkiyet hakkı. MADDE 36 — Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

a) Mülkiyete ait genel kural. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz

b) Toprak mülkiyeti MADDE 37 — Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken tedbirleri alır. Kanun bu amaçlarla değişik tarım bölgelerine ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini gösterebilir. Devlet, çiftçinin işletme araçlarına sahip olmasını kolaylaştırır.

Toprak dağıtımı, ormanların küçülmesi veya diğer toprak servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz

c) Kamulaştırma. MADDE 38 — Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların, kanunda gösterilen esas ve usullere göre, tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya veya bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Çiftçinin topraklandırılması, ormanların devletleştirilmesi, yeni orman yetiştirilmesi ve iskân projelerinin gerçekleştirilmesi amaçlarıyla kamulaştırılan toprak bedellerinin ödeme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngördüğü hallerde, ödeme süresi on yılı aşamaz. Bu takdirde, taksitler eşit olarak ödenir ve kanunla gösterilen faiz haddine bağlanır.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten çiftçinin hakkaniyetli ölçüler içerisinde geçinebilmesi için zarurî olan ve kanunla gösterilen kısmının ve küçük çiftçinin kamulaştırılan toprağının bedeli herhalde peşin ödenir.

d) Devletleştirme.

MADDE 39 — Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılığı kanunda gösterilen şekilde ödenmek şartıyla devletleştirilebilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngördüğü hallerde, ödeme süresi on yılı aşamaz ve taksitler eşit olarak ödenir; bu taksitler, kanunla gösterilen faiz haddine bağlanır.

III. Çalışma sözleşme hürriyeti.

MADDE 40 — Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Kanun, bu hürriyetleri, ancak kamu yararı amacıyla sınırlayabilir.

Devlet, özel teşebbüslerin millî iktisadın gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.

IV. İktisadî ve sosyal hayatın düzeni.

MADDE 41 — İktisadî ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacına göre düzenlenir.

İktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek; bu maksatla, millî tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma plânlarını yapmak Devletin ödevidir.

V. Çalışma ile ilgili hükümler.

MADDE 42 — Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir.

a) Çalışma hakkı ve ödevi.

Devlet, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, İktisadî ve malî tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler, işsizliği önleyici tedbirleri alır.

Angarya yasaktır.

Memleket ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda vatandaşlık ödevi niteliği alan beden veya fikir çalışmalarının şekil ve şartları, demokratik esaslara uygun olarak kanunla düzenlenir.

b) Çalışma şartları. MADDE 43 — Kimse, yaşına, gücüne ve cinsiyetine uygun olmayan bir işte çalıştırılmaz.

Çocuklar, gençler ve kadınlar, çalışma şartları bakımından özel olarak korunur.

c) Dinlenme hakkı. MADDE 44 — Her çalışan dinlenme hakkına sahiptir. Ücretli hafta ve bayram tatili ve ücretli yıllık izin hakkı kanunla düzenlenir.

d) Ücrette adalet hakkı. MADDE 45 — Devlet, çalışanların, yaptıkları sağlanması. işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli adaletli bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alır.

e) Sendika kurma hakkı. MADDE 46 — Çalışanlar ve işverenler, önce den izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler. işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir.

Sendika ve sendika birliklerinin tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz.

f) Toplu sözleşme ve grev hakkı. MADDE 47 — İşçiler, işverenlerle olan münavebe grev hakkı, sebeplerinde, İktisadî ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev haklarına sahiptirler.

Grev hakkının kullanılması ve istisnaları ve işverenlerin hakları kanunla düzenlenir.

VI. Sosyal güvenlik MADDE 48 — Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindendir.

VII. Sağlık hakkı. MADDE 49 — Devlet, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini ve tıbbî bakım görme sini sağlamakla ödevlidir.

Devlet, yoksul veya dar gelirli ailelerin sağlık

VII. Öğrenimin sağlanması. şartlarına uygun konut ihtiyaçlarını karşılayıcı tedbirleri alır.

MADDE 50 — Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama Devletin başta gelen ödevlerindendir.

İlköğrenim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburîdir ve Devlet okullarında parasızdır.

Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlama amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar.

Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları, topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Devlet, tarih ve kültür değeri olan eser ve anıtların korunmasını sağlar.

IX.Kooperatifçiliği geliştirme. MADDE 51 — Devlet, kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.

X. Tarımın ve çiftçinin korunması. MADDE 52 — Devlet, halkın gereği gibi beslenmesini, tarımsal üretimin toplumun yararına uygun olarak artırılmasını sağlamak, toprağın kaybolmasını önlemek, tarım ürünlerini ve tarımla uğraşanların emeğini değerlendirmek için gereken tedbirleri alır.

XI.Devletin İktisadî ve sosyal ödevlerinin sınırı. MADDE 53 — Devlet, bu Bölümde belirtilen İktisadî ve sosyal amaçlara ulaşma ödevlerini, ancak İktisadî gelişme ile malî kaynaklarının yeterliği ölçüsünde yerine getirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Siyasî haklar ve ödevler

I. Vatandaşlık. MADDE 54 — Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür.

Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türk'tür. Yabancı babadan ve Türk anadan olan çocuğun vatandaşlık durumu kanunla düzenlenir.

II. Seçme ve seçil me hakkı.

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.

Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça, vatandaşlıktan çıkarılamaz.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz.

MADDE 55 — Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme ve seçilme hakkına sahiptir.

Seçimler, serbest, eşit, gizli, tek dereceli genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yapılır.

III.Siyasî partilerle ilgili Hükümler.

MADDE 56 — Vatandaşlar, siyasî parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve çıkma hakkına sahiptir.

a) Parti kurma hakkı ve partilerin siyasî hayattaki yeri.

Siyasî partiler, önceden izin almadan kurulur ve serbestçe faaliyette bulunurlar.

Siyasî partiler, ister iktidarda ister muhalefette olsunlar, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

b)Partilerin uyacakları esaslar.

MADDE 57 — Siyasî partilerin tüzükleri, programları ve faaliyetleri, insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği temel hükmüne uygun olmak zorundadır. Bunlara uymayan partiler temelli kapatılır.

Siyasî partiler, gelir kaynakları ve giderleri hakkında Anayasa Mahkemesine hesap verirler.

Partilerin iç çalışmaları, faaliyetleri, Anayasa Mahkemesine ne suretle hesap verecekleri ve bu Mahkemece mali denetimlerinin nasıl yapılacağı, demokrasi esaslarına uygun olarak kanunla düzenlenir.

Siyasî partilerin kapatılması hakkındaki dâvalara Anayasa Mahkemesinde bakılır ve kapatma kararı ancak bu Mahkemece verilir.

- IV. Kamu hizmetlerine girme hakkı** MADDE 58 — Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.
- Hizmete alınmada, ödevin gerektirdiği nitelik-başka hiçbir ayırım gözetilemez.
- a) Hizmete girmelerden MADDE 59 — Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları kanunla düzenlenir. Yasama ve yürütme organlarında görev alanlar, bundan istisna edilemez.
- b) Mal bildirimi.
- V. Millî Savunma hak ve ödevi** MADDE 60 — Yurt savunmasına katılma, her hak ve ödevi. Türkün hakkı ve ödevidir. Bu ödev ve askerlik yükümü kanunla düzenlenir.
- VI. Vergi ödevi.** MADDE 61 — Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.
- Vergi, resim ve harçlar ve benzeri malî yükümler ancak kanunla konulur.
- VII. Dilekçe hakkı.** MADDE 62 — Vatandaşlar, kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, tek başlarına veya topluca, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.
- Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Cumhuriyetin temel kuruluşu

BİRİNCİ BÖLÜM

Yasama

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

- I. T. B. M. M. nin kuruluşu.** MADDE 63 — Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosundan kuruludur.

II. T. B. M. M. ilin Meclisler, Anayasada gösterilen hallerde birlikte görev ve toplandır.
yetkileri.

a) Genel olarak.

MADDE 64 — Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yet- kilerindendir.

b) Milletlerarası antlaşmaları uygun bulma

MADDE 65 — Türkiye Cumhuriyeti, adına yabancı Devletlerle ve milletlerarası kurullarla yapılacak antlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

İktisadî, ticarî veya teknik münasebetleri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan antlaşmalar, Devlet mâliyesi bakımından bir yüklenme gerektirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayınlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde, bu antlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir antlaşmaya dayanan uygulama antlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan İktisadî, ticarî, teknik veya İdarî antlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkra göre yapılan İktisadî, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren antlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü antlaşmaların yapılmasında 1nci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında 149 uncu ve 151nci maddeler gereğince Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.

c) **Silahlı kuvvet kullanılmasına izin verme.** MADDE 66 — Milletlerarası hukukun meşru saydığı hallerde savaş hâli ilânına ve Türkiye'nin Taraf olduğu milletlerarası antlaşmalar veya mil- letlerarası nezaket kurallarının, gerektirdiği haller dışında, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin verme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisidir.

Bu izin için, Meclisler, birlikte toplanarak karar verirler.

III. Millet Meclisi. MADDE 67 — Millet Meclisi, genel oyla seçilen dört yüz elli milletvekilinden kuruludur.

a) Kuruluş.

b) Milletvekili seçilme yeterliliği MADDE 68 — Otuz yaşını dolduran her Türk bil yeterliği, milletvekili seçilebilir.

Türkçe okuyup yazma bilmeyenler, kısıtlılar, yükü olmasına ve muaf bulunmamasına rağmen muvaz askerlik hizmetini yapmayanlar veya yapmış sayılmayarak ve kamu hizmetlerinden yasaklılar ile ağır hapis cezası gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymiş olanlar ve - taksirli suçlar hariç olmak üzere - beş yıl fazla hapis cezasıyla veya zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle kesin olarak hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar da, milletvekili seçilemezler.

Aday olmak, memurluktan çekilme şartına bağlanamaz. Seçim güvenliği bakımından hangi memurların ne gibi şartlarla aday olabilecekleri kanunla düzenlenir.

Hâkimler ile subay, askerî memur ve astsubaylar, mesleklerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve seçilemezler.

c)Millet Meclisinin seçimi MADDE 69 — Millet Meclisi seçimleri dört yılda bir yapılır.

Meclis, bu süre dolmadan seçimin yenilenmesine

IV.Cumhuriyet karar verebilir. Süresi biten milletvekili yeniden seçilebilir.

Senatosu. Yenilenmesine karar verilen Meclisin yetkileri, yeni Meclisin seçilmesine kadar sürer.

a) Kuruluş.

MADDE 70 — Cumhuriyet Senatosu, genel oyla seçilen yüz elli üye ile Cumhurbaşkanıınca seçilen on beş üyeden kuruludur.

13 Aralık 1960 tarihli ve 157 sayılı Kanunun altında adları bulunan Milli Birlik Komitesi Başkanı ve üyeleri ile eski Cumhurbaşkanı, yaş kaydı gözetilmeksizin, Cumhuriyet Senatosunun tabîi üyesidirler. Tabîi üyeler, Cumhuriyet Senatosunun diğer üyelerinin tâbi oldukları hükümlere tâbidirler. Ancak, haklarında bu Anayasanın 73 üncü maddesinin 1nci ve 2nci fıkraları ve 10 uncu geçici maddesinin 1nci fıkrası hükümleri uygulanmaz. Tabîi üye olarak Cumhuriyet Senatosuna katıldıktan sonra bir siyasî partiye girenlerin tabîi üyelik sıfatı, partiye girişlerinden sonraki ilk Cumhuriyet Senatosu üyeliği seçimi tarihinde sona erer.

b) Cumhuriyet Senatosuna üye olan her Türk, Cumhuriyet Senatosu seçimlerinde de seçme hakkı. MADDE 71 — Millet Meclisi seçimlerinde seçmen aynı şartlarla oy kullanır.

c) Cumhuriyet Senatosu öğretilmiş bulunan ve milletvekili seçilmeye engel üyeliğine seçilme durumu olmayan her Türk, Cumhuriyet Senatosuna yeterliği. MADDE 72 — Kırk yaşını doldurmuş ve yük - sek öğretilmiş bulunan ve milletvekili seçilmeye engel üyeliğine seçilme durumu olmayan her Türk, Cumhuriyet Senatosuna yeterliği. üye seçilebilir.

Cumhurbaşkanıınca seçilecek üyeler, çeşitli alanlarda seçkin hizmetleriyle tanınmış ve kırk yaşını bitirmiş kimselerden olur, bunlardan en az onu bağımsızlar arasından seçilir.

d) Cumhuriyet MADDE 73 — Cumhuriyet Senatosu üyeliğinin Senatosu üyeliğinin süresi altı yıldır. Süresi biten üyeler yeniden seçilebilir. süresi.

Cumhuriyet Senatosunun genel oyla ve Cum-

V. T. B. M. M. Hurbaşkanınca seçilen üyelerinin üçte biri her iki yılda
Seçimlerinin bir yenilenir. Cumhurbaşkanınca seçilen üyelerin süresi
geriye biter veya bu üyeliklerde herhangi bir sebeple boşalma
bırakılması ve olursa, Cumhurbaşkanı, bir ay içinde yeni üyeleri seçer.
ara seçimleri

Boşalan bir üyeliğe seçilen kimse, yerine seçildiği üyenin süresini tamamlar.

MADDE 74 — Savaş sebebiyle yeni seçimlerin yapılmasına imkân görülmezse, seçimler kanunlarıyla bırakılma- bir yıl geriye bırakılabilir.

Meclislerin ara seçimleri her iki yılda bir Cumhuriyet-Senatosu seçimiyle birlikte yapılır.

Millet Meclisi genel seçimlerine bir yıl kala ara seçimi yapılmaz.

VI.Seçimlerin genel MADDE 75 — Seçimler yargı organlarının yerel
yönetim ve yönetim ve genel yönetim ve denetimi altında
denetimi yapılır. Seçimlerin denetimi. başlamasından
bitimine kadar, seçimin düzen için

de yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kuruludur.

Yüksek Seçim Kurulunun ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.

Yüksek Seçim Kurulu, yedi asıl ve dört yedek üyeden kuruludur. Üyelerin altısı Yargıtay, beşi Danıştay genel kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir. Bu üyeler salt çoğunluk ve gizli oyla aralarından bir Başkan

ve bir Başkanvekili seçerler.

Yüksek Seçim Kuruluna Yargıtay ve Danıştay- dan seçilmiş üyeler arasından adçekme ile ikişer yedek üye ayrılır. Yüksek Seçim Kurulu Başkan ve Başkanvekili adçekmeye girmezler.

B) MECLİSLERE AİT MÜŞTEREK HÜKÜMLER

I. T. B. M. M. MADDE 76 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğiyle ilgili üyeleri, seçildikleri bölgeyi veya kendilerini seçenleri hükümler. değil, bütün Milleti temsil ederler.

a) Milletin temsili MADDE 77 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, görevlerine başlarken şöyle ant içerler:

b) Ant içme.

«Devletin bağımsızlığını, vatanın ve milletin bütünlüğünü koruyacağıma; Milletin kayıtsız şartsız egemenliğine, demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine bağlı kalacağıma ve halkın mutluluğu için çalışacağıma namusum üzerine söz veririm.»

c) Üyelikle bağdaşmayan işler,

MADDE 78 İki Meclis üyeliği bir kişide birleşemez.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinde ve bunlara bağlı kuruluşlarda, Devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya veya dolayısıyla katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda, kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların yönetim kurullarında ve başka işlerinde görev alamazlar ve bunların her hangi bir yüklenme işini doğrudan doğruya veya dolayısıyla kabul edemezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, yürütme organının teklif, inha, atama veya onamasına bağlı resmî veya özel herhangi bir işle görevlendirilemezler. Bir üyenin belli konuda ve altı ayı aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca verilecek geçici bir görevi kabul edebilmesi, kendi Meclisinin kararına bağlıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ile

bağdaşmayan diğer görev ve işler kanunla gösterilir.

**d) Yasama
dokunulmazlığı**

MADDE 79 — Türkiye Büyük Millet Meclisi dokunulmazlığı. üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden ve bunları

Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar.

Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir Meclis üyesi, kendi Meclisinin karan olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali bu hükmün dışındadır; ancak, bu halde, yetkili makam, durumu hemen ve doğrudan doğruya üyenin Meclisine bildirmek zorundadır.

Bir Meclis üyesi hakkında seçiminden önce veya sonra verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, üyelik sıfatının sona ermesine bırakılır. Üyelik süresince zamanaşımı işlemez.

Tekrar seçilen Meclis üyesi hakkındaki takibat, kendi Meclisinin yeniden dokunulmazlığını kaldırmasına bağlıdır.

Meclislerdeki siyasi parti gruplarınca, yasama dokunulmazlığı ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.

e) Üyeliğin düşmesi.

MADDE 80 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği, bir üyenin üye seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymesi, çekilmesi, kısıtlanması, üyelikle bağdaşmayan bir hizmet kabul etmesi veya Meclis çalışmalarına izinsiz veya özürsüz ve aralıksız olarak bir ay katılmaması yüzünden üyeliğinin düştüğünün kendi Meclisince karara bağlanması hallerinde sona erer.

f) İptal istemi.

MADDE 81 — Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya üyeliğin düştüğüne Meclisçe karar

verilmesi hallerinde, karar tarihinden başlayarak bir hafta içinde, ilgili üye veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden herhangi biri, bu kararın, Anayasa veya İçtüzük hükümlerine aykırılığı iddiasıyla iptali için Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Anayasa Mahkemesi, iptal istemini on beş gün içinde karara bağlar.

g) ödenek yolluklar

ve MADDE 82 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları kanunla düzenlenir.

Ödeneğin aylık tutarı birinci derecedeki Devlet memurunun aylığını; yolluk da ödeneğin yarısını aşamaz.

Ödenek ve yollukların en çok üç aylığı önceden ödenebilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin aylık ve ödeneklerine her ne suretle olursa olsun yapılacak zam ve ilâveler, ancak bu zam ve ilâveleri takip eden milletvekilleri genel seçiminden sonra uygulanır.

II. T. B. M. M. İlin faaliyetiyle ilgili hükümler.

MADDE 83 — Türkiye Büyük Millet Meclisi, her yıl Kasım ayının ilk günü kendiliğinden toplanır.

a) Toplanma ve tatil.

Türkiye Büyük Millet Meclisi yılda en çok beş ay tatil yapılabilir. Meclisler aynı zamanda tatile girerler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, ara verme veya tatil sırasında, doğrudan doğruya veya Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, Cumhurbaşkanınca toplantıya çağırılır. Meclis Başkanları da, kendi Meclislerini doğrudan doğruya veya üyelerinin beşte birinin istemi üzerine toplantıya çağırırlar.

Meclislerden biri toplantıya çağırılınca, diğeri kendiliğinden toplanır.

Ara verme veya tatil sırasında toplantıya çağırılan Meclisler, önce, bu toplantıyı gerektiren konu üzerinde görüşme yaparlar.

**b) Başkanlık
Divanı.**

MADDE 84 — Meclislerin Başkanlık Divanları, o Meclisteki siyasî parti gruplarının kuvvetleri ölçüsün de Divana katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur.

Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanları, kendi Meclislerince üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ve gizli oy ile ikişer yıl için seçilirler; ilk iki oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, salt ço-

ğunlukla yetinilir. Meclis Başkanlıkları için Meclisteki siyasî parti grupları aday gösteremezler.

Başkanlar ve Başkanvekilleri, üyesi bulundukları siyasî partilerin veya siyasî parti gruplarının Türkiye Büyük Millet Meclisinin içinde veya dışındaki faaliyetlerine ve görevlerinin yerine getirilmesini gerektiren haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkan oy kullanamaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantılarında Başkanlık Divanı, Millet Meclisi Başkanlık Divanıdır.

**c) İktüzük, siyasî
parti grupları ve
kolluk işleri**

MADDE 85 — Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler, çalışmalarını, kendi yaptıkları İktüzüklerin hükümlerine göre yürütürler.

İktüzük hükümleri, siyasî parti gruplarının, Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir. Siyasî parti grupları, en az on üyeden meydana gelir.

Meclisler, kendi kolluk işlerini Başkanları eliyle düzenler ve yürütürler.

**d) Toplantı ve karar
yeter sayısı.**

MADDE 86 — Her Meclis, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve Anayasada başkaca hüküm yoksa, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar verir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde toplantı

yetersayısı, her iki Meclis üye tamsayısı toplamının salt çoğunluğudur.

- e) **Görüşmelerin açıklığı ve yayınlanması.** MADDE 87 — Meclis görüşmeleri açıktır ve ilgili Meclisin tutanak dergisinde tam olarak yayınlanır. Meclisler, İçtüzük hükümlerine uygun olarak kapalı oturumlar yapabilir; bu oturumlardaki görüşmelerin yayımı ilgili Meclisin kararma bağlıdır.

Meclislerdeki açık görüşmelerin her türlü vasıta ile yayımı önlenemez.

- III. **T. B. M. M nin denetim yolları** MADDE 88 — Soru, genel görüşme, Meclis son, soruşturması ve Meclis araştırması her iki Meclisin yetkilerindendir.

a) **Genel olarak**

Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir.

b) **Gensoru**

MADDE 89 — Gensoru yetkisi yalnız Millet Meclisindedir.

Milletvekillerce veya bir siyasî parti grubunca verilen gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı, verilişinden sonraki ilk birleşimde görüşülür. Bu görüşmede, ancak önerge sahibi veya önerge sahiplerinden biri, siyasî parti grupları adına birer milletvekili, Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya bir Bakan konuşabilir.

Gündeme alma kararı ile birlikte gensorunun görüşülme günü de belli edilir.

Gensorunun görüşülmesi, gündeme alma kararı tarihinden başlayarak iki gün geçmedikçe yapılamaz ve yedi günden sonraya bırakılamaz.

Gensoru görüşmeleri sırasında üyelerin vere - çekleri gerekçeli güvensizlik önergeleri veya Bakanlar Kurulunun güven isteği, bir tam gün geçtikten sonra oylanır.

Bakanlar Kurulunun veya bir Bakanın düşürülebilmesi, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla olur.

c) **Meclis soruşturması**

MADDE 90 — Başbakan veya Bakanlar hakkında yapılacak soruşturma istemleri, Türkiye Büyük

Millet Meclisinin birleşik toplantısında görüşülür ve karara bağlanır.

Soruşturma, her iki Meclisten eşit sayıda seçilecek üyelerden kurulu komisyonca yürütülür.

Yüce Divana sevk hususundaki karar birleşik toplantıda verilir.

Meclislerdeki siyasî parti gruplarında, Meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.

C) KANUNLARIN YAPILMASI

I. Genel kurallar.

a) Kanun teklif etme yetkisi.

MADDE 91 — Kanun teklif etmeye, Bakanlar Kurulu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri yetkilidirler.

Üyeler, kendi tekliflerini her iki Meclisin ilgili komisyonlarında savunabilirler.

a) Kanunların görüşülmesi ve kabulü.

Cumhuriyet Senatosunun metni Millet Meclisince benimsenirse, kanunlaşır, reddedilirse, tasarı veya teklif düşer; Cumhuriyet Senatosundan gelen metin Millet Meclisince değiştirilerek kabul edilirse, 5nci fıkra hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi komisyonlarında ve genel kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar; bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde on beş günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin Millet Meclisi tarafından kabulü için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu lâzımdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının üçte iki

çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin kanunlaşabilmesi, Millet Meclisi tarafından üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilmesine bağlıdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Edilmiş sayılır. Bu fıkra da belirtilen süreler Meclislerin devamınca işlemez.

Yasama Meclislerinin ve mahallî idarelerin seçimleri ve siyasî partilerle ilgili tasarı ve tekliflerin kabul veya reddinde yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır. Ancak, karma komisyon kurulmasını gerektiren hallerde, karma komisyonun raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında görüşülür ve karara bağlanır; Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında Millet Meclisinin ilk metninin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunun oyu lâzımdır. 8nci 9 ncü fıkralar hükümleri saklıdır.

Cumhuriyet Senatosu üyesinden kurulu bir karma komisyona verilir. Bu komisyonun kuruluşunda, iktidar grubuna veya gruplarına en az otuz üye verilmek şartıyla, siyasî parti gruplarının ve bağımsızların oranlarına göre temsili göz önünde tutulur.

Karma komisyonun en çok sekiz hafta içinde kabul edeceği metin, önce Cumhuriyet Senatosunda görüşülür ve en geç on gün içinde karara bağlanır.

Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen metin, en geç bir hafta içinde yeniden görüşülmek üzere, karma komisyona verilir. Karma komisyonun kabul ettiği son metin Millet Meclisinde görüşülür ve malî yılbaşına kadar karara bağlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclislerinin genel kurullarında, Bakanlık ve daire bütçeleriyle katma bütçeler hakkındaki düşüncelerini, her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar; bölümler ve değişiklik önermeleri, üzerlerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oya konur.

Cumhur başkanı Millet Meclisince kabul edilen kanunları on gün içinde yayınlanınca yayınlar; uygun bulmadığı kanunu bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bütçe kanunu tasarılarının genel kurullarda görüşülmesi sırasında gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı teklifler yapamazlar. birlikte, aynı süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. Bütçe kanunları ve Anayasa bu hükmün dışındadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu yine kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayınlanır.

**c) Kanunların
Cumhurbaşkanınca
yayınlanması**

Madde 93 — Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük birlikte, aynı süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. Bütçe kanunları ve Anayasa bu hükmün dışındadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu yine kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayınlanır.

**H. Bütçenin
görüşülmesi ve
kabulü, gider artınca
ve gelir azalmızca
teklifler**

MADDE 94 — Genel ve katma bütçe tasarıları gülmesi ve kabile millî bütçe tahminlerini gösteren rapor, malî yıllar bulur gider başından en az üç ay önce, Bakanlar Kurulu tarafından ve gelir dan, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur, azaltıcı teklif- Bu tasarılar ve rapor, otuz beş milletvekiliyle on Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen metin, en geç bir hafta içinde yeniden görüşülmek üzere, karma komisyona verilir. Karma komisyonun kabul ettiği son metin Millet Meclisinde görüşülür ve malî yılbaşına kadar karara bağlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclislerinin genel kurullarında, Bakanlık ve daire bütçeleriyle katma bütçeler hakkındaki düşüncelerini, her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar; bölümler ve değişiklik önermeleri, üzerlerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oya konur.

Cumhur başkanı Millet Meclisince kabul edilen kanunları on gün içinde yayınlanınca yayınlar; uygun bulmadığı kanunu bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bütçe kanunu tasarılarının genel kurullarda görüşülmesi sırasında gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı teklifler yapamazlar. birlikte, aynı süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. Bütçe kanunları ve Anayasa bu hükmün dışındadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu yine kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayınlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yürütme

A) CUMHURBAŞKANI

I. Seçimi ve tarafsızlığı.

MADDE 95 — Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince, kırk yaşını doldurmuş ve yüksek öğrenim yapmış kendi üyeleri arasından, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile ve gizli oyla yedi yıllık bir süre için seçilir; ilk iki oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinilir.

Bir kimse arka arkaya iki defa Cumhurbaşkanı seçilemez.

II. Ant içmesi.

Cumhurbaşkanı seçilenin partisi ile ilişkisi kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sıfatı sona erer.

MADDE 96 — Cumhurbaşkanı, görevine başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde şöyle ant içer:

«Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Türk Devletinin bağımsızlığına, vatanın ve milletin bütünlüğüne yönelecek her tehlikeye karşı koyacağıma; milletin kayıtsız şartsız egemenliğini ve Anayasayı sayacağıma ve savunacağıma; İnsan Haklarına dayanan demokrasi ve hukuk devleti ilkelerinden ve tarafsızlıktan ayrılmayacağına; Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefini koruyup yüceltmek ve üzerime aldığım görevi yerine getirmek için bütün gücümle ve varlığımla çalışacağıma namusum üzerine söz veririm.»

III. Görev ve yetkileri.

MADDE 97 — Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Bu sıfatla, Türkiye Cumhuriyetini ve Millet'in birliğini temsil eder.

Cumhurbaşkanı, gerekli gördükçe, Bakanlar Kuruluna başkanlık eder; yabancı Devletlere Türk Devletinin temsilcilerini gönderir ve Türkiye'ye gön derilen yabancı Devlet temsilcilerini kabul eder; milletlerarası antlaşmaları onaylar ve yayımlar; sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle belirli kişilerin cezalarını hafifletebilir veya kaldırabilir.

IV. Sorumsuzluğu.

MADDE 98 — Cumhurbaşkanı, göreviyle ilgili işlemlerinden sorumlu değildir.

Cumhurbaşkanının bütün kararları, Başbakan ve ilgili Bakanlarca imzalanır. Bu kararlardan Başbakan ile ilgili Bakan sorumludur.

V. Sorumluluğu.

MADDE 99 — Cumhurbaşkanı, vatan hainliğinden dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte birinin teklifi üzerine, üye tamsayısının en az üçte ikisinin Meclislerin birleşik toplantısında vereceği kararla suçlanır.

VI.

Cumhurbaşkanı na vekillik etmek

MADDE 100 — Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, görevine dönmesine kadar; ölüm, çekilme veya başka bir sebeple Cumhurbaşkanı makamının boşalması halinde de yenisi seçilinceye kadar, Cumhuriyet Senatosu Başkanı Cumhurbaşkanlığına vekillik eder.

VII. Görevin sona ermesi ve yeniden Cumhurbaşkanı seçimi.

I. Kuruluş.

MADDE 101 — Cumhurbaşkanının görev sürmesi ve yeni reisin dolmasına on beş gün kalınca veya Cumhurbaşkanı başkanlığı boşalınca, yeni Cumhurbaşkanı seçilir; Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanık değilse, hemen toplantıya çağrılır.

B) BAKANLAR KURULU

MADDE 102 — Bakanlar Kurulu, Başbakan ve Bakanlardan kuruludur.

Başbakan, Cumhurbaşkanı'nca, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri arasından atanır.

Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya milletvekili seçilme yeterliğine sahip olanlar arasından Başbakanca seçilir ve Cumhurbaşkanı'nca atanır.

II. İşe başlama ve güven oyu. MADDE 103 — Bakanlar Kurulunun listesi tam olarak Meclislere sunulur; Meclisler tatilde ise toplantıya

a) Göreve başlarken güven oyu.

Bakanlar Kurulunun programı, kuruluşundan en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir Bakan tarafından Meclislerde okunur ve Millet Meclisinde güven oyuna başvurulur. Güven oyu için görüşmeler, programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra başlar ve görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra oylama yapılır.

b) Görev sırasında güvenoyu.

MADDE 104 — Başbakan, gerekli görürse, Bakanlar Kurulunda görüştüktten sonra, Millet Meclisinden güven isteyebilir.

Güven istemi, Millet Meclisine bildirilmesinden bir tam gün geçmedikçe görüşülemez ve görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçmedikçe oya konulamaz.

Güven istemi, ancak üye tamsayısının salt çoğunluğuyla reddedilebilir.

III. Görev ve siyasi sorumluluk.

MADDE 105 — Başbakan, Bakanlar Kurulunun sorumluluk. başkanı olarak, Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve Hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir. Bakanlar Kurulu, bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumludur.

Her bakan, kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden ayrıca sorumludur.

Bakanlar, dokunulmazlık ve yasaklamalar bakımından Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleriyle aynı durumdadır.

IV. Bakanlıkların kurulması ve Bakanlar.

MADDE 106 — Bakanlıklar, kanunun koyduğu esaslara göre kurulur.

Açık olan Bakanlıklarla izinli veya özürlü olan bir Bakan, diğer bir Bakan geçici olarak vekillik eder. Ancak, bir Bakan birden fazlasına vekillik edemez.

V. Tüzükler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla Yüce Divana verilen bir Bakan, bakanlıktan düşer.

Her hangi bir sebeple boşalan Bakanlığa en geç on beş gün içinde atanma yapılır.

MADDE 107 — Bakanlar Kurulu, kanunun uygulanmasını göstermek veya kanunun emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak şartıyla ve Danıştay'ın incelemesinden geçirilerek, tüzükler çıkarabilir.

Tüzükler, Cumhurbaşkanınca imzalanır ve kanunlar gibi yayınlanır.

VI. Millet Meclisi seçimlerinin Cumhurbaşkanınca yenilenmesi.

MADDE 108 — Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü maddeleri uyarınca verilen güvensizlik oyu sebebiyle, on sekiz aylık bir süre içinde, Bakanlar Kurulu iki defa düşmüş ve üçüncü defa güvensizlik oyu verilmiş olursa, Başbakan, Cumhurbaşkanından, Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesini isteyebilir. Bu istek üzerine, Cumhurbaşkanı, Meclislerin Başkanlarına danışarak, seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. Yenilenme karar Resmi Gazete'- de yayınlanır ve hemen seçime gidilir.

VII. Seçimlerde geçici Bakanlar kurulu

MADDE 109 — Millet Meclisi genel seçimlerinden önce, Adalet, içişleri ve Ulaştırma Bakanları Kurulu çekilir. Seçimin başlangıç tarihinden üç gün önce; seçim dönemi bitmeden seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde ise, bu karardan başlayarak beş gün içinde, Barbakanca Türkiye Büyük Millet Meclisinin bağımsız üyeleri arasında yeni Adalet, içişleri ve Ulaştırma Bakanları atanır.

108 inci madde gereğince seçimlerin yenilenmesine karar verildiğinde Bakanlar çekilir ve Başbakan geçici bir Bakanlar Kurulu kurar.

Geçici Bakanlar Kuruluna, Adalet, içişleri ve Ulaştırma Bakanları Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bağımsızlardan olmak üzere, Millet Meclisindeki siyasî parti gruplarından, bu Meclisteki oranlarına göre üye alınır.

Siyasî parti gruplarından alınacak üye sayısını, Millet Meclisi Başkanı tespit ederek Başbakana bildirir. Teklif edilen Bakanlığı kabul etmeyen veya sonradan çekilen partililer yerine, Türkiye Büyük Millet Meclisi içinden veya dışardan bağımsızlar atanır.

Geçici Bakanlar Kurulu, yenilenme kararının Resmî Gazetede ilânından itibaren beş gün içinde kurulur.

Geçici Bakanlar Kurulu için güven oyuna başvurulmaz.

Geçici Bakanlar Kurulu, seçim süresince ve yeni Meclis toplanıncaya kadar vazife görür.

VIII. Millî Savunma

a) Başkomutanlık Genelkurmay Başkanlığı-

MADDE 110 — Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevî varlığından ayrılmaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur.

Millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin savaşa hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu sorumludur.

Genelkurmay Başkanı, Silahlı, Kuvvetlerin komutanıdır.

Genelkurmay Başkam, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, Cumhurbaşkanınca atanır; görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Genelkurmay Başkanı bu görev ve yetkilerinden dolayı Başbakana karşı sorumludur.

b) Millî Güvenlik

MADDE111 — Millî Güvenlik Kurulu, kanununun Kurulu gösterdiği Bakanlar ile Genelkurmay Başkam

ve Kuvvet temsilcilerinden kuruludur.

Millî Güvenlik Kuruluna Cumhurbaşkanı Başkanlık eder; bulunmadığı zaman, bu görevi Başbakan yapar.

Millî Güvenlik Kurulu, millî güvenlik ve ilgili kararların alınmasında ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcılık etmek üzere, gerekli temel görüşleri Bakanlar Kuruluna bildirir.

L idarenin esasları. C) İDARE

- a) İdarenin bütünlüğü MADDE 112 — İdarenin kuruluş ve görevleri ve kamu tüzel Merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına kişiliği. dayanır.

İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.

Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.

- b) Yönetmelikler. MADDE 113 — Bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler. Yönetmelikler Resmî Gazete ve yayınlanır.

- c) Yargı denetimi. MADDE 114 — İdarenin hiçbir eylem ve işlemi, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak dâvalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.

II. İdarenin kuruluşu

- a) Merkezî idarelere MADDE 115 — Türkiye, merkezî idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, İktisadî şart ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır.

İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.

Belli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla, birden çok ili içine alan çevrede, bu hizmetler için, yetki genişliğine sahip kuruluşlar meydana getirilebilir.

- b) Mahallî idareler

MADDE 116 — Mahallî idareler, il, belediyeler ya köy halkının müşterek mahallî ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen Kamu tüzel kişileridir.

Mahallî idarelerin seçimleri, kanunun gösterdiği zamanlarda ve 55 inci maddede yazdı esaslara göre yapılır.

Mahallî idarelerin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kazanma ve kaybetmeleri konusundaki denetim, ancak yargı yolu ile olur.

Mahallî idarelerin kuruluşları, kendi aralarında birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

III. Memurlarla ilgili hükümler

a) Genel kural.

MADDE 117 — Devletin ve diğer kamu tüzel ilgili hükümler, kişilerinin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar eliyle görülür.

Memurların nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

b) Memur teminatı

MADDE 118 — Memurlar ve kamu kurumu nitelikleri meslek teşekkülleri mensupları hakkında yapılacak disiplin kovuşturmalarında, isnat olunan hususun ilgiliye açıkça ve yazılı olarak bildirilmesi, yazılı savunmasının istenmesi ve savunma için belli bir süre tanınması şarttır.

Bu esaslara uyulmadıkça disiplin cezası verilemez.

Disiplin kararları, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

Asker kişileri hakkındaki hükümler saklıdır.

c) Memurları siyasî partilere girememesi

MADDE 119 — Memurlar ve kamu İktisadî teşebbüslerinin yönetim ve denetim işlerinde çalışan-girememesi lar ve kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların merkez kurullarında görev alanlar, siyasî partilere üye olamazlar. Memurlar ve kamu İktisadî teşebbüslerinde çalışanlar, görevlerini yerine getirir-

IV. Özerk kuruluşlar. vatandaşlar arasında, siyasî kanaatkarından dolayı
a) üniversiteler. herhangi bir ayırım yapamazlar.

Bu esaslara aykırı hareketleri mahkeme hükmüyle sabit olanlar, kamu hizmetinden temelli çıkarılır.

MADDE 120 — Üniversiteler, ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler, bilimsel ve İdarî özelliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

Üniversiteler, kendileri tarafından seçilen yetkili öğretim üyelerinden kurulu organları eliyle yönetilir ve denetlenir; özel kanuna göre kurulmuş Devlet üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır.

Üniversite organları, öğretim üyeleri ve yardımcıları, Üniversite dışındaki makamlarca, her ne suretle olursa olsun, görevlerinden uzaklaştırılma- mazlar.

Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler.

Üniversitelerin kuruluş ve işleyişleri, organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri, öğretim ve araştırma görevlerinin Üniversite organlarıncı denetlenmesi, bu esaslara göre kanunla düzenlenir.

Siyasî partilere üye olma yasağı, Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları hakkında uygulanmaz. Ancak, bunlar partilerin genel merkezleri dışında yönetim görevi alamazlar.

b) Radyo ve **MADDE 121** — Radyo ve televizyon televizyonun idaresi istasyonlarının idaresi, özerk kamu tüzel kişiliği halinde, ve haber ajansları. kanunla düzenlenir.

Her türlü radyo ve televizyon yayımları, tarafsızlık esaslarına göre yapılır.

Radyo ve televizyon idaresi, kültür ve eğitime yardımcılık görevinin gerektirdiği yetkilere sahip kılınır.

Devlet tarafından kurulan veya Devletin malî yardım alan haber ajanslarının tarafsızlığı esastır.

V. Kamu Kurumu kanunla meydana getirilir ve meslek kuruluşlar organları niteliğinde ki kendileri tarafından ve kendi üyeleri arasından seçilir. **meslek kuruluşları,** İdare, seçilmiş organları, bir yargı mercii kararına dayanmaksızın, geçici veya sürekli olarak görevinden uzaklaştıramaz.

Meslek kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz.

VI. Olağanüstü yönetim usulleri. MADDE 123 — Olağanüstü hallerde vatandaşlar için konulabilecek para, mal ve çalışma yükümleri ile bu hallerin ilânı, yürütülmesi ve kaldırılması ile ilgili usuller kanunla düzenlenir.

a) Olağanüstü haller. MADDE 124 — Savaş hali, savaş gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması sebebiyle, Bakanlar Kurulu, süresi bir ayı aşmamak üzere, yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya her yerinde sıkıyönetim ilân edebilir ve bunu hemen, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onamasına sunar. Meclis, gerekli gördüğü zaman, sıkıyönetim süresini kısaltabileceği gibi, tamamıyla da kaldırabilir. Meclisler toplanık değilse, hemen toplantıya çağırılır.

b) Sıkıyönetim. Sıkıyönetimin her defasında iki ayı aşmamak üzere uzatılması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararına bağlıdır. Bu kararlar, Meclislerin birleşik toplantısında alınır.

Sıkıyönetim veya genel olarak savaş halinde, hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği, hürriyetlerin nasıl kayıtlanacağı veya durdurulacağı kanunla gösterilir.

VII. Kanunsuz emir. MADDE 125 — Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa

hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Askerî hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.

D) İKTİSADİ VE MALİ HÜKÜMLERİ

I. Bütçe.

MADDE 126 — Devletin ve kamu İktisadî teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.

Kanun, kalkınma plânları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Genel ve katma bütçelerin nasıl yapılacağı ve uygulanacağı kanunla gösterilir. Bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.

II. Sayıştay; kamu MADDE 127 — Sayıştay, genel ve katma bütçeli İktisadî teşebbüslerinin dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye denetlenmesi.

Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.

Sayıştay'ın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerinin teminatı; kanunla düzenlenir.

Kamu İktisadî teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi kanunla düzenlenir.

III. Kesin hesaplar.

MADDE 128 — Kesin hesap kanunu tasarıları, kanunda daha kısa bir süre kabul edilmemiş ise, ilgili oldukları malî yılın sonundan başlayarak en geç bir yıl sonra, Bakanlar Kurulunca, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Sayıştay, genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesin hesap kanunu tasarısının verilmesinden başlayarak en geç altı ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

IV. Kalkınma.

a) Kalkınma, plânı ve kalkınma plâna bağlanır. Kalkınma bu plâna göre Devlet Plânlama gerçekleştirilir.

Teşkilâtı.

b) Tabii servet plânının hazırlanmasında, yürürlüğe konmasında, kaynaklarının aranması uygulanmasında ve değiştirilmesinde gözetilecek esaslar ve işletilmesi. ve plânın bütünlüğünü bozacak değişikliklerin

c) Ormanların önlenmesini sağlayacak tedbirler özel kanunla korunması ve düzenlenir.

MADDE 130 — Tabii servetler ve kaynakları, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Arama ve işletmenin Devletin özel teşebbüsle birleşmesi suretiyle veya doğrudan doğruya özel teşebbüs eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır.

MADDE 131 — Devlet, ormanların korunması ve ormanlık sahaların genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanları, kanuna göre Devletçe yönetilir ve işletilir. Devlet ormanlarının mülkiyeti, yönetimi ve işletilmesi özel kişilere devrolunamaz. Bu ormanlar, zamanaşımıyla mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez.

Ormanlar içinde veya hemen yakınında oturan halkın kalkındırılması ve ormanı koruma bakımından gerekirse, başka yere yerleştirilmesi kanunla düzenlenir.

Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir ve bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz.

Orman suçları için genel af çıkarılamaz; ormanların tahribine yol açacak hiçbir siyasî propaganda yapılamaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yargı

A) GENEL HÜKÜMLER

I. Mahkemelerin bağımsızlığı

MADDE 132 — Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna, hukuka ve vicdanî Kanaatlarına göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görölmekte olan bir dâva hakkında Yasama Meclislerinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

II. Hâkimlik teminatı.

MADDE 133 — Hâkimler azlolunamaz. Kendileri istemedikçe, Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylıklarından yoksun kılınamaz.

Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlarla görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar ve meslekte kalmalarının caiz olmadığına

III. Hâkimlik Mesleği.

karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır.

MADDE 134 — Hâkimlerin nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin veya görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili suçlarından dolayı soruşturma yapılmasına ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarılmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve diğer özlük işleri, mahkemelerin bağımsızlığı esasına göre, kanunla düzenlenir.

Hâkimler altmış beş yaşını bitirinceye kadar hizmet görürler. Askerî hâkimlerin yaş haddi kanunla belli edilir.

Hâkimler, kanunda belirtilenlerden başka, genel ve özel hiçbir görev alamazlar.

IV. Danışmama açık ve kararların gerekçeli olması.

MADDE 135 — Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmalardan bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına, ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir.

Küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulur.

Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçe olarak yazılır.

V. Mahkemelerin kuruluşu.

MADDE 136 — Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.

VI. Savcılık,

MADDE 137 — Kanun, Cumhuriyet Savcılarının ve Kanun sözcülerinin özlük işlerinde ve görevlerini yapmalarında teminat sağlayıcı hükümler koyar.

Cumhuriyet Başsavcısı, Baş kanun sözcüsü ve Askerî Yargıtay Başsavcısı, yüksek mahkemeler hâkimleri hakkındaki hükümlere tâbidir.

VII. Askeri yargı.

MADDE 138 — Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler, asker kişilerin askerî olan suçlarıyla, bunların asker kişiler aleyhine veya askerî mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait dâvalara bakmakla görevlidirler.

Askerî mahkemeler, asker olmayan kişileri, ancak özel kanunda belirtilen askerî suçlarından dolayı yargırlarlar.

Askerî mahkemelerin, savaş veya sıkıyönetim hallerinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili olduğu kanunla gösterilir.

Askerî mahkemelerde üyelerin çoğunluğunun hâkimlik niteliğine sahip olması şarttır

Askerî yargı organlarının kuruluşu, işleyişi, askeri hâkimlerin özlük işleri, mahkemelerin bağımsızlığı, hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetinin gereklerine göre özel kanunla düzenlenir.

B) YÜKSEK MAHKEMELER

I. Yargıtay.

MADDE 139 — Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli dâvalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Yargıtay üyeleri Yüksek Hâkimler Kurulunca, Yargıtay Birinci Başkanıyla İkinci Başkanları ve Cumhuriyet Başsavcısı Yargıtay büyük genel kurulunca, üye tamsayılarının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir.

Yargıtay'ın kuruluşu, işleyişi, Başkan ve üyelerinin ve diğer mensuplarının nitelikleri kanunla düzenlenir.

II Danıştay.

MADDE 140 — Danıştay, kanunların başka İdarî yargı mercilerine bırakmadığı konularda ilk derece ve genel olarak üst derece idare mahkemesidir.

Danıştay, İdarî uyuşmazlıkları ve dâvaları görmek ve çözümlemek, Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarıları hakkında düşüncesini bildirmek, tüzük tasarılarını ve imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini incelemek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir.

Danıştay Başkan ve üyeleriyle Baş kanun sözcüsü, kanunda gösterilen niteliklere sahip kimseler arasından, Anayasa Mahkemesinin asıl ve yedek üyelerinden meydana gelen kurulca gizli oyla ve üçte iki çoğunlukla seçilir. İlk iki oylamada çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinilir.

Danıştay Başkan ve üyeleriyle Baş kanun sözcüsünün seçimlerinde Bakanlar Kurulu ile Danıştay genel kurulunca ayrı ayrı boş yer sayısı kadar aday gösterilir.

Danıştay'ın kuruluşu, işleyişi, yargılama usulleri, mensuplarının nitelikleriyle atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, haklarında disiplin kovuşturması yapılması ve disiplin cezası uygulanması, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

III. Askerî Yargıtay

MADDE 141 — Askerî Yargıtay, askerî mahkemelerce verilen karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Ayrıca, kanunla gösterilen askerî işlere ait belli dâvalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Askerî Yargıtay üyeleriyle Başsavcısı, hâkimlik niteliğine sahip, kırk yaşını bitirmiş ve en az on yıl askerî hâkimlik veya askerî savcılık yapmış kimseler arasından, Askerî Yargıtay genel kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğuyla boş yerin üç misli olarak gösterdiği adaylar arasından Cumhurbaşkanınca seçilir.

Askerî Yargıtay, Başkanlarım kendi üyeleri arasından seçer.

IV.Uyuşmazlık Mahkemesi.

Askerî Yargıtay'ın kuruluşu, işleyişi, yargılama usulleri, üyeler hakkındaki disiplin işleri, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre, kanunla düzenlenir.

MADDE 142 — Uyuşmazlık mahkemesi, adli, İdarî ve askerî yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluş ve işleyişi kanunla düzenlenir. Bu Mahkemenin başkanlığını, Anayasa Mahkemesince kendi asıl veya yedek üyeleri arasından görevlendirilen bir üye yapar.

C) YÜKSEK HÂKİMLER KURULU

I. Kuruluş.

MADDE 143 — Yüksek Hâkimler Kurulu, onsekiz asıl ve beş yedek üyeden kuruludur. Bu üyelerden altısı Yargıtay genel kurulunca, altısı birinci sınıfa ayrılmış hâkimlerce ve kendi aralarından gizli oyla seçilir. Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu, yüksek mahkemelerde hâkimlik etmiş veya bunlara üye olma şartlarını kazanmış kimseler arasından gizli oyla ve üye tamsayılarının salt çoğunluğu ile üçer üye seçerler. Bu usulle Yargıtay genel kurulunca iki, birinci sınıfa ayrılmış hâkimler ile Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu tarafından birer yedek üye seçilir.

Yüksek Hâkimler Kurulu, üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kendi içinden Başkanım seçer.

Yüksek Hâkimler Kurulu üyelerinin görev süresi dört yıldır. Her iki yılda yarısının seçimi yenilenir. Hâkimlik görevinde iken seçilmiş olan üyeler ardı ardına iki defa seçilemez.

Yüksek Hâkimler Kurulu üyeleri, görevleri süresince başka bir iş ve görev alamazlar.

Yüksek Hâkimler Kurulunun kuruluşu, çalışma usulleri, bölümleri ve bu bölümlerin görevleriyle

II. Görev ve yetkileri toplantı ve karar yetersayıları, Başkan ve üyelerinin aylık ve ödenekleri kanunla düzenlenir.

Adalet Bakanı, Yüksek Hâkimler Kurulu toplantılarına katılabilir; oylamaya katılamaz.

- MADDE 144 — Hâkimlerin bütün özlük işleri kileri hakkında karar verme yetkisi Yüksek Hâkimler Kurulundur.

Bir hâkimin, her ne sebeple olursa olsun, meslekten çıkarılması hakkındaki karar, genel kurulun salt çoğunluğuyla alınır.

Adâlet Bakanı, gerekli gördüğü hallerde, bir hâkim hakkında disiplin kovuşturması açılması için Yüksek Hâkimler Kuruluna başvurabilir.

Bir mahkemenin veya bir kadronun kaldırılması veya bir mahkemenin yargı çevresinin değiştirilmesi, Yüksek Hâkimler Kurulunun uygun görmesine bağlıdır.

Hâkimlerin denetimi, belli konular için Yüksek Hâkimler Kurulunca görevlendirilecek üst derecedeki hâkimler emriyle yapılır.

D) ANAYASA MAHKEMESİ

I. Kuruluş

a) Üyelerin seçimi

MADDE 145 — Anayasa Mahkemesi, on beş asıl ve beş yedek üyeden kuruludur. Asıl üyelerden dördü Yargıtay, üçü Danıştay genel kurullarınca kendi Başkan ve üyeleriyle Başsavcı ve Başkanın sözcüsü arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir. Bir üye, Sayıştay genel kurulunca kendi Başkan ve üyeleri arasından aynı usulle seçilir. Millet Meclisi üç, Cumhuriyet Senatosu iki üye seçer. Cumhurbaşkanınca da iki üye seçilir. Cumhurbaşkanı, bu üyelerden birini, Askerî Yargıtay genel kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğuyla ve gizli oyla göstereceği üç aday arasından seçer. Anayasa Mahkemesi, kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üçte iki çoğunlukla, dört yıl için,

bir Başkan ve bir Başkanvekili seçer; yeniden seçilmek caizdir.

Yasama Meclisleri, bu seçimleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri dışından üye tamsayılarının üçte iki çoğunluğu ile ve gizli oyla yaparlar. ilk iki oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinilir.

Yasama Meclislerince seçilecek üyelerden birer kişinin, Üniversitelerin hukuk, iktisat ve siyasal bilimler öğretim üyelerinin birlikte toplanarak, açık üyeliklerin üç katı tutarında ve gizli oyla gösterecekleri adaylar arasından olması gereklidir.

Anayasa Mahkemesine asıl veya yedek üye olabilmek için, kırk yaşını doldurmuş bulunmak ve Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay veya Sayıştay- da Başkanlık, üyelik, Başsavcılık, Başkan sözlülüğü veya Üniversitelerde hukuk, iktisat ve siyasal bilimler alanlarında en az beş yıl öğretim üyeliği veya on- beş yıl avukatlık yapmış olmak şarttır.

Anayasa Mahkemesine, Yargıtay iki, Danıştay ile Yasama Meclislerinin her biri birer yedek üye seçerler. Yedek üyelerin seçiminde de, asılların seçimindeki usul uygulanır.

Anayasa Mahkemesi üyeleri, resmî veya özel hiç bir görev alamazlar.

b) Üyeliğin sona ermesi. MADDE 146 — Anayasa Mahkemesi üyeleri Altmış beş yaşında emekliye ayrılırlar.

Anayasa Mahkemesi üyeliği, bir üyenin hâkimlik mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymesi halinde kendiliğinden; görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceğinin kesin olarak anlaşılması halinde de, Anayasa Mahkemesi üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararı ile sona erer

II. Görev ve Yetkileri

MADDE 147 — Anayasa Mahkemesi, kanunların ve Tüzüklerin Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüklerinin Anayasaya uygunluğunu denetler.

Cumhurbaşkanını, Bakanlar Kurulu üyelerini, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Yüksek Hâkimler Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini, Cumhuriyet Başsavcısını, Başkanın sözcüsünü, Askerî Yargıtay Başsavcısını ve kendi üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılar ve Anayasa ile verilen diğer görevleri yerine getirir.

Anayasa Mahkemesinin, Yüce Divan sıfatıyla yargılamaında savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı yapar.

III. Yargılanma ve Çalışma usulü. MADDE 148 — Anayasa Mahkemesinin kurulu çalışma usulü, kuruluşu ve yargılama usulleri kanunla; Mahkemenin çalışma tarzı ve üyeleri arasındaki işbölümü kendi yapacağı içtüzükle düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi, Yüce Divan sıfatıyla baktığı dâvalar dışındaki işleri, dosya üzerinde inceler. Ancak, gerek gördüğü hallerde, sözlü açıklamaları dinlemek üzere ilgilileri çağırır.

VI. İptal dâvası.
a) Dâva hakkı.

MADDE 149 — Cumhurbaşkanı; son milletvekili genel seçimlerinde muteber oy sayısının en az yüzde onunu alan veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilcisi bulunan siyasî partiler veya bunların meclis grupları; Yasama Meclislerinden birinin üye tamsayısının en az altıda biri tutarındaki üyeleri; kendi varlık ve görevlerini ilgilendiren alanlarda Yüksek Hâkimler Kurulu, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay ve Üniversiteler, kanunların veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüklerinin veya bunların belirli madde ve hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal dâvası açabilirler.

b) Dâva açması süresi

MADDE 150 — Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal dâvası açma hakkı, iptali istenen kanunun veya İçtüzüğün Resmî Gazetede yayınlanmasından başlayarak doksan gün sonra düşer.

c) Anayasaya aykırılığın diğer

MADDE 151 — Bir dâvaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanunun hükümlerini

Mahkemelerde
İleri sürülmesi,

Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar dâvayı geri bırakır.

Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse, bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere üç ay içinde kararını verir.

Bu süre içinde karar verilmezse, mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını, kendi kanısına göre çözümlyerek dâvayı yürütür. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkemeler buna uymak zorundadır.

V. Anayasa
Mahkemesi kararları

MADDE 152 — Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir.

Anayasa Mahkemesince, Anayasaya aykırı olduğundan iptaline karar verilen kanun veya İçtüzük veya bunların iptal edilen hükümleri, karar tarihinde yürürlükten kalkar. Gereken hallerde, Anayasa Mahkemesi, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın verildiği günden başlayarak altı ayı geçemez.

İptal kararı geriye yürümez.

Anayasa Mahkemesi, diğer mahkemelerden gelen Anayasaya aykırılık iddiaları üzerine verdiği hükümlerin, olayla sınırlı ve yalnız tarafları bağlayıcı olacağına da karar verebilir.

Anayasa Mahkemesi kararları, Resmî Gazetede hemen yayınlanır ve Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Çeşitli hükümler

I. Devrim kanunlarının korunması.

MADDE 153 — Bu Anayasanın hiçbir hükmü, Türk toplumunun çağdaş uygarlık seviyesine erişmesi ve Türkiye Cumhuriyetinin lâiklik niteliğini koruma amacını güden aşağıda gösterilen Devrim kanunlarının, bu Anayasanın halkoyu ile kabul edildiği tarihte yürürlükte bulunan hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olduğu şeklinde anlaşılamaz ve yorumlanamaz:

1.3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu,

2. 25 Teşrinisani 1341 tarihli ve 671 sayılı şapka iktizası hakkında kanun,

3. 30 Teşrinisani 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Şeddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Unvanların Men ve İlgasına dair Kanun;

4. 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medeniyetiyle kabul edilen, evlenme akdinin evlendirme memuru tarafından yapılacağına dair medenî nikâh esası ile aynı Kanunun 110ncu maddesi hükmü;

5. 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkanım kabulü hakkında Kanun;

6. 1 Teşrinisani 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki hakkında Kanun;

7. 26 Teşrinisani 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi Lâkap ve Unvanların kaldırıldığına dair Kanun;

8. 3 Kânunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine dair Kanun.

D. Diyanet işleri Başkanlığı,

MADDE 154 — Genel idare içinde yer alan Diyanet Bakanlığı. İşleri özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir.

BEŞİNCİ KISIM

Geçici hükümler

I. T. B. M. M. nin Seçilmesi ve toplanması.

GEÇİCİ MADDE 1 — Bu Anayasaya göre kurulan Millet Meclisiyle Cumhuriyet Senatosunun seçimleri aynı günde yapılır.

Seçim sonucunun Yüksek Seçim Kurulunca ilânım takip eden beşinci gün, her iki Meclis kendiliğinden, Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında saat 15,00 de birlikte toplanır. Bu toplantıya en yaşlı milletvekili başkanlık eder. Bu toplantıda, önce Cumhuriyet Senatosu üyeleri ve sonra milletvekilleri ant içerler.

a) Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu

se çimlerinin birlikte GEÇİCİ MADDE 2 — Bu Anayasaya göre yapılacağı; ilk toplantı kurulacak Cumhuriyet Senatosunun ilk genel seçimleri, günü. genel oyla seçilecek olan bütün üyelikler için yapılır.

b) Cumhuriyet Senatosunun kurulması.

Cumhuriyet Senatosu, Cumhurbaşkanı seçilmesi gereken on beş üyenin seçiminden önce hukukî varlık kazanır. Cumhurbaşkanı, bu üyeleri, kendi seçiminden başlayarak bir ay içinde seçer.

c) Geçici İç tüzük.

GEÇİCİ MADDE 3 — Bu Anayasaya göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun toplantı ve çalışmaları için, kendi içtüzükleri yapılıncaya kadar, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 Ekim 1957 tarihinden önce yürürlükte olan içtüzüğü hükümleri uygulanır.

II. Kurucu Meclis, Millî Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisinin varlıklarının ermesi;

GEÇİCİ MADDE 4 — Bu Anayasaya göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplanmasıyla, 20 Nisan 1340 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununa ve 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunla 13 Aralık 1960 tarihli ve 157 sayılı Kanuna göre kurulan Kurucu Meclisin, Millî Birlik Komitesinin ve Temsilciler Meclisinin hukukî varlıkları sona erer ve bunlar kendiliğinden dağılmış olurlar.

Devrim tasarrufları.

27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren Kurucu Meclisin toplandığı 6 Ocak 1961 tarihine kadar yasama yetkisini ve yürütme görevini Türk Milleti adına kullanmış bulunan Millî Birlik Komitesinin ve Devrim Hükümetlerinin karar ve tasarruflarından ve bunların, idarece veya yetkili kılman organ ve mercilerce uygulanmasından dolayı, karar alanlar, tasarrufla bulunanlar ve uygulayanlar hakkında cezaî veya malî veya hukukî sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla herhangi bir yargı merciine başvurulamaz.

Normal demokratik rejimi bütün teminatı ile kurmak amacıyla gerçekleştirilen ve yürütülen 27 Mayıs 1960 Devrim tarihinden 6 Ocak tarihine kadar çıkarılan kanunlar, Türkiye Cumhuriyetinin diğer kanunlarının değiştirilmesi ve kaldırılmasında uygulanan kurallara göre değiştirilebilir veya kaldırılabilir. Ancak, bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde İptal dâvası açılmayacağı gibi, itiraz yoluyla dahi mahkemelerde Anayasaya aykırılık iddiası ileri sürülemez.

27 Mayıs 1960 dan 6 Ocak 1961 tarihine kadar çıkarılan kanunların, yapılmış tasarrufların ve alınmış kararların değiştirilmesi veya kaldırılması hallerinde de 2nci fıkra hükmü saklıdır.

III. Cumhurbaşkanı seçimi.

GEÇİCİ MADDE 5 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ant içtikleri toplantının ertesi günü, Cumhurbaşkanı seçimi yapılır.

Cumhurbaşkanının seçilmesiyle, 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunla kabul edilmiş olan Devlet Başkanın görevi kendiliğinden sona erer.

IV. Bakanlar Kurulunun kurulması.

GEÇİCİ MADDE 6 — Bu Anayasanın 102nci maddesine göre yeni Bakanlar Kurulu kurulunca, 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı kanuna göre kurulan ve iş başında olan Bakanlar Kurulunun görevi kendiliğinden sona erer.

V. Anayasanın kabul ettiği organ, kurum ve kurullar.

a)Yeni organ, kurum ve kurulların kurulması.

b)Eski organ, kurum ve kurulların durumu.

c) Eski kanunların Anayasaya aykırılığı iddiası.

GEÇİCİ MADDE 7 — Bu Anayasa ile kabul edilmiş olan yeni organ, kurum ve kurulların kuruluş ve işleyişleriyle ilgili kanunlar, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısından başlayarak en geç altı ay içinde ve bu Anayasa ile konulması emredilen diğer kanunlar da en geç iki yıl içinde çıkarılır.

GEÇİCİ MADDE 8 — Bu Anayasaya göre kurulacak organ, kurum ve kurullar, kuruluş kanunları yürürlüğe konularak görevlerine başlayınca, kadar, bu konulardaki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 9 — Anayasa Mahkemesinin görevine başladığının Resmî Gazeteyle yayınlanmasından önce, mahkemelerde kanunların Anayasaya aykırılığı iddiası ileri sürülemez ve mahkemelerce de kanunların Anayasaya aykırılığına dayanılarak karar verilemez.

Anayasa Mahkemesinin görevine başladığı tarihte yürürlükte olan herhangi bir kanun hakkında, bu Anayasaya aykırılığı iddiasıyla iptal dâvası açılabilir. Bu halde iptal dâvası açma hakkı, Anayasa Mahkemesinin görevine başladığının Resmî Gazeteyle yayınlandığı tarihten itibaren altı ay sonra düşer

VI. İlk Cumhuriyet

Senatosunda ad çekme.

GEÇİCİ MADDE 10 — Cumhuriyet Senatosunun genel oyla ve Cumhurbaşkanınca seçilen üyelerinin yenilenmesi hakkındaki 73 üncü maddenin 2nci fıkrası hükmünün uygulanmasını sağlamak amacıyla, bunların seçiminden iki yıl sonra yapılacak seçimlerle yenilenecek olanları tespit etmek üzere, bu seçimden iki ay önce adçekmeye başvurulur; dört yıl sonra yapılacak seçimle yenilenecek olan üyelerin tespiti için, aynı esasa uyularak adçekilir; ancak, ikinci yılsonunda seçilmiş olan üyeler bu adçekmeye girmez.

Cumhuriyet Senatosu Başkanı hakkında adçekme işlemi uygulanmaz.

İlk Cumhuriyet Senatosu seçiminden iki ve dört yıl sonra yapılacak seçimler hakkında da, Cumhuriyet Senatosu seçimleriyle ilgili kanun hükümleri uygulanır.

VII. Affedilenlerin seçilme yeterliği

GEÇİCİ MADDE 11 — Yüz kızzartıcı olmayan bir suçtan kesin hüküm giydikten sonra, bu Anayasanın halkoyu ile kabulünden önce affedilmiş bulunanlar, 68nci maddedeki seçilme yasağına tâbi değildirler.

ALTINCI KISIM Son hükümler

I. Anayasanın değiştirilmesi

MADDE 155 — Anayasanın değiştirilmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte biri tarafından yazıyla teklif edilebilir. Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki teklifler ivedilikle görüşülemez. Değiştirme teklifinin kabulü, Meclislerin ayrı ayrı üye tamsayılarının üçte iki çoğunluğunun oyuyla mümkündür.

Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabulü, İnci fıkradaki kayıtlar dışında, kanunların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki hükümlere tâbidir.

II. Başlangıç ve kenar başlıkları

MADDE 156 — Bu Anayasanın dayandığı temel başlıklar, görüş ve ilkeleri belirten Başlangıç Kısmı, Anayasa metnine dâhildir.

Madde kenar başlıkları, sadece ilgili oldukları maddelerin konusunu ve maddeler arasındaki sıralanma ve bağlantıyı gösterir. Bu başlıklar, Anayasa metninden sayılmaz.

**III. Anayasanın
yürürlüğe girmesi**

MADDE 157 — Bu Anayasa, halkoyuna sunulup kabul edilince, Türkiye Cumhuriyetinin Anayasası olur ve halkoyu sonuçlarıyla beraber derhâl Resmî Gazetede yayınlanır.

Bu Anayasanın Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşu, seçimi ve toplanması ile ilgili hükümleri, 1 inci fıkraya göre yayınlanması ile diğer hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçilmesi ile, geçici maddelerde belirtilen esaslara göre yürürlüğe girer.

KANUN VE NİZAMLARIN TABİ VE NEŞRİ MEVZUU VE TARİHÇESİ

Yazan: Albay Fahri ÇÖKER

Dz. K. K. Baş Hâkimi

A — Giriş ve mevzuat:

B — Neşir organları:

- I. Resmî Gazeteler (Takvimi Vekayi, Ceridei Resmîye, Resmî Ceride)
- II. Düsturlar
- III. Kavının mecmuaları (Kanunlar Dergisi)
- IV. Zabıt Cerideleri (Tutanak Dergisi)
- V. Tahlilî Fihristler (Resmî Gazete ve Düstur)

C — Netice ve Dilek:

A — GİRİŞ VE MEVZUAT:

Türk Ceza Kanununun 44. maddesinde yer alan «Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz» kaidesi, kanunların herkes hakkında seyyanen tatbiki prensibinin tabîî bir neticesi bulunmakla kanunların neşir ve ilânı her zaman amme hizmetinin mühim bir problemi olarak ele alınmış ve bu husus ilk defa 25 Rebillahır 1289 tarihli (MEVADDI UMUMÎYE) ile [*] tanzim olunmuştur. Bunda, «yeniden vazolunan kavinin ve niza matnı veyahut tecdit ve ıslah olunan kavinin ve nizam atı kade mede tadil ve tahvil kılman mevaddın ahkâmı, tasrih ve tayin olunan zamandan ve bir vakit tayin ve tasrih olunmadığı halde Der saadette İstanbul — Takvimi Vekayie ve vilayet ve evliye de mahallî resmî gazetelere dercinden ve gazete bulunmayan yerlerde, merkezi vilâyet olan şehir ve kasabalarda sair vesaiti münasibe ile ilân gününden itibaren

[*] 1. tertip düstur, 1. cilt* 1. kısım: Sahife 16

on beş gün mururunda neşr olunmuş adilde düstürülamel olunur denmektedir. Bu hüküm, 18 Mayıs 1327 (1911), 2 Cemaziyülahır 1328 tarihli (Kavinin ve nizam atin usulü neşir ve ilâm hakkında kanun) un [**] 7. maddesiyle feshedilmiştir. Mezkûr kanunun 1. maddesinde, «Bir kanun veya nizamın [***] icrayı ahkâmına irade seniyeeyi cenabı padişahı müteallik ve şerersudur buyrulduktan takımıyla Divanı Hümayun Müdüriyetine ita olunacağı, oraca bedel kayıt derhal lüzumu kadar sureti çıkarılarak zirlerine irade şeniye tarihi vaazı ile aslına mutabık olduğu Müdür tarafından tasdik ve imza ve resmî mühürle tahkim olunarak kanunun icrasına memur olan Nezaretlere ita ve aslı olup aftaki irade şeniye ve evrakı müteferrikası ile beraber Adliye Nezaretine irsal olunacağı, 2. maddesinde, «Adliye Nezaretine irsal olunan kavinin ve nizam at bilaih- mal Takvimi Vekayi ile neşir ve ilân ettirileceği, 4. maddesinde «Bir Kanun ve nizamın hükmü ikinci madde mucibince Takvimi Vekayi ile neşrinden sonra olmak üzere derununda tayin ve tasrih olunan zamandan itibaren Memalik Osmaniye'nin her tarafından meriyülicra olacağı» tespit edilmiştir. İşbu kanun hükmü 24/5/1341 tarihine kadar yürürlükte kalmış, bu tarihte İcra Vekilleri Heyetince kabul ve 6 Haziran 1341 (1925) tarih ve 109 sayılı Resmî Ceridede neşredilen (Resmî Ceridenin sureti muntazamda neşir ve tevzi hakkında Talimatname) ile' bu mevzu yeniden tanzim olunmuştur. Talimatname hükümlerine göre Resmî Ceride, Cuma ve Resmî tatil günleri müstesna olmak üzere her gün Ankara'da intişar edeceği, bilumum kavinin, nizamname ve talimatnameler ile devletçe müttehaz bilcümle mukarreratı ve kanunen ve nizamden Resmî Ceridede neşri maktezi mukavele ile ilanâtı ve Büyük Millet Meclisinin müzakeratı umumiyesi zabıtlarını ihtiva ve Vekâletlerin bu evrakı doğrudan doğruya Matbuat müdüriyeti umumiye sine irsal ve idare tahrir ve tevziat işleri mezkûr Müdüriyeti Umumiye ifa olunacağı tespit edilmiştir. Bilâhare 23 Mayıs 1928 tarihinde Büyük Millet Meclisince kabul edilen 1322 Sayılı (Kavinin ve Nizam atin sureti neşir ve ilâm ve meriyet tarihi hakkında kanun) un 16. maddesiyle yukarıda bahsi geçen 18 Mayıs 1327 tarihli kanun lâğvedilmiştir. Halen yürürlükte olan 1322 sayılı kanun hükümlerine göre; Kanunlar, devletlerle münekkıt mukavele ve sair düveli akitler, inhisarı ve malî taahhüdü muntazam mukavele ve imtiyazlar, kanunların tefsiri, hususi af ilânı, cezaların tahfif veya

[*»] 2. tertip düstür, 3. cilt: Sahife 416

(1 ve 2. tertip düstürlar M.S.B. askerlik Adliyesi Bakanlığı Kütüphanesinde mevcuttur.)

[***] Nizam tabiri, Meclisi Vükela mazbataları yani icra Vekilleri Heyeti kararlarının Padişahın iradesiyle tekemmül edenleri için kullanılmaktadır.

tahvili veya tecili, tahkikat veya takibatı kanuniye icrası veya tecili idam hükümlerinin infazı gibi ammeyi alâkadar eden Büyük Millet Meclisi kararları ve Meclis zabıtları, nizamnameler, tasdiki âliye iktiran eden memuriyet karamameleri, umumî hizmetlerden birini ifa maksadıyla icra Vekilleri Heyetince tasdik olunan mukavele ve imtiyaz nameler, Şûrayı Devletçe Nizamnamelerin tefsirine, menafi umumiyete hâdim cemiyetlerin tasdikine ve imtiyaz ihtilâflarına ait ittihaz olunan kararlar ve ammeyi alâkadar eden istişare mukarrerattan Başvekâletçe tasdik kılınanlar, ref'i tezat ve tevhibi içtihadı dair Temyiz Mahkemesi Heyeti Umumiyetince ittihaz olunan kararlar, nizamnamelerin ahkâmım tavzih etmek veya kanun ve nizamnamelerin tatbikatında memurine rehber olmak ve kanun ve nizamnamelere mugayir ahkâmı muhtevi bulunmamak üzere bir Vekâlet tarafından münferiden veya alâkadar Vekillerce müştereken yahut icra Vekilleri Heyetince kaleme alınan talimatnamelerin Resmî Gazete ile neşri mecburî tutulmuş, kanun ve nizamnamelerin, metinlerinde başka suretle sarahat bulunmadığı takdirde' Resmi Gazete ile neşrinin takip eden günün başlangıcından hesap edilmek üzere, 45. günün hitamından itibaren Türkiye'nin her tarafında mer'i olacağı belirtilmiştir. Mezkûr kanunda ayrıca; kanun, nizamname vesairenin kâfi miktarda matbu nüshalarının Valiliklerce en çok kırk sekiz saat zarfında adlî, mülkî ve askerî bilumum devlet dairelerine, idare hususi yelere', Belediyelere, barolara, ticaret sanayi ve ziraat odalarına ve resmî kütüphanelere tevzi ve bu makamların kanun, nizamname vesaireyi vilâyet merkezindeki memuriyetlerinin dairesi içinde bulunan alâkadarlara münasip suretlerle tebliğ, Kaza Kaymakamları ve Nahiye Müdürlüklerinin aynı veçhile hareket edecekleri, cezaya, vergiye, askerliğe ve halkı alâkalandıran diğer hususlara ait kanun, nizamname vesaire derhal şehir ve kasabalarda mutat veçhile, belediyeler ve köylerde Muhtarlar vasıtasıyla ilân ve keyfiyet zabıt varakasıyla tespit edilerek dosyasında saklanacağı, Resmî Gazete ve Düsturların Başvekâlet Müdevvenat Müdüriyetince tabettirileceği belirtilmiştir.

B — NEŞİR ORGANLARI:

I. RESMÎ GAZETELER (Takvimi Vakayı, Ceride Resmiye, Resmî Ceride)

a) Takvimi Vakayı:

Bu hususta en eskime kazdır. Mukaddeme olarak «Takvim haneyi âmire matbaasında bastırılan ilk nüshası 20 Teşrin evvel (Ekim) 1831,

28 Cemaziyülevvel 1247 tarihini taşımakta ve bu mukaddeme, gazetenin tabı ve neşrinin esbabı mucibesin teşkil etmektedir. Nitekim bu muhat demede:

«Mukaddemleri şehname han ve sonraları vakanüvis namile tarih takririne müstakille memur tayin olunarak yazılıp ve yazılmakta olup yirmi otuz sene mururunda mütehit olan vakayı bastırılıp halka neşr olunmak müddeti medideden beri mutat olmuştu ki Naima ve Raşit ve Suphi İzzi ve Vasıf bu müddeaya şahittir. Lâkin Vekayii kevnîye vukuu zamanında neşrolunmayıp da esbabı hakikiyesin mektum kaldığı surette insanın tabiatı (El'emrû adivvün lima cehûe) kaidesince hakikat ve aslını bilmediği şey'e dahlî itiraz etmek üzere mecbur olmakla zuhur bulan mesalihi dâhiliye ve hariciye devleti aliyyeye ve tebdilâtı münasibe vesair hallû akde erkân devletin hayal ve hatırına gelmemiş muamma beyti gibi türlü türlü manalar verirler. İşbu kilûkal berveçhi muharrer emri tabiîye mebni olmaktan nâşi her ne kadar halk bir nevi mazur tutulabilirse de bu keyfiyet hem bu makule acehlin kilûkale mutasaddi olanları şayesteyi muahaze ve ittiham edecek ve hem asılsız yere' kâffeyi tebeayı devleti alıyyenin huzuru kalbini ve saffeti hatırmı giderecek şey olmakla ammeyi ibadî bilâdî işbu vehmüvesvese ve suizan dağdağasından kurtaracaktır denmektedir. Bundan sonra ilk nüshası 11 Teşrinisani (Kasım) 1831 tarihinde neşredilmiş olup münderecatı (Umuu dâhiliye resmîye) ve (gayri resmî kısım) olmak üzere iki kısımdan ibarettir. Takvimi Vekayî idaresi için Nazır olarak ve aynı zamanda mülkî mesailin tedviri maksadıyla Vekayünüvis Şeyh Zade Esseyit Mehmet Esat Efendi memur edilmiş, Babıser askeriden ahvali asakire mütedair hususta için de maiyetine Valde Kethüdası Zade Sait Bey verilmiştir. Bidayette haftada bir çıkmış, büyük memurlara dağıtılmak ve ayrıca isteyenlere seneliği 120 kuruşa verilmek üzere 5000 nüsha olarak basılmıştır. Fakat zamanla, intizamla neşri temin edilememiş, 1832 den 1838'e kadar yılda ortalama 30 nüsha çıkarılabilmektedir. Bu şekilde intişarı devam eden ve mısır meseleleri sırasında neşir intizamım büsbütün kaybeden Takvimi Vekayin 2119 numarayı taşıyan son nüshası 1878 tarihlidir. Üç senelik bir fasıladan sonra 1891 yılında Takvimi Vekayî yeniden intişara başlamış, fakat 283 sayı çıktıktan sonra tekrar kapanmıştır. Takvimi Vekayiin ilk nushasile birlikte intişar eden «Le MoniteUr Ottoman» adındaki Fransızca, 13 Kânunusani (Ocak) 1832 tarihinde istişare başlı- yan «Liro Kir» adlı Ermenice, 1835 de çıkmağa başlayan «Ottomanikus Minitor» adında Rumca ve ilk nüshaları 1844 yılında intişar eden Arapça nüshaları da mevcuttur. Takvimi Vakayı, bilahare Meşrutiyet inkılabın müteakip tekrar tesis olunmuş 15 Eylül 1324 (1908), 2 Ramazan 1326

tarihinde intişar eden ilk nüshası yeniden (1) Nolu almıştır. Meşrutiyetin ilânından Düstur Encümeninin tekrar teşkiline kadar geçen müddete ait kanun ve nizamların neşir ve ilânı ile vazifeli dairenin bulunmamasından dolayı 24 Temmuz 1324 (1908) tarihinden sonra kabul edilmiş olan 130 kadar kanun ve nizam insız kalmış olduğu anlaşılarak bunlar 15 Eylül 1324 (1908) tarihinden itibaren peyderpey takvimi vekayı ile neşir ve ilân olunmuştur. İdare ve yazı işleri Sadarete bağlı (Takvimi Vekayı Komisyonu) tarafından yürütülmüş olan Takvimi Vekayı (Devleti Aliyyei Osmaniye'nin Ceridei Resmîyesi) olarak her gün neşrolunmuş ve sırasıyla Tevcihat, Nişan, Madalya, Tebligat, Kavinin ve Nizamat, Mevaddi Umumiye ve ilana kısımlarını ihtiva etmiştir. Âyan ve Mebussan Meclislerinin Zabıt Cerideleri de ek olarak yayınlanmıştır. Takvimi Vekayın her nüshası ayrı sahife numarası almasına mukabil zabıt ceridelerinde sahife numaraları teselsül etmektedir. Son nüshası 4607 No.yu ve 2 Teşrinisani - Kasım - 1338 (1922), 12 Rebiülevvel 1341 tarihini taşımaktadır.

b) Ceride Resmîye, Resmî ceride ve Resmî Gazete:

23 Nisan 1336 (1920) tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin Teşekkülünden sonra dahi İstanbul Hükümetince bir yandan Takvimi Vekayın neşrine devam edilirken 7 Teşrinievvel 1336 (1920) Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Resmî Gazetesi olarak (CERIDEİ RESMÎYE) şimdilik haftada bir neşir olunmak kaydıyla intişara başlamıştır. Bu kayda ancak 14 Şubat 1337 (1921) tarihinde neşredilebilen 2. sayısından itibaren riayet edilmiş, fakat 18 Temmuz 1337 (1921) tarihinde intişarına fasıla verilmesi dolayısı ile yine tarih ve numara teselsülü aksamıştır. Bidayette Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunların sıra numaraları Ceride Resmîyetin 1,2,3ncü sayılarında intişar edenlerine derç edilmediğinden 4 ncü sayıda bir tavzih yapılarak 28 Şubat 1337 (1921) tarihine kadar kabul edilmiş olan 19 kanuna sıra numarası verilmiş, ancak bundan somaki fasılda kabul edilmiş olan 134 den 338 numaraya kadar kanunların Ceride Resmîyete neşri kabil olamamıştır.

26 aylık bir fasıladan sonra Ceride Resmîye, 10 Eylül 1339 (1923) tarihini taşıyan 22nci sayıdan itibaren, fakat bu sefer (RESMÎ CERİDE) unvanı altında yeniden istişare başlamıştır. Ayrıca, (Gayri Resmî Kısım) adile bir ilâve yapılmış ve bu ilâvede Lozan'da devam eden sulh müzakereleri ile ilgili siyasî haberler ve yabancı gazetelerde Türkiye hakkında çıkan veya memleketimizi yakından alâkalandıran yazılar yer almıştır. Bu ilâve sadece müzakerelerde münakaşaların had bir safha al-

dığı devreye inhisar etmiş ve bilâhare neşrinden vaz geçilmiştir. 40nci sayıya kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Resmî Gazetesi olarak intişar eden Resmî Ceride, 29 Teşrinievvel 1339 (1923) tarihinde Cumhuriyetin ilânı dolayısıyla Teşkilâtı Esasiye Kanununun bazı mevaddının tadiline dair 364 sayılı kanunun neşredildiği 7 Teşrinisani (Kasım) 1339 (1923) tarihli 41. sayıdan itibaren (Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Resmî Gazetesi) olarak yine aynı unvan altında intişarına devam etmiştir. Resmî Ceridenin neşir tarihleri bu devrede de ekseriyet gayrimuayyen ve fasıllı olmuş ve bu durum 6 Haziran 1341 (1925) tarihine kadar devam etmiştir. Ancak bundan sonradır ki yukarı da bahsi geçen Talimatnamenin kabul ile muntazaman tabı ve neşri mümkün olmuştur. Resmî Ceride, 17 Kânunuevvel — Aralık — 1927 tarihini taşıyan 763. sayısından itibaren (Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazete) adını almış ve o günden bugüne muntazaman neşredilmekte bulunmuştur. İlk nüshasında Ceride Resmîyetin idare ve yazı işleri Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiye sinde (Ceride Resmîye Müdüriyetince ifa olunmuş ve 1927 yılı muvazene umumiye kanun ile bu vazife, Başvekâlet Müdevvenat Müdüriyetine havale edilmekle 1 Haziran 1927 tarihli 599. Sayıdan itibaren bu Müdürlük tarafından tabı ve neşir olunmuştur.

II. DÜSTURLAR:

Devlet tarafından Kanun ve Nizamların bir mecmua halinde tap ve neşrine ilk defa (Tanzimat'ı Hayriye'ye dair 26 Şubat 1255 (1839) tarihli (Gülhane Hattı Hümayunu) mucibince teşekkül eden (Meclisi Ahkâmı Adliyenin faaliyete geçmesiyle başlanılmış ve bu Meclis tarafından tanzim olunup Padişahın tasdikine iktiran eden Kanun ve Nizamların heyeti mecmuası (1262 (1851) senesinde 142 sahifeden ibaret başlıksız bir mecmua halinde Takvim hanemi ede tap ve neşir olunmuştur. Bu tarihten sonra gerek (Meclisi Ahkâmı Adliye) ve gerek 1271 — 1855 tarihinde teşekkül eden (Meclisi Tanzimat) ve gerekse 5 Muharrem 1278 — 1862 tarihinde tesis olunan (Dairei Kavinin ve Niza mat) 1*1 tarafından tanzimine devam olunan kanun ve nizamlar yukarıda bahsi geçen mecmuaya derç olunan kanun ve nizamlardan fes olmayanlar da ilâve edilerek tamamı ilk defa “DÜSTUR” adı altında 1279 — 1863 yılı

[*] ki her üçü aynı tarihli bir irade ile bir zatın riyaseti altında (Meclisi Ahkâmı Adliye) adile yad olunmak üzere birleştirilip biri mülkî idare işlerine, diğeri kanun ve nizamların tanzimine ve üçüncüsü (Cinayet Dâvaları Nizamları) mucibince oraya havalesi lâzım gelecek muhaberata mahsus olmak üzere üç kısma ayrılmıştır.

Şaban ayı sonlarında Bat buati, Amirde basılmıştır. “DÜSTUR ATİK” namile anılan bu düstur 582 sahifeden ibaret olup halen nüshalarının mevcudu pek bulunamamaktadır. Bu arada 16 Ramazan 1294 — 1877 tarihli (Düstur Encümeni Nizamnamesi) ile Şûrayı Devlet Azalarından bir Reis ve iki Azadan mürekkep olmak üzere bir (Düstur Encümeni) teşkil edilmiş ve bu encümenin şimdiye kadar tanzim olunup henüz düstura ithal edilmemiş ne kadar kanun ve' nizam varsa cümlesi toplanarak düsturun 4. Cildi olmak üzere tap ettirileceği, bundan sonra dahi her yıl Meclisi Umuminin (Âyan ve Mebussan Meclisleri) kapanmasını müteakip o yıl çıkarılan kanun ve nizamları tap ettirilerek düsturun zeyli olmak ve istenirse ilâveye kabil şekilde bulunmak üzere birer risale neşredileceği ve iş bu risale (Zeyl Düstur) adile anılacağı, Zeyl Düstur iki kısımdan mürekkep olup birinci kısım, Meclisi Umuminin tasdikinden geçen kanunları ve ikinci kısım ise dairelerin idaresine müteallik olup Meclisi Umumiye havalesi' iktiza etmeyen kanun ve nizamları muhtevi olacağı, Düstur Encümeninin her 5 senede bir kere senelik neşrolunan zeyilleri ilâve ile Düsturu yeniden tap ettireceği ve her basılıştta tamamı ile ilga olunan kanun ve nizamlar alınmayıp yalnız muayyen maddeleri lâğv olunan kanun ve nizamlara dahi bu hususun işaret edileceği tespit ve mezkûr Encümenin mesaisi cümlesinden olarak 1296 — 1880 r**] yılında “Cüzü Râbia dile 4. Cilt Düstur tap olunmuş, 1296 — 1879 senesinden 16 sefer 1302 — 1884 tarihine kadar yürürlüğe konulan kanun ve nizamlar ise 1,2,3 ve 4ncü zeyillere derç edilmiştir.

16 sefer 1302,23 Teşrinisani (Kasım) 1302 — 1884 tarihinden Meşrutiyetin ilâm tarihi olan 10 Temmuz 1324 — 1908 tarihine kadar geçen müddet zarfında ıstar olunan kanun ve nizamlar tedvin edilip halen (I. Tertip Düstur) adı verilen bu tertibin tamamlanması ancak Cumhuriyet devrinde mümkün olabilmış, I Kânunusani (Ocak) 1299 — 1883 tarihinden 26 Mart 1304 — 1888 e kadar olanlar 1937 Yılında Başvekâlet matbaasında basılan 5. Ciltte, 13 Temmuz 1303 — 1887 den 27 Şubat 1310 — 1894 e kadarkiler 1939 yılında aynı matbaada basılan 6. Ciltte toplanmış 29 Mart 1311 1895 ve 19 Şubat 1319 — 1903 tarihleri arasındakiler 1941 yılında basılan 7. Ciltte, 28 Mart 1320 — 1904 tarihinden 1 Temmuz 1324 — 1908 tarihine kadar olanlarda 1943 yılında basılan 8 Ciltte konulmuştur. İnci tertip düsturlar mezkûr 8. Ciltle nihayet bulmaktadır.

[**] Cüzü Razi'n, Mahmut bey Matbaasında tap olunan ayrı bir nüshasının tarihi 1299 dur.

Yukarıda bahsi geçen Düstur Encümeninin bir çok seneler atıl kalması dolayısıyla 24 Şubat 1325 — 1909 tarihinde, ihtisasına mebni Karakoç SERKÎZ Efendinin [*] riyasetinde yeniden tesisi Heyeti Vükelaca kararlaştırılarak Babîâlî yangınının vuku bulduğu 24 Kâmımsam (Ocak) 1326 1910 tarihine kadar faaliyeti devam etmiş 1327 — 1911 yılı Haziranında Adliye nezaretinde, mezkûr Encümen yerine kaim olmak üzere (İhsa yat ve' Müdevvenatı Kanuniye Kaleminin (Düstur) kısmı teşkil edilmiştir. [**] Bu kalem evvel emirde 10 Temmuz 1324 — 1908 tarihinden itibaren yürürlüğe konulan kanun ve nizamların Meclisi Mebusasın içtima senesi itibariyle tap ve neşri işine başlamış 10 Temmuz 1324 — 1908 tarihinden 29 Teşrinievvel (Ekim) 1325 — 1909 tarihine kadar olanlar “Düstur, tertibi Sâni — Cilt I namı altında 1329 — 1913 yılında, 1325 — 1909 ve 1326 — 1910 içtima senesindekiler “Düstur, Tertibi Sâni — Cilt2) olarak 1330 — 1914 yılında 1327 — 1911 den 1328 — 1912 içtima senesine ait olanlar aynı tertibin 4. Cilt olarak 1331 — 1915 senesinde ve Hükümetçe menafî (Donanmayı Osmani Muaveneti Milliye Cemiyeti) ne terk ve masarifi Cemiyetçe tediyeye edilerek Hükümetin nezareti altında tap ve neşr olunmuştur.

1328 — 1912 den 1329 — 1913 içtima senesine ait mevzuatı ihtiva eden “Düstur, Tertibisani — Cilt 5” ise (Adliye Nezareti insanıyetten ve Müdevvenatı Kanuniye Müdüriyeti) tarafından 1332 — 1916 senesinde bastırılmıştır. 1329-1915) mevzuatı tertibisani yâni ikinci tertibin 6 ve 7. cilt düsturları olarak tekrar sadaret Müdevvenatı Kanuniye Müdüriyeti tarafından 1334 (1918) ve 1336 (1920) yıllarında (Matbaayı âmire) de bastırılmış, Osmanlı Meclisi Mebusasın 1332 (1916) — 1338 (1922) tarihine kadar kabul etmiş olduğu kanunlar ile harp içinde feshinden sonra Meclisi Vükelâca kabul edilip Padişahın iradesiyle tatbik mevkiine konulan kanunu muvakkatler ihtiva eden tertibisâni 8,9,10,11 ve 12nci ciltler ancak 1927 ve 1928 yıllarında Cumhuriyet devrinde tap ve neşredilmiştir.

2inci tertibin son cildi olan 12nci cilt düstur, 16 Mart 1336 — 1920 tarihinde 4 Teşrinisani (Kasım) 1338 — 1922 tarihine kadar yürürlüğe konulan kanun ve nizamları ihtiva etmekte ise de “İstanbul iş-

[*] Uzun yıllar (Müdevvenatı Kanuniye Müdürlüğü yapmış olup halen İntişarı devam etmekte olan (Sicilli Kavinin)in müessesidir. Tedvin mevzundaki emekleri şükranla anılmağa değer.

[**] Bu Müdürlüğün vazifeleri bilâhare (Kavinin ve Niza matın Usulü Neşr ve ilânı) hakkındaki 2 Cemaziyülahır 1329 tarihli kanunla tayin edilmiştir.

gâl tarihi olan 16 Mart 1336 — 1920 tarihinden itibaren Türkiye Büyük Millet

Meclisinin tasvibi haricinde İstanbul Hükümetince akdedilmiş veya edilecek bilumum muhadedat ve mukavelat ve ukudat ve mukarreratı resmîye, verilmiş imtiyaz at ve maadin ferağ ve intikalatı ve ruhsatnamelerde mütarekeden (30 Teşrinievvel — Ekim — 1334 — 1918 tarihinden) sonra akdedilmiş bilcümle muhadedatı hafiye ve doğrudan doğruya veya ba vasıta ecanibe verilmiş imtiyaz at ve maadin ferağ ve intikalatı ile ruhsatnameleri 7 Haziran 1336 — 1920 tarihli ve 7 Numaralı kanunla kenem yekûn addedilmesi itibariyle mezkûr 12nci cilt düsturda mevcut kanunlar, Nizamlar ve beynelmilel mukavele ve muahedelerin hukukî ve fiilî bir kıymeti kalmamıştır. Ancak 7 numaralı kanun, arz edildiği gibi sadece 16 Mart 1336 — 1920 tarihinden sonraki kanunlar, nizamlar ve beynelmilel mukavele, muahede ve imtiyazlar hakkında bir hüküm ifade etmesi itibariyle bu tarihten önce meriyete konulmuş kanun ve nizamların sonradan sarahaten veya zimmen lâğvedilmiş olmadıkça veya aynı mevzuda yeni hükümler sevk edilmemiş bulundukça yürürlükte olduğunu kabul etmek lâzım gelecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı 23 Nisan 1336 — 1920 tarihinden itibaren kabul edilmiş ve (1) numaradan başlayan kanunlar, nizamname, talimatname vesaire ise üçüncü tertip olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin içtima senesine göre Başvekâletçe her sene tap ve neşredilmiş ve son defa yayınlanan 41nci cilt ile 3. tertip de nihayet bulmuştur. T.C. Millî Birlik Komitesinin, mesut inkılabımızın tahakkuk ettiği 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren kabul ettiği Kanun, yorum ve kararlar 4. tertipte yer alacaktır. Meşrutiyetin ilâm 10 Temmuz 1324 (1908) tarihinden önceki mevzuatı havi 1nci tertip (tertibi evvel) Düsturların yukarıda arz olduğu gibi yalnız Ö.6.7.8nci ciltleri Başvekâletçe Türk harflerde tap ve neşredilmiş olup diğer ciltler Arap harfli olarak bazı Makamlarda mevcuttur. Meşrutiyet mevzuatını ihtiva eden 2nci tertip (tertibi sani) Düsturlar ise hepsi Arap harflidir. Filhakika Yukarda da adı geçen Serkiz KARAKOÇ Efendi kendi eseri olan (sicili kav aninin 11nci cildinde 1341 yılında mer'i bulunan 1856 — 1923 yıllarına ait mevzuatı Türk harflerde tap ve neşretmiş bulunmakta ise de bu cilde daha ziyade beynelmilel muahedeler ve imtiyaz mukaveleleri alınmış bulunduğundan diğer kanun ve nizamlardan bir kısmının sarîh olarak veya zimmen lâğvedilmiş bulunması dolayısıyla birinci ve ikinci tertip düsturlarda münderiç kanun ve nizamlardan halen mer'i olanların salâhiyetli bir heyet tarafından tefrik edilerek yayınlanması lüzumlu görülmektedir.

Bu arada 1844 — 1259 dan 1286 — 1870 seneleri arasındaki Askerî Kanun ve Nizamları ihtiva eden (Düsturu Askerî) den bahsetmekte yerinde olacaktır. 12 Teşrinisani (Kasım 1286 — 1870 tarihinde Mektebi Harbiye matbaasında tap edilen bu kanunlar mecmuası da, o tarihte mer'î olan ve bir kısmı Düsturlara derç edilmeyen Askerî Kanunlar ve Nizamları ve bir kısım iradeleri muhtevi bulunmaktadır ki, bunlardan en mühimleri 1844 — 1259 yılındaki esas askerî tensikata dair Hattı hümayun ve Ferman, Kuvvei umumiyei askeriyeeye dair Nizamname, Kur'a Kanunnamesi, Terfii rütbe Nizamnamesi, Teftişi ahvali askeriye Talimnamesi 1*1, Erkânı Harbiye Nizamnamesi, idare tıbbiyei askeriye Nizamnamesi, Dârı şûrayı askerinin vezaifi mahsus asına ve tertip ve devrine dair Nizamname, Askeri berriye tekaüt kanunnamesi, Mubayaa ve masarifi askeriyeeye dair Nizamname, Askerî Ceza Kanunnamesi ve Muzika bandoları Nizamnamesidir. Ayrıca zeyl olarak 1288 tarihli (İdare Tıbbiyei Bahriye Nizamnamesi de Düstura ilâve edilmiştir.

III. KAVANİN MEMUALARI (KANUNLAR DERGİLERİ)

Kanun, karar ve tefsirlerin ayrı bir mecmua halinde tabı ve neşrine Cumhuriyet devrinde başlanılmış ve' 23 Nisan 1336 tarihinden itibaren 10 Ağustos 1339 tarihine kadar devam eden 1. intihap devresi zarfında Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul olunan kanunlar ile tefsirler ve itihaz olunan kararlar 1339 (1923) yılında T.B.M.M. matbaasında basılan (Türkiye Büyük Millet Meclisi Kavinin Mecmuası Cilt: 1) de yer almış, bunu her içtima senesine ait olmak üzere 2,3,4,5,6 ve ilâhı ciltler takip etmiştir. Kavinin Mecmuası, 1 Kasım 1945 — 14 Haziran 1946 tarihleri arasına rastlayan VII. Dönem 3. toplantı yılındaki kanun, tefsir ve kararları ihtiva eden 28. Ciltte (Kanunlar Dergisi) adını almış, 35. cilt (dahil) bu nam altında intişar etmiştir. 36. ciltten itibaren tekrar eski adı ile yayınlanan mezkûr mecmuanın son 41. cildi, XI. devrenin 1 Kasım 1958 — 21 Temmuz 1959 tarihleri arasına rastlayan 2. toplantı yılında mefsuh T.B.M.M. ce kabul olunan 212 kanun ve 112 kararı ihtiva etmektedir. Kavinin Mecmua ve Dergileri esas itibariyle Mebuslara dağıtılmak üzere bastırılmış olup ayrıca Bakanlıklara da gönderilmekte fakat hariçte satılmamaktadır.

[*] Bu Talimatnamenin altıncı kısmında, Divanı Harp ve istintakların ne yolda olduğuna cezaların ne suretle icra olunacağına ve Müfettişin ne suretle şikâyetleri dinleyeceğine dair, Askerî Muhakeme Usulümüzün tarihçesi bakımından mühim hükümler mevcuttur.

Devletin resmî mahiyet arz eden bu yayınlan dışında, özel teşebbüslerin mahsulü üç eser (Kanunlarımız — Tek Metin Kanunlarımız) (Si- CİLLÎ KAV ANÎN) ve (T.C. MER'İ Kanunlarından bahsetmek yerinde olacaktır.

A. KANUNLARIMIZ (Tek Metin Kanunlarımız):

Dâhiliye Vekâleti Hukuk Müşaviri Edip Kemâl (ERGİN) tarafından ilk defa 1340 (1924) yılında yürürlükte bulunan bütün kanun, nizam ve kararlar muhtevi olarak bu tarihte yayınlanmıştır. Bu külliyat, her şeyden önce kendi çapında ilk olmak vasıf ve önemini haizdir. 5 Ciltten ibaret olan Külliyatın birinci cildi esas ve idare kanunları* ikinci cilt adlı ve üçüncü cilt malî kanunları ihtiva etmektedir. Beşinci ciltte muhtelif kanunlardan başka umumî ve hecai (alfabetik) fihristler mevcuttur. Bu serinin altıncı ciltte 1341 (1925) yılında yayınlanmış olup münderecatı, Millî Bayramlar, teşkilâtı takdir ve taltif, hıyaneti vataniye, takriri sükûn, idare örfiye, heyet ve encümeni âli ve tatili içtimaia ait kanun, nizam ve kararlardan ibarettir. Bu ciltte başında nümerik, sonunda da alfabetik birer fihrist mevcuttur. Büyük bir ihtiyacı karşılayan bu mühim eserin kısa zamanda mevcudu tükenmesi itibarıyla 1927 yılında ikinci ve aynı sebeple 1929 yılında da üçüncü tablan yapılmıştır. Son tabı da altı cilt olarak yayınlanmış ve 1529 sayılı kanuna kadarki mevzuatı muhtevi bulunmuştur. Altıncı ciltte sonunda 1 — 1529 Sayılı Kanunların numara ve isimlerini havi bir liste ile alfabetik olarak bir arama cetveli mevcuttur. Bu üçüncü basılışa ek olarak 1929 yılından 1934 yılı Temmuzuna kadar çıkan kanun, tefsir, nizam ve talimatlar 1934 Yılında VII. ve VIII. Ciltlerde toplanmış, o tarihte yürürlükte olan kanunları hükümsüz kalanlardan ayırmak için evvelki altı ciltte mevcut ve hükmü kalmamış maddelerin üzerine yapıştırılmak ve bu maddelerin yerine geçen maddelerin VII. ve VIII. Ciltlerin hangi sahifesinde bulunduğunu göstermek üzere VIII. Cilt ile birlikte (düzeltme etiketleri) dağıtılmıştır. Bu ciltleri takiben 1937 Yılı Haziranında IX. ve X. Ciltler yayınlanmıştır. IX. Ciltte Teşkilâtesasiye, Adli, İdarî ve Malî Kanunlar, X. Ciltte ise İktisadî, ziraî, Nafia, askerî, sıhhat, maarif ve hariciye kanunları mevcuttur. X. Ciltte sonuna 1530 — 3267 Sayılı Kanunların numara ve isimlerini havi bir liste eklenmiştir.

Sayın Edip Erginin bu yoldaki mesaisi 1942 Yılında yayınladığı iki büyük cilt halindeki (tek Metin Kanunlarımız) ile kemâlini bulmuş ve fakat zamansız ölümü, maalesef bu eserin temadisine imkân vermemiştir. Büyük adını rahmetle anıyoruz.

B.SİCİLLİ KAVANİN: Yukarıda tedvin mevzuundaki hizmetlerini şükranla andığımız, mülga, Babıâli Düstur Encümeni Reisi ve Müdevvenatı Kanuniye Müdürü merhum KARAKOÇ Serkez tarafından 1926 yılında neşrine başlanan (TÜRKİYE CUMHURİYETİ SİCİLLİ KAVANİN nin birinci cildi 24/Nisan/1336 (1920) — 31/Ekim/1341 (1925) tarihine kadar Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunlar, muahede ve mukaveleleri ihtiva etmekte ve ayrıca bu kanunların diğeriyle ve mülga Osmanlı İmparatorluğu kanunlarından hükümleri yürürlükte bulunanlar ile ilgi ve bağlantılarına dair önemli notlarla mücehhez bulunmaktadır. Birinci cildi, sonraki yıllarda her yılın teşrii devresine ait kanunları ihtiva etmek üzere 2,3,4,5 ve 6ncı ciltler takip etmiş, her cildin sonuna bir hecai (alfabetik) fihrist eklenmiştir. 4 üncü ciltte ayrıca 1,2,3 ve bu cildin toplu fihristi mevcut olup bu dört cilt Arap harflidir. 1930 1931 yıllarında kabul edilen 1726 — 1888 sayılı kanunları havi 7nci cilde ayrıca 1336 (1920) — 1931 yıllarına ait 1 — 171 sayılı tefsirler, 1339 (1923) — 1931 yıllarının 1 — 616 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi kararları eklenmiş ve müteakip 8,9 ve 10ncu ciltler bu tertip üzere devam etmiştir. 9 uncu ciltte hecai (alfabetik) fihristten başka 1 — 9 uncu ciltlerin tarihî (nümerik) fihristi mevcuttur. 1935 yılında yayınlanan 11. inci cilde, 1 nci Tertip Düsturun 1 — 4 üncü ve 1 — 4 zeylinde ve başkaca diğ. resmî (Kavinin), (Muahedat) ve (Mukavelât) mecmualarında mevcut ve 1934 yılı nihayetinde yürürlükteki Osmanlı mevzuatı konulmuş, 12 inci ciltte de 3 üncü Tertip Düsturun 16 cildinde bulunan Nizamname, Kararname ve Talimatnamelerden 1928 yılı başlangıcında yürürlükte olanlar toplanmış olup o tarihe kadar olan değişiklik ve ilâveler de aynen esas metinler üzerine yürütülmüştür. Cildin sonuna ayrıca bir hecai ve birde tarihî fihrist eklenmiştir. 1929 — 1934 yıllarına ait Nizamname, Kararname ve Talimatnameler ise 13 üncü ciltte toplanmış, 14 ve 15 inci ciltlerde yine Millî devre 23 Nisan 1336 dan sonrası mevzuatına devam olunmuştur. Sicilli Kav aninin 16ncı cildi, Meşrutiyet devrine ait ve İkinci Tertip Düsturun 1 — 12 inci ciltlerinde münderic bulunan 1324 (1908) — 1336 (1920) mevzuatından 1936 yılı başlangıcında hükümleri yürürlükte bulunan kanun, Nizamname ve Kararnameleri muhtevi olup o devrede ve sonradan 1935 yılı sonuna kadar-vaki değişiklik ve ilâveler aynen metinlere işlenmiştir. Bundan sonra 17. ciltten itibaren Milli Devre mevzuatına devam edilmiş ve her cilde, Üçüncü tertip Düsturlara muvazi olarak bir teşrii devredeki kanunlardan madde aynı devre zarfındaki tefsir, karar, nizamname, kararname ve talimatnamelerden başka Temyiz Mahkemesi tevhibi içtihat ve Devlet Şûrası kararları da konulmuştur. Arama ve

bulmayı kolaylaştırmak için her cildin başına bir tarihî (nümerik), sonuna da hecaî (alfabetik) fihrist ilâve edilmiştir. Bu serinin halen 1958 yılına ait 39 uncu cildi yayınlanmış olup derleyeni KARAKOÇ Serkiz in ölümünden sonra da İstanbul'daki Cihan Kütüphanesi tarafından yayınına aynı şekilde devam edilen bu eserin yaşaması her bakımdan temenniye şayandır.

C.T.C. MER'İ KANUNLARI: 1953 yılında Adalet Bakanlığında görevli yedi kıymetli Hâkimin büyük emekleri mahsulü meydana gelen bu külliyyat, her şeyden önce kendi çapında ilk olmak vasfı ve önemini haiz bulunmaktadır. O zamanki, Temyiz Mahkemesi Sayın Birinci Başkanın da ÖNSÖZ de belirttiği* gibi “Cumhuriyet devrinin bütün kanunlarını elemeyen geçirip yürürlükte olanlarını tek metin halinde yayınlamak gibi büyük bir dava etrafında toplanan” sayın meslektaşlarımızın gayretli çalışmaları semeresini vermiş ve beş cildi kanun, tefsir, karar ve Temyiz Mahkemesi tevhide içtihat kararlarına, son altıncı cildi de nümerik ve alfabetik müteaddit fihristlere tahsis edilmiş olan eser her meslek ten tatbikatçıların istifade ettikleri ve aradıkları bir kitap olmuştur. Külliyyatın birinci cildinde (Adli Kanunlar) yer almakta ve bunlar 1) Devletin hükümlerle ilgili kanunlar, 2) Hususî hukukla ilgili Kanunlar, 3) Amme hukuku ile ilgili Kanunlar, 4) Usul Kanunları, 5) Tapu işleriyle ilgili Kanunlar, 6) Vakıf işlerinde ilgili Kanunlar, 7) Müteferrik adli Kanunlar, 8) Adalet uzuvların ve Teşkilâtını ilgilendiren Kanunlar olarak sıralanmaktadır. İkinci cilde, İdarî ve haricî kanunlar alınmış, İdarî kanunlar, 1) İdarî kazayı ilgilendiren Kanunlar, 2) Amme hizmetlerin temsiye vasıtalarını ilgilendiren kanunlar, 3) Amme idareleri organlarını ihdas eden Kanunlar, 4) Merkezî idareler teşkilâtı kanunları, 5) Mahallî idareler teşkilâtını alâkadar eden kanunlar, 6) iskân kanunları, 7) Nüfus işlerinde ilgili kanunlar, 8) Zabıta ile ilgili kanunlar, 9) Cemiyetler ve içtima at ile ilgili kanunlar, 10) Takvim ve tatil ile ilgili kanunlar, 11) Müteferrik İdarî kanunlar, Haricî kanunlar ise, 1) Siyasî mahiyette bulunan, 2) Sıhhatle ilgili bulunan, 3) Malî ve İktisadî mahiyette bulunan, 4) Sosyal mahiyette bulunan, 5) Eğitimle ilgili bulunan devletlerarası akdedilmiş muahede, mukavele, itirafnameler ve bunlara iltihakın tasdiki hakkında kanunlar, 6) Dış işleri ile ilgili müteferrik kanunlar olarak tasnif edilmiş, ayrıca Devletler ile münferiden akdedilen çeşitli mukavele ve muhadelerin Devletlerin isimlerinin alfabetik sırası itibarıyla kanun numara, isim, neşir tarihi ve düstur ve resmî gazetede yerlerini gösterir liste cilde eklenmiştir. Külliyyatın üçüncü cildi Askerlik, Maarif ve Sıhhat Kanunları olarak üç kısma ayrılmış, birinci kısmı teşkil eden Askerlik Kanunları, 1) Askerî Kaza ve ilgili Kanunlar

2) Askerî Teşkilât ve Müesseselerle ilgili Kanunlar 3) Askerlik Maliyesiyle ilgili Kanunlar, 4) Askerî Personel ile ilgili Kanunlar, 5) Mükellefiyet Kanunları, II. Kısım Maarif Kanunları, 1) Maarif Teşkilatı ile ilgili Kanunlar, 2) Tedris Müesseseleriyle ilgili Kanunlar, 3) Tedrisat ile ilgili Kanunlar, 4) Tedris uzuvları ile ilgili Kanunlar, 5) Talebe Hukuku ile ilgili Kanunlar, 6) Maarif Yardımcı Müesseseleri ile ilgili Kanunlar, 7) Basınla ilgili Kanunlar, 8) Mütferrik Kanunlar, III. Kısım Sağlık Kanunları- ise, 1) Sağlığın korunması ile ilgili kanunlar, 2) Sağlık koruyucularına ait Kanunlar, 3) Sağlık Müesseseleri ile ilgili Kanunlar, 4) Sağlığı Koruyucu Maddeler ilgili Kanunları ihtiva etmektedir. Dördüncü cilt tamamen Malî Kanunlara tahsis edilmiş ve Cumhuriyetin malî kanunları, 1) Usul Kanunları, 2) Devlet gelirleri (Umumî muvazene) hakkında kanunlar, 3) Mahallî İdareler gelirleri hakkında Kanunlar, 4) Devlet ve Mahallî idare gelirleri hakkında fevkalade zam Kanunları, 5) Bazı vergilerin terkin, mükellefiyet nispetlerinin tenzili ve bazı vergilerden muafiyet ve istisnalara dair Kanunlar, 6) Masraf Kanunları, 7) Hazine alacak ve borçlarına,, mütedavil sermaye verilmesine, tahsis ve devirlere müteallik Kanunlar, 8) Diğer müteferrik malî Kanunlar olarak bölümlere ayrılmıştır. Beşinci Ciltte de İktisadî Kanunlar yer almış ve bunlar 1) İktisadî Müesseseleri ilgilendiren Kanunlar, 2) iş Kanunları, 3) Ziraat! e ilgili Kanunlar, 4) Bayındırlıkla ilgili Kanunlar, 5) Sanayi ve Madenlerle ilgili Kanunlar olarak sınıflandırılmıştır. Külliyyatın altıncı cildi yukarıda da belirtildiği üzere, 1) Nümerik, 2) Alfabetik, 3) İhtihatlar fihristlerine hasredilmiş, Nümerik fihristte 1 No. lı Kanundan itibaren TBMM nin kabul ettiği bütün kanunlar 3. tertip Düsturdaki cilt ve sahife numarası, ilga edilenlerin ilga eden kanun ve madde numarası, Meri Kanunlar külliyyatındaki cilt ve sahife numarası ile sıralanmıştır. Fihristte halen yürürlükte olan kanunlar siyah kaim puntolu harflerle yazılmak sureti ile büyük bir kolaylık sağlanmıştır. Alfabetik fihrist, 1958 yılına kadar yapılan değişiklik ve ilâveleri de muhtevî olarak cildin ikinci kısmında yer almaktadır. Külliyyata konulan son kanun, 21 Temmuz 1959 tarih ve 7375 sayılı kanundur. Halbuki bu tarihten sonra Büyük Millet Meclisinin feshedildiği 27 Mayıs 1960 tarihine kadar kabul edilmiş olan 115, İnkılâptan sonra Millî Birlik Komitesince kabul edilen 238 ki ceman 353 kanun bu külliyyatta henüz yer almamış bulunmaktadır.

IV. ZABIT CERİDELERİ (TUTANAK DERGİLERİ):

Meşrutiyet Meclisi Mebussan ve Ayanında cereyan eden müzakereler 15 Eylül 1324 (1908) tarihinden itibaren intişara başladığım yukarda işaret ettiğimiz Takvimi Vekayide yayınlanmış, bilâhare 2 Kânunu

sâni (Ocak) 1325 (1909) tarihinde Takvimi Vekayiden müstakil olarak bastırılan (Zabıt Ceridesi) ne konulmuştur.

23 Nisan 1336 (1920) tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin teşekkülünden sonra 1. toplantı yılma ait Meclis müzakereleri yayınlanmamış, ancak ikinci toplantı yılının 1 Mart 1337 (1921) başlayan 1. birleşiminden itibaren Meclis müzakerelerini havi zabıt hulâsaları Ceridei Resmi yenin 27 Haziran 1337 (1921) tarihini taşıyan 18 ve müteakip sayılarında yayınlanmıştır. Zabıt hulâsalarının bu şekilde Ceridei Resmiye ile yayınlanması 6 Teşrinisâni (Kasım) 1339 (1923) tarihli 49. birleşimin müzakere zabıt hulâsalarını havi 17 Mart 1340 (1924) tarihli 66 sayılı nüshaya kadar devam etmiş bulunmakla beraber 11 Ağustos 1339 (1923) tarihinde başlayan 2. seçim devresi 1. toplantı yılı 1. birleşiminden itibaren (Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi) namı altında ayrıca yayınlanmağa başlanmıştır. Zabıt cerideleri, devre veya dönem tabir edilen her seçim devresinin başında yeniden cilt numarası almakta ve bu numaralar o seçim devresinin sonuna kadar teselsül etmektedir. Zabıt, ceridesi, VII. dönem 2. toplantı yılının 3 Ocak 1945 de başlayan 19. birleşiminden itibaren (Tutanak dergisi) adı altında yayınlanmağa devam olunmuş, IX. dönem 4. toplantı yılının 1 Şubat 1954 tarihinde başlayan 36. birleşiminden itibaren tekrar (Zabıt Ceridesi) adını almıştır. T.C. Millî Birlik Komitesinin gizli olmayan müzakere ve kararları, 10 Ocak 1945 tarihinde 4695 sayılı kanunla kabul edilen öz Türkçe Anayasanın yürürlükte kaldığı yedi yıl (10 Ocak 1945 — 26 Aralık 1952) içinde olduğu gibi tekrar (Tutanak Dergisi) adı altında yayınlanmaktadır. Zabıt Ceridelerinde, Meclis müzakerelerinden ayrı olarak kanun lâyiha ve teklifleri ve bunların gerekçeleri, lâyiha ve tekliflerin ilgili Encümenlerde müzakereleri sonuna dair mazbatalar özel bir sıra sayısı altında yer almakta ve başkaca Mebuslar tarafından ilgili Bakanlara vaki yazılı sorular ve cevapları da keza bu dergiye konulmaktadır.

V. TAHLİLİ FİHRİSTLER:

1839 tarihinden 1924 tarihine kadar vaz' ve neşrolunan bilumum kanun, nizam ve talimatların alfabetik olarak fihristi ilk defa 1340 (1924) yılında İzmir Ticaret Mahkemesi Reisi Ahmet Ziya (Bey) tarafından yayınlanan bir kitapta yer almıştır. Mevzuata ait ilk resmî fihristler ise Meclisin fiilen 1 Kasım'da başlayıp 31 Ekimde nihayet bulan toplantı yılları göz önünde tutularak bu devre zarfında yayınlanan resmî gazetelerin Ekim ayının son resmî gazetesine ilâve edilenler ve Düsturların baş tarafındaki tarihi ve sonundaki alfabetik olanlardır. Bunlardan

başka 1938 yılında, 3. Tertip Düstur 1 — 18. ciltlere ait olmak üzere Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Genel Müdürü Bahattin KUT AT tarafından tanzim ve Başbakanlıkça yayınlanan (Tahlilî Fihrist) i, bunu takip eden 1 — 25 ve son defa 1 — 38. cilt düsturlara ait 2. ve 3. Tahlilî Fihristler de tatbikatçılar için büyük kolaylıklar sağlamıştır.

Bunların dışında Osmanlı ve Türk mevzuatı için müracaat edilebilecek bir fihrist de (Sicilli Kavinin) Müessisi KARAKOÇ Serkiz'in (Direktif) adlı kitabıdır. Bunun 1. cildi, 1815 — 1934 yılları arasındaki ve 1935 yılı başlangıcında yürürlükte bulunan mevzuatın tahlili, hecaî (alfabetik) ve tahşiyeli fihristleri ihtiva etmekte ve ayrıca 1938 yılında yayınlanan (Direktif Süpleman), direktife geçirilmeyen eski tarihli mevzuat ile oraya geçirilip te 1935 — 1937 mevzuatı ile hükümden düşen mevzuatı direktif den çıkarmak maksadı ile neşredilmiş bulunmaktadır. Başkaca, Sicilli Kavinin 1 — 34. cildine ait tahlilî ve alfabetik umumî fihrist 1815 — 1953 mevzuatını havi olarak 1955 yılında S. CORIO tarafından yayınlanmış olup buna 2. kısım olarak bir de nümerik fihrist eklenmiştir. Bu fihristte 1288 (1872) den 1335 (1919) yılına kadar imparatorluk ve Meşrutiyet devirlerine ait tarih sırası ile 117 kanun mevcuttur.

B. NETİCE VE DİLEK:

Buraya kadar maruzatımız göstermektedir ki, halen imparatorluk, Meşrutiyet, 1. Cumhuriyet ve Millî Birlik devirlerine ait ve toplamı sekiz bine yaklaşan Kanunlardan hangisinin veya hangi hükümlerinin yürürlükte olduğunu ve bunların nerelerde bulunabileceğini kestirmek azametli bir iş haline gelmiş ve dolayısı ile mevcut kanunlarımızı yetkili bir kurulun inceleyip eleştirerek yürürlükte olanların tespit ve bir Kod halinde toplamak zarurî bir hal almıştır. Bilhassa Arap harflerini bilen neslin elli yaşını aşmış bulunması, eski mevzuatın eleştirilmesi bahsinde bu işin çabuklaştırılmasını gerektirmektedir. Böyle bir eleştirme neticesi yürürlükte olduğu tespit edilen kanunlara, naçiz kanaatimize göre, tarih sırası ile ve bütün tadil ve eklerini de kapsamak üzere 1 numaradan başlı- yarak yeniden numara verilmeli ve sadece bu numara değişikliği yasama organına arz olunmalıdır. Bu esas dairesinde hazırlanacak kanun tasarısının son maddesine, belirtilen kanunların dışında kalan mevzuatın kaldırıldığı hükmü konularak mesele her türlü şüphe ve tereddüdü giderecek bir sonuca bağlanmalıdır.

Bu büyük işi tahakkuk ettirecek ilim adamları ve tatbikatçıların Türk Hukuk tarihindeki yerleri o nispette azametli olacağına şüphe

TRAFİK KANUNUNDAKİ SON DEĞİŞİKLİK

Yazan:

Dr. Cevat Geray

Siyasal Bilgiler Fakülte ali Şehircilik Asistanı

Millî Birlik Komitesince kabul edilen 232 sayılı kanunla Karayolları Trafik Kanununda önemli değişiklikler yapmıştır. 13 Mayıs 1961 gününden itibaren yürürlüğe girecek olan bu kanun, ehliyetname sistemi, malî mesuliyet Sigortası, Trafik Vergi ve cezaları bakımından çeşitli yenilikler getirmektedir. Yazımızda bunları kısaca gözden geçireceğiz.

1. Kanunun Şumulü:

Yeni Kanunla, karayollarında insan, hayvan ve eşya taşıma işinde kullanılabilen lastik tekerlekli traktörler de trafik kanunu hükümlerine bağlı kılınmıştır. Memleketimizde tahminen motorlu taşıt sayısının yarısı civarında traktör vardır. ¹⁾ Trafik kazalarında vuku bulan ölümlerin yüzde on üçüne traktörlerin yaptıkları kazalar sebep olmaktadır. ²⁾ Bu bakımdan, traktörlerin trafik kanununa bağlı kılınması karayollarında ki emniyet bakımından yerinde bir tedbirdir. Bundan böyle, lastik tekerlekli traktörler de trafiğe çıkabilmek için bulunduğu yerlerdeki trafik şube veya bürolarına kayıt ve tescil olunacaktır. Bu kayıt ve tescil işlemi için, kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı aylık bir intikal süresi tanınmıştır. Keza, traktör ehliyetnamesi olmayanlar, bu gibi taşıtları kullanamayacaklardır. Kanun, önceden Tarım Bakanlığı veya belediyelerce verilmiş olan traktör ehliyet belgelerinin altı ay içinde trafik büro veya şubelerine başvurularak traktör ehliyetnamesiyle değiştirilmesi gerekmektedir.

2. Ehliyetnameler:

232 Sayılı Kanunu şoför ve sürücü ehliyetnamelerini başka bir şekilde sınıflandırmıştır. Profesyonel, amatör ve milletlerarası ehliyetnamelere

¹ Trafik Kabaları 1958, Karayolları Genel Müdürlüğü Yayını, No: 79, S: 119

² Aynı eser, S: 87 — 94

traktör ehliyetnamesi ve “şoför adayı belgesi” eklenmiş, hususî ehliyetname yerine “ağır vasıta ehliyetnamesi” terimi kabul edilmiştir. Kanun, ehliyetnameleri yeniden sınıflandırmakla yetinmemiş, bu ehliyetnameleri yeni baştan ayrı ayrı tarif etmiştir. Amatör ehliyetnamesi, motorsuz taşıtlarla motosiklet ve otomobil gibi hafif motorlu taşıtların şoför veya sürücü çalıştırma sahiplerine, verilecektir. Bu taşıtları bir kazanç gayesi gütmekten kullanan kişilerle, resmî dairelerin adı geçen taşıtlarını bir ücret karşılığında olmaksızın kullanan görevlileri de amatör ehliyet belgesi alabileceklerdir.

Profesyonel ehliyet ise motorsuz taşıtlarla hafif motorlu taşıtları meslek veya sanat olarak bir ücret karşılığında kullananlara verilecektir. Kamyon ve otobüs gibi ağır motorlu taşıtları kullananlar hususî ehliyetname” değil “ağır vasıta ehliyetnamesi” alacaklardır. Terim değişikliğinin sebebi, “hususî” deyiminin halk arasında özel binek arabalarıyla karıştırılmakta olmasıdır. Ağır bir taşıtı kullanmak üzere ehliyet belgesi sahibi olanlar gayet tabii olarak daha hafif motorlu taşıt araçlarını da kullanabileceklerdir. Traktör ehliyetnamesi de karayollarında insan, hayvan ve mal taşınmasına elverişli olan lastik tekerlekli traktörleri kullanmak iznini sağlamaktadır.

Ehliyetnameler konusunda getirilen en önemli yenilik şüphesiz ki “şoför adayı belgesidir. Ehliyetname almak üzere imtihana girecek olan kimselere, hazırlanma sırasında, ehliyet nameli bir şoförün sorumluluğu altında trafik makamlarının göstereceği yollarda ve saatlerde belirli bir süre için motorlu bir taşıtı (motor sıklet hariç) karayollarında kullanmak suretiyle sevk ve idare becerisini kazanmak ve geliştirmek fırsatını sağlayacak olan bu belgenin trafik eğitimi bakımından önemi açıktır. Böylece yeteri kadar taşıt kullanma alışkanlığını kazanabilmek ve trafiğe çıkabilmek için bir takım direklerden geçebilmek yeter görülmemiştir. Şoför adayı, bu beceriyi tarlada değil, karayolunda bilfiil taşıt kullanarak kazanacak, trafik düzen ve kurallarına uymasını bizzat uygulama yoluyla öğrenecektir. Tabii, trafik zabıtası, bu yeni müessesenin, maksadına uygun şekilde kullanılmasını hassasiyetle takip etmeli, ehliyet imtihanını bertaraf etmesini önlemelidir.

Ehliyetnamelerin geçerlik süreleri de arttırılmıştır. Amatör ehliyeti 3 yıldan 5 yıla, profesyonel ehliyetler 2 yıldan 3 yıla çıkarılmış bulunuyor. Geçerlik süresi ağır vasıta ehliyetnamesi için 3, traktör ehliyetnamesi için 5 yıl olarak kabul edilmiştir. Diğer taraftan, gençlerin çok kaza yaptıkları görüldüğünden profesyonel ehliyetname alabilmek için yaş haddi 18’den 19’a yükseltiştir. Ağır vasıta kullanabilmek için 23 yaşını

doldurmuş olmak ve en az iki yıllık profesyonel veya amatör ehliyetnamesi sahibi bulunmak şartı aranmaktadır. Eskiden 19 yaşını bitirmiş olmak yeter sayılırdı.

232 Sayılı Kanunun getirdiği diğer bir yenilik ile yabancı bir memlekette şoför ehliyetnamesi almış vatandaşların memlekete dönüşlerinde bu ehliyetnamelerinin geçerli sayılmasıdır. Bu gibiler ellerindeki yabancı ehliyetnamelerini imtihansız olarak ait olduğu sınıf ehliyetnameyle değiştirebileceklerdir.

Ehliyet belgesi alabilmek için bundan böyle ilkokul mezunu olma kaydı aranacaktır. Motorsuz taşıt sürücüleriyle traktör ehliyetnameleri için ilkokul mezunu olmak yerine okuryazarlık yeter görülmüştür. Fakat eskiden beri ehliyetname sahibi olanlardan tahsil kaydı aranmayacaktır. Memleketimizdeki trafik kazalarının çok büyük kısmının şoför ve sürücülerin şahsî hatalarından ileri geldiği düşünülürse bu kaydın faydası açıktır. ⁽³⁾ Esasen ilkokul mezunu olma kaydı 12 Ocak 1966 dan itibaren uygulanacaktır.

3. Kayıt ve Tescil İşleri:

Adı geçen değişiklik kanunu, taşıtların kayıt ve tescil işlemleri, trafik gelirleri ve bunların harcanması hususunda da çeşitli yenilikler getirmiş bulunmaktadır.

Taşıtların kayıt ve tesciliyle ilgili en büyük değişiklik millî savunma hizmetlerinde kullanılacak askerî taşıtlara dair bulunmaktadır.

Bu gibi askerî taşıtlar hakkındaki eski hükme göre iç hizmetler dışında kalan ve münhasıran askerî maksatlarda kullanılan ordu taşıt araçlarının trafik bürolarında kayıt ve tescili gerekmiyordu. Tatbikatta “iç hizmet” teriminin belirtilmesinde ilgili makamlar arasında uyumsuzluklar çıkmaktaydı. Yeni hükme göre askerî taşıtların kayıt ve tescili Millî Savunma Bakanlığında yapılacaktır. Ancak, eğitim, tatbikat, manevra, merasim ve konvoy halindeki seyirler dışında, askerî hizmetlerin gerektirdiği münferit görevleri yerine getirecek şoför ve sürücülerin karayollarında taşıt kullanabilmeleri için ehliyetname almaları şarttır. Bu gibi askerî araçları kullanacak askerî şoförlere yaş ve tahsil kayıtları aranmaksızın trafik polisinin verilen ehliyetnameler askerlik süresince ve münhasıran askerî taşıtlar için gerekli sayılacaktır.

³ Ayrı eser, S: 98 — 99, 103 — 105

Taşıtların kayıt ve tescili yapıldıktan sonra verilecek ve taşıtlarda bulundurulması mecburî belgeler bakımından da bazı yenilikler yapılmıştır. “Nakil Vasıtası Sicili” kaldırılmış, bu sicilde gösterilecek olan teknik ve hukukî bilgilerin trafik ruhsatına kaydedilmesi yoluna gidilmiştir. Zabıta kontrollerinde ve adli kovuşturmada faydalanılmak amacıyla taşıtı kullanan şoförle kullanma saatlerini gösterir bir “çalışma kararnamesinin taşıtlarda bulundurulması mecburiyeti konulmuştur. Bu karne sâyesinde hangi şoförün taşıtı ne süreyle kullandığını öğrenmek mümkün olabilecektir. Seferberlik işlerinde kolaylık sağlaması amacıyla “sefere göre emri pusulasının da taşıtta hazır bulundurulması esası kabul edilmiş bulunuyor.

Geçici trafik ruhsatname ve plakalarının 30 gün süreyle yurdun her tarafında geçerli sayılması esasından ayrılmış, sadece ruhsatnamede gösterilen yol güzergâhında yine en çok 30 gün için geçerli sayılması yoluna gidilmiştir. Trafik makamları bu güzergâhı ruhsatnamenin üzerine yazacaklardır.

232 sayılı kanun, trafik kayıt ve ruhsatlarıyla ilgili resim ve harçları da 10 misli arttırmış bulunmaktadır. Diğer yandan trafik kanunu gereğince tahsil olunacak paraların kullanılması şekil de değiştirilmiş, belediyelere ve il özel idarelerine ayrılan payların nispeti indirilmiş, “trafik fonu” adıyla bir fon kurma yoluna gidilerek belediyelerce görülecek trafik hizmetleri için bu fondan yıllık programlar uyarınca yardım yapılacaktır. Böylece trafik ile ilgili gelirlerin % 35’i trafik işlerine sarf edilmiş olacaktır.

4. Motorlu taşıtlar için hukukî sorumluluk sigortası:

Karayolları Trafik Kanununda çeşitli değişiklikler yapan 232 sayılı kanun motorlu taşıt sahiplerinin hukukî sorumlulukları ve mecburî mal! Sigorta bakımından da önemli yenilikler getirmiş bulunuyor.

Yeni hükümlere göre motorlu taşıtlarla müteharrik makina ve lastik tekerlekli traktörlerin kullanılmasından doğacak maddî ve bedenî zararlardan hukuken araç sahipleri sorumlu tutulmaktadır. Değişiklikten Önce, sorumluluk “taşıtı kullanan kimseye düşmekteydi. “Kullanan” deyimini yeteri kadar kesin ve açık bir anlamı aksettirmiyordu. Taşıtı kullanan deyiminden taşıtın sahibi veya taşıtı süren şoför anlaşılabilirdi. Keza, bir taşıta yolcu olarak binen kimseler de kullanan deyimini içine girebilirdi. Üstelik taşıtın üçüncü şahıslarda sebep olacağı zararları tazmin için Sigorta yaptırma ödevi taşıtın sahibine aitti. Yani, sorumlu kimse ile

Sigorta yaptıрмаğa mecbur olan kimse aynı değildi. Bu sebeple taşıtı kendi yararına ve hesabına İktisadî bir fayda sağlamak amacıyla kullanan kimse olarak taşıt sahibinin hukukî sorumluluğu yoluna gidilmiştir.

Bazı yazarlar “kullanan” veya “taşıt sahibi” yerine “İşleten” deyimini daha elverişli bulmaktaydılar. Dr. Werner Brühlmann, bir konferansında bir şeyi işletmenin “O şeyi kendi menfaatine ve hesabına, yani kendi istifadesi; kendisine İktisadî bir fayda temini maksadıyla kullanmak” demek olduğunu belirtmiştir. ⁽⁴⁾

Bu bakımdan hukuken sorumlu olan kişi taşıtı kullanan veya ona malik olan değil, onu işletendir. Zira işleten, taşıt aracının kullanılıp kullanılmayacağını, nasıl, ne zaman ve kimin tarafından kullanılacağını kararlaştırmak yetkisine sahip olan ve kullanmanın İktisadî fayda ve zararları kendisine ait bulunan kimsedir. İşleten daima olmamakla beraber, ekseriya, taşıtın maliki olabilir. Birden fazla kişiler de işleten durumunda olabilirler. ⁽⁵⁾

Taşıt sahibinin bu sorumluluğu karayollarına taşıt çıkarmakla yarattığı tehlikeli halden ileri gelmektedir. ⁽⁶⁾ Bunun içindir ki hasar gören kimsenin zarar verenin kusurunu ispata hacet yoktur. Ancak zarar veren kimse kusursuzluğunu ispat ederek kısmen veya tamamen bu sorumluluktan kurtulabilir.

232 sayılı kanun, hukuken sorumlu olan kimsenin hangi hallerde bu sorumluluktan kurtulacağına dair hükümleri de değiştirmiş bulunuyor. Değişiklikten önce, zararın vukua gelmemesi için gerekli bütün dikkat ve itinada bulunduğunu veya bu dikkat ve itinaı göstermiş olsa bile zararın önlenemeyeceğini ispat etmekle zarar verenin bu sorumluluktan kurtulması mümkündür. Halbuki sürücünün elinden gelen her şeyi yapmış olması sorumluluktan kurtulmak için yeter sayılamaz. Normal olanı, kazadan kaçınmak için gerekli her şeyin yapılması, gerekli her tedbirin alınmasıdır. Sorumluluktan kurtulmak için zarar verenin hem kusursuz bulunduğunu hem de kazanın mücbir sebepten ileri geldiğini ispatı gerekir. ⁽⁷⁾ Taşıt sahibinin hukuki sorumluluğunu belirten kanun maddesinin

⁴ Werner Brühlmann, Türkiye de Motorlu Nazif Vasıtaları için Mecburî Mesuliyet Sigortası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmalar Enstitüsü Yayını No: 4 Ankara: 1957, S: 18 — 19

⁵ Aynı,

⁶ Muzaffer Akalın, Trafik, İstanbul: 1955, S: 83

⁷ WERNER, adı geçen eser, S: 17 AKALIN, adı geçen eser, S: 94

yeni şekline göre sorumluluktan kurtulmak için zararın mücbir sebepten yahut kazazedenin veya üçüncü şahsın ağır kusurundan ileri geldiğini veya kendisinin veya fiil ve hareketlerinden sorumlu bulunduğu kimselerin kusurunun bulunmadığını ispat etmek gerekecektir. Böylece, sorumluluktan kurtulmak bakımından kusursuzluk haline “mücbir sebep” ve “kazazedenin veya üçüncü şahsın ağır kusuru” halleri de eklenmiştir. Zarar görenin veya üçüncü şahsın kusurunun hafif olması halinde ödenecek tazminatın miktarını yargıç tespit edecektir.

232 Sayılı kanunla değiştirilen 50.nci madde taşıtların kullanılmasından doğan maddî ve bedenî zararlar dışında kalan zararlara genel hükümlerin uygulanacağını açıkça belirtmek yoluna giderek sorumluluğun sınırlarını çizmiş bulunuyor. Mecburi Sigortanın asgarî hadlerini aşan zararlar, araç kullananlar taşıt sahibi arasındaki karşılıklı sorumluluk, taşman eşyanın uğrayacağı hasar, her türlü manevî zararlar, taşıtların uğrayacağı zararlar genel hükümlere bırakılmıştır.

Malî sorumluluk Sigortasının işleyişiyle ilgili bazı değişiklikler de yapılmıştır. Bunlardan, bir kısmı, Sigorta sözleşmesine ait ücretin ödendiğine dair makbuzun trafik şubesine verilmesi, taşıtın devri halinde Sigorta sözleşmesinin fes edilebilme süresi, asgarî Sigorta tutarlarının tespiti hakkındadır. Sigortanın feshi veya yenilenmemesi halinde, zarar gören şahısların tazimat isteme haklarının kaybolmaması için, Sigortacının durumu 8 gün içinde ilgili trafik makamlarına yazılı olarak bildirmesi gerekmektedir. Fakat bildirim tarihinden itibaren 15 gün geçmedikçe fesih veya yenileneme durumu zarar gören şahıslara karşı hüküm ifade etmeyecektir. İlgili trafik şube veya bürosu durumdan haberdar olunca bahis konusu taşıtı trafikten alıkoyacak, ruhsatname ve plakalarını geri alacaktır.

Malî sorumluluk Sigortası bakımından getirilen en önemli yenilik Sigortacının bilirkişi raporunu aldıktan itibaren bir hafta içinde hak sahiplerine zararları ödemek zorunda bırakılmasıdır. Böylece, Sigorta Şirketlerinin hak sahiplerini çeşitli yollardan oyalamaları önlenmiş olacaktır.

Burada bir temennimizi açıklamaktan kendimiz alamamaktayız. Malî sorumluluk Sigortasının önemi henüz taşıt sahipleri ve şoförler tarafından iyice anlaşılamamıştır. Birçokları Sigorta Şirketlerine ödedikleri primlerle onları zengin ettirdiklerinden yakınmaktadır. Bir dereceye kadar da bunda haklı sayılabilirler. Bu sebeple, taşıt sahipleriyle şoförlerin birleşerek Sigorta Şirketi kurmaları ve böylece kendi kendilerini desteklemeleri akla uygun bir çare olarak görülmektedir.

5. Trafik suç ve cezaları hakkındaki yeni hükümler:

Şoför ve sürücü ehliyetnameleri, lastik tekerlekli traktörlerin trafiğe çıkarılması, mecburî mal sorumluluk Sigortası konularında Karayolları Trafik Kanunumuzda yapılan değişiklikleri bundan önceki kısımlarda ele almıştık. Burada trafik suç ve cezalarıyla ilgili yenilikleri kısaca gözden geçirmek ve trafik teşkilâtının takviyesi konusu üzerinde durmak istiyoruz.

Yeni hükümlerle trafik suçları ve cezaları yeniden sınıflandırılmış, ⁽⁸⁾ bazı cezalar arttırılmış ve para cezalarının tahsili yolları değiştirilmiş, bazı suçlarda taşıt sahibinin sorumluluğu açıkça gösterilmiştir.

Verilecek cezalar bakımından trafik suçlarını üç ana grupta toplamak mümkündür. Birinci gruba giren suçlar, sürücü, yaya ve şoförlerin derhal ödemek zorunda oldukları 5 ve 20 lira arasında para cezasını gerektireli suçlardır. Buradaki yenilik, bu cezaların yetkili memurlarca derhal tahsil olunmasıdır. Bu kadar küçük miktarlar için ayrıca kavuşturma yapmak külfetli görülmüştür. Paranın derhal alınması cezanın tesirli ligini arttırabilir. Esasen bu usul başka yerlerde de uygulanmaktadır. Derhal ödemek mümkün olmazsa üç gün içinde ilgili mercilere yatırmak da mümkün olabilecektir. Fakat bu üç günlük süre içinde ödeme yapılmazsa, ceza otomatik olarak iki misline yükselecek, ödeme süresi de 15 gün uzayacaktır. Yine bu süre içinde de ödeme yoluna gidilmezse devlet alacaklarının tahsili hakkındaki kanun hükümleri uygulanacaktır. Her hangi bir kötü davranın önlemek amacıyla kanım derhal yapılacak bu gibi ödemelerin trafik teşkilâtına verilecek muhasip mutemetlere ve mutemet makbuzları mukabilinde yapılmasını derpiş etmiştir.

İkinci gruptaki suçlar 30 liradan 200 liraya kadar hafif para cezalarını gerektiren hal ve hareketlerdir. Karayollarında trafiği güçleştirecek veya trafiği engelleyecek hareketler, trafik işaretlerini değiştirme ve anlaşılmasını güçleştirme, fennî muayene yaptırmama, fazla yük veya yolcu almak, izinsiz yarış ve koşular düzenlemek gibi suçlar bu gruba girmektedir. Bunlar trafik emniyetini tehlikeye düşürebilecek hareketlerdir. Kanun burada da ödeme şekli bakımından bir özellik taşımaktadır. “Terettüp eden cezanın asgarî haddinin derhal ödenmesi” halinde suçlu hakkında başkaca kavuşturma yapılmayacaktır. Asgarî ve azamî hadler arasında bu kadar geniş bir fark bulunduğu hesaba katılırsa bu usulün bazı kötü hareketlere yol açması muhtemeldir.

⁸ Değişiklikten önceki sınıflama hakkında balamız:

Üçüncü grupta, 100 liradan 1000 liraya kadar hafif para cezasıyla birlikte gerekirse hafif hapis cezası da verilebilecek suçlar yer almaktadır. Karayolları kenarında ruhsatsız tesis kurma, trafik işaret ve levhaların tahrip veya yerini değiştirme, kayıt ve tescil yaptırmadan trafiğe taşıt çıkarma, ehliyet nağmesiz taşıt kullanma veya kullandırma, şehirlerarası yollarda iniş, duruş ve park yapma kurallarına uymama, fazla sürat, kaza halinde durma, zabıtaya bildirme ve gerekli yardımları yapma mecburiyetine aykırı hareket etmek gibi trafik emniyetini çok büyük ölçüde tehlikeye sokabilecek haller bunlar arasındadır. Bu gibi suçlara verilecek para cezasının azami haddi 500 liradan 1000 liraya yükseltilmiş, hafif para cezasının ise 'bir yıldan iki aya indirilmiştir. Uyuşturucu ve keyif verici maddeler veya alkollü içki kullanılmış olarak taşıt kullananlara verilecek cezalar bir hayli arttırılmıştır. Alkollü içki almış olmayı cezayı gerektiren bir suç olarak cezalandıran kanunun bu hükmü öte den beri tenkit edilmekteydi. ⁽⁹⁾ Bunun yerine “alkolün tesiri altında taşıt kullanma” veya “taşıt kullanırken sürme kabiliyetini haleldar edecek kadar alkolün tesiri altında bulunma” hallerinin cezalandırılması ileri sürülmekteydi. Değişiklik sırasında madde olduğu gibi bırakılmış, fakat cezalar önemli şekilde arttırılmıştır. Eskiden olduğu gibi, karayollarımız- da mutlak içki yasağı devam edecektir.

232 sayılı kanunla trafik suçlarını yargılama usullerinde de bazı değişiklikler yapılmıştır. Duruşmalı ve duruşmasız yargılamayla ilgili maddeler kaldırılmış, trafik mahkemelerinde suçüstü yargılama usulünün uygulanması esası kabul edilmiştir.

6. Sonuç ve teşkilât:

Trafik suç ve cezalarıyla ilgili bu açıklamalardan sonra biraz da trafik teşkilâtı üzerinde duralım. Bilindiği gibi trafik işlerini yürütecek başlıca iki teşkilât, Karayolları Genel Müdürlüğü Trafik Fen Kuruluyla Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Şubesi arasında, verimli bir koordinasyon sağlanmış değildir. Keza, belediyelerin trafik emniyeti konusundaki çalışmaları da yetersiz bulunmaktadır. Yurt çapındaki ahenkli bir çalışmaya ihtiyaç açıktır. Bunun yanında, kontrol ve inzibat işleri de tesirli bir şekilde yürütememektedir. Zira trafik polisi hem kaşif hem de sayı itibarıyla yetersizdir. Trafik polisi kadrosu 1400 civarındadır. Bu kadronun illere dağılışı da ihtiyaçlara uygun değildir. Bütün yurttaki motorlu araçların üçte birinin bulunduğu İstanbul ilinde ancak 250 trafik polisi

⁹ Cevat Geray, “Karayollarımızda Kazalar, Trafik Emniyeti ve Alkol”, Si-* yasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C: XI, No. 3 (1956)

vardır. ⁽¹⁰⁾ Diğer taraftan motorlu araçlar bakımından da trafik polisinin imkânları sınırlıdır. Trafik Mahkemeleri henüz kurulmamış, illerdeki mevcut mahkemelere yetki verme suretiyle yürütülmüştür. Hâlbuki trafik konusu hukukî bilgiler yanında ayrı bir ihtisaslaşmayı gerektirmektedir.

13 Mayıs 1961 gününden itibaren yürürlüğe giren değişikliklerle trafik teşkilâtına yeni ödevler yüklenmiştir. Lastik tekerlekli traktörlerin kayıt ve tescili trafik büro ve şubelerinin işlerini büyük ölçüde arttıracaktır. Traktör sayısı en az 45 bin civarındadır. Bir takım cezaların derhal tahsili usulü de personelin takviyesini gerektirecektir.

Kanundaki hükümlerin daha iyi uygulanabilmesi, kontrol ve muayenelerin daha iyi başarılabilmesi, yurt ölçüsünde bir koordinasyon sağlanabilmesi için trafik teşkilâtı konusunu ele alınması şarttır. Bugünkü dağınık ve verimsiz çalışmaların daha ahenkli ve verimli bir yola sokulmasını istiyorsak trafik teşkilâtım her türlü imkân ve kadrolarla takviye etmek zorunda olduğumuzu unutmamalıyız. Aksi halde kanunlardaki değişikliklerle trafik kazalarını azaltabilmek mümkün değildir.

¹⁰ Erdoğan Aliveren, Karayolları Trafik Kanunun ve İstanbul Şehrinin Trafik İşleri, İstanbul: 1955, S: 42 — 43

**5917 SAYILI KANUNA GÖRE YAPILAN TAHKİKATLARDA
YEMİN VE VERİLEN KARARLARIN DAMGA REMİ
KANUNUNA GÖRE DURUMU**

YAZAN:

**A. Turhan Şenel
Aşkale Kaymakamı**

Özet:

I— GİRİŞ

**A — TAHKİKATTA YEMİNİN LÜZUMLU OLUP OLMADIĞI
MESELESİNİN MÜNAKAŞASI**

**B — DAMGA RESMÎ KANUNU KARŞISINDA 5917 SAYILI KANUNA
GÖRE VERİLEN KARARIN DURUMU**

C — NETİCE

I — GİRİŞ: 5917 sayılı kanunun yürürlüğe girişinden bu yana birçok yönleri ile ele alınıp eleştirildi.

Ancak kanunu bu yönden eleştirme ve tahkikatta yeminin bir hukuki icap olup olmadığını araştırma ve ayrıca 5917 sayılı kanuna göre verilen kararların damga resmî kanunundaki yer ve durumunu tayin etme yönünde bir eleştirmeye rastlanmaması ve tatbikatta bu yönden tereddütler hasıl olması hesabıyla konuya eğilmede fayda mülahaza ettik.

Bu sebepten bu tetkik yazımızla konuyu bu yönü ile ele alarak tetkike gayret edeceğiz.

**A — 5917 SAYILI KANUNA GÖRE YAPILACAK TAHKİKATTA
YEMİNİN LÜZUMLU OLUP OLMADIĞI MESELESİNİN MÜNAKAŞASI:**

Bilinen bir gerçektir ki hukuki anlamda, bir tahkikatta yemin ancak o tahkik usulü bakımından bir hukuki zorunluk olduğu zaman hukuki

olma vasfım kazanır. Bu yönden mütalaa edilirse 5917 sayılı kanunun hak iddia edenin zilyetliğinin tetkik ve tahkiki hususunda daha doğru bir deyimle zilyetlik durumunun tespiti için kanun takip olunacak tahkik usulü hakkında bir sarahati ihtiva etmemektedir. Aynı şekilde 5917 sayılı kanundan evvel yürürlükte bulunan 2311 sayılı kanunla bunun tatbik şeklini gösterir 25/12/1933 de kabul edilip 31/12/1933 de yayınlanan 15479 numaralı nizamnamede de bu yönde bir sarahat yoktur.

Hâlbuki mevzuaya ışık tutması bakımından Memurin muhakeme kanununa bir atıf yapılırsa görülür ki memurin muhakeme kanununun 2nci maddesi bu kanuna göre yapılacak tahkikatın ceza mahkemeleri Usulü kanununa göre yapılması lazım geldiği yönünden bir sarahati havi olmakla takip olunacak yolu açık olarak göstermiştir.

5917 sayılı kanun memurin muhakeme kanunu gibi tahkik usulü hakkında bu şekilde kati bir sarahatle tahkik usulü hakkında bir sarahati havi olmadığına göre bu kanuna göre yaptırılacak tahkikatta yenim teklif etme meselesi usul bakımından bir hukuki zorunluk olma vasfında değildir.

Bu bakımdan 5917 sayılı kanuna göre yapılan tahkikatlarda şahit ifadelerinin yeminsiz oluşu tahkikatı usule riayet edilmemiş olma yönünden illetli kılmaz. Hal böyle olunca 5917 sayılı kanuna göre yapılacak tahkikatta usul hukuku yönünden yeminin yeri olmadığı veya hiç olmazsa yeminin hukuki bir zorunluk olmadığı kendiliğinden meydana çıkar kantatındayız.

B — DAMGA RESMÎ KANUNU KARŞISINDA 5917 SAYILI KANUNA GÖRE VERİLEN KARARIN DURUMU:

23/Mayıs/1928 de kabul edilip 29/Mayıs/1928 de yayınlanan ve muhtelif tarihlerde 2455 — 3478 — 3590 — 3765 — 4040 — 6934 vs. sayılı kanunlarla tadilata uğrayan 1324 numaralı Damga Resmi kanununun maktu resimlerde bahseden II nci maddesine bağlı cetvelde 5917 sayılı kanuna göre Vali ve Kaymakamlarca verilecek kararların resme tabi olup olmadığı hususunda kati bir sarahat yoktur. Fakat kanunda sarahaten bu hususun belirtilmemiş olması verilen kararların damga resminden muaf olacağı manasına alınamayacağı da muhakkaktır. Zira mezkur kanunun muafiyetlerden bahseden 7nci faslının 32nci maddesinde de bu yönden bir sarahate rastlanmamaktadır.

Hal böyle olunca 5917 sayılı kanuna göre verilen kararın damga resmi kanunu karşısındaki durumunu belirtebilmek için bu karar mahiyetinin bu kanuna göre tayin edilmesi ve kanunun şümulüne girip girmediği hususunun belirtilmesi icap etmektedir.

Bu yönden mezkûr kanunun birinci faslında umumi hükümler meyyalinde 6ncı maddesinin birinci fıkrası bir varakanın tabi olacağı resmin tayini için evrak mahiyetinin nasıl tayin edileceğini şu suretle ivedilendiriyor:

MADDE: 6 — Bir varakanın tabi olacağı resmin tayini için evvela o varakanın mahiyeti kanun iyesi tetkik olunarak başka bir akit ve mukaveleye matuf olmadığı halde metni varakanın tazammun ettiği hüküm ve manaya itibar olunur.

Görülüyor ki bir varakanın tabi olacağı resmi tayin için önce o varakanın kanuni mahiyeti ve varakanın tazammun ettiği hüküm ve manaya bakmak icap etmektedir. Aynı şekilde kanunun şümul derecesini gösteren ikinci maddesi tetkik edilirse:

MADDE: 2 — Damga resmine tabi evrak ve sen edat mahiyetinde bulunan veya onların makamına kaim veyahut o mahiyeti haiz olarak tanzim edilen mektup ve şerhlerle mezkûr evrak ve sen edat muhteviyat ve ahkâmının tecdidine, tadiline ve devrine müteallik mektup ve şerhler dahi kezalik damga resmine tabidir.

İkinci madde sarahatine göre ise damga resmine tabi evrak ve sen edat mahiyetinde bulunan veya onların yerine kaim veyahut o mahiyeti haiz olan tanzim edilen her türlü vesaiki damga resmî kanunu şümulüne almaktadır. Kanunun resmin mevzuunu tayin eden birinci maddesi ise:

MADDE: 1 — Damga resmî bu kanunda yazılı bulunan ve ihtiyaç için ibraz olunabilecek olan evrak ve sen edat ile ilânata mahsus tekâliftendir.

Demektedir ki gerek 6ncı madde ve 2nci madde ve gerekse birinci maddeye göre 5917 sayılı kanuna göre verilen kararlar tetkik edilecek olursa görülür ki:

5917 sayılı kanuna göre Vali ve Kaymakamlarca verilen kararlar herhangi bir şahsın bir gayrimenkul üzerinde hukuken vaziyet olduğunu tayin ve tespit eden ve şahsın hukuken zilyet olma durumunu sübuta Salih ihtiyaç halinde ibraz olunabilecek bir vesika durumundadır. (5917 sayılı kanundaki sarahate göre tercihe şayan hak sahibinin belirli

kanun yollarına müracaatla aksine karar istihsal etmesine kadar) yine bilindiği gibi bu karar şümulü içine giren hususlar mahallinde zabıta marifetiyle infaz ederek tutulan infaz zaptı dosyasında alıkonulmakta ve şayet ikinci bir tecavüz bahis mevzu oldukça verilen birinci karar adeta bir kaziyeyi muhkeme vasfını kazanmakta ve ikinci bir tahkikata lüzum kalmaksızın tecavüz men edilmekte ve failler hakkında gerekli kanuni muameleye tevessül olunmaktadır. Bu halilede bu karar damga resmî kanununun ikinci maddesinde sarahaten tanımlanan bir vesika durumunu kazanmaktadır. Bu yönden kanunun 6ncı maddesindeki (varakanın mahiyeti kanun iyesinin tetkiki) lafı ile (metni varakanın tazammun ettiği hüküm ve manaya itibar olunur) lafı 5917 sayılı kanuna göre verilen kararların damga resmi kanunu yumulu içinde olduğu hususunu teyit eder.

Durum böyle olunca damga resmi kanunun 6ncı maddesi delaletiyle 2 ve birinci maddeler göz önüne alınarak kanunun 8ncü maddesinin maktu resmi tanımlayan fıkrası gereğince 5917 sayılı kanuna göre Vali ve Kaymakamlarca verilecek kararların maktu en damga resmine tabi olması gerekmektedir.

C — NETİCE:

Netice olarak 5917 sayılı kanunda takip olunacak tahkik usulünü sarahaten belirtilmiş olmamasına ve şahitlere yemin teklif edilmemiş olmasını tahkikatı usul bakımından illetli kılmayacağı cihetle bu tahkikatla şahide rejimin teklifinin bir hukuki zorunluk olmadığı ve 5917 sayılı kanuna göre Vali ve Kaymakamlarca verilen kararların damga resmi kanunun, yukarıda izah edilen sebepler muvacehesinde, şümulü dâhilinde olduğu ve maktu en damga resmine tabi olması lazım geldiği kanaatindeyiz.

PARİS ŞEHİRİ ve SEİNE VİLÂYETİ İDARİ ve MALİ REJİMİ [*]

Çeviren:

Yusuf Yakupoğlu

Beşiktaş Kaymakamı

III. Paris Şehri ve Komünlerinin Seçimle İş Başına Gelen Organları

Bölge veya hizmet ademi merkeziyeti bahis konusu edilince idari ademi merkeziyetin üç esaslı görünüşü olduğu anlaşılır: önce millî kolektivist bir kelime ile tüzel kişilik içinde hizmet veya bölge ferdileştirilmiş bir varlıktan faydalanır. Sonra ferdileştirilmiş gurup menfaatleri ilgililerce seçilen tanzimi ve icra organlar tarafından korunur; son olarak karar vermeğe yetkili organlar, yüksek otorite ancak kontrol yetkisinden faydalanarak, bu organlar üzerinde bulunur.

Bu teorik ayırımların ışığında muhtariyet istekleri ile millî zorluklar arasındaki tevazünün sonucu olarak Paris şehri ve Seine Vilâyetinin sahip olduğu âdemi merkeziyetin derecesini ölçmek mümkündür.

Paris şehrinin tüzelkişiliği eski ve tartışma dışındadır, Seine Vilâyetininki ise 1811 tarihine kadar çıkar.

Seçimle iş başına gelen organlar temsil ve Paris şehri ile Seine Vilâyetine ait menfaatleri idare ve hatta onları koruma işiyle görevlidirler. Bununla beraber bu meclislerin teşekkülü, çalışması ve yetkileri gözden geçirilirse — bunun incelenmesi daha ileride yapılacaktır. — Seine Valiliğinin ve daha çok Paris şehrinin sahip olduğu âdemi merkeziyetin derecesinin daha fazla Kamu hukuku ile sınırlandırıldığı anlaşılır. Paris'in belediye başkam yoktur, Vilâyetin de il komisyonu mevcut değildir. Tanzimi meclislerin yetkileri fazla ve çeşitli olduğu nispette, bu yetkiler Valilere ve daha çok bakanlara ait vesayet kudreti ile sınırlandırılmıştır.

Paris Belediye Meclisi ve Seine genel Meclisi tarafından Devlet merkezinde ve banliyösünde oynanan rol hiçte az önemli değildir.

[*] 266 sayıdan devam

a) Paris Belediye Konseyi

I. — Organizasyonu

Paris belediye konseyinin organizasyonu, 5 Nisan 1884 tarihli Kanunun getirdiği rejime tabi komünlerin belediye meclislerinden tamamen ayrıdır. Farklar çalışmasından ziyade belediye meclisinin teşekkülü üzerindedir.

Paris Belediye Konseyinin Teşekkülü

Belediye üyelerinin sayısı tarihte daima değişmiştir. İlk defa Paris belediye meclisini Seine Vilâyeti ile genel meclisinden ayıran 20 Nisan 1834 tarihli Kanun arondisman başına üç olmak üzere bunları arondismanlarca seçilen 36 üye olarak tespit etmiştir. (O zaman Paris'in 12 arondismanı vardı.) Bu 36 üye Paris şehri tarafından seçilen Seine genel meclis üyeleri idi.

1848 de 36 üyelik geçici bir belediye ve il komisyonu teşkil edildi. Sonra tayin suretiyle 36 kişiden meydana gelen bir belediye komisyonuna vücut verildi. İkinci İmparatorluk devrinde arondismanların (İlçeler) sayısı 20 ye çıkarıldığından. Üyelerin sayısı, Arondisman başına 3 olmak üzere İmparator tarafından tayin edilen 60 üyeye yükseltildi.

14 Nisan 1871 tarihli Kanun Belediye konseyini yeniden organize etti ve üye sayısını da 80'e çıkardı. Bunlar arondisman başına 4 olmak şartı ile her mahalle tarafından çoğunluk usulüne göre seçiliyorlardı.

Belediye meclisi üyelerinin sayısı, fazla kalabalık arondismanlara 4 e kadar üye gönderme hakkı tanıyan 10 Nisan 1935 tarihli Kanunla 90 a çıkarıldı (¹). Seçim tarzı aynı kalıyordu, fakat bazı mahalleler arondismanlar arasındaki eşitsizliğe bir çare bulmak amacı ile birden fazla seçim bölgelerine ayrılmıştır

20 Ekim 1944 tarihli Kararname Paris belediye konseyinin üye sayısını 85 olarak tespit etti. Bunların 57 si arondismanların temsilcileri

¹ 10 Nisan 1935 tarihli Kanuna göre:

— 11, 14, 16, 17, 20 ci arondismanlar beş üye,

— 15 ci arondisman altı üye

— 18 ci arondisman yedi üye göndereceklerdi

idi, 28 i de Paris kurtuluş komitesi tarafından tayin edilmişti. Arondismanların 57 temsilcisi Bakanlar Kurulu kararı ile tayin edilmişti.

24 Mart 1945 tarihli kararname meclis üye sayısını yeniden 90 a yükseltti. Üyeler tek tur üzerine ve nispi temsil sistemine göre seçiliyordu. Bu maksatla Paris 6 sektöre ayrılmıştı.

Yürürlükte olan bu güncü rejim 5 Eylül 1947 tarihli kanuna dayanır. Üye sayısı 90 olarak tespit edilmiştir. Seçim tek tur üzerine, tercihli oy esasına dayanan nispi temsil sistemine göre yapılır. Oylar sektör ayrımına göre verilir, fakat sektör sayısı aşağıdaki listede görüleceği şekilde 6 dan 9 a çıkarılmıştır:

Sektörler	Sektörleri içine alan Arondismanlar	Sandalye sayısı
1. (Sol sahil)	5 — 6 — 7	9
2. (Sol sahil)	13 — 14	11
3. (Sol sahil)	15	8
4. (Sol sahil)	1 — 2 — 8 — 9	9
5. (Sol sahil)	16 — 17	13
6. (Sol sahil)	18	9
7. (Sol sahil)	3 — 4 — 10	8
8. (Sol sahil)	11 — 12	11
9. (Sol sahil)	19 — 20	12
		90

Seçimin genel kuralları Paris'te Fransa'nın diğer komünlerindekiinden farklı değildir. 29 Mart 1886 tarihli Kanun seçimle' ilgili 5 Nisan 1884 tarihli Kanunun 14. maddesinin Paris şehri için de uygulanacağı hükmünü taşımaktadır.

Paris'te Seçime katılma ve seçim Şartları!

— 21 yaşını dolduran, Kanunen seçilememe niteliklerinden birisine maruz bulunmayan ve Paris'te gerçek ikametgâhı olan veya altı aydan beri Paris'te oturan kadın erkek bütün Fransızlar,

—Beşinci defa direkt mükellefiyetlerden birisinin rolünü temsil eden, Paris'te ikametgâhı olmadığı halde oy haklarını kullanmak isteyenler,

—Memur olanların dolayısıyla Paris'te geçici bir ikametgâha sahip olanlar oy kullanırlar.

Bir mahallede birden çok seçim listesi vardır. Her liste belediye başkanı veya yardımcısından, bir belediye üyesi de Seine Valisi tarafından tayin edilen bir seçmenden meydana gelen bir komisyonca tanzim edilir. Listenin revizyonu için bir komisyon arondismanında oturan ve onun tarafından tayin edilen iki seçmeni görevlendirir. Komisyon kendisine yapılan ilk itirazlar üzerinde karar verir.

Paris'te listeye ithal ve listeden çıkarma istekleri ile ilgili özel hükümler mevcut değildir. Kısmî listeler alfabe ve arondisman sırasına göre genel seçmen listeleri halinde tanzim olunur.

Paris'te seçilme şartlarını tespit eden (komünlerin amme hukuku ile ilgili 5 Nisan 1884 tarihli değil) 14 Nisan 1871 tarihli Kanundur. Buna göre esas tespit edilmiştir.

—Siyasi haklardan faydalanmak,

—Yirmi beş yaşını doldurmak,

— Paris'te seçmen olmak veya direkt mükellefiyetler rolü oynadığı

tespit edilmek; fakat ikametgahsız bu komünlerin sayısı belediye konseyi üyelerinin dörtte birini geçemez.

—Kanunun gösterdiği mani hallerden hiç birisi ile malûl olmamak ⁽²⁾

² Bir belediye üyesi aynı zamanda Seine vilâyetinin genel meclis üyesi olması hesabı ile bu haller Paris için hayli kabarık ve komplekstir. Bu hallerin neler olduğunu bilmek için diğer komünler bakımından 5 Nisan 1884 tarihli Kanunla yürürlükten kaldırılan ve fakat Paris'te yürürlükte olan 5 Mayıs 1855 tarihli Kanunu Vilâyetlerle ilgili 10 Ağustos 1871 tarihli Kanunla iyi kombine etmek lâzımdır.

Bundan başka Seine genel meclisi iç komün üyeleri zıt olan (bunlar genel meclis bölümünde sıralanacaktır) Paris şehrine has haller şunlardır:

a) Seçimin iptalini geciktiren haller:

—Bir şahsın hizmetindeki hizmetçiler;

—Sosyal yardım bürolarının müzaheretine muhtaç şahıslar.

b) Belediye Meclisi üyeliğinin aynı şahıs üzerinde birleşemeyeceği halleri:

—Büro memurluğu, Seine Valiliği mimarlığı, Seine vilâyeti ve Paris şehri fonundan ücret alan memurlar;

—Seine Vilâyeti içindeki sulh hâkimleri;

—Her çeşit hesap uzmanlığı

—Paris arondismanlarından birisinin belediye başkan ve yardımcılığı;

—Diğer bir komünün belediye üyeliği;

—Bir iç sektörün genel Meclis Üyeliği;

Nihayet Baba derecesindeki hususlar, oğlu ve kardeşler aynı zamanda Paris Belediye Konseyinde bulunamazlar.

En az on beş gün önceden Seine Valisinin kararnameşi ile seçmenler seçime çağrılır.

Bu seçmenler, Paris ve Seine Valisinin kararnameşi ile seçim bölge ve bürolarına taksim edilir. Oy kullanılacak yerleri belediye başkanları tayin ve tespit ederler.

Paris'te oy büroları belediye başkanı, başkan yardımcıları ve belediye başkanı tarafından tayin olunan seçmenler tarafından idare edilir. Paris'te seçimlerin inzibati, seçim operasyonları dâhil, belediye seçimleri hukukundan mülhendir.

Bir sektörün seçim operasyonları sonuçları Seine Valisi tarafından tespit edilen bu sektörün arondismanlarından birisinin belediye başkanlığında toplanır.

Her sektörde listeler üzerindeki sonuçlar bu suretle tehdit edilir. Boş yerlere göre adayların aldıkları oyların tamamı üzerinden listelerin seçim sonuçları elde edilir. Her listede boş yer sayısı kadar aday vardır. Oyların dağılmasına müstenit tercihli oy sistemi içinde ve elde edilecek tercihli işaretlere göre yerler adaylara tahsis edilmiştir.

Nihayet boş yerlerin taksimi prensip olarak en kuvvetli kaidesinin kabul edilmesi ve diğer bir sektörün sonuçları göz önüne alınarak kâfi derecede karışık bir usule göre yapılır.

Seçim operasyonlarının sebep olabileceği itirazların yetkili mercii Paris İdarî mahkemesidir. Bu itirazların, vesikaların Paris valiliğine ibrazından itibaren, bir ay içinde vaki olması lâzımdır. Bu süre içinde sükût tercih edilirse bu itirazları kabul edilmiş sayılır. Kısmî seçimler hariç diğer komünlerde bu süre iki aydır. Mahkemenin sükûtu halinde, danışta ya başvurmamak için iki aylık bir süre kabul edilmiştir. Bu müracaatın taliki bir sonuncu vardır. Bu seçimin iptali için Seine valisinin de idare mahkemesine ve Danıştay'a müracaat hakkı vardır. Fakat bu hak Kanunun şart ve formalitelerinin yerine getirilmemesi ile sınırlandırılmış olup tutanağın kabulü tarihinden itibaren on beş gün içinde vaki olması lâzımdır.

Her aday, sektörde seçmen olmasa bile, bir rakibin seçimine itiraz edebilir. İster zabıta gösterilsin, ister Seine Valiliğine intikal ettirmekle yükümlü arondisman belediye reisliğine yapılsın itirazlar nazarı dikkate alınır.

Hizmet Süresi

14 Nisan 1871 tarihli Kanunla üç yıl olarak tespit edilen Paris belediye meclisinin hizmet süresi 2 Nisan 1896 tarihli Kanunla dört yıla çıkarılmıştır. 10 Nisan 1929 tarihli Kanundan beri de (1 madde) 4 yıldır.

Mevcut mevzuata uygun olarak meclisin yenilenmesi altı yıllık sürenin tamamlanması sonunda ilk gelecek 1 Nisan ile 10 Mayıs arasındaki Pazar günü vaki olur.

Bununla beraber bu süreden önce de belediye meclisinin çalışmasına son verilebilir:

— Kararname ile meclisin feshedilmesi; bu takdirde yeni seçimlere gitmek için hükümet 3 yıldır bir süre ile bağlıdır,

—Seine valisi tarafından kabulü şartile meclisin toptan istifası;

—Belediye konseyi başkanına ferden yapılan istifalarla, Diğer belediye konseylerinde kabule ihtiyaç olmadığı halde Paris belediyesi için bu istifanın Seine Valisi tarafından kabulü şarttır;

—Kanunlara göre seçilmeğe engel bir halin mevcudiyeti, belediye meclisi üç oturuma katılmadığı zaman veya belediye ve genel meclis üyelerine Kanunların tahmil ettiği işlerden birisini yapmayı reddettiği takdirde meclisin faaliyetten meni.

Boşalan Üyelikler

Bir belediye meclisi üyesinin ölümü, istifası veya uzaklaştırılması halinde merkezî komisyon aynı liste üzerinde kazanmış olan ve yedeklerin başında gelen adayı vazifeye çağırır.

Eğer aynı listede tedricî istifa sebebiyle münhaller devam ederse aynı yıl içinde ikiden fazla ikame mümkün değildir.

Bir sektöre bağlı üyeliklerin yarısı başladığı zaman, son boşalmayı kovalayan üç ay içinde kısmî seçimlere gitmek zaruridir. Fakat bu son boşalma belediye meclisinin genel yenilenmesinden on aydan daha az bir süre içinde olmuşa ara seçimine gidilemez.

Paris Belediye Konseyinin İşleyişi

Amme hukukunun aksine Paris'te olağan ve olağanüstü toplantıları tefrik etmek lâzımdır.

Olağan Toplantılar:

— Paris belediye konseyi yılda dört defa olağan toplantı yapmak zorundadır. İlk toplantı Şubat veya Mart ayında, İkincisi 15 Mayıs ile 14 Temmuz arasında cereyan eder ve en az on gün sürer. Her toplantının normal süresi üç haftadır. Mutat olarak gündemsiz bir defa olağanüstü bir toplantı yapılır. Kasım ve Aralık aylarında yapılan toplantıların üçüncüsü ve dördüncüsü altı haftalık bir zaman içine alır. İç tüzüklerle gösterilen bir fasılayı içine alan olağan toplantıların yapılacağı tarihleri tespit eden 13 Haziran 1939 tarihli kararnamedir.

Olağanüstü Toplantılar:

— Gerek valinin isteği ve gerekse belediye meclisi üyelerinin üçte birinin arzusu üzerine özel ve muayyen bir konuyu görüşmek üzere Belediye konseyi olağanüstü toplantı yapabilir. Bu takdirde konseyin gündemi istisnâ mevzuun objesiyle tahdit edilir.

Olağan veya olağanüstü bir toplantı bahis konusu olunca belediye konseyini harekete geçirme yetkisi Seine Vahşinindir. Birinci halde mevzu toplantıdan üç gün önce açıklanır; ikinci halde ise bu süre beş gündür. Bu süreler acele hallerde kısaltılabilir.

Toplantılar sırasında belediye konseyi karar itti hazına yetkilidir ve meclis tarafından alınan bu kararlar tabi değildir.

1920 den bu yana Paris Belediye konseyinin bir iç tüzüğü vardır.

Belediye Konseyi Bürosu:

14 Nisan 1871 tarihli Kanun bir Belediye konseyi bürosunun mevcudiyetine yol açmıştır. Bu gün büronun bir başkanı, 4 başkan yardımcısı, 4 sekreteri ve bir mümessili vardır. Bunların hepsi ilk olağan toplantının başında Meclis tarafından tayin edilir. Her fonksiyon için yapılan seçimler gizli oyla ve çoğunluk sistemine göre yapılır. Seçimin üçüncü turunda nispi çoğunluk yeterlidir.

Belediye konseyi bürosu meclisin çalışmaları ile ilgili bütün konularda, toplantılar sırasında öz sahibi devamlı bir komisyon mahiyetindedir. Acele işleri ele alır ve bir sonraki toplantıyı hazırlar. Üyelerden bir veya bir kaçını görevlendirmek suretiyle resmî seremonilerde belediye konseyini temsil eder.

Fazla olarak temsilcisinin aracılığı ile maddi masraflarla ilgili konularda (büro ihtiyaçları, konseyin telefonu, haber ve inceleme servisi ile kitaplık, belediye basını işleri ve resmî bülten) temsil ikame ve her iki meclisin delegasyon firelerine ait kredileri idare eder. Bakım masrafları da bu aradadır (meclis hizmetlerinin İdarî işlerinin görüldüğü yerlerde olduğu gibi) Bu masrafların bütçesini yapan, bayram ve resepsiyonları organize eden kaideleri hazırlayan temsilcidir.

Belediye Konseyi Komisyonları:

13 Nisan 1945 tarihli kararnamenin 4. maddesiyle değiştirilen ve tamamlanan 21 Nisan 1939 tarihli tüzüğün 6. maddesine göre kendi yetkileri içindeki meseleleri incelemek amacı ile Belediye konseyi komisyonlar teşkil eder.

Bu komisyonlar toplantılar sırasında ve olağan toplantılardan 15 gün önce toplanabilirler. Bu süre bütçenin görüşüldüğü toplantı devresi için bir ay olarak tespit edilmiştir. Bundan başka bu komisyonlar üyelerinin çoğunluğunun isteği üzerine de toplantı yapabilirler. Bürolarını gizli oyla seçerler. Toplantıların gündemi üç gün önceden Seine Valisine sunulur.

Belediye konseyi işlerini teşkil ettiği komisyonlara havale eder.

Muhtelit komisyonlar Seine Vilâyeti genel meclisi tarafından teşkil edilir.

İster Meclisin görüşülmek üzere tevdi ettiği işler için devamlı olsun, ister özel işler için hususi mahiyette olsun komisyonlar teşkil edilebilir.

Belediye konseyi Paris şehir otelinde ⁽¹⁾ toplanır. Seansları açıktır, fakat üyelerinin üçte birinin başkan veya Valilerin isteği üzerine gizli de olabilir. Her vatandaş ve her ilgili bütçe ve malî konular gizi zabıtların kopyasını isteyebilir ve bu gibi çalışmalardan haberdar olma hakkı vardır.

Valiler Belediye konseyine girebilirler ve müzakereleri takip ederler, Servis şefleri gibi genel sekreterlerin de aynı yetkileri vardır. Bununla beraber İdarî hesapların görüşüldüğü oturumlarda oy verildiği sırada meclisi terk ederler.

Oturumların inzibati belediye konseyi başkanına aittir. Oturumun nizamını bozan dinleyicileri dışarı çıkartabilir veya tevkif ettirebilir. Fa-

¹ Hükümet konağı.

kat bu yetkisini kullanmak için Seine Valisinin aracılığına baş vurmamak zorundadır. Vali de lüzum hissederse Polis Valisinin işe el koymasını ister.

Belediye konseyi, oturumda üyelerin çoğunluğunun hazır bulunmasıyla müzakerelere geçebilir. Üst üste iki oturumda ve 8 gün içinde çoğunluk sağlayamazsa üçüncü oturumda mevcut üye sayısı ile müzakereye girişebilir.

Belediye konseyi mutlak ekseriyetle karar verir, eşitlik halinde başkanın tuttuğu taraf kazanır. Fakat başkan bu yetkisini kötüye kullanamaz.

Çeşitli Oylamalar şunlardır:

—El kaldırarak oylama ve oturarak veya büro tarafından ilk şüphe belirlediği zaman kalkarak oylama;

—Beş üyenin teklifi üzerine açık oylama;

—Basit ve açık oylamaya karar verilmişse bir tek üyenin isteği üzerine açık oylama;

—Mevcut üç üyenin talebi ve bir tayin veya temsilci seçimi bahis konusu olduğu zaman gizli oylama (gizli oylama isteğinin otoritesi vardır.)

Bütün müzakereler kaleme alınır ve belediye Bülteninde yayınlanır. Prensip olarak zaptın mevcut bütün üyelere imzalaması şarttır, fakat pratikte üyelerin imzasını ihtiva eden mevcudiyet fişi ile yetinilir.

Belediye konseyi idareci başkanın emrine verilen bir sekreterlikten faydalanır.

Paris belediye meclisi üyelerinin huzur hakları vardır. 8 Nisan 1914 tarihli Kanuna göre bu işler parasız olarak görülüyordu. Fakat 1881 den beri belediye konseyi “hizmet görmeleri için 80 belediye meclisi üyesinin yaptığı avans iadesi” konusunda bir krediyi kabul etti. 1914 tarihli kanuna uygun olan bu tatbikatı idari kazalar gayrı kanunî olarak vasıflandırdılar.

Bu gün Paris belediye meclisi üyesinin yılda alacağı tazminatın miktarını 24 Temmuz 1952 tarihli kanun 325.000 frank olarak tespit etmiştir.

Esasen belediye meclisi üyelerinin özel faaliyetlerin icap ettirdiği fireyi alma hakları da vardır.

2.— Paris Belediye Konseyinin Yetkileri:

5 Nisan 1884 tarihli kanunla tespit edilen bu yetkiler çeşitli ve önemli olsa da diğer belediye konseylerinininkiler kadar yaygın değildir.

I Belediye Konseyinin Yetkileri

Belediye konseyinin bütün görev ve yetkilerini içine alan liste 21 Nisan ve 13 Temmuz 1945 tarihli kararname ile değiştirilen 13 Temmuz 1939 tarihli tüzüklere göre tanzim edilmiştir. Kanun koyucu bunları detayları ile saymak yolunu tutmuştur.

Belediye Konseyi şunları müzakere ve karara bağlar:

1) Paris şehrinin bütçesi, munzam krediler, Seine ve Polis valileri tarafından verilen hesaplar ve belediyenin Jesti yon hesabı;

2) Tarifeler ve vergi kaideleri, kanunlarla tayin edilen ve yürürlükte olan sınırlar içindeki hak ve mükellefiyetler;

3) Vergilerin dağıtımı müessesesinde Paris şehrine tahsis edilen kontenjana vaki itirazlar;

4) İtirazların miktarı ve azamî süresi;

5) Paris şehrinin temsil edildiği komün sendikalarının yaratılması ve ortadan kaldırılması;

6) Sınai veya ticarî karakterli amme servislerinin doğuşu, ortadan kaldırılışı ve jesti yon şekli;

7) Sınai veya ticarî karakterli büyük komün servislerinin kısa müddetli veya 10 yıldan fazla süreli işletme hükümlerinin tespiti;

8) İstikraz fonuna dayanan yeni faaliyetlerin programları;

9) Azamî değeri 5 milyon frank olan komün mallarının ferağı;

10) 18 yıldan fazla bir süre için şehir tarafından, yapılan kiraya verme ve kiralama;

11) Yüksek haddi 9 yıl olan bir süre için belediye tiyatrolarının kiraya verilmesi;

12) Pazarların, borsa ve fuarların teşkili, değiştirilmesi ve ortadan kaldırılması;

13) Belediyeye ait umumî yolların tamir ve yapım işleri, kabul edilen plânlarının değiştirilmesi ve sokakların açılması;

14) Bağış ve mirasların kabulü veya reddi;

15) Sosyal karakterli belediye servislerinin meydana getirilmesi, kaldırılması ve jesti yon tarzı;

16)Devletçe yapılp şehri ilgilendiren faaliyetlerde şehre isabet edecek hisse;

17) Komün yerlerinin jesti yon tarzı;

18) Konusu 5 milyon frangın üzerinde olan davalarda adliyeye müracaat ve vazgeçme (Valiler de muhakemeye başvurabilirler).

Bütün bu hallerde ve onaya tabi konularda belediye konseyinin kararları valinin tasvibine sunulur.

Diğer taraftan tasvibe lüzum olmayan aşağıdaki hallerde belediye konseyi karar almak durumunda olabilir:

1) Değeri bir milyonun üzerinde olan malların ferağı,

2) Şehir oteli ve ilâvelerinin korunması;

3) İnşa edilmiş veya edilmemiş bir gayrimenkulün tahsis cihetinin değıştirilmesi;

4) Müddeti ne kadar olursa olsun (Yukarıdaki 18 yıllık müddetin çok defa bu beyanı değil, bu kararı icap ettirdiğini görmüşük) inşa edilmiş veya edilmemiş gayrimenkullerin kiralanması veya kiraya verilmesi, inşa edilmiş veya edilmemiş bir gayrimenkulün bir kısmının üç yıldan fazla bir süre için kiralanması veya kiraya verilmesi;

5) Sınai veya icar karakterli büyük komün servislerinin işletmesine ait kararlar;

6) İhtilâf konusu 1 milyonun üzerinde olan hallerde dava ikamesi (5 milyondan fazla olunca belediye meclisinin mü talaşı şarttır. Karan O verir);

7) Bütçedeki tahsisatın sınırı içindeki ödemeler.

8) Bütçe mükellefiyetini tazammun eden işler;

Diğer taraftan şu hallerde belediye meclisi noktası nazarını bildirir: kamu yararına uygunluk, Personel alınması için yarışma açılması V.S.

Bundan başka sosyal yardım ve belediye baro alisinin idare ve genel idare organizasyonu konusunda, istişare şekli altında, belediye konseyinin müdahalelerini daha ileride göreceğiz.

Ayrıca diğer bütün komün meclislerin de olduğu gibi Paris Belediye Konseyi bütün mahallî menfaatler üzerinde tavsiyelerde ve isteklerde bulunmağa yetkilidir.

Son olarak belediye konseyi komisyonlar, idare konseyleri, jüriler gibi birçok teşekküller için kendi temsilcilerini seçer.

II) Paris Belediye Konseyinin Kontrol Yetkisi:

Bu kontrol birinci derecede konseyi aydınlatmak için lüzumlu açıklamalarla ilgili idare hesapları incelenmesi; ikinci derecede de şehir bütçesinin oylanmasıyla iki valî üzerinde olur. Kontrol imkânlarını belediye konseyine sağlayacak bir mevzuat mevcuttur; buna göre fasıl oylama süresi önemlidir.

Belediye konseyinin kontrolü Meclisin 1949 da faaliyete geçen gider kontrolörlerinin tanzim ettikleri raporlarla bu hesap incelemelerde kolaylaşmıştır. Yalnız bunun 21 Nisan ve 13 Haziran 1939 tarihli kararnamelele daha önceden mevcut olduğunu ilâve etmek lâzımdır.

Son olarak belediye meclisi üyeleri bütün İdarî konularda ve her zaman toplantı sırasında sözlü ve yazılı soru (1953 de yazılı soruların toplamı 2.300 den fazla idi) yolu ile valilik muamelelerini kontrol edebilirler.

Belediye Konseyi Üzerinde Vesayetin İcrası:

Vesayet problemi âdemi merkezîyet dolayısı ile kendisini gösterir. Gerçekten vesayet âdemi merkezîyetle sınırlıdır.

Paris Belediye Konseyi müzakereleri sonunda varılan kararlar iki çeşittir: Bir kısım bizatihi tanzimi ve icradır; bir kısmı onaya tabidir. Bu iki kategori karar, komünlerde 5 Nisan 1884 tarihli kanun ve ona istinaden çıkarılan tüzüklere tabidir; fakat yukarıda da gördüğümüz gibi bunlarla ilgili müzakereler Paris Belediye Konseyinin müzakerelerinden uygulanma bakımından farklıdır.

1) Tanzimi Kararlar.

Diğer komünlerde kaide olduğu halde Paris'te tanzimi kararlarla icra kararlar istisnai bir mahiyet arz eder.

Tanzimi kararlar iki türlüdür:

a) Konuları komün emvalinin idare tarzı ile ilgili tanzimi kararlar, 18 Temmuz 1837 tarihli Kanuna uygun olarak, Seine valisi tarafından kabul edilmiş tarihini kovalayan 30 gün sonra icra bir hüviyet kazanırlar. Vali bunları Kanun hükmüne veya İdarî bir kaideye aykırılığım ileri sürerek veya ilgililerin müracaatı üzerine iptal edemez. Ancak 30 gün müddetle icra edilmelerini geriye atabilir.

b) Yukarıdakilerle onaya tabi olanlar arasında mutavassıt tanzimi kararlar: Bunlar Seine valisi ile Paris Belediye Konseyi arasında mutabakat olması şartı ile bizzat icra kararlardır. Mutabakat olmaması halinde onaya tabi kararlar kategorisine girerler. Şarta tabi bu karar şekli 24 Temmuz 1867 tarihli kanunla ihdas edilmiştir.

Yukarıdakilerde olduğu gibi bu kararlar da resmî belediye bülteninde yayımlandıkları tarihten itibaren 30 gün içinde gerek kanun veya İdarî bir karara aykırılıktan gerek ilgililerin müracaatı üzerine vali tarafından iptal edilmezse ve müteakip 30 gün içinde icrası tehir edilmemişse icra bir mahiyet ihraz ederler.

24 Temmuz 1867 tarihli kanunda yapılan değişikliklerin de göz önünde bulundurularak şarta bağlı tanzimi kararları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Hallerde, Pazar ve fuarlardaki işgaliye resimleri,
- Yolları, meydanlar ve kamu mülkü olan diğer yerler üzerindeki müsaadeli işgaliye resimleri;
- Mezarlık tarifeleri,
- Paris Şehrine yapılan bağışlarla mirasların kabul veya reddi.

2) Onaya Bağlı Kararlar.

Bu kararlar ancak vesayet otoritesinin onaylanmasından sonra hukukî bir mahiyet arz ederler. Bunlar Paris'te kamu hukukundan kuvvet alırlar ve merkezî kudret karşısında merkezin önemli bir müdahalesinin işaretidirler.

Bununla beraber tek bir vesayet otoritesi yoktur: onaylamakla görevli otorite kararı mahiyetine ve önemine göre değişir.

- a) Az önemli kararlar Seine valisi tarafından onaylanır; fakat bun-

ların sayısı bir hayli kabarıktır. Bu kategori içinde önemli olanlar şunlardır:

- 18 yıldan fazla bir süre için şehir tarafından yapılan kiralamalar;
- Yol ve meydanların açılması;
- Aileler tarafından itiraz edilmemek ve bir şarta bağlı olmamak kaydıyla Paris şehrine yapılan bağışların kabul veya reddi;
- Vilâyette bir komün sendikasının teşkili veya vilâyette mevcut bir sendikaya katılma;
- Dahili nizamnamenin Devlet Şurasınca tasvip edilmiş tip — kaidelerden birisine uygunluğu ve icra karakterdeki servisin kabul edilmesi halinde ticarî veya sınaî bir amme hizmetinin reji halinde işletmesi;
- Müstacel masraflar için ek ödenekler.

Verileri kararların Resmî Belediye Bülteninde yayınlanmasından veya kararın bildirmek için bütçe kredilerinin yüksek otoritece tasvibinden itibaren Seine valisine iki aylık bir süre tanımıştır. Valinin sükûtu halinde tasvibe sunulan kararlar zımnen tasvip edilmiş kabul edilir.

- b) Bazı kararlar ilgili bakan veya bakanlar tarafından onaylanır. Bu hal bilhassa dahili nizamnamenin Devlet Şurasınca kabul edilmiş tip kararlardan birisine uygunluğu halinde ve kabule şayan bir hizmetten söz açıldığı zaman, sınaî veya ticarî karakterli bir servisin reji suretiyle idaresinde kendisini gösterir.

Bunun gibi miktarı kanun tarafından tespit edilmiş büyük çapta bir borçlanmanın oylanması ile ilgili kararlar da onaya tabidir.

c) Paris Belediye konseyinin bazı kararları keza basit kararname ile tasvip olunur. Bu kategoriye giren kararlar şunlardır: Paris şehri bütçesi, ek ödenekler, valinin İdarî hesaplarının onaylanması, kaynakların yetersizliği yüzünden tespit edilen mükellefiyetler ve olağanüstü mükellefiyetin 3° yılı geçmemesi şartı ile 3° Ekim 1935 tarihli nizamname ile kabul edilen sınırlar içinde Seine genel meclisi tarafından kabul edilen azamî haddi geçen olağanüstü mükellefiyetler, 30 yıldan daha az bir zaman içinde itfa edilecek borçlanmalar.

d) Hizmetin görülmesini temin için geçen konvansiyonlarda olduğu gibi Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile onaylanan harice şamil borçlanmalar.

e) Danıştay'ca onaylanan aşağıdaki hususlar:-

— Aileler tarafından itiraza uğrayan Paris şehrine yapılmış bağış ve mirasın kabul veya reddi;

- 30 yıldan daha fazla bir süre için oylanmış olağanüstü mükellefiyetler ve amortisman süresi 30 yılı aşan borçlanmalar;
- Danıştay kararı ile yapılan borçlanmalarda borçlanma programları;
- Dahili nizamname ile Danıştay tarafından kabul edilen tip — kaidelerinden birisini arasında mutabakat olmadığı zaman sınaî veya ticarî karakterli kamu yararına çalışan servislerin reji halinde işletmesi,

— Genel meclislerden birisinin veya ilgili vilâyetler valilerinden birisinin kabul etmemesi üzerine diğer bir vilâyette mevcut bir komün sendikasına katılma;

f) Son olarak mevcut Paris Belediye konseyinin aşağıdaki kararları kanunla hayatiyet kazanır:

- Yeni bir verginin ihdası;
- Borçlanmanın tutarı 250 Milyonun üzerinde olduğu veya tahviller borçlanmama % 40 na eşit veya onun üzerinde olduğu zaman tahvil çıkarılması,

Bütün bu hallerde valinin tasvibine tabi kararların resmî belediye bülteninde yayınlanmasını takip eden iki ay içinde vali tarafından vize edilmesi lâzım geldiği halde, diğer kararlar aksine yetkili vesayet otoritesi tarafından tasvip edilemezler.

Diğer taraftan vesayet bazı hareket tarzları üzerinde nafiz olmak için de kullanılır: Paris Belediye konseyi görevlerini vilâyet suretiyle ifa ettiremez ve yetkili bir heyetin tayini hususundaki her karar hukuken bir kıymet taşımaz. Sınaî veya ticarî karakterli amme servislerinin açığını kapayamaz; fakat bahis konusu servislerin işletme muvazenesini temin edecek bir tarife yapmamişsa, lüzumu halinde bu iş kararname ile yapılır. Bundan başka bu konuda müracaat hakkı da yoktur. Birinci halde karar iptal edilir; ikinci halde müeyyide belediye konseyi kararının vali tarafından ortadan kaldırılmasıdır. Son olarak kanunların ortaya koyduğu şartlar dışında Paris Belediye Konseyi diğer konseylerle yazışma hakkını haiz değildir.

Böyle bir şey olduğu takdirde muamele hemen ortadan kaldırılır. Bu-

nunla beraber 14 Mayıs 1932 tarihli Kanun, komünler arası ve komini sendikaları konferansları sonunda, Paris şehrinin diğer komünlerle doğrudan doğruya yazışma yapmasına müsaade edilirse, bu kaideye bir istisna vaazına cevaz verir.

Kanunlarca tayin edilen kaidelere aykırı hareketin müeyyidesi iki türlüdür: Bir kısmı disiplini mahiyettedir ve meclis üyelerini ve bizzat meclisi ilzam eder; bir kısmı ise sadece tasarrufla ilgilidir.

— Disiplin müeyyideleri, ferden olsun müştereken olsun belediye meclis üyelerine vabestedir. Belediye meclisi üyeleri seçildikten sonra seçilme imkânsızlıklarından birisi ile karşı karşıya bulundukları, kabul edilmeyen bir mazeretle Belediye konseyinin peş peşe üç ve meclisin keza üç oturumuna katılmadıkları ve nihayet Kanunun kendilerine tahmil ettiği görevlerden birini özürsüz kabul etmedikleri zaman resmen istifa etmiş sayılırlar. tük iki halde istifa vali tarafından ilân olunur ve 30 Eylül 1953 tarihli nizamnameye göre bu hususta Paris idare mahkemesine başvurma mümkündür. Son halde ise istifa mevzuu İdari bir ihtilâf yapan ve itiraza müsait olmayacak şekilde Danıştay tarafından ilân edilir.

Bundan başka Paris Belediye Konseyi fes ve faaliyetten men edilebilir. Diğer belediyeler için fesih Bakanlar kurulunun mucip sebepli bir karar ile tekemmül ettiği halde Paris Belediye Konseyi için fesih işi mucip sebeple ihtiyaç olmayan basit bir kararname ile tekevvün eder. Üç yıl süre ile hükümetin seçimleri geciktirme serbestisi vardır; hâlbuki komün hukukuna göre azamî müddet 2 aydır. Fesih süresince Belediye Konseyinin görevleri, kararname ile tayin olunan en az 45 kişilik bir belediye komisyonu tarafından görülür.

Son olarak Paris Belediye konseyi iki ay süre ile Vali tarafından çalışmadan alı konabilir, içişleri Bakanı bu tedbiri bir yıla kadar uzatmakta serbesttir. Eğer fesih cihetine gidilmemişse bu sürenin sonunda konsey faaliyetine başlar. Faaliyetten men süresince Seine Valisi tarafından tayin olunan en az 45 kişilik bir belediye komisyonu Belediye Konseyinin işlerini üzerine alır. Faaliyeti durdurmayı zorunlu kılan tek bir hal vardır. O da belediye meclisinin aksi kanaat taşımasıdır. Tatil kararına karşı vuku bulacak itiraz hiç bir zaman tatilin sebeplerine müteveccih olamaz.

— Tasarruflara karşı alınan müeyyideler: Belediye Konseyinin tasarruflarının malûl olması veya daha doğrusu bunların hukuken bir kıymet taşıması ya da vesayet otoritesince ele alınması.

1) İptal:

Kararlar Hükümsüz Olabilir:

a) Kararlar Belediye Konseyinin yetkilerine yabancı bir konu üzerinde ise konsey başkanın müracaatı üzerine Valinin mucip sebepli karan kâfidir;

b) Kanunî toplantı dışında alınan kararlar Seine Valisinin durdurma karan ile hükümsüz bir hale gelir;

c) Kararların Kanuna aykırı veya uygun olmayışı (Bu son halde üçte bir teklif üzerine) Onaya bağlı kararlarda bunu kabul ya da reddeden vesayet otoritesidir. Tanzimi muameleler bahis konusu edilince, kararın ilâmın kovalayan 30 günlük bir süre içinde iptalin tekemmül etmesi iktiza eder. Ayrıca Vali 30 gün daha kararın icrasını durdurabilir.

2) Kararların Tadili:

Yetkili vesayet otoriteleri aşağıdaki hususlarda Paris Belediye Konseyinin kararların tadil edebilir:

a) Mecburî masraflara hasredilen giderlerin hadde layığına iblağı. Bu iş Paris'te kararname ile olur;

b) Zarurî masrafları karşılamak için lüzumlu kaynakların kabul edilmemiş olması hali. Bu da kararname ile fevkalâde teklif suretiyle olur.

c) Bütçenin reddi: kararname ile.

d) Bütçe muvazenesini sağlamak için sınaî veya ticarî karakterli servislerin tarifelerinin yükseltilmemesi kararname ile tarifenin revizyonu yapılır.

3. — Paris Belediye Konseyi Başkanı

Derin farklara rağmen Paris Belediye Konseyinin statüsü 5 Nisan 1884 tarihli Kanunla tespit edilenden fazla uzaklaşmamış ve seçimle iş başına gelen meclise ait yetkiler önemini diğer Fransız kanunlarından esaslı surette ayıran, gerçek icra yetkisi olan ve Meclis kararı ile iş başına gelen seçilmiş bir Belediye başkanın mevcut olmamasıdır.

Belediye konseyi başkanı bir belediye reisi değildir.

Ne belediye konseyinin kararlarını icra, ne Polis ve ne de tanzim

yetkisi vardır. Paris sadece karışık devrelerde ve kısa bir süre zarfında belediye başkanları tarafından idare edilmiştir. Aksine uzun süre belediye konseyi başkanı seçilmemiş, tayin edilmiştir.

Seçimi:

14 Nisan 1871 tarihli Kanunun 12. maddesinin uygulanmasında, Paris Belediye konseyi Başkanı, her adı toplantı başında Meclis tarafından tayin edilen diğer büro üyeleri mahiyetindedir. Gelenek olarak başkan bir yıl süre ile görevlidir. Bazı başkanlar uzun zaman bu işte kalmışlardır.

Görev ve Yetkiler:

Belediye Konseyi Başkanının başlıca rolü meclise başkanlık etmek ve müzakereleri idaredir. Müzakerelerin nizamını sağlayan ve Oturumların emniyet işlerini üzerine alan odur. Oturumların devamına mani olanları çıkarmak için Seine Valisinin yardımına başvurur.

Diğer taraftan büro üyeleri ve sendik ile birlikte, Meclisin emrine verilen bir kısım krediyi idare eder.

Son olarak ve bilhassa Paris Belediye Konseyi başkanının çok önemli bir temsil rolü vardır.

Oylamalarda konsey başkanının oy üstünlüğü mevcuttur; fakat O bu imtiyazı pratikten kullanmaz.

Aynı zamanda Meclis komisyonlarının hukuken üyesidir.

4. — Belediye Konseyinin Sendika.

Sendik belediye konseyinde Millî Meclis idare amirinininkine benzer bir rol oynar. Büronun kontrolü altında konseye ait yerlerin organizasyonu, taksimi, onarımı ve gözetimi ile görevlidir. Görevleri arasında ısıtma, aydınlatma ve arşivlerin muhafazasını da saymak lâzımdır. Bütün iç servislerin, kitaplık, basın (1942 den beri basın işleri, Vali bülteninin idaresi onun üzerindedir. Bayram ve kabullerin organizasyonundan sorumludur. Sendik Büro ile birlikte Belediye konseyi bütçesini, komite ve konsey önünde okunacak raporu hazırlar. Konseyin bütün giderlerini O idare eder.

Belediye Konseyi sendikanın mevcudiyeti fiilen uzun zamandan beri vardır. Ona kanunen varlık kabul eden 1939 tarihli kararnamelerdir. Be--

Belediye konseyi ile genel meclisin her birinin bir sendika vardır. Bu da 1950 den beri böyledir.

Gelenek olarak her yıl değişmeyen Büronun tek üyesi sendiktir. Bazı sendikler 10 yıldan daha fazla vazifede kalmamışlardır.

b) Seine Genel Meclisi

Genel meclisler arasında Seine ili Genel meclisinin orijinal bir hüviyeti vardır: Bu her şeyden önce üyelerinin 3/5 ü aynı zamanda Paris belediye üyeleri olan ve normal olarak yılda dört defa toplanan kalabalık bir meclistir. Buna karşılık karar vermek ve kontrol yetkileri hissedilir derecede azdır: Pek az sayıda tanzimi kararlar alabilir ve nadiren valileri bir vilâyet komisyonu vasıtasıyla kontrol edebilir.

Seine Genel Meclisinin Organizasyonu:

Seine Genel Meclisinin organizasyonu diğer genel meclislerin organizasyonundan esaslı surette farklıdır. Bu meclis daha kalabalıktır. Fazla olarak meclisin faaliyette bulunmadığı zaman valiler nezdinde kendisini temsil ile görevli bir daimi komisyon mevcut değildir.

Genel Meclisin Kompozisyonu:

Genel Meclis üyelerinin sayısı, genel meclisin meydana gelmesinden bu yana hissedilir derecede artmıştır. Bu miktar, Konsüllük devrinde 24 olarak tespit edildiği halde (genel meclis aynı zamanda Paris şehri işlerde de uğraşıyordu), 20 Nisan 1834 tarihli kanunla Seine vilâyeti için diğer komünlerin 8 temsilcisi ile birlikte 36 ya çıkarıldı. 16 Haziran 1859 tarihli Kanunla Paris sınırlarının genişlemesi üzerine Paris Belediye üyeleri sayısı 60 a yükseldi. O zaman Seine vilâyeti komisyonunun 63 üyesi vardı.

II. Cumhuriyetin başında yeniden teşkil edilen Seine genel meclisi, 16 Eylül 1871 tarihli kanuna göre, 8 temsilcisi Seine'in dış komünlerinden olmak üzere 88 üyeden teşekkül etti.

Fakat bu kanun Paris temsilcileri ile ilin diğer komünleri temsilcileri arasında mevcut eşitsizliği ciddi şekilde ortaya attığından mahzurlar taşıyordu. Bu eşitsizlik banliyönün demografik hareketi altında daha da artmıştı. Bu sebeple 12 Nisan 1893 tarihli kanun banliyö temsilcilerinin sayısını 21 e çıkararak yeniden 13 şehir dışı kantona vücut verdi. Bu suretle sonradan 14 Nisan 1908 tarihli kanunla 102 olan temsilci sayısı 1°1 e çıkmış oluyordu.

Bununla beraber şehir temsilcileri ile diğer komünlerin temsilcileri arasındaki nispetlilik artmakta devam etti ve 29 Mayıs 1925 tarihli Kanun yeniden şehir dışı genel meclis üyeleri için 18 yer ihdas ederek buna bir çare bulmağa teşebbüs etti. Böylece genel meclis üye sayısı 12° oldu. Bundan sonra da bazı kantonlar birden fazla genel meclis üyesi seçtiler.

10 Nisan 1935 tarihli Kanun, Paris Belediye Konseyi üye sayısını 90 a ve dış komünler sayısını da 50 ye yükselterek, Seine Genel Meclisinin kompozisyonu üzerinde tekrar rötuş yaptı. Diğer taraftan Kanun, 140 üyelik bir mevcudu belirli bir platformu temsil etmelerini ve eğer nüfusun dağılışında bir değişiklik meydana gelirse banliyö arasındaki genel meclis üyelerinin taksiminin zarurî olarak ele alınacağını nazarı itibara alıyor ve buna rağmen Paris'in en az 80 belediye Meclisi üyesine sahip olacağı hususunu gözden uzak tutmuyordu.

Seine Gebe! Meclisinin esaslı üç vasfı vardır:

— iki türlü üyeden meydana gelir; Şehir civarı komünlerin genel meclis üyeleri ve Paris belediye konseyi üyeleri;

— Diğer illerde genel meclis üyeleri kanton temsilcileri olduğu halde Seine genel meclisi üyeleri (150) Paris'te kanton veya arondisman temsilcileri değildir;

— Diğer genel meclislerle arasındaki üçüncü fark seçim şekli üzerindedir. Diğer genel meclis üyeleri çoğunluk sistemine göre iki turda seçildikleri halde, Seine genel meclis üyeleri nispi temsile göre seçilirler.

Seçimin genel kaideleri şehir dışı kanton üyeleri ve Paris Belediye Konseyi üyeleri için uygulanır.

Her şehir civan komün için bir seçim listesi vardır.

Seçilememenin genel kaideleri Seine vilâyeti içinde tatbik olunur. Seçilebilmek için aşağıdaki nitelikler şarttır:

— Seçim listesine yazılmak veya seçim günü yazılma hakkını kazanmış olmak;

- Yirmi beş yaşım doldurmak;
- Erkekler için fiilî askerlik hizmetini yapmak;
- Vilâyetle ilgisi olmak. Bu ikamet bakımından olduğu gibi seçim yılının Ocak ayı başına kadar Vilâyet komünlerinden birisinde direkt bir rol almış olmak veya hukuken bunu kazanmış olmakla da olur;

— Kanunların ileri sürdüğü seçilen niteliklerine sahip olmak (1)
Fakat İl konseyi ile belediye konseyinin feshini tazammum eden 30 Ekim 1944 tarihli kararnameler, Paris meclisi için 85, banliyö için 42

(1) 10 Ağustos 1871 tarihli Kanun ve müteakip Kanunlara göre seçilememe ve görevlerin aynı şahıs üzerinde birli eşmesi şartları diğer genel meclislerin üyelerine uygulanmaz ve bu şartlar yalnız şehir dışı komünlerin genel meclis üyelerine aittir.

Halbuki diğer şartlar Seine Genel Meclisi üyesi olan Paris belediye meclisi üyelerine uygulanamaz.

Vilâyet Meclisi üyelerine tatbik edilebilen genel haller şunlardır:

a) Seçilememe Halleri:

- Bir adli müzaheretten faydalanan şahıslar;
- Adli likidasyondan faydalanan borçlular;
- Kazai bir kararla bilhassa Genel Meclisin gayri Kanunî bir toplantısına iştiraktan seçilme hakkının kaybeden şahıslar; Milli itibarı kaybedenler;
- Genel Meclis üyelerine mevdu vazifelerden birisini mazeretsiz yapmadıkları için (Bu hal bir yıl ile sınırlıdır) Danıştay’ca istifa etmiş kabul edilen genel meclis üyeden;
- Her iki Vali ve onların genel sekreterleri;
- Paris İdari mahkeme azalan;
- Paris 1. Mahkemesi, polis komiser ve memurlarında olduğu gibi Paris istinaf mahkemesi üyeleri;
- Paris Akademisi rektörü, akademi müfettişleri ve vilâyet ilkokullarının müfettişleri;
- Vilâyet hizmetleri şeflerinden bir kısmı; bunların arasında bilhassa köprü ve köşeler mühendisleri, Seine vilâyeti içindeki P.T.T. müdür ve müfettişleri, bütün bayileri, tarım servisleri müdürleri, tarım öğretmenleri, veteriner servisleri müdürleri, Sular ve Ormanlar mühendisleri, Veterinerler, maden servisleri mühendisleri, Sular ve Ormanlar muhafaza memurları ile müfettişleri, tartı ve ölçü memurları, sulh yargıçları ve onlara bağlı sektörlerin elemanları;
- Seine valiliğinde her kadrodaki muhasebe memurları, direkt ve en direkt vergilerin tahakkuk ve tahsili ile uğraşanlar, amme giderlerinin ödenmesinde vazifeli olanlar;
- Seine valiliğinde kumanda mevkiinde olan subaylar.

b) Aynı şahıs uhdesinde birleşmeyen görevler:

- Valilik, Kaymakamдық, Valiliğin genel sekreterliği ve bir idari mahkeme üyeliği;
 - Polis komiser ve memurluğu;
 - Vilâyet mimarı işleri;
 - Paris’teki yol bekçiliği, Seine Valiliğinin büro memurluğu, vilâyetten ücret alan bütün memurlar;
 - Bir reji müdürlüğü;
 - Bir Vilâyet servisi müteşebbisliği;
 - Diğer bir ilin genel meclis üyeliği;
 - Fiili askerlik hizmeti veya temditli hizmet;
- Seçilme halinde ilk oturumun ilk üç günü içinde karara varılır. Hata halinde karar verecek Genel Meclistir.

ve 6 Milli Mukavemet üyesi olmak üzere 133 üyeden müteşekkil geçici bir il meclisi meydana getirdi.

Bu günkü Seine genel Meclisinin kompozisyonu 5 Eylül 1947 tarihli kanun ve Kamu idaresinin esaslarını belirten 27 Nisan 1953 tarihli nizamname ile tespit edilmiştir. 90 ı Paris şehrinin ve 60 ı da banliyönün olmak üzere 150 kişi ile genel meclisi teşkil eder. O halde bu gün Paris şehri ve banliyö nüfusu ile bunların genel mecliste temsil edilmeleri arasında bir münasebet vardır.

Seçim kantonları bir araya getiren sektör üzerinde nispi temsile göre yapılır.

Bu maksatla banliyö 6 sektöre bölünmüştür:

Sektörler	Sektörleri teşkil eden Kantonlar	Üye sayısı
1	Chareuton I vry, Nogent — Sur —Mamme, Saint — Maur — des — Fossés	11
2	Sceaux, Vanves, Villejuif	11
3	Boulogne, Colombes, Courbeuil, Neuilly, Puteaux	12
4	Asnieres, Clichy, Le vallois. Saint — O ven	8
5	Aubervilliers, Pantin, Saint — Denis Montroil,	8
6	Noisy — Sec, Viucennes	10
		60

Genel Meclisin yenilenmesi halinde seçim kurulunun çağrısı kararname ile olur. Ara seçimi yapmak için çağrı tarihi ile seçim tarihi arasın- de en az 15 günlük bir süre olması şarttır ve bu da kararla olur.

Ara seçimleri son tatilden sonra en az üç ay sonra yapılabilir.

Birçok kantonu içine alan her sektörde seçim nispi temsil sistemine göre ve Paris'te oluğu gibi artık reylerin en kuvvetlilere tevzi usulü üzerine yapılır.

Paris şehri Belediye üyelerde ilgili olduğu şekilde Seine Genel Meclisi üyeliği seçimine vaki itirazların hal yeri Paris İdare Mahkemesidir. Bu itirazlar seçim tutanaklarına, seçimden sonra beş gün içinde doğrudan doğruya mahkeme kalemine yapılabilir. Seine valisinin müracaatı 15 gün içinde vaki olmak zorundadır, İtirazın tebliği, bahis konusu itirazın

deftere kaydından sonra üç gün içinde seçilen üyeye yapılır ve beş gün içinde de bu üyenin kendisini savunma hakkı vardır. İdarî mahkeme davayı bir ay içinde görür, sükût halinde itiraz reddedilmiş sayılır. Kararın ilgililere tebliği için Seine Valisine sekiz günlük bir süre tanınmıştır.

Müracaat halinde Danıştay yetkilidir. Seine valisinin veya ilgililerin müracaatları, kararın tebliğini kovalayan bir aylık sürecinde yapılmış olması lâzımdır. Savunmalarını vermeleri için ilgililere 15 günlük bir süre tanınmıştır.

Seçildiği ilân edilen genel meclis üyesi seçimine yapılan itiraz kesin olarak halledilinceye kadar görevine devam eder.

Setine Genel Meclisinin Çalışması:

Genel meclisin görev süresi, 10 Nisan 1929 tarihli kanunun 1. maddesine uygun olarak, Paris Belediye Konseyininkine muadildir: Yani 10 Ağustos 187 tarihli kanunun eyalet genel meclisleri bölümünde açıkladığı gibi 6 yıldır. Fakat bu metin üç yılda bir meclisin yarısının yenilenmesini emreder; halbuki Seine genel meclisi 6 yılda bir toptan yenilenir. Yine bu metin eyalet genel meclislerinin yenilenmesini ekim ayı olarak kabul etmiştir; buna karşılık Seine Genel Meclisinin yenilenmesi Belediye Meclisi seçimlerinden en çok bir ay sonra olur.

Bununla beraber altı yıldan önce de genel meclisin görevine son verilebilir:

— İl Meclisinin feshi:

Bu takdirde genel meclis üyelerine ait mevzuat uygulanır. Teşriî meclisler toplantı halinde olduğu zaman meclisin feshine, yeni seçimlerin tarihini tespit ederek bir Kararla bunu tasvip eden bu meclislerin kontrolü altında, konsey başkam tarafından verilir. Parlamento tatillerinde ise aynı zamanda fesih tarihini takip eden dördüncü Pazar günü seçmenleri seçime çağırarak şekilde karar esbabı mucibeli bir kararname ile alınır.

İlâve etmelidir ki prensip ve sonuçları bakımından son derecede vahim olan böyle bir karar şimdiye kadar Seine valiliğinde alınmış değildir.

— Toptan istifa:

Bu hal bir Kanun mevzuu değildir, genel meclisin yenilenmesi üç

ay içinde vaki olması lâzımdır ve bu takdirde çağrı Seine valisinin kararnamesiyle olur.

— Rıza en İstifa:

Bunun konsey başkanına bildirilmesi lâzımdır. Konsey başkam da durumu Seine Valisine bildirir. Şehir dışı komünlerin genel meclis üyeleri için usuli muamele bu şekilde değildir. İstifa üzerine Seine valisinin fikrini almak şarttır.

— Seçilmeme Hali Dolayısıyla resmen istifa:

Şehir dışı komünlerin genel meclis üyeleri için resmen istifa bizzat genel meclis tarafından karar altına alınır. Paris Belediye Meclisi üyelerine gelince, eğer seçilmeme sebebi genel meclisin görev süresine tesir ediyorsa, yine aynı usule tabidir. Aksi halde resmen istifayı açıklayan Seine valisidir.

Bir üyenin genel meclisçe kabul edebilecek bir mazereti olmadan olağan oturumlara katılmamasıyla de ayrılması bahis konusudur. Kanunların kendisine yüklediği görevleri yapmayan Üye için de bu yola gidilir. Bu hallerde düşmeye karar verecek genel meclisin kendisidir. Bu yolla düşen genel meclis üyesi bir yıl süre içinde yeniden seçilmez.

Bir genel meclis üyesinin ölümü, istifa veya malûliyeti halinde, onun yerine, aynı listenin son seçileninden hemen sonra gelen aday geçer. Bazı hallerde eğer aynı listede de devamlı istifalarla boşluk meydana gelirse aynı yıl içinde, aynı listeden ikiden fazla aday ikame suretiyle alınamaz. Eğer bu listenin bütün adayları seçilmişse, bu takdirde boş yer kalmamıştır.

Bir sektöre bağlı sandalyelerin yarısının boşalması halinde, son boşalmadan itibaren en az üç ay içinde bu sektörde ara seçimine gitmek lazımdır, Fakat genel meclisin yenilenmesine altı aydan daha az bir zaman kalmışsa bu takdirde ara seçimine lüzum kalmaz.

Aksine diğer illerde ara seçimleri yer boşaldıkça kanton esası üzerinden tek isimle seçim yapılır.

Seine genel meclisi devamlı bir meclis değildir. Olağan veya olağanüstü toplantılar için faaliyete geçer.

— Olağan Toplantılar:

13 Haziran 1939 tarihli tüzüğe göre Seine Genel Meclisinin her yıl dört olağan toplantısı vardır. Birincisi Şubat — Mart ayında, İkincisi 15

Mayıs ile 14 Temmuz arasında, diğer ikisi de Kasım ve Aralık aylarında olur.

Genel meclis Seine valisi tarafından toplantıya çağrılır. Bir kararname ile toplantıların açılış ve kapanış tarihleri tespit olunur.

Olağanüstü Toplantılar:

Olağan toplantılar dışında Seine genel meclisi, kararla, Seine valisinin çağrısı ve üyelerinin üçte ikisinin isteği üzerine toplantı yapabilir. Son halde meclisi acele olarak tahrik durumunda olan meclis başkam dunundan valiyi haberdar eder. Olağanüstü bir toplantının süresi 15 günü geçemez. Gündem çağın metni ile tespit edilir ve belirli bir işe inhisar eder.

Seine genel Meclisinin organizasyonunu karakterize eden, toplantı yapılmadığı zamanlar, valinin muamelelerini gözetim altında bulundurmakla ve bir kısım vilâyet işleri üzerinde karar almakla görevli bir il komisyonunun mevcut olmamasıdır. Her genel meclisin sinesinde bir vilâyet komisyonu teşkil eden 10 Ağustos 1871 tarihli kanun Seine için uygulanamaz ve 1871 tarihli kanun hükümlerinin büyük kısmını bu vilâyeti teşkil eden 12/Mayıs/1932 tarihli kanun özel olarak vilayete komisyonunu bahis konusu etmemiştir.

Seine ilinde il komisyonunun görevleri Seine valisi, genel Meclis, Genel Meclis Bürosu ve komisyonlar arasında taksim edilmiştir.

— İçtüzük Mecburiyeti:

10 Ağustos 1871 tarihli kanun Genel Meclis üyelerine bir iç tüzük yapma mecburiyeti tanımıştır. Bu mecburiyet 12 Mayıs 1932 tarihli kanunla Seine Genel Meclisine tahmil edilmiştir.

— Genel Meclis Bürosu:

Bu büro bir yıl süre ile bizzat meclis tarafından seçilen bir başkan, 4 başkan vekili, 4 sekreter ve bir sendikten meydana gelir.

Büronun görev ve yetkileri Belediye Meclisi bürosununkilerin aynıdır. Meclisin faaliyette olmadığı zaman Büro üyeleri meclisin çalışması ile ilgili bütün işlerle meşgul olurlar, acele işleri görürler, müteakip toplantıyı hazırlarlar ve genel meclisin tasvibine tabi olanlar hariç lüzumlu bütün kararları alırlar. Sendikan aracılığı ile Büro temsil, yer değiştirme ve delegasyon fireleri ile vilâyet meclisinin maddî masraflarını idare eder. Son olarak, bir il komisyonu mevcut olmadığından, arondisman ve

kanton üzerine yıllık vilâyet listesi içine yeminli murakıpların tevzi üzerinde onun fikri alınır.

— Genel Meclisin Komisyonları:

Bu komisyonlar belediye meclisi komisyonlarına tatbik edilen rejime tabidirler. Her yıl genel meclisin görevlerde ilgili meselelerin incelenmesini yaparlar. Başkan komisyonun tabii üyesidir. Oturumlar sırasında ve bütçenin müzakereleri bahis konusu olunca olağan toplantılardan 15 gün önce toplanırlar. Ayrıca üyelerinin çoğunluğunun isteği üzerine oturumların cereyan etmediği zamanlar da toplanabilirler. 21 Nisan 1939 tarihli tüzükten önce olduğu gibi bu prensip olarak, daimî komisyon mahiyetinde değildir. Fazla olarak Genel Meclis yetkilerini vekâleten kullanamaz. Muhtelit komisyonlar Paris Belediye Meclisi ile meydana gelir.

Genel Meclisin toplantı yeri Hükümet konağı (Şehir Otelidir. Üyelerden beşinin, Başkan ve valilerin gizli oturumun talepnameşi halinde seansları herkese açıktır. El kaldırarak ve müzakeresiz karara Genel Meclis yetkilidir.

Sendikalarda Tutulan Tutanaklar:

- Özet ve resmî bir tutanak basma verilir:
- Bir sekreter tarafından Radi'ye edilen ve altı başkanla sekreter tarafından imza edilen ve raporlar, mevcut üyelerin sayısının v& fikirlerinin analizini içine alan bir tutanak kaleme alınır. Her seçmen ve ilin her ilgisi bilgi bu konuda bilgi isteyebilir.

Genel Meclis müzakerelerinin aleniliği Paris şehri Resmî Belediye Bülteni vasıtası ile geniş surette temin olunur. Karara varıldığı toplantı tarihini kovalayan iki ay içinde bu kararlar bültende neşrolunur.

Valilerle genel sekreterlerin genel meclise girme hakları vardır. Bir arada söz de alabilirler. Bu hak her iki valilik servislerinin müdür ve şeflerine de tanınmıştır. Valiler için, üyelerin sözlü sorularına cevap verme durumu olunca bu mecburiyettir.

Oturumların inzibatı tek başkana aittir. Fakat başkan bu işi ancak, salonda inzibat işlerde görevli ajanları olan valinin aracılığı ile yapabilir. Zaten kuvvete başvurmaya ve dıştan kuvvet celbi Polis valisinin yetkileri içindedir.

Genel Meclis, kendisini teşkil eden üyelerin yansından bir fazlasının mevcudiyetiyle müzakerelere geçebilir. Bu çoğunluk olmadığı zaman, hukuken toplantı diğer bir güne bırakılır. Bu sefer mevcut üyelerin sayısı

ne olursa olsun müzakere yapılır. Oturum sırasında müzakereler ertesi güne bırakabilir. Şu şartla ki meclisin ekseriyeti mevcut olmasın. Bu halde' de oy veren üyelerin sayısına bakılmaz.

Bütün genel meclislerde olduğu gibi, Seine Genel Meclisinde de normal oylama şekli, mevcut üyelerin altıda birinin isteği ve bir tayin keyfiyeti hariç, gizlidir.

Kararlar çoğunlukla alınır. Oyların eşitliği halinde Başkanın bulunduğu taraf üstünlük kazanır. Fakat tatbikatta bu yola baş vurulmaz.

Genel Meclisin İdare tarafından görevlendirilen bir sekreterliği vardır.

Genel Meclis üyelerine çalışmalarının karşılığı olarak bir huzur hakkı tanınmıştır. Bu miktar yılda 24 Temmuz 1952 tarihli kanunla 719.000 frank olarak tespit edilmiştir. Bundan başka diğer genel meclis üyelerinden tamamen farklı olarak Paris Genel Meclis üyelerine özel işlerin yapılmasının zarurî kıldığı masraflar ödenir.

1. — Seine Gendi Meclisinin Görev ve Yetkileri:

Seine genel meclisinin yetkileri 21 Nisan ve 13 Haziran 1939 tarihli tüzüklerle sınırlı bir şekilde tespit edilmiştir. Bu hükümler 13 Nisan 1945 tarihli kararname ile tamamlanmış ve çeşitli metinler uygulama detaylarını belirtmiştir.

Genel Meclis aşağıdaki konularda karar verir:

- İl bütçesi, ek ödenekler, valilerin hesapları, jesti yon hesapları;
- Kanunlarla tayin edilen ve yürürlükte olan belirli sınırlar içinde vergi ve mükellefiyetlerin ihdası, tarife ve kuralları;
- Borçlanmaların miktarı ve azamî süresi;
- Vilâyetler arası müesseselerle il sendikalarına ait anlaşmaların yapılması ve fes, bu gibi teşekküllere katılma ve Seine vilâyeti temsilcilerinin tefriki;
- Sinaî veya ticarî karakterli büyük il servislerinin ihdası, ilgası ve jesti yon şekli, sinaî ve ticarî karakterli büyük il servislerinin 10 yıldan fazla bir süre için işletme işleri;
- Borçlanma fonları üzerinde yeni çalışma programları;
- Değeri 5 milyonu geçen il mallarının ferağı;;;

- 18 yıldan fazla bir süre için vilâyetçe yapılan kira isticar muameleleri ;
- İl yollarının sıraya alınması ve sıradan çıkarılması, genişlik ve uzunluklarının tespiti;
- Bağışların kabul veya reddi;
- İl mallarının jesti yon şekli;
- Belediye veya komünler arası hizmetler ve vilâyeti ilgilendiren Devletçe yapılan işlere ait vilâyet teklifleri;
- Sosyal karakterli il servislerinin ihdası, ortadan kaldırılması ve jesti yon şekli;
- 5 milyondan az ihtilâflarda Seine valisinin adalet karşısında dava ikame "ve müddeialehy olma için verilen izin;

Bundan başka Genel Meclis aşağıdaki konularda incelemede bulunabilir. Ancak bu sahadaki istişare kararlar vilâyet idaresini bağlamaz:

- Bir milyonu aşan devlet emvalinin ferağı;
- Şehir oteli ve ilâvelerinin korunması;
- İnşaat yapılmış veya yapılmamış Devlete ait bir gayri menkulün

tahsis cihetinin değiştirilmesi;

- Süresi ne olursa olsun inşa edilmiş veya edilmemiş devlete ait bir gayri menkulün tamamının kiraya verilmesi; inşa edilmiş veya edilmemiş devlete ait bir gayri menkulün bir kısmının üç yıldan fazla bir süre ile kiraya verilmesi;
- Sınaî veya ticarî karakterli büyük il servislerinin işletmesiyle ilgili işler;
- Bir milyonun üzerinde olan ihtilâf konularında dava ikamesi veya, takipten sarfinazar;
- Bütçedeki tahsisatlarını sınırları içindeki paraların sarfı;

(Devam edecek)

İDARÎ COĞRAFYA

SARIGÖL KAZASI İDARÎ COĞRAFYASI

Sarıgöl Kaymakamı

M. Nihat ETİZ

(Özü)

Sarı gölün tabîi ve coğrafi durumu. Tarihi.

İdari durumu.

Kaza teşkilâtı ve memurları.

Zirai durumu:

A) Ziraat işleri

B) Hayvancılık

C) Orman

Kültür ve sosyal durumu. Ekonomik durumu.

Bayındırlık Durumu:

A) Belediye hizmetleri

B) Köy hizmetleri

C) Özel idare hizmetleri

D) Devlet Su işleri

Malî durumu.

TABU ve COĞRAFÎ DURUMU

Sarıgöl Manisa Vilâyetine bağlı bir kaza merkezidir. Manisa'ya uzaklığı 143, Alaşehir kazasına 22, Buldan kazasına 34 kilometredir. Alaşehir ve Buldan'a karayolları şosesi ile bağlıdır. Sarıgöl Eşme arasında güzergâhı evvelce açılmış yolun Uşak Vilâyeti sınırları içinde kalan kısmı oldukça iyidir. Manisa Vilâyeti içinde kalan kısmı 1958 yılında 20.000 lira sarfi ile seyrüsefere elverişli hale getirilmiştir.

Sarıgöl, doğuda Buldan, Batıda Alaşehir, Kuzeyde Alaşehir ve Eşme, güneyde Buldan ve Kuyucak kazaları ile komşu bulunmaktadır.

Sarıgöl, Salihli ve Alaşehir'den doğuya doğru devam eden Manisa ovasının sonunda kurulmuş olup güneyi ve kuzey doğusu dağlarla çevrilidir. Buldan ve Eşme yolları bu dağları aştığı için yokuş ve çok virajlıdır.

Alaşehir Çayı ismi ile anılan, devamlı akmayan çay Alaşehir ve Sarıgöl arasında sınır teşkil eder. Kazada akarsu yoktur. Buldan kazasından gelen Derbent çayı da devamlı akmaz, sel suyu mahiyetindedir.

İklim, genel olarak ılıktır. Kış aylarında fazla soğuk olmaz. Kar nadiren yağar ve hemen erir. Don pek seyrek görülür. Yazlar oldukça sıcak ve kurak geçer. Yağış kışın ve baharda olur. Yağmur şeklindedir.

TARİHİ

Sarıgöl kasabasının kuruluş tarihi kati olarak bilinmemektedir. San- gölün şimdiki kuruluş yerinin iki kilometre batı güneyindeki yamaçlarda zaman zaman bazı tarihi eserlerin bulunması, Sarı gölün bu mevkide çok eski devirlerde mevcut olduğuna delil teşkil etmektedir. Buralarda bulunan heykel, vazo, yüzük vs. eserler Manisa Arkeoloji müzesinde bulunmaktadır. Bulunan eserler Roma, Bizans devirlerine aittir. Buraların es-

Yunan medeniyeti zamanında iskân edilmiş olmaları fakat zelzele ve- sair tabii afetlerle izlerinin ortadan kalkmış bulunması muhtemeldir.

Sarıgöl'ün tarihinin, eski ismi «Philadelphia» olan Alaşehir'in tarihi ile müşterek olduğu anlaşılmaktadır. Evliya Çelebi Seyahat namesinde şöyle yazmaktadır: «İskender'i Kebir asrında Yanko İbni Medyan neslinden Kortiz nam bir kralın elinden Aydın Beyoğlu Sultan Yakup fethidir.» Yine Alaşehir için Evliya Çelebi «Nahiyesi 78 kuradır» der. Sarıgöl, Alaşehir'den ayrılmadan önce Alaşehir'in köy adedi 78 rakamı civarın-

daydı. Nahiye kelimesine daha önceki tarihlerde rastlanmakla beraber memleketimizde Nahiye teşkili 1870 tarihinden sonra başladığına göre on yedinci asırda Sarı gölün Alaşehir'e bağlı bir köy durumunda olduğu anlaşılmaktadır.

Sarıgöl'ün eski ismi «İnegöl» dür. İnegöl kazası ile karışmayı önlemek düşüncesiyle ismi «Sarıgöl» e çevrilmiştir. İnegöl'ün daha eski yapılışının da «Önü göl» olduğu söylenmektedir. Yine bazı eski vesikalarda, tapu senetlerinde «İnegöl Kazası» olarak bahsedildiği söylenmekte ise de tevsik edilememiştir.

İDARÎ DURUM

Sarıgöl, Alaşehir kazasına bağlı bir Nahiye iken 7033 sayılı kanunla 1.9.957 tarihinde kaza haline getirilmiştir. Nahiye olarak ilk teşkil tarihi hakkında malûmat edinilememiştir.

Kazaya bağlı 27 köy vardır. Nahiyesi yoktur. Başlangıçta 28 köyü var iken kasabaya 700 metre mesafedeki Aşağı Koçaklar köyünün 957 yılı sonunda mahalle haline getirilmesiyle 27 köyü kalmıştır. Kazaya bağlı mahalle adedi iki iken üç olmuştur.

İki köyün nüfusu (150) den aşağıdır. Yirmi beş köyde köy kanunu tatbik edilir. On sekiz köyün nüfusu (500) den yukarıdır. Nüfusu (2000) i geçen ve Belediye Teşkilâtı olan köy yoktur.

NÜFUS ve İSKÂN DURUMU:

1955 Nüfus sayımına göre, kazanın genel nüfusu 18351, Kaza merkezi nüfusu 3194, Nüfus Dairesi kayıtlarına göre, 1958 yılı itibariyle Kazanın genel nüfusu 20354 olup, bunun 10952 si kadın, 9402 si erkektir. 1958. Yılı sonunda Kaza merkezinin nüfusu 3816 olup, 2054 ü kadın, 1762 si erkektir. 1960 yılı Nüfus sayımında, Kaza merkezinin nüfusunun (5000) e yaklaşacağı tahmin edilmektedir.

1958 yılı içinde 284 evlenme, üç boşanma vaki olmuştur.

Kaza merkezi toplu haldedir, yalnız bir mahallesi 500 m. mesafede olup, yine toplu halde bulunmaktadır. Bu mahalle ile kasabanın arası gittikçe dolmaktadır.

Sarı gölün köyleri de toplu haldedir, yalnız iki köy bir kaç mahalleden teşekkül etmiş olup, bir kısmı dağınmıştır.

Yirmi yedi köyden on yedisi ova köyüdür. Beş köy dağ köyü karakterindedir, motorlu vasıtaların her mevsim çalışacağı yolları yoktur. Diğer köyler yayla vasfındaki düzlüklerde ve yamaçlarda kuruludur.

Sarıgöl'e şimdiye kadar hariçten 98 göçmen iskân edilmiştir, bunlardan iskân yerini terk edip kazadan ayrılanlar vardır.

KAZA TEŞKİLATI VE MEMURLARI:

DAHİLİYE: Kaymakam, Tahrirat Kâtibi, Nüfus Memuru, Nüfus Kâtibi,

ADLİYE: C. Müddeiumumisi (Vekil), bir Hâkim, bir Hâkim muavini, bir Başkâtip (Noter ve İcra İşlerine bakar) iki zabıt kâtibi, bir mübaşir, bir gardiyan,

JANDARMA: Bir jandarma Bl. K. V. 1. Kd. Bş. Çvş., iki Uz. Onb.,

MİLLÎ MÜDAFAA: Askerlik Ş. Bşk., Daktilo memuru,

MALİYE: Mal Müdürü, Veznedar, bir Vergi Tahakkuk Memuru, bir Vergi Tahsilât memuru, iki tahsildar,

MAARİF: Maarif Memuru, 25 Öğretmen, 5 Vekil öğretmen, bir biçki dikiş kursu öğretmeni, bir ilk öğretim müfettişi,

ZİRAAT: Bir Ziraat Teknisyeni,

VETERİNER: Bir Veteriner Sağlık Memuru,

ORMAN: Bir Orman Kâtibi

SAĞLIK: Bir Hükümet Tabibi, bir Sağlık Memuru, bir gezici sağlık memuru, üç köy ebesi,

ÖZEL İDARE: Özel İdare Memuru, bir Vergi Tahakkuk memuru, bir tahsil memuru, bir Tahsildar,

TAPU SİCİL: Bir Tapu Sicil Memuru, bir Tapu Sicil Kâtibi,

DİYANET: Bir Müftü, üç Hayrat hademesi,

ZİRAAT BANKASI: Bir Müdür, bir Müdür Muavini, bir Takip Memuru,

İNHİSARLAR: Bir İnhisar memuru,

ARAZİ KADASTROSU: Bir Müdür, iki Teknisyen, iki Teknisyen yardımcısı, bir Sicil Kâtibi,

TARIM KREDİ KOOPERATİFİ: Bir Müdür, bir Muhasip ve Veznedar,

PTT: Bir Müdür, bir dağıtıcı, bir atlı dağıtıcı,

BELEDİYE: Bir Belediye Reisi, bir Belediye Kâtibi, bir Muhasip, bir Tahakkuk memuru, bir tahsildar, iki zabıta memuru, bir ebe, bir Belediye kalfası, bir elektrik makinisti, bir makinist yardımcısı, bir su işleri memuru, iki şoför,

Ayrıca, Kazada hususî bankalardan Türkiye Bağcılar Bankasının bir Ajansı mevcut olup, bir Müdür ve iki memuru vardır.

ZİRAİ DURUM:

A) Ziraat İşleri: Sarıgöl halkı umumiyetle çiftçilikle geçinir. Kazanın ziraata elverişli arazisi 120.000 dönümdür. Bunun işlenmeyen kısmı yok gibidir. Bağ ve bahçe arazisi de 25000 dönüm tahmin edilmektedir. Başlıca yetiştirilen mahsuller üzüm, tütün, pamuk, buğday, arpa, çavdar, mısır, bakla, susam ve haşhaştır. Bunlardan en çok harice satılan ve gelir getirenleri üzüm, tütün ve pamuktur. Meyvelerden kavun, karpuz, badem, ceviz, ığde, kestane, elma, palamut gelir getiren mahsuller arasındadır.

Kazada Ziraat âlet ve makinaları olarak iki bin üç yüz elli pulluk, üç yüz elli sapan, yirmi sekiz traktör, beş mibzer, kırk çapa makinası, iki biçer - döver, yirmi sekiz traktör pulluğu, kırk sekiz su motoru mevcuttur.

Ayrıca, kaza merkezinde bir adet seyyar selektör mevcut olup, muayyen zamanlarda gerek kasaba merkezinde, gerek köylere gönderilmek suretiyle her yıl tohum temizleme faaliyetinde bulunmaktadır.

B) Hayvancılık: Kaza merkezinde ve bağlı köylerde hayvancılık durumu oldukça ileridir. Gerek kasaba ve gerek köy halkının hemen he- nen yarısı geçimini kısmen hayvancılık sayesinde temin etmektedir. Kazıda 30758 koyun, 16547 keçi, 12300 sığır, 1678 beygir, 92 katır, 2300 merkep, 39 deve 1456 manda mevcuttur. Kümes hayvanları miktar 24890 dır. Ziraî istihsal de 3872 sığır (Öküz), 1236 beygir kullanılmaktadır.

Hayvan mahsullerinden yağ, peynir, yün, kıl ve yumurtadan kazaya önemli miktarda gelir temin edilmektedir.

Ayrıca, Sarı gölde Ege çapında bir hayvan pazarı kurulmaktadır. Hayvan pazarı çok kalabalık ve hareketlidir. Belediyeye senelik ortalama 60,000 lira gelir temin etmektedir.

C) Orman: Sarıgöl'de Orman Bölge Şefliği mevcut olmayıp, Alaşehir Orman Bölge Şefliği tarafından idare edilmektedir. Alaşehir Orman Bölge Şefliğine sağlıklı bir Orman kâtibi vazife görmektedir.

Kaza dahilinde 800 hektar koru, 100 hektar bozuk koru, 600 hektar palamut, 2950 hektar baltalık ve 11900 hektar bozuk baltalık orman mevcuttur. Bu saha içerisinde cins itibarıyla kızılçam, karaçam, meşe ve palamut ağaçları vardır. Ormanlardan senelik ortalama 300 M3. kereste 480 ton odun, 120 ton kömür istihsal edilmektedir.

KÜLTÜR ve SOSYAL DURUM:

Kaza merkezinde 9 sınıflı bir ilkokul mevcuttur, öğrenci miktarı 522dir. Kazanın Genel öğrenci yekûnu 2235 olup, bunun 1399 erkek, 836dır. Kazaya bağlı 27 köyden 17 sinde okul mevcuttur. İki köyde okul olmayıp köy odalarında öğretim yapılmaktadır. 8 köyde okul ve öğretmen yoktur. Okulsuz köyler nüfusu çok az olan köylerdir, bunlardan bir kısmının okul çağındaki çocukları yakınlarındaki köylerin okullarına devam etmektedirler. Okul bakımından Sarıgöl Türkiye ve Manisa vilâyeti köy okulları durumu ile mukayese edildiğinde % 70 olarak görünen nispetle oldukça ileri durumdadır.

Merkez ilkokulu çok eski ve harap bir vaziyette olduğundan yeniden bir ilkokul inşaatına başlanmış olup, inşaat devam etmektedir.

Kazada ortaokul yoktur. 1957 yılında kurulan «Sarıgöl bayındırlık, kültür ve güzelleştirme derneği» faaliyetini ortaokul inşaatı üzerine teksif etmiş durumdadır. 1959 yılında binanın inşaatına başlanmış olup inşaat devam etmekte ve su basma seviyesini geçmiş bulunmaktadır. Arsa bedeli de dahil olarak şimdiye kadar 40.000 lira harcanmıştır, inşaatın 1960 yılı içinde bitirileceği tahmin edilmektedir.

Halkın görgü ve bilgisi oldukça iyidir. Kazada toprak damlı bina yoktur. Köylerin ekseriyeti de kiremitlidir. Diğer köylerde yeni yapılan binalarda çatı örtüsü olarak kiremit kullanılmaya başlanmıştır. Kasabada kasaba ve köylerde yeni binalar da Marsilya tipi kiremit tercih edilmektedir. Kerpiç inşaat gittikçe azalmakta, tuğla kullanılmaktadır. Kazada 9 adet tuğla ve kiremit ocağı mevcuttur.

Erkeklerin giyimi köylerde dahi oldukça düzgündür. Kadınlar eteklik gibi peştamal sarmakta, üst taraflarını da ekseri beyaz bir örtü ile örtmektedirler. Kadınların bu giyim şekli köylülerden çok kasabalılarda görülmektedir ve sokak kıyafeti olarak kullanılmaktadır. Ev kıyafetleri normaldir. Her genç kıza evlenirken bir manto yapmak âdet ise de bu manto giyilmemektedir. Sarıgöl'ün kaza haline getirildiğinden, iki yıldan beri, kadın giyimlerinde az da olsa bir ilerleme müşahade edilmektedir. Zamanla kadın kıyafetinin de tamamen düzeleceği Kanaat'ındayım.

Kaza merkezinde çok karılılık durumu görülmez. Köylerde de miktarı pek azdır. Zamanımızda Sarı gölde imam nikâhı ile evlenme mevzu bahis olamaz. Köylerde de gittikçe azalmaktadır. 958 yılında kazada, imam nikâhı ile yaşayan 37 çiftin nüfusa tescili yapılmıştır.

Kız kaçırma vakaları sık sık görülmektedir. Fakat zor kullanma durumu enderdir. Çoğu kızın rızası ile vuku bulmaktadır. Kültür seviyesinin noksanlığı ve İktisadî sebeplerden ileri geldiği Kanaat'ındayım. Burada yalnız Sarıgöl için değil bütün memleketimiz için mevzuubahis olan ve ilgili memurlarca iyi bilinen bir nokta üzerinde tekrar durmayı faydalı görmekteyim. Mevzuatımızda evlenme için ana ve babanın muvafakatının alınması lâzım gelen bir yaş durumu vardır. (Medenî Kanun Madde: 88-90). Bu yaştaki kimseler ancak ana ve babasının muvafakat ile evlenebilir. Erkek bu yaştaki bir kızı kaçırdığı zaman (Baştan kızın da rızası vardır) kızın ana ve babası muvafakat ederse evlenir, etmezse kız kaçırmak suçundan mahkûm olur. Böyle durumlarda ekseriya kız babası erkekten muayyen bir miktar para almak suretiyle muvafakat vermektedir. Zabıta ve adliye işi ne kadar sıkı tutarsa kızın bedeli o kadar yükselmektedir. Mevzuata iyi niyetlerle dâhil edilen kanun hükümleri cahil ve düşük ahlâkları kimseler tarafından istismar edilmekte, zabıta ve adliye âlet olarak kullanılmaktadır. Bu durum karşısında Medenî kanunun mezkûr maddelerinin değiştirilmesinin uygun olacağı Kanaat'ındayım. Evlenme için ya yalnız muayyen bir yaş kabul edilmeli ana ve babanın muvafakati mevzuubahis olmamalı, ya da muayyen yaş tatbikatta güçlük doğuracaksa bir veya iki yaş için hâkime takdir hakkı tanınmalıdır. Hâkim kararları için bilirkişilerden de istifade edebilir.

EKONOMİK DURUM:

Kazada çeşitli mahsul yetiştigiinden halk, kadın erkek senenin dört mevsimi çalışma imkânı bulmaktadır. Yalnız üzüm, tütün, pamuk ve hayvan mahsullerinden kazaya giren paranın miktarı beş milyon liranın üs-

tündedir. Türkiye'nin diğer bölgeleri nazara alınırsa, nüfus başına isabet eden yıllık gelirin azımsanamayacak bir miktara balığ olduğu görülür.

Kaza merkezinde, tüccar hariç, (150) büyük ve küçük esnaf mevcuttur. Bunların hemen hepsi aynı zamanda Ziraatla iştigal ederler.

Kaza merkezinde motorla çalışan bir un değirmeni, üç adet çırçır ve yağ motoru, iki adet Kızar atölyesi, bir adet boya imalâthanesi, iki adet gazoz hane, üç adet testi ocağı vardır. Yine kaza merkezinde üç otel, dokuz fırın, üçü içkili olmak üzere dört lokanta mevcuttur. Sinema ve hamam yoktur. Kazanın parkı olmayıp küçük hükümet bahçesi bu ihtiyacı 1 karşılamaktadır.

Ticarî bakımdan tüccar İzmir'le, küçük esnaf Alaşehir'le irtibat halindedir. Tüccar istihlâk eşyasını İzmir'den temin eder. İstanbul ile irtibatı olan çok azdır. İstihsal edilen ziraî mahsul, hayvan mahsulleri ve meyveler daha ziyade İzmir'e bir kısmı da İstanbul ve Denizli'ye sevk edilir. Bundan başka komşu bulunan Buldan ve Eşme kazaları halkı hayvan, hayvan mahsulleri, sebze ve meyvelerini kısmen Sarıgöl pazarından temin ederler. Sarıgöl'ün pazarı (Cuma) günleri kurulur. Oldukça kalabalık ve hareketli geçer.

BAYINDIRLIK DURUMU

A) Belediye Hizmetleri: Sarıgöl'ün hâlihazır durum plânı ile İmar plânı mevcuttur. 1948 senesinde yapılmıştır. İmar Plânı tatbik edilmekte bu meyanda her sene 30 - 40 bin liralık istihlâk yapılmakta, yeni yollar açılmakta ve genişletilmektedir.

Sarıgöl başlıca sokak ve caddeleri Arnavut kaldırımı denen adi taşla kaplıdır. Bir kısmı toprak yoldur. Her sene bir kısım toprak yola kaldırım yapılmaktadır.

Kazanın içme suyu mevcuttur. Fakat kâfi gelmemektedir. İçme suyunun isale hattı iyi ise de şebekesi yaptırılmamıştır. Su, muayyen bir kaç ana boru ile dağılmaktadır. İçme suyu şebekesinin projesi yaptırılmış olup İller Bankasında ihale için sıra beklemektedir.

Sarıgöl'ün elektrik şebekesi 1959 yılında yenilenmiş olup santral binasında halen biri 50, diğeri 30 beygir gücünde iki adet dizel motor çalışmaktadır. Mevcut motorlar ihtiyaca kâfi gelmediğinden 135 şer beygirlik iki adet yeni motor alınmasına karar verilmiş ve alınıp monte edilmek üzere müteahhide ihale edilmiştir. Yeni santral binası da yapılmaktadır.

Ev, dükkân ve arsa olarak belediyenin elinde önemli miktarda gayrimenkul bulunmaktadır. Hükümet konağı olarak kullanılan bina ile birlikte Adliye, Cezaevi, Jandarma, P. T. T. ve Arazi Kadastro Müdürlüğü tarafından kiralanan binaların hepsi belediyenin mülküdür. Belediyenin gerek emlak ve akar geliri, gerekse pazar ve hayvan pazarı geliri kabarık olduğundan emsali kaza belediyelerine göre bütçe imkânı oldukça üstündür.

Sarıgöl Belediye bütçesinin son üç yıllık tahakkuk ve tahsilât durumu, aşağıda kazanın malî durumu bahsinde görülecektir.

B) Köy Hizmetleri: Sarıgöl köylerinin çoğu ovada kurulmuştur. Sarıgöl - Alaşehir karayolu kısmen ovayı, Sarıgöl - Buldan karayolu da kısmen dağlık bölgeyi ikiye böldüğünden bir kısım köyler bu yollar kıyısında kalmıştır. Bir kısmı da şoselere pek yakın mesafededir. Bu bakımdan 27 köyden 19 köyün yolu iyidir. Senenin her ayında motorlu vasıtaların geçişine elverişlidir. İki köyün yolu yoktur. Diğer köy yolları ancak yazın motorlu vasıtaların çalışabilecekleri durumdadır. Her sene Valilikten temin edilen yol makinaları ve kamyonlarla mevcut yolların ıslahı cihetine gidildiği gibi bir kısım yeni yollar açmak da kabil olmaktadır. Köy yollarının yapım ve bakımı için bütün köyleri içine alan bir birlik kurulmuş olup Valilikten temin edilen makinaların akaryakıt, parça vesaire masrafları bu birlik bütçesinden temin edilmektedir.

Köy yolları üzerinde önemli köprü ihtiyacı yoktur. Küçük köprüler ya mahallen yahut Özel İdare bütçesinden temin edilen ödenek ve malzeme ile yaptırılmaktadır. 1959 yılı içinde Çavuşlar köyünde sekiz metre açıklığında (4) metre genişliğinde bir köprü yaptırılmıştır. Malzeme ve ödeneği Valilikçe gönderilmiştir.

Kazanın 12 köyüne içme suyu getirilmiştir. Bunlardan bazıları kifayetsizdir. Beş köy içme suyunu artezyen, tulumba ve kuyulardan temin etmektedir. Bunlar ova köyleridir. Kendilerine başka türlü içme suyu teminine de imkân yoktur. 1959 yılında iki köyün içme suyu demir boru ile getirilmiştir. Bir köyde de içme suyu inşaatı devam etmektedir. Yine 1959 yılında üç köyün ortak içme suyu tamir edilmiştir. İçme suları yeniden inşa olunan üç köy halkı, inşaatı onar bin lira başta bulunmak suretiyle katılmışlardır. İçme suyu olmayan diğer köyler halkı su ihtiyacını kuyulardan ve civardaki akarsulardan temin etmektedirler. İnşaatı para yardımına istekli bulunduklarından önümüzdeki yıllarda imkân dâhilindeki bütün köylerin içme sularının tamamlanacağını tahmin etmekteyim.

C) Özel İdare Hizmetleri: Özel İdare çalışmaları köy hizmetleri ve Maarif durumu bahsinde kısmen anlatılmıştır. 1959 yılı içinde Özel idare

bütçesinden köy bütçesine yardım suretiyle gönderilen ödenekle kazanın bir köyüne 35 bin lira sarfı ile bir ilkokul yaptırılmıştır.

Sarıgöl 1957 yılında kaza haline getirildiği için Kaymakam evi yoktu. Aynı yıl içinde kaymakam evi yapmak üzere belediye tarafından Özel İdareye sembolik bir fiyatla bir arsa satılmıştır. 1958 yılında 37 bin lira sarfı ile tip plâna göre bir Kaymakam evi yaptırılmıştır. Kazada başka memur evi yoktur.

D) Devlet Su İşleri: Devlet Su İşleri idaresi tarafından 1956 yılında Sarıgöl - Alaşehir arasında sınır teşkil eden Alaşehir çayı seddellen- miştir. Aynı zamanda Sarıgöl - Alaşehir şosesi üzerine büyük bir köprü yaptırılmış, bu suretle Sarıgöl'ün Alaşehir ve Manisa ile irtibatı yaz kış kesilmeyecek şekilde sağlanmışır.

Bu şeddenin devamı ile Derbent çayına kanal açılması 1958 yılında İdarece 12 milyon liraya müteahhidine ihale edilmiş olup inşaat devam etmektedir. Bu projeye Sarıgöl'ü ufak çapta sel baskınına maruz bırakan yan derelerin ıslahı da dahil edilmiştir. İnşaatın bu kısımları da başlanmış olup Sarıgöl artık sel tehlikesinden kurtulmuş durumdadır. Kanal inşaatının gayesi Sarıgöl ve Alaşehir ovalarını sel baskınından kurtarmaktır. Bu inşaat bittikten sonra yeni bir tesisle ovanın sulanma imkânının da temin edilebileceği Kanaat'ındayım.

MALÎ DURUM

Sarıgöl 1957 yılının Eylül ayında Kaza haline getirildiği için malî durumu belirten rakamları ancak 1958 yılı için tetkik edebileceğiz. 1959 yılı için tahsilâtın son (II) aylık durumunu belirtebileceğiz. Sarıgöl'de Belediye teşkilâtı daha önceden mevcut olduğu için Belediyenin daha önceki yıllara ait gelir ve giderini tetkik etmek mümkündür.

1 —	Devlet (Mal Müdürlüğü):		
Sene	Tahakkuk (lira)	Tahsilat (lira)	
1958	190 641.15	171 968.12	
1959	2 330 266.08	280 525.97	(On bir aylık miktar)
—	Vilâyet (Özel İdare):		
Sene	Tahakkuk (lira)	Tahsilât (lira)	
1958	55 660.92	52 829.92	
1959	57 848.63	57 251.11	(On bir aylık miktar)
3 —	Belediye:		
Sene	Tahakkuk (lira)	Tahsilât (lira)	
1957	225 823.16	252 319.13	
1958	319.565.00	338 295.66	
1959	552 910.00		

KANUNLAR

Ulaştırma Bakanlığı Yüksek İstişare Konulu Teşkiline Dair Kanun

KanunNo:101

Kabul tarihi: 13/10.1960

Madde 1 — Ulaştırma Bakanlığında, Bakanlığa bağlı bir Yüksek İstişare Kurulu kurulmuştur.

Madde 2 — Yüksek İstişare Kurulunun görevleri şunlardır:

A) Ulaştırma sistemlerini memleketin sosyal, ekonomik ve coğrafi bünyesine ve topyekûn savunma ihtiyaçlarına göre en mükemmel hale koymak maksadıyla yapılmış incelemeleri tartışarak bu husustaki tavsiyelerini Bakanlığa arz etmek,

B) Bakanlığın çeşitli işletmelerinde kendi ihtisaslarına göre faaliyette bulunan Araştırma ve Geliştirme Kurullarının hazırlayacakları plân ve etütleri inceleyip mütalâa vermek,

C) İşletmeler arasında koordinasyon ve ahenk tesisi maksadıyla gereken tedbirleri tavsiye etmek,

D) Bakanlık kuruluş ve görevlerine ait kanunlarda yazılı görevlerle ilgili olmak üzere intikal ettirilecek teklifleri tetkik ve mütalâa ederek neticelerini ve gerekli tavsiyeleri Bakanlığa arz etmek,

E) Tetkikine Bakanlıkça lüzum görülen sair işler hakkında mütalâa beyan etmek.

Madde 3 — Yüksek İstişare Kurulu; Ulaştırma Bakanının veya Müsteşarının Bakanlığında, Devlet Plânlama Dairesinden dâvet olunacak asgari bir üye ile resmî ve hususî sektöre mensup İktisadî, malî, mesleki, İlmî, İdarî ve hukukî sahalarda yetkili ilim ve iş adamları arasından Ulaştırma Bakanı tarafından seçilecek azami (30) üyeden teşekkül eder.

Madde 4 — Yüksek İstişare Kurulu senede en az bir defa olmak üzere Ulaştırma Bakanının lüzum gördüğü zamanlarda toplanır.

Kurulun müzakere usulleri ve çalışma tarzı bir yönetmelik ile tespit olunur.

Madde 5 — Yüksek İstişare Kurulunun Sekreterliğini Bakanlık Baş-müşaviri ifa eder.

Madde 6 — Yüksek İstişare Kuruluna üye olarak iştirak edeceklere, her toplantı için ve miktarı Bakanlıkça tespit edilecek bir huzur hakkı verilir.

Ankara dışından gelecek üyelerin harcırahı 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre ödenir.

Tahakkuk edecek huzur hakları v-ı harcırah, her sene bu maksatla Ulaştırma Bakanlığı bütçesine konulacak tahsisattan karşılanır.

Madde 7 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 8 — Bu kanunun hükümlerini Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

15/10/1960

**6186 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Kuruluş
Kanununa bir madde eklenmesine dair Kanun**
Kanun No: 102 **Kabul tarihi: 13/10/1960**

Madde 1 — 22/7/1953 tarihli ve 6186 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Kuruluş Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir:

Ek Madde — TCDD İdaresi, teşkilâtında çalıştırdığı personel ile ailesi efradının sağlığını korumak maksadıyla lüzum gördüğü yerlerde hasta hane, sanatoryum, prevantoryum, revir, poliklinik ve eczaneler gibi sihhî müesseseler açıp işletebilir.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

15/10/1960

No.	Başlığı	Düstur Tertip	Resmî Gaaete	
			Cilt	Sahife Sayı
İlgili Kanun:				
	Türkiye Cumhuriyeti Kanunu	Kuruluş		
6186	Devlet Demiryolları İşletmesi	29/7/19533	34 1694	8470

**Vakıflar Genel Müdürlüğü 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde
değişiklik yapılması hakkında Kanun**

Kanun No: 103

Kabul tarihi: 17/10/1960

Madde 1 — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerin ilişik cetvelde yazılı tertipleri arasında (1 823 500) liralık aktarma yapılmıştır.

Madde 2 — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin 752nci Taşıtlar satın alma karşılığı faslından (4 108) lira tenzil edilerek, (A/1) işaretli cetvelde (Karşılıksız borçlar) adı ile yeniden açılan 506ncı fasla olağanüstü ödenek olarak aktarılmıştır.

Madde 3 — 10/8/1960 tarihli ve 50 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile 1960 yılı Muvazene Umumiye Kanununun 798nci faslının 10 ncu maddesinden ve 51 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile Vakıflar Genel Müdürlüğü 1960 yılı Bütçesinin 741 inci faslının 40ıncı maddesinden mevkuftutulmuş olan (10 000 000) liranın (2 500 000) lirası serbest bırakılmış ve 51 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvelin 4 üncü Hazineden yardım faslı (30 373 984) lira olarak düzeltilmiştir.

Madde 4 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 5 — Bu kanunu Başbakan ve Maliye Bakam yürütür.

20/10/1960

CETVEL

E. M. Tahsisatın nev'i

Tenzil edilen Zammolunan
Lira

(A/1)

207 Ecnebi dil bilenlere 3656 sayılı kanunun 5 inci maddesi

gereğince ödenecek para mükâfatı

1 500

304 Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları

Tenzil edilen Zamolunan

F. M.	Tahsisatın nev'i	Lira	Lira
12	Vilâyetler posta ve telgraf ücretleri		5 000
. 21	Merkez telefon masrafları		9 000
	Fasıl yekûnu		14 000
305	Vilâyetler kira bedeli		4 000
308	4598 sayılı kanun gereğince ödenecek tedavi masrafları ve harcırahları		6 000
11	Merkez		6 000
12	Vilâyetler		8 000
	Fasıl yekûnu		14 000
417	Vakıf akarlar masrafları		
14	Başka her çeşit masraflar		40 000
422	Hayri ve sosyal hizmetler		
40	Üniversite ve okullar muhtaç öğrencileri yurt ve kamp masrafları		1 750 000
425	Hayrat masrafları		
10	Hayrat bakım masrafları	32 000	
	Yekûn	32 000	1 823 500
	(A/2)		
741	Yapma ve onarma işleri		
40	Dernekler ve köyler tarafından inşa veya tamir ettirilecek hayrata yardım	1 750 000	
752	Taşıtlar satın alma karşılığı	41 500	
	Umumî yekûn	1 823 500	1 823 500

**Ankara Üniversitesi 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı (L) işaretli cetvelin
Siyasal Bilgiler Fakültesi kısmında değişiklik yapılması hakkında Kanun
Kanun No: 104 Kabul tarihi: 17/10/1960**

Madde 1 — Ankara Üniversitesi 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı (L) işaretli cetvelin Siyasal Bilgiler Fakültesi kısmındaki kadrolar kaldırılmış ve yerine, bağlı cetvelde gösterilen kadrolar konulmuştur.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerini yürütmeye Bakanlar Kurulu memurdur.

20/10/1960

(L) CETVELİ

D.	Görevin çeşidi	Sayı	Aylık
	Siyasal Bilgiler Fakültesi		
	Öğretim Üyeleri		
2	Profesör	1	1 750
3		2	1 500
4	Profesör	3	1 250
6	Doçent	2	950
8		7	700
	öğretim Yardımcıları		
7	Asistan	1	800
8		2	700
	Memurlar		
8	Enstitü Sekreteri	1	700

2510 sayılı iskân Kanununa ek Kanun**Kanun No: 105****Kabul tarihi: 19/10/1960**

Madde 1 — Dinî his veya gelenekleri veya yabancı ideolojileri âlet etmek veya cebir ve şiddet kullanmak suretiyle ikametgâhının veya maliki veyahut zilyedi olduğu gayrimenkulünün bulunduğu mıntıkada yaşayan halkın tamamı veya bir kısmı üzerinde tesis eylediği nüfuza dayanarak,

A) O mıntika sekenesini maddeten veya manen tehdit ettiği veya huzurunu bozacak sair hareketlerde bulunduğu veya istismar eylediği yahut

B — Fertlerin hukukuna tecavüz ettiği veya tahakküm ve tagallüp ile haklarını kullanmalarında iradelerine müessir olduğu yahut

C) Millî menfaatlere zarar verecek herhangi bir faaliyette bulunduğu;

Mahallin en büyük idare âmirinin sorumluluğu altında emniyet makamları tarafından yapılan tahkikat neticesi sabit olanlar ile bunların dördüncü dereceye kadar (Bu derece dâhil) kan ve sihri hısımlarından lüzum görülenler İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararı ile o mıntıkaya bir daha gelmemek üzere, Yurt içinde başka yerlere bu ek kanun hükümlerine göre nakil ve iskân edilebilirler.

Bu kanun tatbikatında vazife ve salâhiyetini şahsî garaz veya menfaat karşılığında kötüye kullanan idare ve emniyet âmir ve memurları bir seneden az olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 2 — Nakil ve iskânlarına karar verilen kimselerin, İçişleri ve İmar ve İskân Bakanlıklarınca müştereken tespit edilen mahallere nakilleri İçişleri Bakanlığı tarafından, iskânları ise, kendi iklim ve yaşayış şartlarına ve meslekî iştigal sahalarına uygun olan köy, kasaba ve şehirlere, Sağlık ve Sosyal Yardım, İmar ve İskân Bakanlıklarınca yapılır ve servetleriyle, içtimai mevkileri nazarı itibara alınarak bedeli bilâhare tasfiye edilecek gayrimenkulleri değerinden ödenmek veya borçlandırılmak suretiyle kendilerine münasip ev ve meslekî iştigallerine göre lüzumu kadar arazi veya sermaye verilir.

Madde 3 — Nakil ve iskânlarına karar verilenler menkul malların - dan, kullanacakları ev eşyası ile mesleklerine ait avadanlığı götürebilirler.

Bunların haricinde kalan menkul malları hakkında ve tapulu veya senetsiz tasarruf olunan gayrimenkulleri İskân Kanunu ile Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu esasları dairesinde Maliye, Tarım, İçişleri ve İmar ve İskân Bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak tüzük hükümlerine göre, Devletçe tasfiye edilir ve bedellerinden borçları mahsup olunduktan sonra artanı kendilerine verilir.

Naklolunan eşhas ve ailelerin sükût ve muamelâtta mütevellit şahsı alacaklarının, talepleri vukuunda ve şekilde tasfiye edileceği hususu da bu tüzükte belirtilir.

Madde 4 — Bu kanun hükümlerine göre nakil ve iskân edilenler o mıntıkada ikametgâh tesisine mecbur olup iskân mahallerini terk mahiyetinde olmamak üzere seyahatte tamamıyla serbesttirler. Ancak terke mecbur kıldıkları mıntikalara avdet veya oralarda seyahat edemezler, askerlik ve memuriyet gibi hususlarla da görevlendirilemezler. Bu mıntıkların hududu İçişleri Bakanlığınca tayin olunur. Bakanlar Kurulunca karar alınmaksızın iskân mıntikasının da değıştirmeklemezler.

Bu mecburiyetlere riayet etmeyenler bir seneden beş seneye kadar ağır hapisle, tekerrürü halinde iki nüsünden aşığı olmamak üzere cezalandırılırlar.

Madde 5 — Bu kanuna istinaden yapılacak nakil ve iskânın ve bu esnadaki ikamet ve iaşenin gerektirdiği masraflar Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü bütçesinin 425 inci faslından ödenir. Tahsisatın kifayetsizliği halinde aynı bütçenin başka tertiplerinden veya diğer bütçelerden yeteri kadar tahsisat aktarmaya Maliye Bakanı mezdurur.

Madde 6 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 7 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

20/10/1960

No.	Başlığı	Düster Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	İskân Kanunu ile bunun ek ve değişiklikleri. Tefsir. Nizamname ve Talimatnameler :				
	I — Kanunlar :				
2510	İskân Kanunu	21/6/1934	3	15	1156 2738
2650	İskân Kanununun 44 üncü maddesine bir fıkra ilâvesine dair Kanun	29/12/1934	3	16	451 2892
2837	İskân hakkındaki 2510 sayılı kanuna ek Kanun	31/10/1935	3	16	1659 3148
2848	İskân Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun	21/11/1935	3	17	28 3162
3123	İskân Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair olan 2848 sayılı kanuna müzeyyel Kanun	18/2/1937	3	18	349 3537
3371	İskân Kanununa ek Kanun	2/5/1938	3	19	592 8896
5657	İskân Kanununun bazı maddelerini değiştiren 2848 numaralı Kanunun 3 üncü ve 2510 numaralı kanunun 31 inci maddelerini tadil eden Kanun	5/7/1939	3	20	1528 4250
5667	İskân Kanununun 12 inci maddesini kısmen değiştiren ve 17 ve 23 üncü maddelerine birer fıkra ekliyen Kanun	11/7/1939	3	20	1556 4255
3683	İskân Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun	12/7/1939	3	20	1595 4256
4062	İskân Kanununun 39 uncu maddesinin tadili hakkında Kanun	13/6/1941	3	22	1310 4833
5098	İskân Kanununun bazı maddelerinin kaldırılmasına, değiştirilmesine ve kanuna yeniden bazı madde ve fıkralar ilâvesine dair Kanun	24/6/1947	3	28	1322 6640
5227	İskân Kanununun bazı maddelerinin kaldırılmasına, değiştirilmesine ve bu kanuna yeniden bazı madde ve fıkralar eklenmesine dair olan 5098 sayılı kanunun geçici ikinci maddesinin bir numaralı bendinin değiştirilmesine ve bu maddeye bazı hükümler eklenmesine dair Kanun	6/7/1948	3	29	1119 6950
5420	İskân Kanununun bazı maddelerinin kaldırılmasına, değiştirilmesine ve bu kanuna yeniden bazı madde ve fıkralar ilâvesine dair olan 5098 sayılı kanunun geçici ikinci maddesine bazı fıkralar eklenmesi hakkında Kanun	8/6/1949	3	30	1123 7227
5826	İskân Kanununu tadil eden 5098 sayılı kanunun 12 nci maddesinin değiştirilmesi ve yasaklığı kaldırılan yerlerle 5227 sayılı kanunun 1 inci maddesinin 4 üncü bendinde zikredilen idareten boşaltılmış bölgelerde köyler teşkil ve halkın yerleştirilmesi hakkında Kanun	9/8/1951	3	32	1895 7880
6003	İskân Kanununun bazı maddelerinin tadiline ve yeniden bazı hükümler ilâvesine dair 5420 ve 5826 sayılı kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesine ve yeniden bazı hükümler ilâvesine dair Kanun	8/7/1953	3	34	1393 8452
	II — Tefsir :				
281	İskân Kanununun 31 inci maddesinin 1 inci fıkrasının «B» kısmının tefsiri	7/1/1937	3	16	192 3501
	III — Nizamname :				
3/1777	İskân Muafiyetleri Nizamnamesi	5/1/1935	3	16	520 2898
	IV — Talimatnameler :				
2/4843	2510 ve 2848 numaralı kanunlar mucibince göçmenlerle nakledilen kimselerin iagesine ve 2621 numaralı kanuna göre bunlara verilecek yemeklik ve tohumluk buğdaya ait Talimatname	2/7/1936	—	—	— 3345
2/15751	2/4843 sayılı karar ile yürürlüğe giren talimatnamede yapılan tadilat hakkında	17/5/1941	—	—	— 4811

**6290 sayılı kanuna ekli Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 51 inci faslının
51.01 ve 51.03 pozisyonları ile 59 uncu faslının 59.05 pozisyonunda tali
pozisyonlar ihdasına dair 34 sayılı kanunun geçici maddesinin tadili ile bu
kanuna yeniden geçici bir madde ilâvesi hakkında Kanun
Kanun No: 106 Kabul tarihi: 21/10/1960**

Madde 1 — 25/7/1960 tarih ve 34 sayılı Kanunun Geçici maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Geçici madde 1 — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden evvel resmi müesseseler veya hususî şahıslar, şirketler ve cemiyetler tarafından gümrüklere getirilmiş olup da, bu tarihe kadar giriş beyannameleri henüz tescil edilmemiş olan veya tescil edilmiş fakat vergileri kati olarak tahsil olunmamış veya tecil edilmiş bulunan sentetik ve sun'î elyaftan balık ağı iplikleri ile bu ipliklerden mamûl balık ağları hakkında da yeni vergi hadleri tatbik olunur.

Madde 2 — 25/7/1960 tarih ve 34 sayılı kanuna aşağıdaki Geçici madde eklenmiştir:

Geçici madde 2 — Et ve Balık Kurumu tarafından bu kanunun neşrinden evvel ithal ve Gümrük Vergileri tediye edilmiş olup, balıkçılık faaliyetlerini teşvik ve himaye maksadıyla Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 51 inci faslının 51.01 ve 51.03 pozisyonları ile 59 uncu faslının 59.05 pozisyonunda ihdas edilen tali pozisyonlara dâhil sentetik ve suni elyaftan iplikler ile bu ipliklerden mamûl balık ağları için kabul edilen indirimli vergiler üzerinden hesaplanan maliyetlerle balıkçılara satılmış ve satılacak mezkûr ağ ve ipliklerin fiyatlarında vergi indiriminden hasıl olan farkın tutarı adı geçen kurumun zararına kaydedilir.

Madde 3 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

26/10/1960

		Düster	Resmî Gazete
No:	Başlığı	Tertip Cilt Sahife Sayı	
İlgili Kanunlar:			
6290 Gümrük Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve 1490 sayılı Gümrük Tarifesi Kanunu ile ek ve tadillerinin kaldırılmasına dair Kanun		6/3/1954	
34 6290 numaralı kanuna ekli Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 51 inci faslının 51.01 ve 51.03 pozisyonları ile 59 uncu faslının 59.05 pozisyonunda tali pozisyonlar ihdasına dair Kanun		532	«151 29/7/1960

7126 sayılı Sivil Savunma Kanununun bazı maddelerini tadil eden 85 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi, kaldırılması ve mezkûr kanuna geçici maddeler eklenmesi hakkında Kanun

Kanun No: 107

Kabul tarihi: 21/10/1960

Madde 1 — 7126 sayılı Kanunun 85 sayılı kanunla değiştirilen 37nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 37 — Bu fon aşağıdaki a, b, c, , ve d fıkraları gereğince kesilecek paralarla kurulur.

- a) Devlet gelir bütçesi adi gelirlerinin binde biri,
- b) Giderlerini özel gelirleriyle karşılayan ve Devletten yardım görmeyen katma bütçeli idareler gelir bütçelerinin binde biri,
- c) Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilen ve sermayesinde Devletin iştiraki olan teşekkül, müessese ve şirketlerle resmî ve hususî bankalar ve özel kanunlarla kurulan kurum ve teşekküller ile sermayesinin yarısından fazlasına bunların iştiraki suretiyle tesis edilen ortaklıkların bütçelerinin veya bilânolarındaki safi kârlarının % yarımı,
- ) Özel idarelerle belediyelerin bütçelerindeki gelirlerinin % yarımı, (Özel idarelerle belediyelere genel bütçeden yapılan yardımlar, asker ailelerine yapılan yardım zammı ödeneği ile her türlü borçlanmalar, bağışlar ve mülk satışları hariç)

Bilânço ve gider bütçelerine (Sivil Savunma yardım ödeneği) olarak konulur.

Bu ödenekler, Mayıs ve Kasım aylarında olmak üzere eşit iki taksitte Sivil Savunma Fonu hesabına yatırılır.

c ve  fıkralarında yazılı ödeneklerin konulmaması halinde bilânço ve bütçeyi tasdik yetkili makam tarafından resen konulur veya tasdik edilmeyerek iade olunur.

d) Banka faizleri, her çeşit bağışlar ve yardımlar ile 7126 sayılı Kanunun 46ncı maddesi uyarınca alman gecikme cezaları ve fondan satma-İmanlardan işe yaramayan eşya ve malzeme satış bedelleri.

Bu paralar Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasında açılacak (Sivil Savunma Fonu) hesabına yatırılır. Banka bu hesaba ait her türlü işlemlerden dolayı her hangi bir ücret ve masraf isteyemez.

Madde 2 — 7126 sayılı Kanunun 39 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 39 — Sivil Savunma Fonundan yapılacak her türlü masraflar 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunları ile Sayıştay vizesine tâbi değildirlir.

Ancak, fon hesaplarının toplanma, idare ve sarf şekilleri bütçe yılının hitamından itibaren (3) ay içerisinde Sayıştay’ca tetkik ve murakabe olunarak hazırlanacak rapor Teşrii Organ Başkanlığına sunulur.

Madde 3 — 85 sayılı kanunun ek 2nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Ek madde 2 — a) Bu kanuna bağlı cetvelde gösterilen Genel bütçeye dâhil dairelerle katma bütçeli idarelere ait Sivil Savunma personel kadroları bu idarelerin teşkilât kadrolarına eklenmiştir.

b) Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilen ve sermayesinin yarısından fazlasına Devletin iştiraki olan teşekkül, müessese ve şirketlerle bankalar ve özel kanunlarla kurulan kurum ve teşekküllerle sermayesinin yarısından fazlasına bunların iştirakleri suretiyle tesis edilen ortaklıklar ve özel idare ve belediyelerle bu idarelere bağlı teşekkül ve müesseselere ait Sivil Savunma personel kadroları, teadül ve hizmetin mahiyeti göz önünde tutularak, İçişleri tarafından usulü dairesinde teşkilât kadrolarına eklenir.

c) Bu kanuna bağlı cetvelde gösterilen kadrolardan özel teşekkül ve müesseselere ayrılan Sivil Savunma personelinin dağıtımı İçişleri Bakanlığınca yapılır.

Bu dağıtımına göre kendisine kadro tahsis edilen her teşekkül ve müessese, bu kadrolara tayin olunacakların işe başladıkları tarihi takip eden ay başından itibaren 3656 sayılı Kanun hükümleri dairesinde tahakkuk edecek her türlü özlük hakları ve emekli keseneği karşılıklarını her ay mal sandıkları tarafından kendilerine yapılacak tebligat üzerine 15 gün zarfında makbuz mukabili mal sandığına tamamen öderler.

Bu ödemeleri vaktinde yapmayan teşekkül ve müesseselerden Amme Alacaklarının Tahsil Usulüne dair Kanuna göre % 10 fazlası ile tahsil olunur.

Madde 4 — 85 sayılı kanunun 4 üncü maddesi, ek 3 üncü maddesi, ek; 4 üncü maddesinin son fıkrası, ek 5 inci maddesi ile geçici 1 ve 2nci maddeleri kaldırılmıştır.

Madde 5 — Bu kanun hükümlerine göre ihdas edilen Sivil Savunma kadrolarına personel tayinleri İçişleri Bakanlığınca yapılır. 3656 sayılı kanun gereğince muayyen terfi müddetlerini dolduran ve liyakat ve ehliyetleri sabit olanların üst dereceye terfileri yapılır.

Bunların terfi, nakil, tecziye ve denetlemeleri İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükle tespit edilir.

Madde 6 —• Bu kanunla alman Sivil Savunma personelinin görev, yetki ve sorumlulukları ile iş bölümüne göre unvanları ve bunlara ilişkin diğer hususlar İçişleri Bakanlığınca yapılacak bir yönetmelikte belirtilir.

Madde 7 — 85 sayılı kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir:

Geçici madde 1 — 1624 sayılı kanuna ek 4445 sayılı kanunun 6ncı maddesi ile bakanlık seferberlik müdürlüğüne mevdu (Millî Seferberlik ve ordu seferberliğine yardım işleri) İçişleri Bakanlığınca Sivil Savunma İdaresi merkez ve taşra teşkilâtında kurulacak birer büro tarafından idare olunur.

Geçici madde 2 — 3502 sayılı Hava Taarruzlarına Karşı Korunma Kanunu uyarınca özel idareler ve belediyeler bütçelerine konulmuş ve sarf edilmemiş pasif korunma ödenekleri Sivil Savunma Fonuna aktarılır.

Geçici madde 3 — 3502 sayılı Hava Taarruzlarına Karşı Korunma kanununun yayımından 7126 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar pasif korunma ödenekleriyle satın alınmış olan veya sair suretlerle temin ve tedarik edilmiş bulunan bircümle teçhizat, alet, edevat, ekiplere ait malzeme ve teçhizat ve sair eşya Sivil Savunma İdaresine devrolunur.

Geçici madde 4 — 85 sayılı kanuna bağılı (1) sayılı cetvel ile bu Kanuna bağılı cetveldeki Sivil Savunma kadrolarının gerektirdiğı giderleri karşılamak üzere 1960 malî yılı İçişleri Bakanlığı bütçesinin sonunda c Sivil Savunma hizmetlerinin gerektirdiğı her çeşit giderler» adıyla açılan 229 uncu bölümüne (6) milyon lira, olağanüstü ödenek verilmiştir/

Bu bölümden ilgili tertiplere aktarma yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

Madde 8 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 9 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

26/10/1960

No.	Başlığı	Düster Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı	
I — Kanunlar :						
7126	Sivil Müdafaa Kanunu	9/6/1958	3	39	1098	9931
85	7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun bazı maddelerinin de- ğiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair Kanun	22/9/1960	—	—	—	10610
II — Tüzükler :						
4/11095	Sivil Müdafaa Vekâletlerarası İşbirliği ve Karşılıklı Yar- dım Nizamnamesinin yürürlüğe konulması hakkında Ba- kanlar Kurulu Kararı	27/6/1959	3	40	1085	10238
4/11716	Sivil Müdafaa Bakımınçın şehir ve kasaba plânlarıyla mühim bina ve tesislerde tatbik olunacak esaslar hak- kındaki Nizamnameyi yürürlüğe koyan Bakanlar Kurulu Kararı	6/7/1959	3	40	1322	10245
4/11806	Sivil Müdafaa Bakımından yapılacak Tahliye ve Seyrek- leştirme hakkındaki Nizamnameyi yürürlüğe koyan Ba- kanlar Kurulu Kararı	25/7/1959	3	40	1402	10263

Genel Bütçeye dâhil daireler

D.	Memuriyetin unvanı	Adet	Aylık tutarı
Büyük Millet Meclisi			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
Cumhurbaşkanlığı			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
Sayıştay Başkanlığı			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
Başbakanlık			
3	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 500
4	» » »	1	1 250

D.	Memuriyetin unvanı	Adet	Aylık tutarı
Damşay Başkanlığı			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
İstatistik Genel Müdürlüğü			
5	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 100
Diyanet İşleri Başkanlığı			
5	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 100
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü			
5	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 100
Adalet Bakanlığı			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
İçişleri Bakanlığı			
3	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 500
4	» » »	2	1 250
3	Sivil Savunma Uzmanı (Özel teşekkül ve müesseseler için)	2	1 500
4	Sivil Savunma Uzmanı (Özel teşekkül ve müesseseler için)	237	1 250
5	Sivil Savunma Uzmanı (Özel teşekkül ve müesseseler için)	240	1 100
Emniyet Genel Müdürlüğü			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
Dışişleri Bakanlığı			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100

D.	Memuriyetin unvanı	Adet	Aylık tutarı
Maliye Bakanlığı			
MERKEZ			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	2	1 100
İLLER			
4	Sivil Savunma Uzmanı (Darphane ve Damga Matbaası için)	1	1 250
5	Sivil Savunma Uzmanı (Darphane ve Damga Matbaası için)	1	1 100
Millî Eğitim Bakanlığı			
MERKEZ			
3	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 500
4	» » »	2	1 250
5	» » »	2	1 100
İLLER			
4	Sivil Savunma Uzmanı (Yatılı ve yüksek okullar için)	105	1 250
5	Sivil Savunma Uzmanı (Yatılı ve yüksek okullar için)	31	1 100
Bayındırlık Bakanlığı			
4	Sivil Savunma Uzmanı	2	1 250
5	» » »	3	1 100
Ticaret Bakanlığı			
3	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 500
4	» » »	1	1 250
5	» » »	3	1 100

D.	Memuriyetin unvanı	Adet	Aylık tutarı
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı			
MERKEZ			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
İLLER			
4	Sivil Savunma Uzmanı (Hastaneler için)	116	1 250
5	Sivil Savunma Uzmanı (Hastaneler için)		
Gümrük ve Tekel Bakanlığı			
MERKEZ			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
İLLER			
4	Sivil Savunma Uzmanı	3	1 250
5	(İstanbul, İzmir, İskenderun, Gümrük Başmüdürlüğü için)	3	1 100
Tarım Bakanlığı			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	3	1 100
Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü			
5	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 100
Ulaştırma Bakanlığı			
3	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 500
4	» » »	1	1 250
5	» » »	3	1 100

D.	Memuriyetin unvanı	Adet	Aylık tutarı
Çalışma Bakanlığı			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
Sanayi Bakanlığı			
MERKEZ			
3	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 500
4	» » »	2	1 250
5	» » »	2	1 100
İLLER			
3	Sivil Savunma Uzmanı (Sanayi Bölge Md. için)	17	1 500
Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
İmar ve İskân Bakanlığı			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
Katma bütçeli idareler			
Vakıflar Genel Müdürlüğü			
MERKEZ			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
İLLER			
4	Sivil Savunma Uzmanı (Guraba Hastanesi için)	1	1 250

D.	Memuriyetin unvanı	Adet	Aylık tutarı
Ankara Üniversitesi			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
İstanbul Üniversitesi			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
İstanbul Teknik Üniversitesi			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
Ege Üniversitesi			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
Beden Terbiyesi Genel Md.			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
Karayolları Genel Müdürlüğü			
MERKEZ			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
İLLER			
4	Sivil Savunma Uzmanı	14	1 250
5	» » »	44	1 100
Devlet Su İşleri Genel Md.			
MERKEZ			
4	Sivil Savunma Uzmanı	7	1 250
5	» » »	8	1 100

D.	Memuriyetin unvanı	Adet	Aylık tutarı
İLLER			
4	Sivil Savunma Uzmanı	18	1 250
5	» » »	19	1 100
Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
Tekel Genel Müdürlüğü			
MERKEZ			
4	Sivil Savunma Uzmanı	2	1 250
5	» » »	1	1 100
İLLER			
4	Sivil Savunma Uzmanı	30	1 250
5	» » »	61	1 100
Orman Genel Müdürlüğü			
MERKEZ			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
İLLER			
4	Sivil Savunma Uzmanı	5	1 250
5	» » »	6	1 100
Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü			
MERKEZ			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
İLLER			
4	Sivil Savunma Uzmanı	9	1 250
5	» » » »	9	1 100
Devlet Hava Meydanları Genel Müdürlüğü			
MERKEZ			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100
Petrol Dairesi Başkanlığı			
4	Sivil Savunma Uzmanı	1	1 250
5	» » »	1	1 100

Savunma sekreterlikleri kurulmasına dair Kanun

Kanun No: 108

Kabul tarihi: 24/10/1960

Madde 1 — Topyekûn Savunma ve Millî Seferberlik hizmetlerini Millî Güvenlik amaçlarına uygun bir şekilde plânlamak ve yürütmek üzere genel bütçeye dâhil dairelerle, katma bütçeli idareler ve 'Devlet Ekonomi Kuramları ve bunlara bağlı kuramlarda savunma sekreterlikleri kurulmuştur.

Madde 2 — Savunma sekreterliklerinin teşkilâtı, görev ve yetkileri ve çalışma usul ve esasları Millî Savunma Yüksek Kurulu Genel Sekreterliğince hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca kabul olunacak bir Talimatname ile belirtilir.

Madde 3 — Savunma sekreterlikleri teşkilâtında, Savunma Sekteri ve Savunma Uzmanı olarak Harp Okulu, üniversite ve yüksekokullar mezunu emekli, müstafi ve ordudan izinli subaylarla Millî Savunma Akademisi mezunları istihdam olunurlar.

Bunların tayini Millî Savunma Yüksek Kurulu Genel Sekreterliğinin teklifi üzerine ilgili daire ve kurumlarca yapılır.

Madde 4 — İçişleri Bakanlığı Savunma Sekreterliği görevini, Sivil Savunma idaresi Başkanı yürütür.

Madde 5 — a) Bu kanuna bağlı cetvelde gösterilen genel bütçeye dâhil dairelerle katma bütçeli idarelere ait savunma sekreterlikleri kadroları bu yerlerin teşkilât kadrolarına eklenmiştir.

b) Devlet ekonomi kurumları ve bunlara bağlı kuramlarla özel kanunla kurulan kuramlarda savunma sekreterlikleri kadrolar teadül ve hizmetin mahiyeti göz önünde tutularak Millî Savunma Yüksek Kurulu Genel Sekreterinin teklifi üzerine usulü dairesinde bu kurumların teşkilât kadrolarına eklenir.

Madde 6 — Savunma sekreterliklerine lüzumlu diğer memur ve hizmetliler sekreterliklerin isteği üzerine bağlı bulundukları idarelerce, taşrada valiliklerce mevcut memur ve hizmetler arasından ayrılarak bu Teşkilât emrine verilir.

Geçici Madde — Bu kanunun gerektirdiği masraflar karşılamak üzere 1960 Malî Yılı Maliye Bakanlığı bütçesinin sonunda (Savunma sekre-

terliklerinin gerektirdiği her çeşit masraflar) adı ile açılan 229 uncu bölüme bir buçuk milyon lira olağanüstü ödenek verilmiştir.

Bu bölümden ilgili tertiplere aktarma yapmaya Maliye Makam yetkilidir.

Madde 7 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 8 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

27/10/1960

Genel ve katma bütçeli dairelerin kadrolarına eklenecek savunma sekreterlerini ve diğer personeli gösteren kadro cetveli

D.	Memuriyetin	unvanı	Aylık
			Adet tutan
	Başbakanlık		
3	Savunma Uzmanı	1	1 500
4	» »	1	1 250
	Adalet Bakanlığı		
2	Bakanlık Savunma sekreteri	1	1 750
3	Savunma Uzmanı	1	1 500
4	» »	1	1 250
	İçişleri Bakanlığı		
3	Savunma Uzmanı	3	1 500
4	» »	3	1 250
	Taşra Teşkilâtı		
3	Vilâyet Savunma Sekreteri	67	1 500
4	Savunma Uzmanı	67	1 250
5	» »	23	1 100
	Dışişleri Bakanlığı		
2	Bakanlık Savunma Sekreteri	1	1 750

D.	Memuriyetin Adet tutarı		unvanı	
Tarım Bakanlığı				
2	Bakanlık	Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma	Uzmanı	3	1 500
4	»	»	3	1 250
Ulaştırma Bakanlığı; -				
2	Bakanlık	Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma	Uzmanı	3	1 500
4	»	»	3	1 250
5	»	»	3	1 100
Çalışma Bakanlığı				
2	Bakanlık	Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma	Uzmanı	3	1 500
4	»	»	3	1 250
5	»	»	3	1 100
Sanayi Bakanlığı				
2	Bakanlık	Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma	Uzmanı	3	1 500
4	»	»	3	1 250
5	»	»	3	1 100
Basın — Yayın ve Turizm Bakanlığı				
2	Bakanlık	Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma	Uzmanı	1	1 500
4	»	»	1	1 250
İmar ve İskân Bakanlığı				
2	Bakanlık	Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma	Uzmanı	1	1 500
4	»	»	1	1 250

D.	Memuriyetin unvanı	Adet	Aylık tutarı
Tarım Bakanlığı			
2	Bakanlık Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma Uzmanı	3	1 500
4	» »	3	1 250
Ulaştırma Bakanlığı			
2	Bakanlık Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma Uzmanı	3	1 500
4	» »	3	1 250
5	» »	3	1 100
Çalışma Bakanlığı			
2	Bakanlık Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma Uzmanı	3	1 500
4	» »	3	1 250
5	» »	3	1 100
Sanayi Bakanlığı			
2	Bakanlık Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma Uzmanı	3	1 500
4	» »	3	1 250
5	» »	3	1 100
Basın — Yayın ve Turizm Bakanlığı			
2	Bakanlık Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma Uzmanı	1	1 500
4	» »	1	1 250
İmar ve İskân Bakanlığı			
2	Bakanlık Savunma Sekreteri	1	1 750
3	Savunma Uzmanı	1	1 500
4	» »	1	1 250

D. Memuriyetin unvanı	Aylık	Adet tutan
Katma Bütçeli İdareler		
Karayolları Genel Müdürlüğü		
3 Genel Md. Savunma Sekreteri	1	1 500
4 Savunma Uzmanı	3	1 250
5 » »	3	1 100
DSİ Genel Müdürlüğü		
3 Genel Md. Savunma Sekreteri	1	1 500
4 Savunma Uzmanı	3	1 250
5 * »	3	1 100
Orman Genel Müdürlüğü		
3 Genel Md. Savunma Sekreteri	1	1 500
4 Savunma Uzmanı	3	1 250
5 » »	3	1 100
Devlet Hava Meydanları Genel Müdürlüğü		
3 Genel Md. Savunma Sekreteri	1	1 500
4 Savunma Uzmanı	3	1 250
5 » »	3	1 100
Tekel Genel Müdürlüğü		
3 Genel Md. Savunma Sekreteri	1	1 500
4 Savunma Uzmanı	3	1 250
5 » »	3	1 100

**Ücretin korunması hakkında 95 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin
tasdikine ve bu Sözleşmeye katılmamıza dair Kanuna**

Kanun No: 109

Kabul tarihi: 24/10/1960

Madde 1 — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının 1949 da Cenevre'deki Genel Konferansında kabul edilmiş olan Ücretin Korunması hakkındaki 95 sayılı Sözleşme tasdik edilmiş ve bu Sözleşmeye katılmak üzere Hükümete yetki verilmiştir.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

27/10/1960

Ücretin korunması hakkında 95 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Yönetim Kurulu tarafından vaki dâvet üzerine 8 Haziran 1949 tarihinde Cenevre'de otuz ikinci toplantısını yapan Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Genel Konferansı:

Toplantı gündeminin yedinci maddesini teşkil eden, ücretin korunması meselesine dair muhtelif tekliflerin kabulüne,

Bu tekliflerin Milletlerarası bir Sözleşme şeklini almasına karar verdikten sonra,

Bin dokuz yüz kırk dokuz yılı Temmuz ayının işbu birinci günü, Ücretin Korunması hakkında 1949 Sözleşmesi adını taşıyacak olan aşağıdaki Sözleşmeyi kabul eder.

Madde — 1.

Bu Sözleşme bakımından «ücret» tabiri, yapılan veya yapılacak olan bir iş veyahut görülen veya görülecek olan bir hizmet için yazılı veya sözlü bir iş akdi gereğince bir iş veren tarafından bir işçiye, her ne nam altında ve hangi hesaplama şekli ile olursa olsun ödenmesi gereken ve nakden değerlendirilmesi kabil olup karşılıklı anlaşma veya millî mevzuatla tespit edilen bedel veya kazançları ifade eder.

Madde — 2.

1. Bu Sözleşme, kendisine bir ücret ödenen veya ödenmesi gereken her şahıs hakkında uygulanır.

2. Yetkili makam, keyfiyetle doğrudan doğruya ilgili işveren ve işçi teşekküllerinin bulunduğu yerlerde bu gibi teşekküllerle istişareden sonra, haklarında bu Sözleşme hükümlerinin hepsi veya bir kısmının uygulamanın uygun olmayacağı ahval ve şerait içinde çalışan ve istihdam edilen şahıs zümreleriyle, bedenlen yapılan işlerde istihdam edilmeyen veyahut ev hizmetlerinde ve benzeri işlerde çalışan şahıs zümrelerini bu Sözleşme hükümlerinin hepsinin veya bir kısmının uygulanmasından istisna edebilir.

3. Her üye, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 22nci maddesi gereğince bu Sözleşmenin uygulanması hakkında göndereceği ilk yıllık raporda, bundan evvelki fıkra hükümlerine uygun olarak, Sözleşme1 hükümlerinin hepsi veya bir kısmının uygulanmasından istisna etmek tasavvurunda olduğu şahıs zümrelerini belirtecektir. Bundan sonra hiçbir üye, bu suretle belirtilen şahıs zümreleri dışında istisnalar koyamayacaktır.

4. İlk yıllık raporunda bu Sözleşme hükümlerinin hepsi veya her hangi birinin uygulanmasından istisna etmek tasavvurunda olduğu şahıs zümrelerini belirtmiş olan her üye, bundan sonraki raporlarında, haklarında bu maddenin 2nci fıkrası hükümlerine başvurma hakkından vazgeçtiği şahıs zümrelerini ve bu Sözleşmenin bu şahıs zümrelerine uygulanması bakımından kaydedilmiş olan ilerlemeleri belirtecektir.

Madde — 3.

1. Nakit olarak ödenmesi gereken ücretler, münhasıran tedavülü mecburi olan para ile ödenecek ve emre muharrer senetle, bono ile, kuponla veya tedavülü mecburi parayı temsil ettiği iddia olunan diğer herhangi bir şekilde ödeme yasak edilecektir.

2. Ücretlerin bir banka üzerine çekilen çekle yahut posta çeki veya havalesiyle tediyesi teamülden olduğu veya özel vaziyetler dolayısıyla zaruri bulunduğu veya bir kolektif mukavele veya hakem kararıyla bu şekillerde ödemenin derpiş edildiği yahut bunların hiçbirisi mevcut bulunmadığı takdirde ilgili işçi rıza gösterdiği hallerde, yetkili makam, ücretin, sözü edilen şekillerde ödenmesine müsaade veya hükmedebilir.

Madde — 4.

1. İlgili sanayi veya işin mahiyeti dolayısıyla ücretin kısmen ayın olarak ödenmesinin âdet veya arzuya şayan olduğu sanayi veya işlerde, millî mevzuat, kolektif mukaveleler veya hakem kararları, bu ödeme şekline müsaade edebilir. Ücretin ispirotolu içki veya zararlı kimyasal maddelerle ödenmesine hiçbir suretle müsaade edilmeyecektir.

2 — Ücretin kısmen aynı olarak ödenmesine müsaade edildiği hallerde:

a) Aynı olarak verilen şeylerin gerek işçinin ve gerekse ailesinin şahsan kullanabilmesi ve onların menfaatine uygun bulunması ve

b) Aynı ödemelere takdir edilen kıymetin âdil ve makul olması için gerekli tedbirler alınmış olacaktır.

Madde — 5.

Ücret doğrudan doğruya ilgili işçiye ödenecektir, meğerki millî mevzuat veya bir kolektif mukavele veyahut bir hakem kararı bu hususta başka bir hüküm koymuş veya ilgili işçi başka bir şekli kabul etmiş olsun.

Madde — 6.

İşçinin, ücretini dilediği gibi kullanma hürriyetini işverenin her ne suretle olursa olsun tehdit etmesi yasaktır.

Madde — 7.

1 — Bir iş yeri çerçevesi içinde işçilere mal satmak üzere ekonomiler açıldığı yahut onlara hizmet için servisler kurulduğu takdirde, bu ekonomilerden veya servislerden faydalanmaları için ilgili işçiler üzerinde hiçbir cebir icra edilmeyecektir.

2 — Diğer mağazalara veya servislere gitmek mümkün olmadığı hallerde, yetkili makam malların âdil ve makul fiyatlarla satılması ve hizmetlerin yine âdil ve makul fiyatlarla yapılması veya işveren tarafından açılan ekonomilerin veyahut yapılan hizmetlerin işletilmesinde kazanç gayesi güdülmemesi ve sadece işçilerin menfaatlerinin gözetilmesi için uygun tedbirler olacaktır,

Madde — 8.

1. Ücretlerden kesintiler yapılmasına, ancak millî mevzuatın tayin veya bir kolektif mukavelenin yahut bir hakem kararının tespit ettiği şartlar ve hadler, dâhilinde müsaade edilecektir.

2. İşçiler, bu gibi kesintilerin hangi şartlar ve hadler içinde yapılabileceğinden, yetkili makamın en uygun addedeceği şekilde haberdar edileceklerdir.

Madde — 9.

Bir işçi tarafından, bir işe yerleşmek veya işi muhafaza etmek maksadıyla bir işverene veya onun vekiline veyahut her hangi bir aracıya (Meselâ işçi toplamakla görevli bir kimseye) doğrudan doğruya veya dolayısıyla bir ödemede bulunulmasını sağlamak için ücretlerden her hangi bir kesinti yapmak yasaktır.

Madde — 10.

1. Ücret, ancak millî mevzuatın belirttiği usuller ve hadler dâhilinde haciz veya temlik edilebilir.

2. Ücret, haciz ve temlike karşı, işçinin ve ailesinin geçimini sağlayabilmesi için lüzumlu sayılan ölçüde himaye edilecektir.

Madde — 11.

1. Bir müessesenin iflâsı veya mahkeme kararıyla tasfiyesi halinde, bu müessesede çalışan işçiler, gerek fiâsa veya mahkeme kararıyla tasfiyeye takaddüm edip millî mevzuatla tayin edilen bir müddet zarfında geçen bazı hizmetleri dolayısıyla kendilerine borçlanılan ve gerekse millî mevzuatla tayin eden miktarı geçmeyen ücretler için, imtiyazlı alacaklı mevkiini işgal edeceklerdir.

2. İmtiyazlı bir alacak teşkil eden ücret, alelâde alacakların hisselerini almalarından evvel, tam olarak ödenecektir.

3. İmtiyazlı bir alacak teşkil eden ücretin, diğer imtiyazlı alacaklara nazaran rüçhan sırası, millî mevzuatla tayin edilecektir.

Madde — 12.

1. Ücret muntazam fasıllarla ödenecektir. Ücretin muntazam fasıllarla ödenmesini sağlayan tatmin edici başkaca usuller mevcut olmasa hali hariç, ücretin hangi fasıllarla ödenmesi lâzım geldiği, millî mevzuatla tayin veya bir kolektif mukavele veyahut bir hakem karan ile tespit edilecektir.

2. İş akdi sona erdiği zaman, borçlanılmış olan ücretin tamamı, millî mevzuata veya bir kolektif mukaveleye veyahut bir hakem kararma uygun olarak ödenecektir. Bu yolda bir mevzuat veya kolektif mukavele veyahut hakem karan mevcut değil ise, ödeme, mukavele hükümleri göz önünde tutularak makul bir mühlet içinde yapılacaktır.

Madde — 13.

1. Ücret nakdi olarak ödendiği hallerde, yalnız iş günlerinde ve iş yerinde yahut iş yerine yakın bir yerde ödenecektir; meğerki millî mevzuat veya bir kolektif mukavele veyahut bir hakem kararı, başka türlü bir şekil derpiş etsin veya ilgili işçilerin malûmu bulunan başka şekiller daha uygun telâkki edilsin.

2. Ücretin perakende içki satılan yerlerde yahut benzeri müesseselerde ve kötüye kullanılmasının önlenmesi gerekiyorsa, perakende, eşya satış mağazalarında ve eğlence yerlerinde ödenmesi yasaktır. Bu hüküm bu gibi müesseselerde çalışmakta olan işçilere tatbik edilmez.

Madde — 14.

İcap ettiği takdirde, işçileri kolayca anlayacakları bir şekilde aşağıdaki hususlardan haberdar etmek gayesiyle müessir tedbirler alınacaktır:

a) işe alınmalarından önce işçilere, tabi olacakları ücret şartları hakkında malûmat verilmesi veya ücret şartlarında bir değişiklik yapılması halinde değişikliklerin bildirilmesi,

b) Ödemenin taallûk ettiği devreye ait ücretlerini teşkil eden unsurlar değişebilecek durumda ise, bu unsurların her ücret tediyesi sırasında işçilere bildirilmesi.

Madde — 15.

Bu Sözleşme hükümlerini tatbik mevkiine koyan mevzuat:

a) İlgili şahısların bilgisine arz edilecek;

- b) Bu mevzuata riayetle görevli kimseleri tasrih edecek;
- c) Bu mevzuata aykırı hareketlere karşı uygun ceza müeyyideleri tespit edecek ve
- d) Gerekli her türlü ahvalde, uygun bir şekil ve usul dâhilinde kayıt ve defterler tutulmasını derpiş edecektir.

Madde — 16.

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 22 nci maddesi gereğince verilmesi gereken yıllık raporlar, bu Sözleşme hükümlerini tatbik mevkiine koyan tedbirler hakkında tam bilgileri ihtiva edecektir.

Madde — 17.

1. Ülkesi vâsi bölgeleri ihtiva eden bir üye memleketin yetkili makamı, nüfusunun dağınıklığı veya bu bölgelerin gelişme durumu sebebiyle, mezkûr bölgelerde bu sözleşme hükümlerini tatbik etmenin kabil olamayacağı kanaatine vardığı takdirde, ilgili işçi ve işveren teşekküllerinin bulunduğu yerlerde bu teşekküllerle istişare ettikten sonra, anılan bölgeleri, ya umumi olarak veya münasip göreceği bazı müessese veya bazı işleri istisna etmek suretiyle Sözleşme hükümlerinin tatbiki dışında bırakabilir.

2. Her üye, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 22nci maddesi gereğince bu Sözleşmenin uygulanmasına, dair vereceği ilk yıllık raporunda bu madde hükümlerine başvurma niyetinde olduğu her bölgeyi bildirecek ve bit madde hükümlerine müracaat niyetinde olmasının sebeplerini gösterecektir. Bundan sonra hiçbir üye, bu suretle bildirmiş olacağı bölgeler hariç, bu madde hükümlerine başvuramayacaktır.

3. Bu madde hükümlerine başvuran her üye, üç yılı geçmeyen fasıllarla ve ilgili işveren ve işçi teşekküllerinin mevcut olduğu yerlerde bu gibi teşekküllerle istişare ederek, bu sözleşmenin uygulanmasının, 1 inci paragraf uyarınca muaf tutulan bölgelere teşmili imkânını tekrar gözden geçirecektir.

4. Bu madde hükümlerine başvuran her üye, anılan hükümlere başvuruma hakkından vazgeçtiği bölgeleri ve bu Sözleşmenin bu gibi bölgelerde tedrici surette uygulanması süresince kaydedilen terakkiyi daha sonraki yıllık raporlarında bildirecektir.

Madde — 18.

Bu Sözleşmenin kesin onama belgeleri, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilecek ve onun tarafından tescil edilecektir.

Madde — 19.

1. Bu Sözleşme, ancak onama bölgeleri Genel Müdür tarafından tescil edilmiş olan Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı üyelerini bağlayacaktır.

2. Bu Sözleşme, iki üyenin onama bölgeleri Genel Müdür tarafından tescil edildiği tarihten itibaren on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

3. Daha sonra, bu Sözleşme her üye hakkında, kendisinin onama belgesinin tescil edildiği tarihten itibaren on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde — 20.

1. Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı statüsünün 35 inci maddesinin 2nci fıkrası gereğince Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilecek olan beyanlar aşağıdaki hususları belirtecektir:

a) İlgili üyenin, Sözleşme hükümlerini değiştirmeksizin uygulamayı taahhüt ettiği ülkeler;

b) Sözleşme hükümlerinin değişikliklerle uygulanmasını taahhüden ülkeler ve bu değişikliklerin nelerden ibaret olduğu;

c) Sözleşmenin uygulanmadığı ülkeler ve bu gibi hallerde niçin uygulanmadığının sebepleri;

d) Durumun daha derin bir şekilde incelenmesine intizar en, haklarındaki kararını sonraya bırakan ülkeler;

2. Bu maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde zikrolunan taahhütler onamanın, ayrılmaz kısımları olarak sayılacak ve aynı sonuçları doğuracaktır.

3. Her üye, bu maddenin 1 inci paragrafının (b), (c) ve (d) bentleri gereğince, daha evvel yapmış olduğu beyanda mevcut ihtirazi kayıtların hepsinden veya bir kısmından, yeni bir beyan ile vazgeçebilecektir,

4. Her üye, bu Sözleşmenin, 22nci madde hükümlerine uygun olarak feshedilebileceği devreler zarfında Genel Müdüre, daha evvelki bir beyanın hükümlerini diğer bakımlardan değiştiren ve belirli ülkelerdeki durumu bildiren yeni bir beyan gönderebilecektir.

Madde — 21.

1. Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 35 inci maddesinin 4 ve 5 inci fıkraları gereğince Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilen beyanlarda, Sözleşme hükümlerinin ilgili ülkede aynen mi yoksa değişiklikler mi uygulanacağı hususu açıklanacaktır; beyan Sözleşme hükümlerinin değişikliklerle uygulanacağını açıkladığı takdirde, bu değişikliklerin nelerden ibaret olduğunu da belirtecektir.

2. ilgili üye veya üyeler veya ilgili milletlerarası makam, daha sonra yapacağı bir beyanla, daha evvelki bir beyanda belirtilmiş olan bir değişikliğe başvurmak hakkından tamamen veya kısmen vazgeçebilir.

3. İlgili üye veya üyeler veyahut ilgili milletlerarası makam, bu Sözleşmenin, 22nci madde hükümleri gereğince feshedilebileceği devre ler zarfında, Genel Müdüre, daha evvelki bir beyanın hükümlerini diğer bakımlardan değiştiren ve bu Sözleşmenin tatbikatıyla ilgili hâlihazır durumunu açıklayan yeni bir beyan gönderebilir.

Madde — 22.

1. Bu Sözleşmeyi onayan her üye, onu, ilk yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıllık bir devrenin sonunda, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne göndereceği ve Genel Müdürün tescil edeceği bir ihbarnama ile feshedebilir. Fesih, feshin tescili tarihinden itibaren bir yıl sonra muteber olacaktır. '

2. Bu Sözleşmeyi onamış olup da, bundan evvelki, fıkrada yazılı o on yıllık devrenin bitiminden itibaren bir yıl zarfında bu maddede derpiş edilmiş olan fesih hakkım kullanılmayan her üye, yeniden on yıllık bir müddet için bağlanmış olacak ve bundan sonra bu Sözleşmeyi, her on yıllık devrenin sonunda, bu maddede derpiş olunan şartlar içinde feshedebilecektir.

Madde — 23.

1. Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Teşkilât üyeleri tarafından kendisine bildirilen bilumum onama beyan ve fesihlerin tescil

edildiği Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının bütün üyelerine tebliğ edecektir.

2. Genel Müdür, kendisine gönderilmiş olan ikinci onama belgesinin tecil edildiğini Teşkilât üyelerine tebliğ ederken, bu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih hakkında Teşkilât üyelerinin dikkatini çekecektir.

Madde — 24.

Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukarıdaki maddeler gereğince, tescil etmiş olduğu bütün onama, beyan ve fesihlere dair tam bilgileri, Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 102nci maddesi uyarınca tescil edilmek üzere, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine ulaştıracaktır.

Madde — 25.

Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren her on yıllık bir devrenin sonunda, Milletlerarası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu, bu Sözleşmenin tatbikatı hakkında Genel Konferansa bir rapor sunacak ve onun tamamen veya kısmen değiştirilmesi keyfiyetinin konferans gündemine konulması lâzım gelip gelmediği hususunda karar verecektir.

Madde — 26.

1. Genel Konferansın bu Sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir Sözleşme kabul etmesi halinde, yeni Sözleşme başka bir şekil derpiş etmedikçe,

a) Tadil edici yeni Sözleşmenin bir üye tarafından onanması keyfiyeti, yukardaki 22nci madde nazara alınmaksızın ve fakat tadil edici yeni Sözleşme yürürlüğe girmiş olmak kayıt ve şartıyla, bu Sözleşmenin derhal ve kendiliğinden feshini tazammun edecektir.

b) Bu Sözleşme, tadil edici yeni Sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren, artık üyelerin onamasına açık bulundurulmayacaktır.

2. Bu Sözleşme, onu onayıp da tadil edici Sözleşmeyi onnamış bulunan üyeler için her halde şimdiki şekil ve muhtevisiyle yürürlükte kalacaktır.

Madde — 27.

Bu Sözleşmenin Fransızca ve İngilizce metinleri ayın derece muteberdir.

Tarım İşçilerinin Demek Kurma ve Birleşme Haklarına Müteallik 11 sayılı Sözleşmenin tasdiklim ve bu Sözleşmeye katılmamıza dair Kanun

Kanun No: 110

Kabul tarihi: 24/10/1960

Madde 1 — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının 1921 de Cenevre'deki Genel Konferansında kabul edilmiş olan (Tarım İşçilerinin Dernek Kurma ve Birleşme haklarına müteallik 11 sayılı Sözleşme) tasdik edilmiş ve bu Sözleşmeye katılmak üzere Hükümete yetki verilmiştir.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür,

27/10/1960

Tarım İşçilerinin Dernek Kurma ve Birleşme Haklarına

Müaallik 11 sayılı Sözleşme

Milletlerarası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından vaki davet üzerine 25 Ekim 1921 tarihinde Cenevre'de 3 üncü toplantısını yapan Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Genel Konferansı, toplantı gündeminin 4 üncü maddesine dâhil bulunan Tarım İşçilerinin Dernek Kurma ve Birleşme haklarına müteallik tekliflerin kabulüne ve

Bu teklifler Milletlerarası bir Sözleşme şeklini almasına karar verdikten sonra,

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının üyeleri tarafından Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının statüsü hükümleri gereğince onanmak üzere, (Tarımda) dernek kurma hakkına müteallik 1921 Sözleşmesi adını taşıyacak olan aşağıdaki Sözleşmeyi kabul eder.

Madde 1 — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının bu Sözleşmeyi onayan her üyesi, tanında çalışan bilumum şahıslara, sanayi işçilerinde olduğu gibi, dernek kurma ve birleşme haklarını aynen sağlamayı ve tarım işçileri bakımından bu hakları tahdideci kanuni veya sair hükümler ilga etmeyi taahhüt eder.

Madde 2 — Bu Sözleşmenin, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının statüsünde belirtilen şartlar dahilindeki kesin onama belgeleri Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilecek ve onun tarafından tescil edilecektir.

Madde 3 —

1. Bu Sözleşme, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı üyelerinden ikisinin onama belgelerinin Genel Müdür tarafından tescil edildiği tarihte meriyete girecektir.

2. Sözleşme, ancak onama belgeleri Milletlerarası Çalışma Bürosunca tescil edilmiş olan üyeleri bağlayacaktır.

3. Bundan sonra bu Sözleşme, her bir üye hakkında, kendisinin onama belgesinin Milletlerarası Çalışma Bürosunca tescil edildiği tarihte meriyete girecektir.

Madde 4 — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı üyelerinden ikisinin onama bölgelelerinin Milletlerarası Çalışma Bürosunca tescili akabinde, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü keyfiyeti Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının bütün üyelerine tebliğ edecektir. Teşkilâtın diğer üyeleri tarafından daha sonra gönderilecek onama belgelerinin tescil edildiğini de onlara tebliğ edecektir.

Madde 5 — Bu Sözleşmeyi onayan her üye 3 üncü madde hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, 1 inci madde hükümlerini en geç 1 Ocak 1924 tarihinden itibaren tatbik etmeyi ve bu hükümleri müessir kılmak için gerekli olan tedbirleri almayı taahhüt eder.

Madde 6 — Bu Sözleşmeyi onayan Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının her üyesi Sözleşmeyi müstemlekelerinde, idaresi ve himayesi altındaki ülkelerde Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının Statüsünün 35 inci maddesine uygun olarak tatbik etmeyi taahhüt eder.

Madde 7 — Bu Sözleşmeyi onayan her üye, onu ilk yürürlüğe giriş tarihinden itibaren on yıllık bir devre sonunda, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne göndereceği ve bu Genel Müdüre tescil edilecek bir ihbarnama ile feshedebilir. Fesih, keyfiyetin Milletlerarası Çalışma Bürosu tarafından tescili tarihinden itibaren bir sene sonra muteber olacaktır.

Madde 8 — Milletlerarası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu en az on senede bir bu Sözleşmenin tatbikatı hakkında genel konferansa bir

rapor sunacak ve onun yeniden gözden geçirilmesi veya tadili meselesinin konferans gündemine konulması lüzumu hakkında karar verecektir.

Madde 9 — Bu Sözleşmenin Fransızca ve İngilizce metinleri aynı derecede muteberdir.

27/10/1960

1960 malî yılı Muvazene i Umumiye Kanununa bağı (A/1) işaretli cetvelde değışiklik yapılması hakkında Kanun

Kanun No: 111

Kabul tarihi: 24/10/1960

Madde 1 — 1960 malî yıl Muvazene Umumiye Kanununa bağı (A/1) işaretli cetvelin münfesi Büyük Millet Meclisi (Türkiye Cumhuriyeti Millî Birlik Komitesi) kısmının ilişik cetvelde yazılı tertipleri arasında (30.000) liralık münakale yapılmıştır.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

27/10/1960

CETVEL

			Tenzil olunan Zam olunan	
F.	M.	Tahsisatın nev'i	Lira	Lira
309	41	Taşıt masrafları Başka taşıt masrafları		10 000
451	20	Yayın masrafları Başka her çeşit masraflar		20 000
453/B		Kongre, konferans, tören ve ziyafetler		
	22	Türkiye Büyük Millet Meclisinin diğ memleketlere yapacağı ziyaret, tören ve' dostluk temaslarına katılacakların harcırahları		
			<u>30 000</u>	
		Yekûn	<u>30 000</u>	<u>30 000</u>

**Hürriyet istikrazı hakkındaki 11 numaralı kanunun 8 inci maddesine bir
fıkra eklenmesine dair Kanun**

Kanun No: 112

Kabul tarihi: 24/10/1960

Madde 1 — 11 numaralı kanunun 8 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Hürriyet İstikrazının (250 000 000) liralık ilk kısmı için ihraç edilmiş asıl veya geçici tahvillerin basımı ve bu tahvillerin satışlarını teşvik maksadıyla hazırlattırılan afiş ve pankartlar giderleri 2490 sayılı kanun hükümlerine tabi değildir.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanunu Maliye Bakam yürütür.

27/10/1960

No.	Başlığı	Düstur		Resmî
		Tertip	Cilt	Gazete
Sahile Sayı				
İlgili Kanun:				
11	Hürriyet istihzarı halikında Kanun	11/7/1960	— — —	10548

Af Kanunu

Kanun No: 113

Kabul tarihi: 26/10/1960

Madde 1 — 27 Mayıs 1960 tarihine kadar işlenmiş olan suçlardan:

A) Taksirli cürümlerle kanunların yukarı haddi beş seneyi geçmeyen hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile yahut yalnız para cezası ile cezalandırdığı veya müsadereyi veya bir meslek ve sanatın yapılmamasını veya bu cezalardan birini veya birkaçını istilzam eden fiiller hakkında takibat yapılmaz.

Bu fıkra hükmünden istifade edecek olanların affı kabul etmemeye hakları vardır. Bu hakkını kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bu ay içinde kullananlar hakkında tahkikat veya takibata devam olunur. Mahkûmiyet halinde bu hakkın kullanılmış olması aftan istifadeye engel olmaz.

B) Beş sene ve daha az hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkûm olanlar ferî ve mütemmim cezalar ile ceza mahkûmiyetlerinin neticelerine de şamil olmak üzere affedilmiştir.

C) Beş seneden fazla hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkûm olanların cezalarının üçte biri indirilir. Ancak indirilen miktar beş seneden aşağı olamaz.

Madde 2 — 27 ve 28 Mayıs 1960 günlerinde İnkılâp hareketleri lehine fiilen katılan askerî şahısların bu tarihlerde işledikleri taksirli suçlarından dolayı haklarında takibat yapılmaz ve mahkûm olanlar, ferî ve mütemmim cezaları ile ceza mahkûmiyetlerinin neticelerine de şamil olmak üzere affedilmiştir.

Madde 3 — Aşağıda yazılı bentlerde gösterilen suçlar aftan hariç bırakılmışlardır:

A) Türk Ceza Kanununun 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132 ve 133 üncü maddelerinde yazılı suçlarla 135 inci maddenin ikinci bendinde ve 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 146, 150 ve sulh zamanında işlenen fiiller hariç 161 ve 163 üncü maddelerinde yazılı olan suçlar ve bunların 168, 171 ve 172 nci maddelerinde gösterilen şekilleri,

B) İhtilâs, irtikâp, rüşvet suçlarıyla miktar ve kıymetçe beş yüz liradan fazla olan zimmet suçları ve Türk Ceza Kanununun 339, 340, 341, 342, 366, 367 ve 368 inci maddelerinde yazılı suçlar.

C) Türk Ceza Kanununun 414, 415, 416 (Son fıkrası hariç), 417, 418, 429 ve 430 uncu maddesinin birinci fıkrası ile 431, 435 ve 436ncı maddelerinde yazılı suçlar. Ancak kaçırmak, evlenmek maksadıyla yapılmış ve kaçırılan kimsenin ırzına geçilmemişse birinci madde hükmü uygulanır.

Ç) Türk Ceza Kanununun 448, 449 ve 450nci maddeleri ile diğer kanunlarda yazılı aynı mahiyetteki adam öldürme suçları,

D) Türk Ceza Kanununun 495, 496, 497, 498 ve 499 uncu maddelerinde yazılı suçlar,

E) 4237 sayılı fevkalâde zamanlarda haksız mal iktisap edenler hakkındaki kanun ile 5816 sayılı Atatürk aleyhinde işlenen suçlar hakkındaki kanunların şümulüne giren suçlar,

F) Askerî Ceza Kanununun 55, 56, 59, 94, 97, 100, 101, 102, 103 ve 104 üncü maddeleri ile 148 inci maddenin (B) bendi ve yukardaki bent-

lerde Türk Ceza Kanununun maddelerine atıf suretiyle cezalandırılan fiiller,

G) Milli Korunma suçlarının affına dair 79 sayılı kanunun birinci maddesinin ikinci fıkrası gereğince aftan istisna edilen şahısların işledikleri suçlar,

H) 6831 sayılı Orman Kanununda yazılı suçlar ile Türk Ceza Kanununun 369, 370, 373 üncü maddesinin 1 inci fıkrası ve 374 üncü maddesinde yazılı suçlarla bulunanların 411, 412 ve 413 üncü maddelerinde gösterilen şekilleri,

İ) Kaçakçılık Kanunu ile Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki Kanuna aykırı fiillerden sanık veya mahkûm olanlar,

Şu kadar ki:

Her ne suretle olursa olsun resmî makamların muvafakatiyle hariçte bulunan dövizlerini memlekete getirmiş olanlar birinci madde hükmünden istifade ederler.

J) Türk Ceza Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı ölüm ve müebbet hapis cezasını müstelzim suçlar,

K) Mükerrerler,

L) Geçici 1 sayılı kanunun 6ncı maddesinde gösterilen şahısların işledikleri suçlar,

M) 45 sayılı kanun hükmüne tabi memurlarla bunların şeriklerinin memuriyet sıfat ve vazifelerini suiistimal suretiyle işledikleri suçlar,

N) 2559 ve 6761 sayılı kanun hükümlerinin tatbikatında bu kanunların tanıdığı vazife ve salahiyetlerini suiistimal etmek suretiyle müessir fiil ve sair suretlerle suç işleyenler.

Madde 4 — Bu kanunun birinci maddesinin (B) ve (C) bentlerinden faydalanan hükümler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren mahkûm oldukları cezanın zaman aşımı süresi içinde ve her halde beş yıl zarfında aşağı haddi altı aydan az olmayan hürriyeti bağlayıcı ceza müstelzim aynı cinsten diğer bir cürüm işledikleri takdirde evvelce haklarında hükmedilmiş bulunan cezanın infaz edilmeyen kısmı aynen çektirilir.

Madde 5 — Bu kanun hükümleri kanunen kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması, satılması, alınması ve memlekete sokulması

suç teşkil eden veya inhisara tabi bulunan eşyanın müsadereğine karar vermeye mâni değildir.

Yukarı ki fıkra haricinde kalan eşya gümrük ve diğer Devlet ve belediye vergi ve resimlerinin ödenmesi halinde sahiplerine verilir.

Madde 6 — Firar halinde olup da bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay zarfında cumhuriyet savcılıklarına veya konsolosluklara müracaatla teslim olmayanlar birinci madde hükmünden istifade edemezler.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte asker kaçağı, izinsiz, bakaya, yoklama kaçağı ve saklı bulunanlar ve askerlikten kurtulmak için hile yapanlar kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki ay içinde resmî mercilere teslim olmak şartıyla af olunmuşlardır.

Madde 7 — Bu kanun hükümlerinin «Taksirli suçlar hariç» Hâkimler ve Memurin Kanunları ile bunlara ek kanunlara ve sair hususi kanunlara tevfiқан verilmiş ve verilecek idari ve inzibatî karar veya yapılmış ve yapılacak işlemlere ve subay, askerî memur ve astsubayların cezalarının hukukî neticelerinden olan rütbenin kaybedilmesi ve orduya subay, askerî memur, astsubay olarak kabul olunmamak ve askerî nispetin kesilmesi işlemlerine şümülü yoktur.

Hususi kanunlara göre mercilerince verilmiş olan ve bu kanunim neşri tarihinde infaz edilmemiş bulunan para cezaları da birinci madde hükmüne tabidir, vergi cezaları ve misil zamları bu hükümden hariçtir.

Madde 8 — Bu kanun hükümlerinden faydalanacak tutuk ve hükümlülerin salıverme işleri kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 15 gün içinde tamamlanır.

Madde 9 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 10 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

27/10/1960

Üniversiteler öğretim üyelerinden bazılarının vazifelerinden affına ve bazılarının diğer fakülte ve yüksekokullara nakline dair Kanun

Kanun No: 114

Kabul tarihi: 27/10/1960

Madde 1 — Ekli (1) sayılı cetvelde ad ve soyadları ile kariyer unvanları gösterilen Ankara, İstanbul, İzmir ve Atatürk Üniversiteleriyle

İstanbul Teknik Üniversitesi mensupları öğretim üyeliği veya öğretim yardımcılığı vazifelerinden affedilmiştir.

Madde 2 — Ekli (2) sayılı cetvelde ad ve soyadları gösterilen öğretim üyeleri ile öğretim yardımcıları, hizmetlerinde gösterilen üniversite, fakülte ve yüksek okullara naklen tayin olunmuşlardır.

Bu cetvelde gösterilenlerden yeni görevlerine bir ay içerisinde başlamayanlar hakkında 1 inci madde hükmü tatbik olunur.

Madde 3 — Bu kanuna ekli (1) sayılı cetvelde ad ve soyadları gösterilenlerle 2nci madde gereğince haklarında 1 inci madde hükmü uygulanacaklar için 3335 sayılı kanunla muaddel Memurin Kanununun 85 inci maddesi hükmü tatbik olunur.

Madde 4 — Bu kanun hükmüne tabi üniversite mensuplarından arzu edenler hemen, arzu izhar etmeyenler de kanunun meriyetinden itibaren geçecek 6 ay içinde bir başka göreve tayin edilmezlerse haklarında, 5434 sayılı kanun hükümleri gereğince emeklilik işlemi uygulanır.

Madde 5 — İşbu kanunla görevlerinden affedilenler bir daha üniversite öğretim üyeliği veya yardımcılığı vazifesi ile görevlendirilemezler,

Madde 6 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 7 — Bu kanunu Millî Eğitim Bakanı yürütür.

27/10/1960

(1) SAYILI CETVEL

Ord. Prof. Dr. Tevfik Remzi Kazancıgil

Ord. Prof. Kâzım İsmail Gürkan

Ord. Prof. Dr. Fahri Arel

Ord. Prof. Dr. Naci Bengisu

Ord. Prof. Muzaffer Esat

Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli

Ord. Prof. Dr. Naşit Erez

Ord. Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel

Ord. Prof. Dr. Cevat Kerim İnce dayı

Ord. Prof. Dr. Osman Cevdet Çubukçu
Ord. Prof. Ekrem Behçet Tezel
Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren
Ord. Prof. Dr. Üveys Maskar
Ord. Prof. A. Kemal Yörük
Ord. Prof. Ali Fuat Başgil
Ord. Prof. F. Hakkı Saymen
Ord. Prof. Kemalettin Birsen
Ord. Prof. Halil Arslanlı
Ord. Prof. Mazhar Nedim Göknil
Ord. Prof. Recai Galip Okandan
Ord. Prof. Ali Tanoğlu
Ord. Prof. Mazhar Şevket İpşiroğlu
Ohd. Prof. Nurettin Çuhadar
Ord. Prof. Emin Onat
Ord. Prof. Feridun Ansan
Ord. Prof. Ratıp Berker
Ord. Prof. Hilmi İleri
Ord. Prof. Ahmet Tevfik Berkman
Prof. Dr. Kâmil Akol
Prof. Dr. Şevket Sosyal
Prof. Dr. Kenan Tüker
Prof. Dr. Müfide Küley
Prof. Dr. Muhterem Gökmen
Prof. Dr. Şinasi Hakkı Erel
Prof. Ömer Özek
Prof. Ziya Öktem
Prof. Necmettin Polvan

Prof. Hıfzı Timur
Prof. Tank Zafer Tunaya
Prof. Takiyittin Mengüşoğlu
Prof. Afif Erzen
Prof. Mina Irgat
Prof. Fuat Sezgin
Prof. M. Sabahattin Eyüpoğlu
Prof. Süheylâ Bayrav
Prof. Kudret Mavitan
Prof. Bekir Dizioğlu
Prof. Orhan Safa
Prof. Muhittin Binan
Prof. Sabri Oran
Prof. Kemal Ahmet Aru
Prof. Necati Engez
Prof. Necati Acun
Prof. Yusuf Berdan
Prof. Orhan Ünsaç
Prof. Turgan Sabis
Prof. Reşat Nalbantoğlu
Prof. Yavuz Abadan
Prof. Bülent Nuri Esen
Prof. Rahmi Ören
Prof. Dr. Hamit Sadi Selen
Prof. Muhittin Erel
Prof. İzzet Birant
Prof. Aziz Köklü
Prof. Fadıl Hakkı Sur

Prof. Dr. İbrahim Hakkı Karafaki
Prof. Zehra Halet Çambel
Prof. Hikmet Belbez
Prof. Dr. Haşan Eren
Prof. Emin Bilgiç
Prof. Feridun Nafiz Uzluk
Prof. Zafer Paykoç
Prof. Hami Koçaş
Prof. Behçet Kamay
Prof. Kâzım Araş
Prof. Vefik Vassaf Akan
Prof. İzzet Kantemir
Prof. Celâl Ertuğ
Prof. Abdülbaki Nusret Hızır
Prof. İsmail Nafiz Alkan
Prof. Selim Palavan
Prof. Mustafa Santur
Prof. Münir Ülgür
Prof. Enver Berkmen
Prof. Celâl Saraç
Doç. Dr. İbrahim Berkan
Doç. Dr. Ziya Üstün
Doç. Dr. Tahsin Artunkal
Doç. Dr. Cihat Gürsan
Doç. Dr. Baha Sezer
Doç. Dr. Rauf Saygm
Doç. Dr. Ercüment Bora
Doç. Dr. Merih Odman

Doç. Dr. Şinasi Güçhan
 Doç. Dr. Ferhan Berker
 Doç. Dr. Türkân Erbenği
 Doç. Dr. Halit Kayalı
 Doç. Rana Kartal
 Doç. Rahmi Çobanoğlu
 Doç. Dr. Bülent Köprülü
 Doç. Zahit İmre
 Doç. Halit Kemal Elbir
 Doç. Ferih Tongsir
 Doç. Necmettin Berkin
 Doç. İsmet Giritli
 Doç. Münir Aktepe
 Doç. Abülkadir Karahan
 Doç. Cevdet Perin
 Doç. Adnan Benk
 Doç. İsmail Yalçınlar
 Doç. Haldun Taner
 Doç. Aran Ersiimer
 Doç. Eyüp Kömür cüoğlu
 Doç. Orhan Bolak
 Doç. Necibe Saraçoğlu
 Doç. İsmail Utkular
 Doç. Dr. Mehpare Heilbronn
 Doç. Dr. S. Bayramoğlu
 Doç. Dr. S. Nigâr
 Doç. Memduh Yasa
 Doç. Mukbil Özyörük

Doç. Şerif Baştav
 Doç. Enver Bostancı
 Doç. Belma Çakmur
 Doç. Dr. Necip Berksan
 Doç. Alaattin Orhon
 Eylemsiz Doç. Dr. Servet Güvener
 Eylemsiz Doç. Dr. Yusuf Keçeci
 Eylemsiz Doç. Dr. Arsan Zarfçı
 Başasist. Dr. İhsan Ünlüer
 Başasist. Dr. Fikret Avunduk
 Başasist. Kemal Aydınöğlu
 Başasist. Dr. Orhan Temar
 Başasist. Dr. Selim Baruh
 Başasist. Dr. Mehmet Dinçöz
 Asist. Dr. Yani Stomadiyadiz
 Asist. Aristidi Karyofili
 Asist. Ayhan Önder
 Asist. Aydın Aydınıcı
 Asist. Slavço
 Asist. Özer Özkaya
 Asist. Olcay Kansu
 Asist. Dr. Ahmet Akdoğan
 Asist. Dr. Şevkiye İnalçık
 Asist. Orhan Duru
 Öğretim görevlisi Dr. Fikret Ozansoy
 Asist. Atilla Tolun
 (2) SAYILI CETVEL
 Ord. Prof. Hilmi Ziya Ülgen (İlahiyat Fakültesine devir)
 Prof. Süreyya Tanay (İzmir Tıp Fakültesine)
 Doç. Dr. Ali Rıza Özbek (Matematikçi Zonguldak Maden Teknik O.)
 Doç. Celâl Erkan (Fizikçi Zonguldak Maden Teknik Okulu)

13/6/1946 tarih ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna madde eklenmesi hakkında Kanun

Kanun No: 115

Kabul tarihi: 27/10/1960

Madde 1 — 13/6/1946 tarih ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 5, 6, 7, 8, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 38, 39, 40, 43, 45, 46, 48, 52, 54, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 71, 72nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 5 — Fakülte Genel Kurulları, profesör ve doçentlerle profesörü veya doğrudan doğruya öğretime memur doçenti bulunmayan derslerin öğretim görevlilerinden kurulur.

Genel Kurul, fakültelerin akademik çalışmalarını ilgilendiren hususlar hakkında kararlar, verir. Fakülteyi ilgilendiren kanun, tüzük tasarıları hakkında düşüncelerini bildirir. Yönetmelik tasarıları ve programları hazırlayıp Senatoya sunar.

Genel Kurul, her yarıyılın başında ve sonunda toplanır. Gündemdeki maddeler bir oturumda karara bağlanamazsa sonraki günlerde gerektiği kadar oturum yapılarak gündem tamamlanır. Yönetim Kurulu gerekli görürse veya Genel Kurul üyeleri tam sayısının üçte biri yazılı olarak isterse; Dekan, Genel Kurulu olağanüstü toplantıya çağırır.

Madde 6 — Profesörler Kurulu, Fakültenin profesörlerinden, bir deksin öğretimi ile bağımsız olarak görevlendirilen doçentlerle, profesörü bulunmayan bir kürsünün yönetimi ile görevlendirilen doçentlerden ve ayrıca profesörler adedinin yarısı kadar doçentten kurulur. Profesörlerin sayısı tek ise, oran tespit edilirken buçuklar bire yükseltilir. Profesörler Kuruluna profesörler sayısının yarısı oranında katılacak doçentlerin sırasının tespitinde eylemli doçentlik kıdemi esas tutulur. En son sıradakiler eşit kıdemli ise, kurula katılacak doçentler bunlar arasından her ders yılı başında kura ile seçilir.

Fakültenin bütçe işleri, seçimler, özel kanun ve tüzüklerle fakülteye verilmiş olan veya fakülte yönetim kurulunca gönderilen işler, profesörler kurulunda görüşülüp karara bağlanır.

Fakültelerde kürsü ve enstitülerin kurulması, kaldırılması veya bir-

leştirilmesi hakkındaki teklifleri Profesörler Kurulu yapar. Bunlardan yeni ödenek ve kadroya ihtiyaç gösterenler için genel usullere uyulur.

Madde 7 — Yönetim Kurulu, dekanın başkanlığında, öğretim görevi başında bulunan önceki dekanla, profesörler kurulunca profesörler arasından seçilecek üç profesör ve profesörler kurulunda üye olan doçentler arasından aynı kurulca seçilecek iki doçent olmak üzere yedi öğretim üyesinden iki yıl için kurulur.

Yönetim Kurulu fakülte tüzük ve yönetmelikleri hükümlerinin ve kurul kararlarının yerine getirilmesini sağlayacak karar ve tedbirleri alır, Dekanın göreceği bütün işlerde kendisine yardım eder.

Öğrencilerin her türlü işlemleri Fakülte Yönetim Kurulunca incelenir. Bunlardan yazılma, çıkarılma, disiplin, öğretim ve imtihanlara ait olanlar hakkında takdire bağlı ve kesin kararlar verir. Ancak, çıkarılma kararlarına karşı ilgililere bildirildiğinden başlayarak beş gün içinde Senatoya itiraz olunabilir. Yönetim Kurulu ile Senatonun bu kararlarına karşı başka hiçbir mercie başvurulamaz.

Öğretim yardımcılarını veya öğrencileri ilgilendiren konuların görüşülmesinde Yönetim Kurulu bunlardan ikişer temsilciyi davet ederek bilgilerine müracaat edebilir. Ayrıca her sönestr başında öğrenciler ve öğretim yardımcıları kendi ortak problemlerini temsilcileri vasıtasıyla Yönetim Kuruluna bildirirler. Öğretim yardımcılarının temsilcileri her ders yılı başında fakültenin bütün öğretim yardımcıları tarafından öğrenci temsilcileri ise fakülte öğrencileri tarafından seçilir. Bu temsilcilerin seçim tarzları, kendileri ile ilgili üniversite yönetmeliklerinde gösterilir.

Madde 8 — Dekan, iki yıl için Profesörler Kurulu tarafından fakültenin aylıklı profesörleri arasından salt çoklukla seçilir. Dönem süresi biten dekan bir dönem için tekrar seçilebilir. Ancak, görev süresi biten dekan dört yıldan önce tekrar dekan seçilemez. Dekan, seçim süresi dolmadan görevinden ayrılırsa, onun seçim süresini doldurmak üzere aylıklı profesörler arasından yeni bir dekan seçilir.

Dekan, fakülte tüzekşiliğinin ve fakülteye bağlı kurumların tüzekşiliklerinin temsilcisidir; fakülte kurullarına başkanlık eder, bunların kararlarını uygular.

Dekan işi başında bulunmadığı zaman fakülte Yönetim Kurulunun aylıklı üyelerinden bir profesörü kendisine vekil seçer. Vekillik ile idare altı aydan fazla sürerse yeni bir dekan seçilir.

Dekan, fakültenin genel yönetimi, kürsü, enstitü, laboratuvar, fakülteye bağlı okul ve diğer kurumların intizamlı çalışmasını ve öğretim üyelerinin derslere, seminerlere ve imtihanlara devamlarını ve yönetmeliklerle öğretim üyelerine ve yardımcılara yükletilmiş olan görevlerin gereği gibi yerine getirilmesini sağlar ve bunun için her zaman gerekli denetlemeleri yapar. Bütün bu işlerin yerine getirilmemesinden dekan, ilgili öğretim üyesi ile birlikte sorumludur. Dekan denetlemeleri sırasında göreceği aksaklıkları Profesörler Kuruluna doğrudan doğruya bildirerek gereken tedbirlerin alınmasını sağlar. Bir öğretim üyesi hakkında Profesörler Kurulunca verilecek karara karşı öğretim üyesinin Senatoya müracaat hakkı vardır.

Dekan Fakülte Genel Kurulunun ve Profesörler Kurulunun kararlarını her yarıyıl başında çoğaltarak bütün öğretim üyelerine gönderir.

Madde 10 — Senato, Rektörün başkanlığında, öğretim görevi başında bulunan önceki rektörden, dekanlardan, her Fakülte Profesörler Kurulunun kendi üyeleri arasından iki yıl için seçeceği ikişer profesörden ve doğrudan doğruya üniversiteye veya fakülteye bağlı her okulun profesörler ve doçentlerinin yine kendi aralarından iki yıl için seçecekleri üniversite profesörü unvanını taşıyan birer temsilcisinden kurulur.

Senato, üniversitenin bütününü ilgilendiren kanun tasarılarını hazırlayabileceği gibi aynı nitelikteki tüzük tasarılarıyla yönetmelikleri de hazırlar. Üniversite işleri hakkında kararlar verir. Fakülte Genel Kurullarının kanun ve tüzük tasarıları hakkında tekliflerini, yönetmelikler hakkındaki kararlarını, Profesörler Kurullarının bütçe, seçim, kürsü ve enstitülerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi hakkındaki karar ve tekliflerini inceleyip işleme kor. Kanun ve tüzüklerle kendisine verilen görevleri yapar. Bir imtihana bağlı olmayan fahri akademik paye ve unvanları verir.

Fakülte kurullarının, senato tarafından onanmayarak bozulan işlem ve kararları ilgili kurullarca yeniden incelenir; ikinci defa Senatoya gelen Fakülte Kurulu kararları Senato tarafından kesin karara bağlanır.

Yönetmelikler Senatonun onanmasından sonra yürürlüğe girer. Senatolarca hazırlanan kanun ve tüzük tasarıları gerekçeleriyle birlikte Millî Eğitim Bakanına sunulur.

Fakülte Kurullarının 7nci maddenin 3 üncü fıkrası hükmünce kesin olanları dışındaki işlem ve kararlarına yapılacak itirazlar, Senato tarafından incelenir ve bir karara bağlanır.

Senatonun öğretim üyeleri hakkındaki disiplin kararlarından başka kararlar kesin olup bunlara karşı başka bir mercie başvurulamaz.

Madde 12 — Rektör, Fakülte profesörler kurullarının bir arada yapacakları toplantıda iki yıl için, aylıklı profesörler arasından, her seçim döneminde başka bir fakülteden olmak üzere, salt çoklukla seçilir. Her fakültenin seçim sırası tamamlanınca gelecek seçimlerde bu sıraya uyulur.

Rektör Üniversite tüzelkişiliğinin temsilcisidir; Üniversite kurullarına başkanlık eder, bunların kararlarını uygular, fakülteler arasında düzenli çalışmayı sağlar.

Rektör işi başında bulunmadığı zaman dekanlardan birini vekil seçer. Vekillikle idare altı aydan fazla sürerse veya rektör seçim süresi dolmadan görevinden ayrılırsa, onun seçim süresini doldurmak üzere aynı fakülte profesörleri arasından yeni bir rektör seçilir.

Rektör bütün fakülteler üzerinde genel bir denetleme yetkisine sahip olup, bu kanunda dekana verilmiş olan yetkilerin kullanılmasını ve böylece üniversitenin yönetim ve öğretim ve bilimsel araştırma işlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlar ve bunun için gerekli denetlemeleri yapar. Gördüğü aksaklıkları senatoya bildirir ve bu aksaklığa sebep olanlar hakkında gerekli kararların alınmasını teklif eder. Rektör kendi yetkisinde olan işleri yerine getirmedeği takdirde, ilgili dekan ve öğretim üyeleriyle birlikte sorumlu olur. Senato üyelerinden her biri rektöre bu hususta yazı ile soru sormak yetkisine sahiptir. Rektör bu soruya en geç on beş gün içinde yazı ile cevap vermek zorundadır. *

Madde 13 — Üniversitelerarası Kurul her üniversitenin rektör ve dekanlarıyla, her üniversite senatosunun kendi üyeleri arasından iki yıl için seçeceği birer temsilciden kurulur. Bu kurula sıra ile her üniversitenin rektörü başkanlık eder. Kurulun toplantı yeri Ankara'dır. Bu kurul raportörlüğünü Ankara Üniversitesi Genel Sekreteri yapar ve kurul tutanaklarını ve kararlarını saklar; bunların birer örneğini üniversite rektörlüklerine gönderir,

Kurul her yıl en az bir defa Kasım Ayının ikinci yarısında toplanır. Ayrıca gerekli hallerde üniversite rektörleri arasında yazışma suretiyle varılacak anlaşmaya göre toplanabilir. Anlaşma hususunda çoğunluk sağlanamazsa en kıdemli öğretim üyesi olan rektörün oyuna uyulur.

Kurul bu kanun gereğince yapması gereken ve kendisine verilen işleri kesin karara bağlar.

Madde 14 — Üniversitelerin Hükümetle teması, Senatolarca ve Üniversitelerarası Kurulca verilecek kararların Millî Eğitim Bakanına bildirilmesiyle sağlanır.

Bakanın bu kararları onama veya ret hususunda bir yetkisi yoktur. Ancak uygun bulmadığı kararları yeniden incelenmek üzere Senatoya veya Üniversitelerarası Kurula 15 gün içinde geri gönderebilir. Senato ve Üniversitelerarası Kurul bir ay içinde aynı konu üzerinde alacağı karar Millî Eğitim Bakanına bildirir. Bu karar, ilgililerin yetkili yargı mercilerine başvurmak hususundaki hakları saklı kalmak üzere, kesindir.

Öğretim üyelerinin tayinleri ve maaşları ile ilgili hükümler saklıdır.

Madde 15 — Üniversite öğretim üyeleri; üniversite doçentleri ile üniversite profesörleridir.

I

Üniversite doçentliği

Madde 17 — Üniversite öğretim üyeliğinin başlangıcı olan «Üniversite doçentliği» sıfatı bu kanunda gösterilen imtihanı başarmakla kazanılır.

Madde 18 — Üniversite doçentliği imtihanına girebilmek için adaydan Devlet memurlarında aranan genel şartlardan başka şunlar istenir:

a) Öğretim görevi alacağı bilim koluyla ilgili bir yükseköğretim diplomasından başka, memlekette Üniversite bilim doktorası yapmış bulunmak veya yabancı memleketlerde almış olduğu doktora diploması Millî Eğitim Bakanlığı tarafından usulüne göre onanmış bulunmak veya tıp doktoru diplomasını aldıktan sonra usulüne göre uzmanlık kollarından birinde uzman yetkisini kazanmış olmak;

b) Doktor unvanını ve tıpta uzman yetkisini aldıktan sonra kendi bilim veya meslek kolu ile ilgili bir işte en az dört yıl eylemli olarak çalışmış bulunmak.

Madde 19 — Doçentlik imtihanı adayın ilgili olduğu bilim kolunun profesörlerinden Üniversitelerarası Kurulca tertiplenecek Üniversitelerarası jüriler tarafından yılda bir defa açılır. Doçentlik imtihanından önce aday yabancı bilim dillerinin birinden imtihan edilir. (Bu yabancı dil, adayın kendi dil dolayısıyla bilmesi gerekli ve tabii olan dillerden başkadır.) Bunu başaranlar girecekleri bilim kolunun doçentlik imtihanına alınırlar. Yabancı dil ve doçentlik imtihanlarının nasıl yapılacağı özel yö-

netmeliğinde gösterilir. Yabancı dil imtihanında başarı sağlamayan adayın istemi üzerine imtihan kâğıdı jüri başkam tarafından kendisine gösterilir. Aday imtihan sonucuna yazılı olarak itiraz ederse bu itiraz Üniversitelerarası Kurulca incelenip kesin karara bağlanır.

Doçentlik imtihanını başaranlar «Üniversite doçenti» unvanını alırlar. imtihanı başaramayanlar gelecek yılların imtihanlarına girebilirler.

Yabancı memleketlerde doçentlik yetki ve unvanını veren imtihanları başarmış olanlar da ilgili fakültelerin düşünceleri alındıktan sonra Üniversitelerarası Kurul kararıyla üniversite doçenti sayılırlar.

Yukarı ki fıkralar uyarınca üniversite doçenti unvanını kazanmış olanların üniversite öğretim üyeliklerine tayinlerinde aylık dereceleri, kadro maaşları ne olursa olsun 3656 sayılı kanuna göre almaya müstahak oldukları derecenin bir üstüne yükseltilir ve bu suretle tayin olunanların bir alt derecede geçmiş oldukları hizmet süreleri ilk yükselme sürelerinden indirilir.

Madde 21 — Doçentlerin görevleri; üniversite öğretim kurullarında, enstitü ve laboratuvarlarla iş yerlerinde bilimsel araştırmalar ve yayımlar yapmak, kürsü profesörünün göstereceği dersi okutmak, pratik çalışmaları uygulamak, proje hazırlamalarını ve seminerleri yönetmektir.

II

Üniversite Profesörlüğü

Madde 24 — Üniversite profesörleri, üniversite* doçentleri arasından tüzüğü gereğince seçilirler. Üniversite profesörlüğüne seçileceklerde aranacak şartlar şunlardır:

a) En az beş yıl eylemli olarak üniversitelerde doçentlik yapmış veya üniversite doçenti unvanını kazandıktan sonra yedi yıl uzmanlığı ile ilgili bir bilim veya meslek işinde çalışmış bulunmak, (Dışarda bir süre üniversitede geçmiş gibi hesap olunur, ancak bu sürenin en az bir yılının üniversite içinde eylemli doçentlikte geçmiş olması şarttır.)

b) Bilimsel erkini ve öğretim yeteneğini, doçentlik imtihanını kazandıktan sonraki yayımları ve çalışmaları ile tanıtmış olmak.

Her hangi bir ders için profesör bulunamazsa Fakülte Profesörler Kurulu kararıyla o üniversite doçentlerinden biri geçici olarak bu dersle görevlendirileceği gibi diğer üniversitelerin doçentlerinden biri bu görevi geçici olarak yapmak üzere kadrosu ile nakil olunabilir. Bu kanunun 22

nci maddesine dayanılarak bu dersle açıktan görevlendirilecek üniversite doçentlerinin aylıkları genel hükümlere göre düzenlenir.

Üniversite profesörlüğü yeteneğini yukarı ki fıkralara göre ispat etmiş olan üniversite doçentlerine, kadroya bağlı olmaksızın, kanun ve tüzük hükümleri uyarınca; «Üniversite profesörü» unvanı verilir. Bu gibi profesörler maaşlarını doçentlik kadrosundan almakla beraber, profesörlük kadrosundan maaş alan üniversite profesörlerinin bütün hak ve yetkilerine sahiptirler. Ancak, bunlar Rektör olamazlar ve bağlı olduğu kürsüde profesörlük kadrosundan maaş almakta olan bir üniversite profesörü varsa, o kürsünün «Kürsü profesörlüğüne» seçilemezler.

Madde 26 — Profesörlerin tayinleri; Fakülte Profesörler Kurulunun seçimi ve Senatonun uygun bulması zerine müşterek kararla yapılır.

Madde 27 — Sözleşme ile üniversitelerde görevlendirilecek yabancı profesörler veya uzmanlar, Fakülte Profesörler Kurulunun teklifi, Senatonun kararı ve Millî Eğitim Bakanının onamı ile tayin olunurlar. Sözleşme sürelerinin bitmesi dolayısıyla veya başka sebeple işlerine son verilmesi de aynı usule bağlıdır. Bunlar öğretim görevleri bakımından bu kanunla aylıklı öğretim üyeleri için konulmuş olan hükümlere bağlıdırlar.

III

Kürsü kurulları

Madde 28 — Her kürsü, kürsü profesörünün başkanlığında, o kürsüye bağlı bütün öğretim üyelerinden oluşmuş bilimsel bir kuruldur.

Kürsü profesörü, evvelce ordinaryüs profesör unvanını almış olanların hakları saklı kalmak üzere, Fakülte Profesörler Kurulu tarafından tüzüğü gereğince seçilir.

Kürsü kurulları her yarı yılın başında ve sonunda olmak üzere yılda en az dört defa toplanarak kürsünün öğretim ve bilimsel araştırma işlerini görüşür. Kürsü profesörü bu hususta kürsü öğretim üyelerini ve yardımcılarını belli ödevlerle görevlendirebilir. Bu toplantılardan en az ikisine öğretim yardımcılarını da katılır.

Üniversite öğretim yeleri ve yardımcılarının adları, üniversitedeki özel odaları müstesna olmak üzere, enstitü, klinik, laboratuvar, şantiye gibi yerlere asılamaz ve bunlarla ilgili resmî kâğıtlara bastırılmaz.

Kürsü profesörlüğünden ayrılanlar «Kürsü profesörü» unvanını kullanamayıp sadece «Üniversite profesörü» unvanını muhafaza ederler.

Madde 29 — Kürsü profesörlerinin görevleri şunlardır:

- a) Üniversite öğretim kurullarında bir kürsüyü idare etmek ve ders okutmak;
- b) Pratik çalışmaları ve seminerleri yönetmek;
- c) Bilimsel araştırmalar ve yayımlar yapmak ve yaptırmak;
- d) Kürsüsüne bağlı öğretim, bilim ve araştırma işlerinde ilgilileri görevlendirmek ve gerekenlerle işbirliği yapmak ve bu alandaki çalışmaları düzenlemek ve denetlemek;
- e) Kürsüsüne bağlı öğretim üyelerinin ve yardımcılarının çalışmalarını izlemek ve yetişmeleri için gerekli tedbirler almak.

Her hangi bir kürsüde profesör bulunmazsa o kürsünün en kıdemli doçenti, eğer o kürsüde doçent de yoksa o üniversitenin profesörlerinden veya bu kanun gereğince üniversite profesörü unvan ve yetkisine sahip olanlardan biri Profesörler' Kurulunun teklifi ve Senatonun kararı ile o kürsünün yönetimiyle görevlendirilir. Diğer üniversitelerin profesörlerinden biri de, bu görevi geçici olarak yapmak üzere kadrosuyla nakil olunabilir. Üniversiteler dışında bulunan üniversite profesörleri arasından görevlendirileceklere verilecek aylıklar genel hükümlere bağlıdır.

Her kürsünün öğretim, seminer ve İlmî araştırma ve yayım faaliyetleri her yılın Nisan ayı içinde kürsü profesörü tarafından, kürsü öğretim üyelerinin yazılı mütalâası alındıktan sonra bu mütalâalarla birlikte bir raporla dekanlığa bildirilir. Bu raporlar Mayısın ilk yarısı içinde yapılacak Genel Kurul toplantılarında okunur. Bilimsel çalışmaları Genel Kurulca yeterli görülmeyen kürsülerin durumu dekan tarafından Senatoya bildirilir.

İY

Üniversite dışında çalışma ve üniversite tazminatı

Madde 30 — Her üniversite öğretim üyesi, Devlet memurları için kabul edilmiş olan belli çalışma saatlerinde öğretim, bilimsel araştırma ve inceleme görevlerinin gerektirdiği yerlerde (Klinik, laboratuvar, enstitü, atölye, şantiye, resmî, özel veya zatî kitaplıklar, bilimsel arşivler) bulunmakla ve bağlı olduğu bilim ve uzmanlık kolunda öğretim, araştır-

ma, çalışma ve yayımlar yapmak ve yardımcılara yaptırmakla, imtihanları düzenlemek ve yapmakla, fakülte ve üniversite kurulları tarafından kendilerine verilen işleri görmekle, üniversite ve fakültelerde kurulacak komisyonlarda bulunmakla veya kendilerine verilecek başka geçici görevleri yapmakla ve öğretim yapılan aylarda haftanın en az iki günü belli saatlerde, kendi fakültelerinde öğrencileri kabul ederek onlara gerekli alanlarda yardım etmek ve yol göstermekle ödevlidir. Bu kabul saatleri öğretim üyeleri tarafından her yıl Kasım ayı içinde Dekanlığa bildirilir ve fakültede ilân olunur.

Tıp fakültelerinde stajyer öğrencilerin kliniklerde yetiştirilmeleri tarzını gösteren bir yönetmelik hazırlanır ve ilgili öğretim üyeleri bu yönetmelik uyarınca hazırlayacakları bir programı her staj döneminde Dekanlığa bildirirler.

Öğretim üyelerinin görevlerine devamları bakımından denetlenmeleri, aşağıdaki şekilde düzenlenecek imza cetvelleriyle gerçekleştirilir: Her dekan kendi fakültesinde yapılan derslerin ve aşağıda yazılı diğer çalışmaların saatlerini ve bunları yapan öğretim üyelerinin adlarını gösteren genel bir programı her öğrenim dönemi başında fakülte ve fakültelere bağlı okul ve kurumlarda ilân eder; ayrıca ilgili öğretim üyesinin mütalâasına göre, ders, seminer, doktora kuru, laboratuvar, atölye, şantiye, uygulama, staj saatlerini ve genel programa göre bunları yapacak öğretim üyesinin ve yardımcılarının adlarını gösteren günlük cetveller hazırlar. Her öğretim üyesi ve yardımcısı dersine veya bu fıkra da yazılı çalışmalara başlamadan önce, o saatteki ders ve çalışma konusunu belirterek, bu cetveli ve imtihan günlerinde Dekanlıkça hazırlanacak imtihan cetvellerini imzalar. Günlük cetveller Dekanlıkta özel bir dosyada saklanır.

Öğretim üyelerinin bilimsel bakımdan denetlenmeleri onların yayınlan üzerinde olur: Her öğretim üyesi bilimsel araştırmalarının sonuçla- nm, ders notlarını, bilim ve müracaat kitaplarını, yurt içinde veya dışındaki bilimsel kongrelerde yaptığı tebliğ veya ilmi müdahaleleri, bağlı olduğu fakültenin yayımları arasında veya özel olarak yayınlamak ve bunlardan birer nüshasını dekanlığa ve rektörlüğe vermek zorundadır. Malî imkânsızlık yüzünden yayımlanamayan eserlerin daktiloyla yazılmış birer kopyası verilir. Eser sahibine Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun tanıdığı haklar saklıdır.

Her öğretim üyesinin bilimsel yayınlan için, ilgili fakülte dekanlığında ve rektörlükte özel birer arşiv tutulur.

Madde 31 — Üniversite öğretim üyelerinden isteyenler, belli çalışma saatlerinden haftada 10 saati aşmamak ve üniversitedeki görevlerine dokunmamak şartıyla, mesleklerine uygun olan bilim ve uzmanlıklarına giren serbest işleri yapabilirler. Bu takdirde ek görev tazminatını gerektiren hizmetleri ve 3656 sayılı kanunun 18 inci maddesi esaslarına göre adı geçen maddede yazılı görevlerden yalnız birini alabilirler.

Üniversite dışında serbest meslek icra eden öğretim üyeleri bu mesleklerinin icrasında adlarının başında akademik unvanlarını kullanamazlar.

Üniversite dışında çalışan öğretim üyeleri, ne gibi işler yapmakta olduklarını veya yapmak istediklerini her öğretim yılı başında bir bildiri kâğıdı ile kendi fakülteleri yönetim kuruluna bildirirler.

Yönetim Kurulu bu bildiri kâğıdında gösterilen işleri, mahiyet ve zaman bakımından bu kanun hükümlerine aykırı bulursa, buna itiraz eder. Böyle bir itiraz yapıldığı zaman, üyenin bağlı bulunduğu Fakülte Profesörler Kurulu sebeplerini açıklayarak, bu yolda karar verir. Profesörden Kurulu bu kararında, yönetim kurulu kararını uygun bulmadığı veya rektör başka fakültelerin benzer işlerdeki kararlarını farklı gördüğü takdirde, iş senatoca incelenerek karara bağlanır. Senatonun kararına rektör katılmazsa o iş Üniversitelerarası Kurulca incelenir ve kesin karara bağlanır.

30 uncu maddedeki görevlere dokunmamak ve gereken denetlemeler yapılmak şartıyla dışarıda görülebilecek serbest işler için ayrılacak zaman, haftanın ilk beş gününde, her gün iki saat olmak üzere düzenlenir ve bu saatler ilgili öğretim üyesi tarafından dekanlığa bildirilir. Bu suretle üniversite dışında çalışan öğretim üyeleri ve Devlet memurları için konulmuş olan belli çalışma saatleri içinde veya dışında kazanç sağlayan bir serbest meslek işini gördükleri için Vergi Usul Kanununa göre defter tutmak zorunda olan profesör ve doçentler, bu kanunun yayımı tarihinden başlayarak bir ay içinde durumlarını, bağlı bulundukları fakültelerin dekanlığına bildirirler ve bu bir aydan sonra 32nci maddede yazılı üniversite tazminatını alamazlar.

Madde 32 — Bu kanun hükümlerine göre üniversitelerde veya üniversitelere bağlı öğretim kurumlarında eylemli olarak öğretim görevinde bulunan ve 31 inci maddeye göre ayrıca resmî veya özel bir işi bulunmayan öğretim üyelerine, aylıklarından ve rektörlük, dekanlık, enstitü müdürlüğü, laboratuvar şefliği gibi üniversite içinde alınan ücretli yönetim hizmetlerine ait ek görev tazminatlarından ve devrim tarihi dersi veya konferansı ücretlerinden başka, üniversitedeki klinik, lâbo-

ratuvar, seminer, atölye ve şantiyedeki çalışmalarına ve alacağı kitap, bilimsel dergi ve sair araçların masraflarına karşılık «Üniversite tazminatı» adı ile her ay aşağıdaki miktarlar üzerinden ayrı bir para verilir.

	Lira
Doçentlere	600
Profesörlere	1000

Madde 38 — Üniversite asistanları öğretim mesleki için her kürsünün gerektirdiği şartlara ve asistanlık yönetmeliğine göre seçilir. Üniversite asistanları, kürsü profesörünün veya bu görevi yapan öğretim üyesinin aynı kürsüdeki diğer öğretim üyelerinin yazılı mütalâalarını aldıktan sonra yapacağı teklif üzerine Fakülte Yönetim Kurulunun onamı ile rektör tarafından aday olarak tayin edilirler. Bunların asilliklerinin onanması da en az bir yıl aday olarak çalıştıktan sonra aynı usulle yapılır. Gerekli görülenlerin aylık süreleri aynı usulle bir yıl uzatılabilir.

Doktora yapmamış veya tıpta uzmanlık yetkisi kazanmamış üniversite asistanları asilliklerinin onandığı tarihten başlayarak dört yıl içinde doktora veya uzmanlık imtihanını vermekle ödevlidirler. Bu ödevi vaktinde yerine getirmeyen asistanların durumları kürsü profesörünün teklifi üzerine profesörler kurulunda incelenir ve gerekli görülenlerin süresi bir defaya mahsus olmak üzere bir yılı aşmamak üzere uzatılabilir. Bunu bu süre içinde sağlamayanların veya üniversitede asistan olarak çalışmakta devamları gerekli görülmeyenlerin tayinlerindeki usule uyularak üniversite asistanlığı ile ilgileri kesilir.

Asilligi onanmış ve doktora yapmış yahut tıpta uzmanlık imtihanını başarmış olan asistanlara, doçentlik imtihanı için yapacağı bilim araştırmalarına başladığı ilgili fakülte profesörler kurulu tarafından belirtildiği tarihten başlayarak bu araştırma ve çalışmaların gerektirdiği süre için dört yılı aşmamak üzere, aylıklarından başka her ay 300 lira verilir.

Asistanlık yönetmeliğine asistanların her kürsünün özelliğine göre yetiştirilme tarzını gösteren ve teorik ve pratik bilgilerinin artırılmasını sağlayan hükümler konulur.

Madde 39 — Üniversite öğretim mesleğinin tabii kaynağı olan üniversite asistanlığına tayin edilebilmek için Devlet hizmetine girmekte aranan genel şartlardan başka şunlar istenir:

a) Görev alacağı bilim kolu ile ilgili bir yükseköğrenim diploması almış olmak;

b) Yabancı bilim dillerinden birini çalışacağı dalda gerekli bilimsel incelemeleri ve araştırmaları yapacak derecede bilmek;

c) Fakülte Profesörler Kurulunca seçilecek bir jüri tarafından asistan olmak istediği bilim dalından yazılı bir imtihanda başarı göstermek.

Madde 40 — Üniversite asistanlarının görevleri şunlardır:

a) Fakülte profesörler kurulunca yanına verildiği profesör veya doçentin lüzum göstereceği öğretim ve uygulamalarında hazır bulunmak;

b) Kendisine verilen göreviyle ilgili tercüme, inceleme, araştırma, uygulama ve yayım vazifelerini vaktinde ve düzenli yapmak;

c) Yanında bulunduğu öğretim üyesinin göstereceği yolda öğrencilerin çalışma, araştırma ve uygulamalarına yardım etmek.

Madde 43 — Üniversite genel sekreteri ve zat işleri, yazı işleri ve kitaplık müdürleri üniversite öğretim mesleki üyeleri dışında olmak üzere üniversite yönetim kurulu kararı, fakülte sekreterleri, fakülte yönetim kurulu kararı üzerine rektörün teklifi ile Millî Eğitim Bakam tarafından tayin olunurlar. Üniversite genel sekreteri ile fakülte sekreterlerinin yükseköğrenim diplomasına sahip olması şarttır.

Saymanlık işleri müdürleriyle memurları Maliye Bakanlığınca tayin edilirler. Diğer aylıklı memurların tayinleri fakültelerde dekanların, üniversite merkez örgütünde genel sekreterin teklifi üzerine rektör tarafından yapılır.

Hizmetlilerden rektörlüğe bağlı olanları genel sekreterin inhası üzerine rektör, fakültelere bağlı olanlardan klinik ve enstitüler hizmetlerini kürsü profesörü veya enstitü müdürlerinin inhasıyla, diğerlerini doğrudan doğruya dekanlar tayin ederler.

Madde 45 — Her Üniversitede öğretim üyelerinin ve öğretim yardımcılarının disiplin işlerinde bu kanun hükümlerine göre dekan, rektör ve senato yetkilidir.

Madde 46 — Üniversite öğretim üyelerinden bu kanun ile belirtilen üniversite eğitim ve öğretim görevlerinden kendilerine düşenleri uygun yolda yerine getirmeyenlere veya meslek vakar ve haysiyetine uymayan hareketlerde bulunanlara, fakülte veya üniversite yönetim kurullarının teklifi üzerine hareketlerinin senatoca kestirilecek ağırlığına veya aşağıdaki fıkralarda belirtilen hallere göre şu disiplin cezaları verilir:

- a) Göreve dikkati çekme;
- b) Kusur bildirme; görevi yahut meslek vakar ve haysiyetini ilgilendiren hallerden dolayı kusurlu sayılmaktır.
- e) İşten çekilmiş sayma; tayin edildiği göreve mazeretsiz 15 gün içinde başlamayan, sürekli olarak sekiz gün veya bir öğretim yılı içinde topu yirmi gün özürsüz olarak işi başına gelmeyen veya bu kanun gereğince yükümlü olduğu ödevleri yerine getirmediği, hususiyle, öğretim, bilimsel araştırma ve inceleme yapma ve bunların sonuçlarını açıklama işlerinde yetersizliği profesörler kurulunca tespit edilen öğretim üyeleri hakkında uygulanır.
- d) Üniversite öğretim meslekinden çıkarma; üniversite öğretim mesleğinde kalmasına yer bırakmayacak kadar şeref ve haysiyet kırıcı bir suçtan ötürü mahkemece hüküm giyenlerin üniversite öğretim meslekinden çıkarılmasıdır. Bu sebeple meslekten çıkarılanlar akademik unvanlarını taşıyamazlar.

Bu cezalar kütüğe geçirilir ve yazı ile doğrudan doğruya ilgiliye bildirilir.

(a) ve (b) fıkralarında yazılı ceza, doğrudan doğruya dekan veya rektör tarafından verilir. Bunlara karşı senatoya itiraz edilebilir, (c) ve (d) fıkralarındaki cezalar senatoca karar altına alınır.

Madde 48 — Senatoca onanan göreve dikkati çekme ve kusur bildirme cezalarına karşı bildirme tarihinden başlayarak on gün içinde ilgililerce itiraz edilebilir. Bu itirazlar Üniversitelerarası Kurulda incelenir. Bu Kurulun kararları takdire bağlıdır. Son ve kesindir. Başka hiçbir mercie başvurulamaz.

Madde 52 — Üniversiteler ve bunları oluşturan fakültelerden ve 2nci madde uyarınca tüzelkişiliğe sahip enstitü ve kuramlardan her biri bağış ve vasiyet kabulüne, istikraz ve benzerlerinden başka her türlü hukuki işlemler yapmaya yetkilidirler ve kendilerine bağışlanan veya vasiyet edilen taşınmaz mallarla bağışlanan veya vasiyet edilen paralar karşılığında iktisap ettikleri taşınmaz mallar, adlarına tapu kütüğüne kaydolunur.

Madde 54 — Üniversitelerin ve bunları oluşturan fakülte ve kuramların gelir kaynakları şunlardır:

- a) Genel bütçeden verilecek ödenek;
- b) Özel idare ve belediyelerce ve başka kurumlarca yapılacak yardımlar;

- c) Üniversite, fakülte ve bunlara bağlı kurumlarca alınan harçlar ve ücretler;
- d) Üniversite ve fakültelerle bunlara bağlı enstitü ve kuramlarda yaptırılacak araştırma ve danışmalar karşılığı olarak ilgili kuruluş veya kişilerden alınacak paralar;
- e) Yayın satış gelirleri;
- f) Üniversite, fakülte ve bunlara bağlı kuramların taşınır ve taşınmaz mallarının gelirleri;
- g) Enstitü, laboratuvar, klinik ve poliklinik gelirleri;
- h) Döner sermayeli işlerden elde edilecek kârlar;
- i) Bağışlar ve vasiyetler.

Madde 58 — Üniversite ve fakültelerle bunlara bağlı enstitü ve kuramlardan gerekli görülenler için kullanılmak üzere her üniversiteye 500 000 ve bir üniversiteye bağlı olmayan her fakülteye 100 000 liraya kadar bütçeye konulacak ödeneklerinden döner sermaye verilebilir.

Bu döner sermayelerin fakülte, enstitü ve kurumlar arasında dağıtılması ve gerektiğinde birinden ötekine aktarılması üniversite yönetim kurullarınca yapılır.

Madde 62 — Doçent ve profesörleri; bilimsel çalışmalarının memleket içinde ve dışında gerektirdiği inceleme gezilerini yapmak, çalışma veya araştırmalar için belli yerlerde incelemelerde bulunmak; belli bir işi doğrudan doğruya yapmak veya yapılmasını yönetmek gibi bilim ve meslek hizmetleri için, Fakülte Profesörler Kurulu kararı ile bağlı oldukları üniversite dışında, geçici olarak görevlendirmeye rektörler yetkilidirler. Bu yolda görevlendirilenler aylıklarını kendi üniversitelerinden almakla beraber başka yerlere gönderilmiş iseler geçici görev yolluklarını üniversite hesabına gönderildikleri takdirde kendi üniversitelerinden, başka daire ve idarelerce istenmişlerse o daire veya idareden alırlar. Üniversite hesabına memleket dışına, gönderilmeleri halinde kendilerine verilecek yolluklar, hakiki yol masrafları ödenmek ve gündelikleri memleket içi gündeliklerinin üç mislini aşmamak üzere senatolarca belirtilir. Çalışmalarının gerektirdiği her çeşit. İdarî ve teknik harcamalar, işin ilgili bulunduğu bütçeden ödenir. Bu kanunun 30 ve 32nci maddeleri bunlar hakkında da uygulanır.

Gerek bu maddeye göre, gerek kongrelere katılmak üzere üniversite hesabına dış memleketlere gönderilecek öğretim üyelerinin gönderilme

şartları, usulleri ve sırası senatoca bir yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmeliğe, 4489 sayılı Kanuna göre dış memleketlere gönderilecek öğretim yardımcılar hakkında da aynı suretle hükümler konulur.

Üniversite öğretim üyelerinden her hangi birini ilgili fakülteler profesörler kurullarının teklif ve kararlarıyla başka üniversite veya fakültelerin öğretim hizmetlerinde en çok iki yılı aşmamak üzere kendi kadroları ile nakledilmek suretiyle görevlendirmeye rektörler yetkilidir.

Madde 63 — Üniversite profesörleri her türlü protokol işlerinde Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay üyeleri için uygulanan usullere bağlıdır.

Madde 64 — Bu kanun hükümleri dışında kimseye «Üniversite Doçenti» ve «Üniversite Profesörü» unvanı verilemez.

Yetkisi olmaksızın üniversite öğretim üyelerine mahsus akademik unvanları veya üniversite, fakülte ve bunlara bağlı kurumlara mahsus unvan ve alâmetleri kullanmak yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler bundan menolunacakları gibi hakların Türk Ceza Kanunu hükümleri de uygulanır.

Madde 66 — Üniversite profesörlerinden öğretim görevini yapabilecek durumda bulundukları ilgili üniversite senatosunca kabul olunanlar, emeklilik bakımından, yaş tahdidi hükümlerinden ayrı tutulur.

Madde 69 — Bu kanunda sözü geçen jüri ve kurullarla fakülte ve üniversite kurullarında ve senatoda her üye oyunu kabul veya ret yolunda vermekle ödevlidir. Çekimser oy ret sayılır.

Madde 71 — Üniversite öğretim üyeleriyle yardımcılarının ve memurlarının izin işleri Memurlar Kanununun genel hükümlerine bağlıdır. Bunlardan Memurlar Kanununun 79 uncu maddesi gereğince verilecekleri, üniversite merkez örgütünde çalışanlara rektörler, fakültelere bağlı olanlara dekanlar verir. Bundan yukarı izinler rektörlükçe verilir.

Rektör istediği iznini senatonun muvafakati ile Millî Eğitim Bakanından alır. Üniversiteyi temsilen dış memleketlere yaptığı seyahatlerde seyahatinin gayesi ve seyahat dönüşünde sonuçları hakkında senatoya bilgi verir.

Madde 72 — Bu kanun gereğince üniversitelerde eylemli öğretim görevi alacak doçent, profesörlerin seçimlerinin ne yolda yapılacağı ve nitelikleri ile kendi alanlarında bilim araştırmaları için gerekli derecede hangi eski veya yeni dilleri bilmeleri icap ettiği bir tüzükle belirtilir.

Doçentlerin profesörlüğe seçilebilmeleri için 18 inci madde uyarınca imtihanım verdikleri yabancı bilim dillerinden başka bir yabancı bilim, dilinde inceleme ve araştırma yeterliğinde bulunduklarını da bir imtihanla belirtmeleri şarttır. Bu imtihan, yabancı dilden ilgili bilim dalında yazılmış bir metnin Türkçeye çevrilmesi suretiyle yapılır. Doçentlik dil imtihanlarında ilgililere tanınmış olan itiraz hakkına dair hükümler profesörlük için yapılan dil imtihanlarında da uygulanır.

Madde 2 — 4936 sayılı kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir:

Ek Madde 1 — Bu kanunun yayımından önce 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu gereğince kazanılmış olan «Ordinaryüs Profesörlük», «Üniversite Profesörlüğü» ve «Üniversite Doçentliği» unvanları, yetkileri ve hakları saklıdır.

Ek Madde 2 — Üniversitelerin ilmi araştırma ve inceleme masraflarının karşılanması için bir fon tesis edilmiştir. Bu fona aktarılacak para 19611 bütçe yılından itibaren bütçede açılacak yeni bir fasla konacak tahsisatla karşılanır. Bu fasla konulacak tahsisat her üniversite için bir milyon lirayı geçemez. Bu fonun fakülteler arasında paylaşılması Senata yapılır. Bu fondan yapılacak harcamalar 1050 ve 2490 sayılı kanun hükümleri ile Sayıştay denetine tabi olmayıp Senatonun görevlendireceği bir kurulca denetlenir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Geçici hükümler

Geçici Madde 1 — Bu kanun hükümlerine uymayan tüzük ve yönetmelikler bu kanunun yayımı tarihinden başlayarak en geç üç ay içinde bu kanuna uydurulur.

Geçici Madde 2 — Bu kanunun yürürlüğe girmesi tarihinde üniversitelerde rektör bulunanlar, eylemli üniversite profesörü kaldıkça, bu tarihten başlayarak üç yıl daha rektörlük görevlerine devam ederler. Bundan sonraki rektör seçimlerinde şimdiye kadar belirmiş olan sıra gözetilir.

Üniversite ve fakülte organlarının ve dekanların seçimleri kanunun yayımı tarihinden başlayarak bir hafta içinde yapılır. Bu kanunun yayımı tarihinde dekan olan öğretim üyeleri yeniden dekan seçilebilirler. Dekanlar, yenisi seçilinceye kadar görevlerine devam ederler.

Geçici Madde 3 — Bu kanunun yayımı tarihinde asistan olanların doktora ve uzmanlık imtihanları hususunda hakları saklıdır ve süreleri bu kanun hükümlerine bağlıdır.

Madde 3 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

27/10/1960

No. Başlığı	Düster Tertip Cilt	Sahile Sayı	Resmi Gazete	
			Sahile Sayı	

İlgili Kanunlar:

4938 Üniversiteler Kanunu	18/6/1946	3	27	1323	6336
523- 1 Üniversiteler Kanununa ek Kanun	7/7/1948	3	29	1134	6951
5185 Üniversiteler Kanununun 46 ncı(d) fıkrasının maddesinin değiştirilmesi hakkında de-Kanun	28/7/1953	3	34	1693	8469
7017 Üniversiteler Kanununun 38nci bir ilâvesi maddesine hakkında Kanun	24/6/1957	3	38	1531	»641

1960 tnalı yılı Muvazene Umumiye Kanununa bağlı (A/l) işaretili cetvele Devlet Plânlama Teşkilâtı bütçesinin ilâvesi hakkında Kanunu

Kanun No: 116

Kabul tarihi: 27/10/1960

Madde 1 — 1960 Malî yılı Muvazene Umumiye Kanununa bağlı (A/l) işaretili cetvelde Devlet Plânlama Teşkilâtı bütçesi için ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı yeniden açılan tertiplere ceman (996 404) liralık olağanüstü ödenek konulmuştur.

Madde 2 — 1960 Malî yılı Muvazene Umumiye Kanununa bağlı (R) işaretili cetvele Devlet Plânlama Dairesi adı ile yeniden açılan ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı formül eklenmiştir.

Madde 3 — Bu kanun yayımı, tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanunu Maliye Bakanı yürütür.

27/10/1960

[1] SAYILI CETVEL

Devlet Plânlama Teşkilâtı

F.	M.	Tahsisatın nev'i	Tutarı	İcmal
----	----	------------------	--------	-------

İKİNCİ KISIM

Personel masrafları

1 - Maaşlar ve ücretler

201		Maaşlar		
	10	Memurlar maaşı	220 000	220 000
202		Hizmetliler ücreti		50 000
203		Geçici hizmetliler ücreti		12 000
204		Ecnebi uzman ve hizmetlilerle bunlara yardımcı personelin ücretleri		72 000

II - Başka haklar

206		4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince yapılacak zam ve yardımlar		1 601
	10	Çocuk zammı	1 200	
	20	Doğum yardımı	400	
	30	Ölüm yardımı	1	
207		Ecnebi dil bilenlere 3656 sayılı kanunun 5 inci maddesi gereğince ödenecek para mükâfatı		1
209		5434 sayılı kanunun 14 üncü maddesinin (d) fıkrası ile 34, 38, 39 uncu maddeleri gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödemeler		17 600
210		Temsil tahsisatı		2 000
219		99 sayılı kanunun 3 üncü maddesi gereğince tahsisat		80 000

F.	M.	Tahsisatın nev'i	Tutarı	İcmal
ÜÇÜNCÜ KISIM				
301		Merkez daireleri büro masrafları		191 000
	11	Kırtasiye	4 000	
	21	Döşeme	100 000	
	31	Demirbaş	80 000	
	41	Öteberi	2 000	
	51	Aydınlatma	3 000	
	61	Isıtma	2 000	
303		Basılı kâğıt ve defterler		2 000
304		Posta telgraf ve telefon ücret ve masrafları		8 000
	11	Posta ve telgraf ücretleri	2 000	
	21	Telefon masrafları	6 000	
306		Giyecekler		3 200
307		Harcırahlar		77 000
	10	Daimî vazife harcırahı	8 000	
	20	Muvakkat vazife harcırahı	4 000	
	40	Ecnebi memleketler harcırahı	50 000	
	50	Ecnebi uzman ve hizmetlilerle bunlara yardımcı personelin harcırah ve başka masrafları	15 000	
308		4598 sayılı kanun gereğince ödenecek tedavi masrafları ve harcırahlar		2 000
309		Taşıt masrafları		2
	11	İşletme masrafları	1	
	12	Onarma masrafları	1	

F.	M.	Tahsisatın nev'i	Tutan	İcmal
DÖRDÜNCÜ KISIM				
403		Temsil ve ağırlama masrafları		' 10 000
409		30/9/1960 tarih ve 91 sayılı kanunun 17nci maddesi gereğince mukaveleli yerli personel ücret ve sair istihkakları ile harcırah		45 000
420		Araştırma ve inceleme her çeşit masrafları		100 000
451		Yayın masrafları		23 000
	10	Satın alına ve abone		
	20	Çeşitli yayın masrafları	3 000	
452		Teknik yardımdan faydalanmak suretiyle ecnebi memleketlere gönderileceklerin harcırah ve masrafları		40 000
453		Milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği masraflar		40 000
YEKÛN				996 404

[12] SAYILI CETVEL

Devlet Plânlama Teşkilatı

Fasıl: 420 — Araştırma ve İnceleme ile ilgili her çeşit masraflar.

Devlet Plânlama Teşkilâtının kanunla kendisine mevdu vazifeleri yerine getirebilmesi için plânlama mevzuunda yapacağı her türlü araştırma ve incelemelerde muayyen işin devam müddetince istihdam edeceği personelin yevmiye ve 6245 sayılı kanuna göre tahakkuk edecek harcırahları, plânlama ve plânların uygulanması mevzuuna giren araştırma ve incelemelerin teşkilât dışındaki yerli ve yabancı hakikî ve hükmî şahıslara yaptırılması dolayısıyla ödenecek proje bedeli veya bununla alâkalı ücret ve her türlü istihkakları; plânlama ve plânların uygulanması ile alâkalı konularda tertiplenecek İlmî toplantı ve seminerler dolayısıyla davet edilen eşhasına her türlü zaruri yol masrafları ile ikamet masrafları, Devlet Plânlama Teşkilât Kanunu gereğince toplanacak özel ihtisas komisyonlarına iştirak edeceklerin 6245 sayılı kanuna göre tahakkuk ede

cek harcırahları; araştırma ve inceleme ile alâkalı makina ve malzemenin ithalde alman her türlü vergi, resmi nakliye, ardiye ve komisyon ücretleriyle bunların montaj bakım ve tamir masrafları bu tertipten ödenir.

Fasıl: 409 — 30/9/1960 tarih ve 91 sayılı kanunun 17nci maddesi gereğince mukaveleli yerli personel ücret ve saire istihkakları ile harcırahları.

Devlet Plânlama Teşkilâtı Kanununa bağlı bir sayılı cetvelde yazılı kadrolarda aynı kanunun 17 nci maddesine göre mukaveleli istihdam edilecek yerli personelin mukavele hükümlerine göre, lehlerine tahakkuk eden ücret ve sair istihkakları ile harcırahları bu tertipten ödenir.

Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve teadülüne dair olan 3856 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adalet Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında Kanun

Kanun No: 117

Kabul tarihi: 27/10/1900

Madde 1 — Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adalet Bakanlığı iller kısmından ilişik (1) sayılı cetvelde derece, adet ve unvanları yazılı kadrolar çıkarılmış ve yerine ilişik (2) sayılı cetvelde derece, adet ve unvanları yazılı kadrolar eklenmiştir.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

1/11/1960

(1) SAYILI CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Adet Maaş
----	-------------------	-----------

Adalet Bakanlığı

İLLER

Başkan,	Hâkim, Üye, Sulh Hâkimi, Cumhuriyet	Başsavcılığı
Başyardımcısı,	Cumhuriyet Başsavcılığı Yardımcıları, Cumhuriyet Savcısı ve	
Yar-		240 600

10	dımcıları, İcra Hâkim ve Hâkim Yardımcıları,	50 500
----	--	--------

Sorgu Hâkimleri, Yargıtay Üye Yardımcıları

D. (2) SAYILI CETVEL

Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
Adalet Bakanlığı		
İLLER		
3 Başkan, Hâkim, Üye, Sulh Hâkimi, Cumhuriyet 40 Başsavcılığı Başyardımcısı, Cumhuriyet Başsavcılığı	1	500
4 Yardımcıları, Cumhuriyet Savcı ve Yar dımcıları, İcra Hâkim ve Hâkim Yardımcıları,	50	1 250
5 Sorgu Hâkimleri, Yargıtay Üye Yardımcıları	62	1 100

İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi Kurulması hakkında Kanun**Kanun No: 118****Kabul tarihi: 27/10/1960****Tesis ve gayesi**

Madde 1 — Aşağıdaki gayelere tahsis edilmek üzere «İhracatı Geliştirme Fonu» adıyla bir fon tesis olunmuştur:

- a) Memleketimizin zirai ve sınai mahsul ve mamûlleri ile tabii kaynaklarından istihsal olunan maddeleri dünya piyasalarında tanıtmak ve bulunacak yeni piyasaların şartlarını tespit ederek bunları istihsal bölgelerine duyurmak,
- b) Dünya piyasa hareketlerini yakından takip ederek ilgilileri zamanında haberdar etmek,
- c) Devamlı ihraç imkânları bulunan mallarımızın istihsallerini arttırmak çarelerini araştırmak,
- d) Ham madde veya yarı mamûl şekilde ihracı mutat olan mallarımızın imalât safhalarını uzatmak suretiyle millî emeği kıymetlendirmek imkânlarını araştırmak,
- e) Bakanlıkların ve Ticaret ve Sanayi Odaları ile Odalar Birliğinin ihracat ile ilgili faaliyetlerini tanzim ve bu faaliyetler neticelerini bir arada toplayıp umumun istifadesine arz etmek,

f) Devlet daire ve müesseseleri ve meslekî teşekküller tarafından talep edilecek yukarıdaki mevzular ile ilgili etütleri yapmak,

Fon, Ticaret Bakanının murakabesi altında «İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi» adı altında kurulacak bir teşkilât tarafından idare olunur.

Tesisin İdare Organları

Madde 2 — İhracatı Geliştirme fonunun idare organları idare kurulu ile Umumî Kâtiptir.

İdare Kurulu, Ticaret Bakanlığı Müsteşarının Başkanlığı altında aynı Bakanlık Dış Ticaret Dairesi Reisi, İç Ticaret Umum Müdürü ve Standardizasyon Müdürü ile Dışişleri, Maliye, Gümrük ve Tekel, Tarım ve Sanayi Bakanlıklarının ve ihracatçı birliklerinin temsilcilerinden ve tarım kooperatifleri birliklerinin keza kendi aralarından seçecekleri bir mümessil ve Odalar Birliği Genel Sekreterinden tereküp eder. İdare Kurulu tesisin umumi sevk ve idaresinden mesuldür.

Dış Ticaret Dairesi Reisi tesisin umumî kâtibidir. Umumî Kâtip, etüt merkezi servislerinin şefi olup sevk ve idareden dolayı İdare Kuruluna karşı mesuldür.

Tesis idare organlarının vazife ve yetkileri ve kararlarının Ticaret Bakanı tarafından murakabesi usulü bir nizamname ile tayin olunur.

Fonun kaynakları, bütçesi, masraf ve muhasebe usulleri

Madde 3 — İhracatı geliştirme fonunun gelirleri Ticaret ve Sanayi Odalarının ve Odalar Birliğinin ve ihracatçı birliklerinin masraf bütçelerinin % 5 ini aşmamak üzere, tesis İdare Kurulunca tespit ve Ticaret Bakanı tarafından tasvip olunacak iştirak hisseleri ile, yardımlardan, Etüt merkezinin mukaveleye müstenit hizmet bedellerinden tereküp eder.

Fonun gider bütçeleri, malî yıl itibariyle İdare Kurulu tarafından tanzim olunur; Ticaret Bakanının tasdiki ile tekemmül eder.

Fonun gider ve hesap usulleri ve malî murakabe şekli Ticaret ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken tanzim olunacak bir talimatname ile düzenlenir.

Müteferrik hükümler

Madde 4 — Ticaret Bakanlığı teşkilâtında mevcut fon mevzuu ile ilgili kadrolar ihracatı geliştirme Etüt Merkezine intikal eder. Fon tahsisatından, daimî memur ve müstahdem tayin edilemez. Bu tahsisattan ödenecek mukaveleli memur ve müstahdem ücretleri (Ecnebi uzmanlara ödenecekler hariç) tutarı bütçe tahsisatının % 30 unu geçemez.

Madde 5 — İdare Kurulunun memur olan ve olmayan üyelerine beher toplantı günü için ödenecek ücret Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Madde 6 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 7 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

1/11/1960

13/6/1946 tarih ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 115 sayılı kanunla değiştirilen 38 inci maddesine bir fıkra eklenmesine dair Kanun

Kanun No: 119

Kabul tarihi: 28/10/1960

Madde 1 — 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 115 sayılı kanunla değiştirilen 38 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Üniversite asistanlarına ayda (200) lira, üniversite dışında resmî ve özel işi bulunmayıp mesaisini üniversiteye hasretmiş olanlardan eylemsiz doçentlere ve öğretim görevlilerine ayda (400) lira, üniversite mezunu olup ihtisas yapmış ve üniversitede maaşlı olarak uzmanlık kadrosunda çalışan mütehassıslara ayda (200) lira tazminat verilir.

Madde 2 — Bu kanun 28 Ekim 1960 tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

1/11/1960

Resmi

Düster

Gazete

No. Başlığı

Cilt Sahile Sayı

İlgili Kanunlar:							
4936	Üniversiteler Kanunu	18/6/1946	3	27	1323	6335	
5234	Üniversiteler Kanununa ek Kanun	7/7/1948	3	29	1134	6951	
6185	Üniversiteler Kanununun 46ncı maddesinin (d) fıkrasının değiştirilmesi hakkında Kanun	28/7/1953	3	34	1693	8469	
7017	Üniversiteler Kanununun 38nci maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında Kanun	24/6/1957	3	38	1531	9641	
115	13/S/1946 tarih ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna madde eklenmesi hakkında Kanun	28/10/1960	—	—	—	10641	

**İl genel ve belediye meclisleri ile mahalle muhtar ve ihtiyar
heyetlerinin feshine ve görevlerinin ifa şekline dair Kanun**

Kanun No: 120

Kabul tarihi: 3/11/1960

Madde 1 — İl genel ve belediye meclisleriyle il daimî ve belediye encümenlerini, mahalle muhtar ve ihtiyar heyetlerini feshetmeye ve bu meclislerle encümenlerinin görev ve yetkilerini üç kişiden az olmamak, meclis ve encümen için yalnız bir komisyon teşkil edilmek üzere tespit ve tayin edeceği komisyonlara vermeye,

Mahalle muhtar ve ihtiyat heyetlerinin görev ve yetkilerini de vali ve kaymakamlarca tayin edilecek şahıslara vermeye İçişleri Bakanı yetkilidir.

İçişleri Bakam (1) inci fıkradaki yetkilerini kısmen veya tamamen yetkililere verebilir.

Madde 2 — Çeşitli kanun, tüzük ve yönetmeliklere göre kuruluşları, il genel ve belediye meclisi, il daimî ve belediye encümenlerinden seçilecek üyelerin katılmasıyla mümkün olan meclis, komisyon, kurul ve birliklere lüzumlu üyeler (1) inci maddedeki komisyonlar tarafından ve seçim niteliğini haiz kimseler arasından seçilir.

Madde 3 — Birinci maddede yazılı komisyonların başkan ve üyelerine memur ve hizmetli bulundukları takdirde içişleri Bakanının takdirine göre ilgili bütçelerden ayrıca bir ödenek verilir.

Madde 4 — Bu kanun hükümleri ile genel ve belediye meclisleri ve mahalle muhtar ve ihtiyat heyetleri seçimleri yapıp görevlerine başladıkları tarihte yürürlükten kalkar.

Geçici Madde — Bu kanunun yayımı tarihine kadar içişleri Bakanlığınca bu konuda alınmış olan karar ve tedbirler ve yapılmış muameleler muteberdir.

Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilme suretiyle kurulan iktisadi teşekküllerin teşkilâtı ile idare ve murakabeleri hakkındaki 3460 sayılı kanuna ek 23 sayılı kanun hükümleri şümulüne giren özel idare ve belediyelerin iktisadi işletmelerinin idare meclisi ve murakıpları hakkında içişleri Bakanlığınca alınan karar, tedbir ve yapılmış muamelelerin sözü geçen 23 sayılı kanun hükümleri uygulanmaya başladığı tarihe kadar olanları muteberdir.

Madde 5 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 6 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

5/11/1960

Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü işçilerine mesken yaptırılması için borç para verilmesine dair olan 5954 sayılı kanunun 6173 sayılı kanımla muaddel 1 inci maddesine değişiklik yapılması ve bu kanuna bir madde eklenmesi hakkında Kanun

Kanun No: 121

Kabul tarihi: 3/11/1960

Madde 1 — 5954 sayılı kanunun 6173 sayılı kanunla muaddel linç maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 1 — Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü işçileri Emekli Sandığı sermayesinin % 50 ye kadarı, 5616 sayılı kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde gösterilenlerden (Çıraklar hariç) müessese, hizmeti (8) yılı doldurmuş bulunanlara mesken yaptırmak şar- tiyle borç olarak verilebilir. Her yıl bu işe tahsis edilecek sermaye Sandık Yönetim Kurulunca tespit edilir. Bir kişiye verilecek borç para miktarı arsa bedeli de dâhil olmak üzere, 15.000 on beş bin) liradan fazla olamaz.

Madde 2 — 5954 sayılı kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir:

Ek Madde — Bu kanuna istinaden borç para alınmak suretiyle inşa olunan meskenler münhasıran sahiplerinin ikametine mahsus olup 20 yıl süre ile ahara devir ve temlik edilemez ve kiraya verilemez.

Ancak, iş vazife ve emeklilik dolayısıyla veya hizmetten ayrılma sebebiyle ikametgâhlarını başka bir şehir, kasaba veya köye nakletmeye mecbur olanlar meskenlerini kiraya verebilirler.

Veraset ve intikale mütedair umumi hükümler mahfuzdur.

Geçici Madde — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yapı kooperatiflerine iştirak etmek suretiyle inşaata başlamış olup meskenleri henüz tamamlanmamış olanların da kredileri lüzumuna göre bu kanunla tespit edilen miktara yükseltilebilir.

Madde 3 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanun hükümlerini Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

5/11/1960

No.	Başlığı	Resmi Cilt Sahile Sayı
5954	Devlet Demiryolları ve Limanları işletme Genel Müdürlüğü işçilerine mesken yaptırılması için borç para verilmesine dair Kanun	32 1519 8142
6173	Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü işçilerine mesken yaptırılmaları için borç para verilmesine dair olan 5954 sayılı kanunun birinci maddesinin son fıkrasının tadili hakkında Kanun	34 1620 8466

6830 sayılı İstimlâk Kanununun 9 uncu maddesinin kaldırılması ve 10, 11, 14, 15, 17, 19 ve 30 uncu maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna iki geçici madde eklenmesi hakkında Kanun

Kanun No , 122

Kabul tarihi: 4/11/1960

Madde 1 — 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 9 uncu maddesi kaldırılmış ve 10, 11, 14, 15, 17, 19 ve 30 uncu maddeleri aşağıda yazık olduğu şekilde değiştirilmiş ve bu kanuna iki geçici madde eklenmiştir:

Takdiri kıymet komisyonları, seçilmesi ve tarzı teşekkülü

Madde 10 — Takdiri kıymet komisyonları:

Her yıl Ocak ayının ilk haftasında, vilâyet ve kaza dâhilinde vazife göreceklrine göre, vilâyet veya kaza idare heyetlerince defterdarlık veya mal müdürlüğünden, teknik tarım müdürlüğü veya memurluğundan ve o yerdeki fen adamları arasından ve fen adamının bulunmadığı yerlerde kazanın bağlı bulunduğu vilâyet dâhilinden seçilecek bir fen adamı temini cihetine gidilerek üç asıl, üç yedek, vilâyet ve kaza belediye encümenlerince mülk sahipleri arasından seçilerek iki asıl, iki yedek azadan ibaret olarak beş kişiden teşekkül eder.

Son nüfus sayımına göre, belediye hudutları içindeki nüfusu yüz bini geçen şehirler için, aynı hudutlar içerisinde yapılacak istimlâklerde takdiri kıymet komisyonu, teknik tarım müdürlüğü veya memurluğundan seçilen aza yerine vilâyet veya kaza idare heyetince Bayındırlık Bakanlığı teşkilâtından seçilecek bir azanın iştirakiyle teşekkül eder.

Komisyon azaları en yakın sulh mahkemesinde yemin ederler.

Komisyon azasının hizmet müddeti bir senedir. Müddeti biten azanın tekrar seçilmesi caizdir.

Takdiri kıymet komisyonları kati zaruret halinde ve ihtisasları dışında, kalan mevzularda istimlâk edilen gayrimenkulün cinsine göre mütehasşis kimselerden istişare mahiyette mütalâa alabilirler.

İstimlâk edilen gayrimenkulün sahipleri ve bunların usul ve fîruu, kan - koca veya üçüncü dereceye kadar (Bu derece dâhil) kan ve sihri hısımları komisyona iştirak edemez ve mütalâa veremez.

Komisyon istimlâki yapan idarenin daveti üzerine eksiksiz toplanır. Asıl azamın iştirakinin imkânsızlığı halinde yedek aza komisyona davet edilir. Komisyon reisini kendi arasından seçer. Karar ekseriyetle verilir. Muhalif kalan aza muhalefet sebebini yazıp imzalamaya mecburdur.

Kıymet takdiri

Umumi esaslar

Madde 11 — İstimlâki yapan idare, değer pahanın tespit edileceği günü tayin ve alâkalıları şahsen veya ilânen tebliğden hangisinin kolaylık ve sürati temin edeceğini takdir eder. İlân yolunu tercih ettiği takdirde, mahallinde çıkan bir gazetede beş gün ara ile iki defa, gazete çıkmayan yerlerde mutat, vasıtalarla on gün müddetle ilân ve keyfiyeti zabıtlı tevsik eder. Bu ilân dahi tebliğ hükmündedir.

Takdiri kıymet komisyonu tayin edilen günde mahalline giderek hazır bulunan alâkalıları da dinledikten sonra gayrimenkulün:

- 1 — Cinsi ve nev'ini,
- 2 — Mesahasını,
- 3 — Kıymetine tesir edebilecek bütün vasıf ve unsurlarını ve her unsurun ayrı ayrı değerini,
- 4 — Gayrimenkulün hâlihazır durumuna, mevki ve şartlarına göre ve olduğu gibi kullanılması halinde getireceği gelirini,
- 5 — Yapılarda istimlâkin yapıldığı yıl içindeki inşaat fiyatlarına göre maliyetini ve bu maliyetten düşülecek yıpranma payını,
- 6 — Gayrimenkulün emsalinin istimlâke takaddüm eden tarihteki: alım satım rayicini,

Esas tutarak tanzim edeceği raporda bu altı hususun ayrı ayrı cevaplarını kaydetmek suretiyle istimlâk bedelini takdir eder.

Şu kadar ki, istimlâki icap ettiren imar ve amme hizmeti teşebbüsünün sebep olacağı kıymet artımları ile mutasavver kullanma şekillerine göre getireceği kâr kıymet, takdirinde nazara alınmaz.

İstimlâk yolu ile irtifak hakkı tesisinde istimlâk sebebiyle gayrimenkulde hâsıl olacak kıymet düşüklüğü mucip sebepleriyle belirtilir.

İtiraz ve dâva

Müddetler ve merci

Madde 14 — İstimlâk olunacak gayrimenkulün sahibi zilyet ve diğer alâkalılar veya istimlâki yapan idare tarafından 13 üncü madde gereğince ikametgâhlarında tebligat yapılmış olanlar tebliğ tarihinden itibaren 15 gün, bunlar haricindekiler son ilân tarihinden itibaren 30 gün içinde istimlâk muamelesine karşı Danıştay'da ve takdir edilen bedel ile maddi hatalara karşı da gayrimenkulün bulunduğu mahal Asliye Hukuk Mahkemesinde dâva açabilirler. Şu kadar ki, Danıştay'a müracaat edildiği takdirde mahkemeye müracaat müddeti Danıştay kararının katileştiği tarihten, bu karar aleyhine karar tashihi istenmiş ise bu talebin reddine dair ilâmın tebliği tarihinden cereyana başlar,

Altıncı maddenin son fıkrasında gösterilen ve umumi menfaat kararı alınmasına ve tasdikine lüzum olmayan hususlardan dolayı Danıştaya dâva açılmaz.

İştirak halinde mülkiyette de iştirakçi kendi hissesi hakkında bedel dâvası açabilir.

İstimlâk dâvaları diğer dâvalara tercihan basit muhakeme usulü ile görülür.

Ehlivukfların seçilmesi

Madde 15 — I - Her yıl Ocak ayının ilk haftasında:

a) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı ihtisas odalarının her biri, üyelerinin ikamet mahallerini nazara alarak her vilâyet için beş ilâ on beş,

b) Vilâyet merkezleri için vilâyet ve kazalar için kaza idare heyetlerince bu bölgelerin mülk sahipleri arasından on beş ehlivukuf seçilerek isim ve adreslerini havi listeler valiliklere verilir.

Bu listeler valilikçe tasdik edildikten sonra odalardan gelenler vilâyet merkezi ile kazalardaki Asliye Hukuk Mahkemelerine; mülk sahipleri listelerinden her biri de seçildikleri yerin Asliye Hukuk Mahkemelerine gönderilir.

Müddeti bitenlerin tekrar seçilmesi caizdir.

II - Ehlivukuf heyeti; istimlâke konu olan yerin cins ve hususiyetine göre ikisi odalar listesinden, birisi de mülk sahibi listesinden seçilmek suretiyle üç kişiden teşekkül eder.

İstimlâk edilen gayrimenkulü faik vasıf ve unsuru nazara alınarak fen ehlivukufunun ikisi de aynı ihtisas kolundan olabilir.

İstimlâki yapan idarede vazifeli şahıslar ve kıymet takdir komisyonunda kıymet takdiri işinde bulunanlar ile istimlâk edilen gayrimenkullerin sahipleri ve bunların usul ve fûruu, karı - koca ve üçüncü dereceye kadar (Bu derece dâhil) kan ve sıhrî hısımları ve mülk sahipleri ile menfaatleri müşterek olanlar ehlivukuf seçilemezler.

III - İhtisas odalarının liste veremediği veya verilen listelerden fiili ve hukuki sebeplerle ehlivukuf seçimi imkânsız olduğu vilâyetlerde istimlâk edilen gayrimenkulün cins ve hususiyetine göre, bayındırlık, tarım ve diğer resmî daire ve teşekküllerden alınacak fen adamları ile heyet tamamlanır. Bunların da bulunmadığı veyahut fiilî veya hukuki sebeplerle ehlivukuf seçimlerine imkân olmadığı takdirde civar vilâyetlerde, varsa oda listelerinden yoksa yukarda belirtilen resmî teşekküllerden alınacak fen adamları ile heyet ikmal olunur.

IV - Mahkemelere gönderilen listelerde yazılı veyahut III üncü bentte gösterilen kimseler arasında ehlivukuf seçmekte taraflar ittifak edemedikleri takdirde hâkim tarafından resen seçilir.

Bu madde dairesinde seçilen ehlivukufklar hakkında umumi hükümler tatbik olunur.

V - Ehlivukuf heyeti gayrimenkulün kıymetini, 11 ve 12nci maddeler hükümlerine göre tayin ve takdir ederek mucip sebeplerini gösteren raporla sekiz gün içinde mahkemeye bildirir.

Takdiri kıymet komisyonunca tespit edilen kıymette bir değişiklik yapılmış ise ehlivukuf heyeti, bunun sebeplerini raporuna derç eder.

VI - Hâkim ehlivukuf heyeti tarafından takdir olunan bedelde açık bir isabetsizlik bulunduğu veya takdiri kıymet komisyonu tarafından tayin edilen kıymet ile ehlivukuf heyetinin tayin ettiği kıymet arasında mühim bir nispetsizlik gördüğü takdirde aynı usuller dairesinde yeni ehlivukuf heyetleri teşkilî suretiyle kıymet takdiri yaptırabilir.

Hâkim ehlivukufklara yemin ettirir.

VII - İstimlâki yapan idare 13 üncü madde gereğince tebligatı istimlâk kararının tekemmülünden itibaren bir sene içinde kanun daire

sinde yaptırmamış ise, kıymet takdirinde istimlâk kararının hak sahibine tebliğ olduğu tarih esas tutulur.

VIII - Maliklerinin, zilyetlerinin veya diğer alâkalıların tespiti mümkün olmaması halinde, gayrimenkullerin ilerde zuhur edecek maliki, zilyedi veya diğer alâkalıları tarafından talep edilecek istimlâk bedellerinde veya bu istimlâklerin bedellerine vaki olacak itirazlarda gayrimenkulü istimlâk kararının tasdiki tarihindeki kıymeti esas tutulur.

Katileşen istimlâklerde idare adına tescil

Tapulu gayrimenkul hakkında

Madde 17 — İstimlâk olunan gayrimenkulün takdir edilen kıymetline, kanuni müddet içinde mahkemeye müracaat ile itiraz edilmediği ve tapu dairesinde rıza ile ferağ muamelesi yaptırılmadığı hallerde takdir edilen kıymetin tamamı millî bankalardan birisine ve bulunmayan yerlerde mal sandığına yatırılarak makbuzu alâkadar evrak suretleriyle birlikte mahkemeye tevdi edilir. Mahkeme iki tarafı derhal davet ederek, gelmeseler dahi giyaplarında evrakı tetkik ederek istimlâk usulü dairesinde tekemmül etmiş ise o gayrimenkulün lehine istimlâk yapılan idare adına tescilini tapu dairesine tezkere ile bildirir.

İstimlâk edilen gayrimenkul tahsis edildiği amme hizmeti itibariyle sicile kaydı lâzım gelmeyen bir gayrimenkule tahavvül ettikçe talep vukuunda sicil kaydının terkinine karar verilir.

Tapuda kayıtlı olmayan gayrimenkulün idare adına tescil ve

zilyedin hakları

Madde 19 — Tapuda kayıtlı olmayan gayrimenkulün zilyedi mevcut olup da zilyediyle iktisap iddiasında bulunursa lehine istimlâk yapılan idare mahallinde tahkikat yapar, delilleri toplar ve keyfiyeti bir zabıta tevsik eder. Gayrimenkule takdir edilen kıymetin tamamını millî bankalardan birine ve banka yoksa mal sandığına yatırarak makbuzunu tahkikat ve istimlâk evrakı ile birlikte gayrimenkulün bulunduğu mahal asliye hukuk mahkemesine tevdi eder.

Mahkeme evrak üzerinde tetkikat yaparak 8 gün içinde o gayrimenkulün lehine istimlâk yapılan idare namına tescilini ve ayrıca zilyedinin şerh verilmesini tapu dairesine bildirir.

Mahkeme idari tahkikat neticesini zilyedin istimlâk tarihinde gayrimenkulün Medenî Kanun hükümleri dairesinde ve zilyetlikle iktisap

etmiş olduğunu belirtmeye yeterli görmediği takdirde keyfiyeti zilyede mucip sebepleriyle tebliğ eder. Zilyedin tebliğ tarihindeki itibaren 30 gün içinde Medenî Kanunun zilyetlikle iktisap hükümleri dairesinde aynı usul ve şekillere tevfikân dâva açarak gayrimenkulü istimlâk tarihinde iktisap etmiş olduğunu ispat etmesi lâzımdır. Zilyet bu müddet içinde dâva açtığını tevsik edemezse istimlâk bedeli istimlâki yapan idare tarafından emanete alınır.

Üçüncü şahısların umumi hükümler dairesinde istimlâk bedeline istihkak dâvası açmak hakları mahfuzdur.

Mahkeme: İdari tahkikatın iktisap iddiasını haklı gösterecek mahiyette olduğunu görürse keyfiyeti o yerin maliye dairesine bildirmekle beraber gayrimenkulün bulunduğu mahalde münasip vasıtalarla üç defa ve bin liradan (Bin lira dâhil) yukarı kıymete taallûk eden istimlâklerde gazete ile de bir defa ilân eder.

- a) Gayrimenkulün bulunduğu mahal, mevki, hududu, miktarı,
- b) Zilyedin hüviyeti,
- c) İstimlâk bedelinin yatırıldığı banka veya mal sandığı,
- d) Hak sahiplerinin son ilândan itibaren altı ay içinde zilyet aleyhine umumi hükümler dairesinde dâva açıldığını tevsik etmedikleri takdirde istimlâk bedelinin zilyede verileceği kaydolun ur.

Son ilândan itibaren 6 ay içinde Hazine veya üçüncü bir şahıs tarafından zilyet aleyhine dâva ikame edildiği tevsik olunmadığı takdirde zilyet istimlâk bedelinin kendisine verilmesini isteyebilir.

Bu müddet içinde zilyet aleyhine dâva ikame edilirse istimlâk bedelinin ödenmesi dâvanın katî neticesine bırakılır.

istimlâk bedelinin zilyede verilmiş olması o gayrimenkulde hak iddia edenlerin umumi hükümler dairesinde zilyet aleyhine bedele istihkak dâvası açmak haklarını iskat etmez.

Tapuda müseccel olmayan bu gibi gayrimenkuller hakkında dahi 16ncı madde hükmü uygulanabilir.

Sahipsiz ve zilyedi tarafından iktisap edilmemiş yerin istimlâkinde bina ve ağaçların 11 ve 12nci maddeleri uyarınca takdir olunan bedeli zilyedine ödenir.

Bu madde gereğince mahkemece yapılacak muameleler sebebiyle istimlâki yapan idareden ilân masrafı hariç, her hangi bir nam altında hare, masraf ve saire alınmaz.

Bir idareye ait gayrimenkulün diğer idareye verilmek

Madde 30 — Amme hükmi şahısları ve müesseselerine ait gayri- menkuller ile kaynak ve irtifak hakları bu idarelerden birine lüzumlu olduğu takdirde alâkadar amme hükmi şahısları ile müesseseleri anlaşma yolu ile işi hallederler. Anlaşamadıkları takdirde ihtilâf Danıştay idari dairelerince tetkik edilerek iki ay zarfında katı karara bağlanır.

Taraflar bedelde anlaşamadıkları ve takdiri kıymet komisyonunca tayin edilen bedele de itiraz ettikleri takdirde ihtilâf 3533 sayılı kanun hükümlerine tabi olmaksızın mahallî mahkemelerce karara bağlanır.

Geçici Madde 1 — 10 ve 15 inci maddelerde mevzubahis seçimler bu kanunun yayımını takip eden 30 gün içerisinde yapılır. Bu seçimlerin müddeti kanunun yürürlüğe girdiği seneyi takip eden yıl için de muteberdir.

Geçici Madde 2 — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte henüz karara bağlanmamış olan bedel dâvaları 15 inci maddede yazılı esaslar dairesinde tetkik edilerek karara bağlanır.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

9/11/1960

Düştur				Resmî
No.	Başlığı	Tertip	Cilt	Gazete
İlgili Kanunlar:				
İstimlâk Kanunu	8/9/1956 3	37	2444	9402
İstimlâk Kanununun 27 maddesine bir fıkra inci ilâvesine dair Kanun	26/6/1957 3	38	1647	9646
Köylü ve çiftçilerin Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatiflerine olan vadesi geçmiş borçlarının taksitlendirilmesi hakkında Kanun				

Kanun No: 123

Kabul tarihi: 4/11/1960

Madde 1 — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasının çiftçiye, 3202 sayılı kanunun 8 inci maddesinin (A), (B), (C), fıkraları gereğince aç-

tığı kredilerden (Tahvil hâsılları ile özel fonlardan yapılan ikrazlar hariç) 31/12/1959 tarihi itibarıyla vadesi geçmiş hesaplarda kayıtlı olan veya aslı hesaplarında tecil, ihmal veya sair sebeplerle bırakılan veya aynı maksatlarla uzun vâdeli kredilere çevrilmesine rağmen tahsil edilmeyen alacaklarıyla, tarım kredi kooperatiflerinin 31/12/1959 tarihi itibarıyla mevcut aynı mahiyetteki alacakları, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar işlemiş faiz ve masrafların ilâvesiyle on yıl vadeye ve on eşit taksite bağlanır.

Taksitlerin vadeleri, ilki 1961 yılına gelmek üzere mahsul toplama ve satış zamanlarına göre Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasıyla tespit olunur.

Madde 2 — Bu alacaklar için kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren % 5 faiz tatbik edilir.

Madde 3 — Taksitlendirme muamelesi, borcun mevcut aynı veya şahsi teminatının sükutunu icap ettirmediği gibi, borçlunun kefillerine de kefaletten çekiline hakkın bahşetmez.

Madde 4 — Taksitleri vadelerinde ödenmeyen borçlar muacceliyle iktisap eder. Bu borçlar hakkında Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatifleri, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Takip ve Tahsili halindeki Kanun hükümlerine göre kovuşturma yapmaya ve sözü geçen kanunun bahsettiği haklardan faydalanmaya yetkilidirler.

Madde 5 — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatifleri taksitlendirilecek borcu olanlara, bu kanun hükümleri dâhilinde taksitlendirme muamelelerini ifaya davet hususunda doğrudan doğruya veya ihtiyar heyetleri marifetiyle tebligat yapar. Borçlu işbu tebligatın ifasını müteakip Aralık 1960 ayı sonuna kadar bağlı bulundukları banka, şube, ajans ve büroları ile tarım kredi kooperatifine müracaatla borçlarını bu esaslar dairesinde yeni senetlere bağlamadığı takdirde, bu kanun hükümlerinden istifade edemez.

Madde 6 — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatiflerine 1960 yılında olan borçları 1 inci madde şümulüne girmediğinden dolayı taksitlendirilmeyen ve yetiştirdiği mahsulü yalnız hububata inhisar eden çiftçilerden dileyenlere, çeşitli tarım şubelerini kapsayan işletmeler halinde teşkilatlanmalarını teşvik maksadı ile bir defaya mahsus olmak ve çevirme kredisi miktarlarını geçmemek üzere Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankalarıyla ve tarım kredi kooperatifi ortaklarına kooperatiflerce kalkınma kredisi açılabilir.

Kalkınma kredisinden faydalanmak isteyen çiftçilere, bu kredileri tamamen tasfiye edilinceye kadar Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasıncı ve tarım kredi kooperatiflerince ayrıca çevirme açılmaz.

Bu kredilere beş yıl vade ve % 10 faiz uygulanır.

Madde 7 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 8 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeye Bakanlar Kurulu memurdur.

9/11/1960

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek 42 sayılı kanuna bir madde ve aynı kanunun geçici ikinci maddesine bir fıkra eklenmesi

hakkında Kanun

Kanun No: 124

Kabul tarihi: 8/11/1960

Madde 1 — 3/8/1960 tarihli ve 42 sayılı kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir:

Ek madde 1 — 3/8/1960 tarihli ve 42 sayılı kanuna göre emekliye ayrılanlardan 98 inci madde esasları dairesinde kurumlarda emeklilik hakkı tanınan vazifelere tayin edilenlerin emekli aylıkları kesilir. Bunların tekrar emekliye ayrılmaları, adi malul veya vazife malulü olmaları halinde evvelce tahsise esas tutulan hizmetleri ile yeni hizmetleri toplamı ve son iktisap ettikleri tahsise esas aylıkları üzerinden bağlanacak emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylıklarına 42 sayılı kanuna göre emekliye ayrıldıkları tarihteki tahsise esas aylıklarının % 20 si (Gene Hazinesinden karşılanmak üzere) eklenir.

Ancak, bu suretle bağlanacak aylıklar tutarı emeklilik ve adi malullük halinde, ilgililerin tahsise esas son aylığının % 80 ini ve vazife malullüğü halinde % 100 ünü hiçbir suretle geçemez.

Derecelerinden daha aşağı görevlere tayin edilenlere yeniden bağlanacak aylıklar eski aylıklarından az olamaz.

İştirakçi iken ölenlerin dul ve yetimlerine de bu esaslar dairesinde aylık bağlanır.

Madde 2 — Aynı kanunun geçici 2nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Geçici 1 inci maddeye göre emekliye ayrılma talebinde bulundukları halde kurulularınca bu istekleri kabul edilmeyenlerden 20 Ağustos 1960 tarihinden itibaren beş yıl zarfında ölenlerin dul ve yetimleri ile malulen emekliye sevk edilenler ve yaş haddi sebebiyle ayrılanlar da geçici 3 üncü maddedeki esaslara göre ikramiyeye müstahak olurlar.

Madde 3 — Bu kanun 20 Ağustos 1960 tarihinden itibaren mer'idir.

Madde 4 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

10/11/1960

No.	Başlığı	Tertip	Resmî Düster Gazete Cilt Sahile Sayı	
			Cilt Sahile Sayı	
İlgili Kanunlar:				
5434 Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu	17/6/1949	30	1335	7235
42 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ek Kanununa Kanun	5/8/1960	4 1	—	10570

42 sayılı kanun gereğince emekliye ayrılan subaylardan isteklilerin öğretmenliğe alınması hakkında Kanun

Kanun No: 125

Kabul tarihi: 9/11/1960

Madde 1 — 42 sayılı kanun hükümlerine göre emekliye ayrılan Harp Okulu mezunu veya yüksek tahsil yapmış subaylardan istekliler Millî Eğitim Bakanlığına bağlı orta, dereceli okullara 439 sayılı kanunun 5 ve 1702 sayılı kanunun 4 üncü maddesinde gösterilen şartlar aranmaksızın emekliye ayırdıkları maaş derecelerine tekabül eden kadroya öğretmen veya yetiştirme yurtlarına müdür olarak tayin edilirler.

Madde 2 — Birinci maddede zikredilen emekli subayların öğretmenliğe tayin edilebilmeleri için bu kanunun yayımı tarihinden itibaren 1 Ocak 1961 tarihine kadar Millî Eğitim Bakanlığına müracaat etmeleri şarttır. Bu tarihten sonra yapılacak müracaatlar dikkate alınmaz.

Madde 3 — 4926 sayılı kanuna bağlı 1 sayılı cetvelin 6949 ve 7340 sayılı kanunlarla değişik Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okul ve kurumlar kısmına, ekli cetvelde gösterilen kadrolar ilâve edilmiştir.

Bu kadrolar emekli subayların öğretmenliğe tayinleri için lüzumu

na göre Millî Eğitim Bakanlığına bağlı orta dereceli bütün okullar için kullanılır.

Ekli cetvelde gösterilen kadrolar 1 Ocak 1961 tarihinden sonra diğer öğretmenlere tahsis edilebilir.

Madde 4 — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer. Madde 5 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

11/11/1960.

CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
3	öğretmen	100	1500
4	»	200	1 250
5		200	1 100
6	»	100	950

No.	Başlığı	Düster Tertip Cilt	Resmî Gazete Sahife Sayı
42	İlgili Kanun: 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ek Kanununa Geçici Kanun	5/8/1960 4 1	— 10570

5134 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli andığı Kanununa ek 2/8/1960 tarih ve 42 sayılı kanuna geçici bir madde eklenmesine dair Kanun

Kanun No: 126

Kabul tarihi: 14/11/1960

Madde 1 — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek 2/8/1960 tarih ve 42 sayılı kanuna aşağıdaki geçici 5 inci madde eklenmiştir:

Geçici madde 5 — 13 Kasım 1960 tarihinde Millî Birlik Komitesi üyeliğinden affedilerek emekliye sevk edilen ilişik listede isimleri yazılı subaylara hizmet müddetlerine bakılmaksızın 7244 sayılı kanunun 1 inci maddesine ait cetvelin 3 üncü derecesi üzerinden fiilî ve itibarî hizmet

müddetleri 25 yıldan az olanlara 25 yıl hizmet etmiş gibi itibar olunarak 42 sayılı kanunun 1 inci maddesi Esasları dahilinde emekli aylığı bağlanır.

Bu subaylara ayrıca yukarıdaki fıkra gereğince tespit edilen emekli aylıklarına esas olan aylıklarının 2 yıllık toplamı ikramiye olarak verilir.

Madde 3 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

15/11/1960

Akkoyunlu Fazıl

Baykal Rıfat

Er Ahmet

Erkanlı Orhan

Esin Numan

Kabibay Orhan

Kaplan Mustafa

Karan Muzaffer

Köseoğlu Münir

Özdağ Muzaffer

Solmazer İrfan

Soyuyüce Şefik

Taşer Dündar

Türkeş Alparslan

No.	Başlığı	Tertip	Cilt	Sahife	Sayı	Resmî	
						Düster	Gazete
	I — İlgili Kanunlar:						
	Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı						
5434	Kanunu	17/6/1949	3	30	1335	7235	
42	5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Kanununa Sandığı Kanun ek 5/8/1960	4	1	—	10570		
	II — Sözü geçen Kanun:						
7244	Çeşitli teadül ve teşkilât kanunlarıyla diğer kanunlarda mevcut aylık ve ücret tutarlarının değiştirilmesi hakkında Kanun	3	40	417	10141		

Dışışleri Bakanlığı Kuruluğu hakkındaki 3312 sayılı kanuna ek Kanun

Kanun No: 127

Kabul tarihi: 15/11/1960

Madde 1 — Dışışleri Bakanlığının Dış Teşkilâtında istihdam edilmek üzere 14 müşavirlik ihdas olunmuş ve 3312 sayılı kanuna, bu kanuna bağlı (1) sayılı cetvel eklenmiştir.

Madde 2 — Bu kanunla kabul edilen ihtisas kadrolarına tayin edilenler, Memurin Kanununa mugayir hali görülenler hariç, en az iki yıldan evvel geri alınamazlar.

Madde 3 — Bu kadrolardan dış teşkilâta atanacak ihtisas memurlarına 28 Aralık 1946 tarihli ve 4991 sayılı kanun esasları dairesinde aylık ve 10 Şubat 1954 tarihli ve 6245 sayılı kanun esasları dâhilinde yolluk verilir.

Geçici madde 1 — Birinci maddede belirtilen ekli 1 sayılı cetvelde gösterilen kadrolar bu kanuna göre tayin edilen personele aittir.

Madde 4 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 5 — Bu kanunun hükümlerini Dışışleri ve Maliye Bakanları yürütür.

15/11/1960

(1) SAYILI		CETVEL
Derece	Adet	
3	2	(İhtisas)
4	6	(İhtisas)
5	4	(İhtisas)
6	2	(İhtisas)

No.	Başlığı	Düster Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı	
İlgili Kanunlar :						
3312	Hariciye Vekâleti Teşkilât Kanunu	21/1/1938	3	19	261	3814
4037	Hariciye Vekâleti Teşkilâtı hakkındaki 3312 sayılı Kanuna ek Kanun	26/5/1941	3	22	628	4817
4351	Hariciye Vekâleti Teşkilâtı Kanununa bağlı 5 sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkında Kanun	12/1/1943	3	24	210	5302
4666	Hariciye Vekâleti Teşkilâtı hakkındaki 3312 sayılı Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair Kanun	18/9/1944	3	25	1406	5811
5023	Dışişleri Bakanlığı Kuruluşu hakkındaki 3312 sayılı Kanuna ek Kanun	27/2/1947	3	28	942	6543
5250	Dışişleri Bakanlığı Kuruluşu hakkındaki 3312 sayılı Kanuna ek Kanun	13/7/1948	3	29	1258	6956
5952	Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin 4665 sayılı kanunla değiştirilen Dışişleri Bakanlığı kısmına bazı kadrolar eklenmesi ve Dışişleri Bakanlığı Kuruluşu hakkındaki 3312 sayılı Kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında Kanun	20/6/1952	3	32	1509	8140
6081	Hariciye Vekâleti Teşkilâtı hakkındaki 3312 sayılı Kanuna ek Kanun	4/4/1953	3	34	1282	8877
6965	Hariciye Vekâleti Kuruluşu hakkındaki 3312 sayılı Kanuna ek 5023 sayılı kanunda geçen bazı tâbirlerin değiştirilmesine dair Kanun	23/5/1957	3	38	1241	9614
16	Dışişleri Bakanlığı Kuruluşu hakkındaki 3312 sayılı Kanuna ek 5250 sayılı kanunda değişiklik yapılması ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında Kanun	14/7/1960	4	1	—	10551

Askerî öğrencilerin harçlıkları hakkında Kanun

Kanun No: 128

Kabul tarihi: 15/11/1960

Madde 1 — Kara, Deniz, Hava Harp Okulları ile Üniversitelerin muhtelif fakültelerinin ve yüksek okulların birinci sınıflarında Millî Savunma Bakanlığı hesabına okuyan öğrencilere ve Yedek Subay Okulu öğrencilerine ayda 30 lira, daha yukarı sınıflarda okuyanlara ayda 40 lira harçlık verilir. *

Madde 2 — Askerî lise ve muadili askerî okullar öğrencileri ile astsubay okulları öğrencilerine ayda 20 lira, askerî orta okul ve muadili askerî okullar ve astsubay hazırlama orta okulları öğrencilerine ayda 10 lira harçlık verilir.

Madde 3 — Öğrenciler harçlığa okula kabulleri gününden itibaren

müstahak olurlar. Harçlıklar, öğrenci okulu bitirip üst okula kaydedilinceye kadar veya okul ile ilişkisi kesilinceye kadar ödenir.

Hava değişimi, istirahat alanlarla hastanede veya izinli bulunanların veya disiplin cezası alanların harçlıkları kesilmez,

Madde 4 — Milli Savunma Bakanlığı ve Jandarma Genel Kumandanlığı hesabına burs verilmek suretiyle okutulan öğrenciler bu kanundan faydalanamazlar.

Madde 5 — Bu kanun gereğince ödenecek harçlıklar hiçbir vergi ve resme tabi tutulmaz ve borç için haczedilemez.

Bu harçlıklara, 4178 sayılı kanun gereğince verilen zam uygulanmaz.

Madde 6 — Bu kanuna aykırı hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 7 — Bu kanun yayımı tarihini takip eden aybaşından itibaren yürürlüğe girer.

Madde 8 — Bu kanunu Milli Savunma, İçişleri ve Maliye Bakanları yürütür.

16/11/1960

1960 Malî yılı Muvazene! Umumiye Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun

Kanun No: 129

Kabul tarihi: 17/11/1960

Madde 1 — 1960 Malî yılı Muvazene! Umumiye Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerin, ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında (14.235.000) liralık aktarma yapılmıştır.

Madde 2 — 1960 Malî yılı Muvazene Umumiye Kanununa bağlı (R) işaretli cetvele, ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı formül eklenmiştir.

Madde 3 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanunu Maliye Bakanları yürütür.

19/11/1960

(1) SAYILI CETVEL

F. M.	Tahsisatın nev'i	Tenzil Zam
	A/1	
	İçişleri Bakanlığı	
210	Temsil tahsisatı	15 000
307	Harcırahlar	
40	Ecnebi memleketler harcırahı	15 000
91	Vilâyet, kaza, nahiye ve köyler arasında mevcut hudut ve arazi ihtilâflarını mahallinde tetkik ve halletmeğe memur heyetler harcırahı SDR hallinde tetkik ve halletmeğe memur heyetler harcırahı	<u>10 000</u>
	Fasil yekûnu	25 000
451	Yayın masrafları	
20	Başka her çeşit masraflar	10 000
	Jandarma Genel Komutanlığı	
307	Harcırahlar	
10	Daimî vazife harcırahı	200 000
411	Harp malzemeleri ve teçhizatı	150 000
476	Kurs masrafları	50 000
	Dışişleri Bakanlığı	
459	Dış memleketlerde Türk Kültür Varlığını koruma ve tanıma masrafları	187 000
	Ticaret Bakanlığı	
453	Milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği masraflar	

F. M.	Tahsisatın nev'i	Tenzil	Zam
20	Kongre ve konferanslara iştirak edeceklerin harcırah ve masrafları		110 000
Tarım Bakanlığı			
424	Veteriner mücadele, tahaffuz evleri, hastahaneler, bakteriyoloji ve serum kurumları lâboratuvarlar kurma ve idare işleri umumi masrafları		
30	Hayvan tazminatı		1 000 000
427	6893 sayılı kanun gereğince verilecek prim ve para mükâfatı	200 000	
429	Kimyevi madde, ecza ve ilâçlar		
20	Veteriner işleri	800 000	
	A/1 Yekûnu	1 225 000	1 522 000
A/2			
Emniyet Genel Müdürlüğü			
701	Yapı onarımı ve küçük yapılar	350 000	
Maliye Bakanlığı			
743	Yatırımlar için Ankara Üniversitesine		150 000
Bayındırlık Bakanlığı			
741	Yapı işleri ve esash onarmalar		
13	6805 sayılı kanun gereğince İstatistik Genel Müdürlüğü binası inşaatı her türlü masrafları		3 000 000
18	Emniyet Umum Müdürlüğü		350 000
21	Maarif Vekâleti		6 113 000
24	Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti		3 100 000
	Fasıl yekûnu		12 563 000

F. M.	Tahsisatın nev'i	Tenzil	Zam
745	6373, 6594 ve 6595 sayılı kanunlar gereğince kurulacak üniversitelerin bîlûmum inşaat ve tesîsat masrafları	800 000	
760	7026 sayılı kanun gereğince Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesine bağlı Cebeci Hastahanesine doğum, çocuk, akıl ve göğüs klinikleri inşası, kat ilâveleri ve ikmâlleri masrafları	700 000	
761	7026 sayılı kanun gereğince Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinin ilâve inşaatı masrafları	500 000	
776	Demiryolları yapım masrafları		
15	6181 ve 7358 sayılı kanunlar gereğince yapılacak iltisak ve kuşak hatları yapım masrafları	1 260 000	
40	İstikşaf, etüd, aplikasyon, proje ihzârı, istimlâk ve diğer masraflar	2 000 000	
41	Prim veya kur farkları	3 500 000	
	Fasıl yekûnu	6 760 000	
783	Limanlar yapım masrafları		
40	İstikşaf, etüd, aplikasyon, proje ihzârı, istimlâk ve diğer masraflar	3 400 000	
41	Prim veya kur farkları	500 000	
	Fasıl yekûnu	3 900 000	
	A/2 yekûnu	13 010 000	12 713 000
	A/1 ve A/2 yekûnu	14 235 000	14 235 000

(2) SAYILI CETVEL

Maliye Bakanlığı

Fasıl: 752 Adet— 3827 sayılı kanun gereğince satın alınacak taşıtlar.

Adet	Cinsi ve nerede kullanılacağı
------	-------------------------------

İçişleri Bakanlığı

18 Jeep (Kaymakamlar için)

Millî Savunma Bakanlığı

2 Otobüs (Kıbrıs Birliği emrinde kullanılmak üzere)

**Karayolları Genel Müdürlüğü 1960 yılı Bütçe Kanununa
bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun**

Kanun No: 130**Kabul tarihi: 17/11/1960**

Madde 1 — Karayolları Genel Müdürlüğü 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin ilişik cetvelde yazılı tertiplerine (10.000.000) liralık ek ödenek verilmiştir.

Madde 2 — Karayolları Genel Müdürlüğü 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı (B) işaretli cetvelin sonunda (Geçen ve eski yıllardan devreden nakit) adıyla yeniden açılan 7nci fasla (10.000.000) lira konulmuştur.

Madde 3 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanun hükümlerini Maliye ve Bayındırlık Bakanlar yürütür.

19/11/1960

CETVEL

F. M.	Tahsisatın nev'	Lira
	(A/2) Cetveli	
	Yatırımlar	
781	Yollar, köprüler ve binalar	
10	Yapım	2,000.000
30	Makina ve vasıtalar onarımı	3,000.000
50	İstikşaf, etüt, aplikasyon	1.500.000
70	Vilâyet ve köy yolları yapımı ve yapımına yardım (Dağıtım ve harcama şekli Bakanlar Kurulunca belirtilir.)	<u>3.500.000</u>
	Yekûn	<u>10,000.000</u>

**Ankara Üniversitesi 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı
cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun**

Kanun No: 131

Kabul tarihi: 17/11/1960

Madde 1 — Ankara Üniversitesi 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin (741) inci (Yapı işleri ve tesisler) faslının 20 inci (Yapı işleri ve tesisler) maddesine (150.000 lira ek ödenek verilmiştir.

Madde 2 — Ankara Üniversitesi 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı (B) işaretli cetvelin 1 inci (Umumi Bütçeden verilecek tahsisat) faslının 2nci (Yatırımlar için verilenler) maddesine (150.000 lira eklenmiştir.

Madde 3 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanunu Maliye Bakanı yürütür.

19/11/1960

Türk Standartları Enstitüsü Kuruluş Kanunu

Kanun No: 132

Kabul tarihi: 18/11/1960

Kuruluş ve gaye

Madde 1 — Her türlü madde ve mamuller ile usul ve hizmet standartlarını yapmak gayesiyle «Türkiye standartları Enstitüsü» kurulmuştur.

Enstitü, tüzel kişiliği olan ve hususi hukuk hükümlerine göre idare edilen bir kamu kurumu olup kısa adı ve alâmeti farikası «TSE dir.

Yalnız Türk Standartları Enstitüsü tarafından kabul edilen standartlar «Türk Standardı» adını alır.

Bu standartlar ihtiyarî olup, Bakanlar Kurulu kararıyla mecburî kılma bilir. Bir standardın mecburî kılınabilmesi için «Türk Standardı» olması şarttır.

Türk Standartları Enstitüsünün Merkezi Ankara'dadır.

Görevleri

Madde 2 — Türk Standartları Enstitüsünün görevleri şunlardır:

- A) Her türlü standartları hazırlamak veya hazırlatmak,
- B) Enstitü bünyesinde veya hariçte hazırlanan standartları tetkik ve uygun bulduğu takdirde Türk Standartları olarak kabul etmek,
- C) Kabul edilen standartları yayınlamak ve ihtiyarî olarak uygulanmalarını teşvik etmek, mecburi olarak yürürlüğe konmalarında fayda görülenleri, Bakanlar Kurulundan karar alınması için ilgili bakanlıklara sunmak,
- D) Hususi ve resmî sektörün talebi üzerine standartları veya projelerini hazırlamak ve mütalâa vermek,
- E) Standartlar konusunda her türlü İlmî ve teknik incelemelerle araştırmalarda bulunmak, yabancı memleketlerdeki benzeri çalışmaları takip etmek, Milletlerarası Standart Kurumları ile münasebetler kurmak ve bunlarla iş birliğinde bulunmak,
- F) Üniversiteler ve diğer İlmî, teknik kurum ve müesseseler iş birliği sağlamak, standardizasyon konularında yayın yapmak, milli ve

milletlerarası standartlardan arşivler meydana getirmek ve ilgililerin faydalanmalarına sunmak,

G) Standartlarla ilgili araştırına maksadıyla ve ihtiyarî standartların tatbikatında kontrol için laboratuvarlar kurmak, muayene, analiz ve deneyleri, resmî veya hususî sektörün talep edeceği teknik çalışmaları yapmak ve rapor vermek,

H) Yurтта Standart işlerini yerleştirmek ve geliştirmek için elemanlar yetiştirmek ve bu maksatla kurslar açmak ve seminerler tertiplemek,

Türk Standartlar Enstitüsünün bu görevlerinin öncelik esasına göre tanzimi Genel Kurulca kararlaştırılır ve ilgililere duyurulur.

Organlar

Madde 3 — Türk Standartlar Enstitüsünün organları Genel Kurul, Teknik Kurul, Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu ile İhtisas Kurudandır.

Genel Kurul

Madde 4 — Genel Kurul, Türk Standartlar Enstitüsünün en üst yetki organı olup temsilci ve tabîi üyelerden meydana gelir.

A) Temsilci üyeler;

a) Üniversitelerin standartla ilgili kürsüleri ve enstitüleri ile standartlarla ilgili sair ilim müesseslerinden ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinden,

b) Ticaret, Sanayi, İmar ve İskân Bakanlıkları ile standartlarla ilgili diğer Bakanlıklar ve bunlara bağlı veya murakabelerine tâbi teşekküller arasından,

c) Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsalar Birliği ile Türk Standartlar Enstitüsü gelirlerine katılan oda ve borsalar, standartla ilgili bankalar ve hususî teşekküller arasından, istenecek temsilciler.

Bu üç gruptan gelecek temsilci üyelerin sayılan memleketteki Standart çalışmalarının durumu ve gelişmeleri göz önünde tutularak Genel Kurulca tespit olunur. Şu kadar ki, bir gruptaki temsilci üye sayısı, diğer iki gruptaki temsilci sayısının toplamını geçemez.

B) Tabii üyeler;

Teşkilât kanunlarında Standart işleri ile görevlendirilmiş olan bakanlıkların bu hizmeti gören dairelerinin âmirleri ile Genel Kurulun toplandığı tarihte görevli hazırlık grupları başkanlar ve Türk Standartları Enstitüsünün eski Yönetim Kurulu başkanlar Genel Kurulun tabii üyeleridir.

Genel Kurul ilân olunan günde hazır bulunan aza ile toplanır. Kararlar mevcudun çoğunluğu ile alınır.

Madden — Türk Standartları Enstitüsünün gayelerine yararlıkları dokunanlarla Standart çalışmalarında İlmî ve teknik başarı gösterenlere Genel Kurulca fahrî üyelik verilebilir. Fahrî üyeler, Genel Kurul toplantılarına katılabilirler fakat oya iştirak etmezler.

Teknik Kurul

Madde 6 — Teknik Kurul Türk Standartları Enstitüsünün, hazırlanan standartları kabul ve mecburî olarak yürürlüğe konmalarında fayda görülenlerini tespit eden yetkili organıdır.

Teknik Kurul, Genel Kurulu bulunan bakanlıklar mensubu tabii üyeler, Yönetim Kurulu üyeleri, Yönetmelikte belirtilen ihtisas kurulları başkanları ile Genel Kurulun temsilci üyeler arasından ve dördüncü maddenin (A) bendi, (a) ve (c) fıkralarında, belirtilen grupların her birinden seçeceği ikişer kişiden teşekkül eder. Teknik Kurul, yılda en az iki defa olmak üzere, lüzumu halinde Yönetim Kurulu tarafından toplantıya çağrılır ve çalışmalarını en az on beş kişinin iştirakiyle yapar. Kararlar 2/3 çoğunlukla alınır. Teknik Kurulun kararları kesindir.

Yönetim Kurulu

Madde 7 — Yönetim Kurulu Türk Standartları Enstitüsünün yürütme organıdır. Genel Kurul tarafından ve kendi içinden seçilen, her yıl üçte biri değişen altı asil üyeden teşekkül eder. Asillerle beraber yedekleri de seçilir.

Türk Standartları Enstitüsünü, her yıl Yönetim Kurulunca kendi arasından seçilen başkanı temsil eder. Görev süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Denetleme Kurulu

Madde 8 — Türk Standartları Enstitüsünün hesapları ve bunlarla ilgili muamelâtı Genel Kuruldaki Ticaret, Sanayi ve İmar ve İskân Bakanlıklarının temsilci üyelerinden kurulan üç kişilik bir kurul tarafından denetlenir.

İhtisas Kurulları

Madde 9 — Türk Standartları Enstitüsünün İlmî inceleme ve hazırlama organları olan ihtisas kurulları, enstitü faaliyetinin gerektirdiği sahalarda çalışmak üzere, Genel Kurul kararı ile kurulurlar ve bu kararlarda belirtilen esaslar dahilinde vazife görürler.

Genel Sekreter ve Kadro

Madde 10 — Yönetim Kurulunca Türk Standartları Enstitüsünün işlerini yürütmek üzere bu kurula karşı sorumlu, kendi dışından bir Genel Sekreter atanır.

Genel Sekreter, Genel Kurul ve Yönetim Kurulunun tabii üyesidir.

Yönetim Kurulu, personel kadrolarını ihtiyaca göre tertipleyip her yıl bütçesi ile birlikte Genel Kurulun onayına sunar.

Gelirleri

Madde 11 — Türk Standartları Enstitüsünün gelirleri şunlardır:

A) Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsalar Birliği ile yıllık gelirleri (200.000) liradan fazla olan Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ile Ticaret borsalarının bir evvelki yılda sağlanan fiili gelirlerinin % 3 ü nispetinde müteakip yılın bütçesine koyacakları ve o yılın Mayıs ve Ekim aylarında iki eşit taksitte tediye edecekleri aidatlar;

B) Türk Standartları Enstitüsünün çalışma konuları ile ilgili oldukları veya çalışmalarından doğrudan doğruya yahut dolayısıyla faydalandıkları ilgili bakanlıklarınca Türk Standartları Enstitüsünün mütalâası alınarak tespit edilen 3460 sayılı kanuna tâbi teşekkül, müessese ve ortaklıklarla, bakanlıkların teftiş ve denetlemesi altındaki birlik, kurum ve ofislerin her yıl bütçelerine koyacakları (5.000) lira maktu aidat ile

bir evvelki yılın bilançosuna göre tahakkuk eden safi kârlarının binde birine tekabül eden nisfî aidatlar ;

C) Türk Standartları Enstitünün yapacağı hizmetler karşılığı olarak gerçek ve tüzel kişilerden Yönetim Kurulunca uygun görülecek miktarda veya tarifelerine göre alınacak ücretler;

D) Yayın ve (TSE) alâmeti farika gelirleri;

E) Her türlü yardım, bağış ve sair gelirlerden;

İbarettir.

Türk. Standartları Enstitüsünün yukardaki fıkralarda sayılan gelirleri ve muameleleri ve sahibi bulunduğu gayrimenkulleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Gelir ve kurumlar vergilerine tabi teşekküllerce tediye olunan aidat o yılın hesap dönemine masraf kaydedilir.

Madde 12 — Türk Standartları Enstitüsünün bu kanunda belirtilen kamu hizmetlerini ifa edebilmesi için lüzumlu olduğu Sanayi Bakanlığınca belirtilecek arazi ve arsalardan Hazine mülkiyetinde bulunanlar Türk Standartları Enstitüsüne bedelsiz olarak devir ve temlik edilebilir.

7367 sayılı kanun ile belediyelere devredilmiş olan aynı mahiyetteki arazi ve arsalar için dahi yukardaki fıkra hükmü uygulanır.

Madde 13 — Türk Standartları Enstitüsünün malları Devlet malı sayılır. Bu mallar aleyhine cürüm işleyenlere bu cürümlerinden dolayı Devlet memurları hakkında tatbik edilen ceza hükümleri uygulanır.

Yönetmelikler

Madde 14 — Türk Standartları Enstitüsünün toplanma esas ve usulleri, yönetimi denetlenmesi, organlarının kuruluş, görev, yetki ve çalışma usulleri ile organ ve üyelerinin görev süreleri, bütçelerinin düzenlenmesi, gelirlerinin toplanması ve sarf şekilleri ile bu kanunun uygulanmasını ilgilendiren sair konular Türk Standartları Enstitüsü Yönetim Kurulunca hazırlanıp Genel Kurulca kabul edilecek yönetmeliklerde belirtilir.

Geçici Madde — Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği tarafından 5590 sayılı kanuna dayanılarak kurulmuş bulunan Türk Standartları Enstitüsü, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bütün hukuk ve vecibeleriyle Türk Standartları Enstitüsüne geçer.

Şu kadar ki, on dördüncü maddede yazılı organlarla ilgili yönetmelikler yürürlüğe girinceye ve bu kanuna göre teşekkül edecek organlar görevlerine başlayıncaya kadar yürürlükteki statünün uygulanmasına devam olunur.

Genel Kurul, Teknik Yönetim Kurulu, Denetleme ve İhtisas Kurulları ile ilgili yönetmelikler mevcut Yönetim Kurulunca hazırlanıp bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde mevcut Genel Kurulun tasvibine sunulur.

Madde 15 — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer..

Madde 16 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

27/4/1960 tarih ve 7468 sayılı kanunun kaldırılmasına dair Kanun

Kanun No: 133

Kabul tarihi: 18/11/1960

Madde 1 — 27/4/1960 tarih ve 7468 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat Encümenlerinin vazife ve salâhiyetleri hakkındaki kanun kaldırılmıştır.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

Madde 3 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Resmî

Düstur Gazete

No.	Başlığı	Tertip Cilt Sahife Sayı
-----	---------	-------------------------

Kaldırılan Kanun:

7433	Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat	3 41 998 10491
------	---------------------------------------	----------------

Encümenlerinin Vazife ve Salâhiyetleri hakkında Kanun 28/4/1960

113 sayılı Af Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesine dair Kanun

Kanun No: 134

Kabul tarihi: 18/11/1960

Madde 1 — 113 sayılı kanunun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

27 Mayıs 1960 tarihine kadar işlenmiş olan suçlardan:

A) Taksirli cürümlerle kanunların suçu tespit eden aslî maddesin

de, yukarı haddi beş seneyi geçmeyen hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile yahut yalnız veya birlikte olarak para cezası ile cezalandırdığı veya müsadereyi yahut bir meslek veya sanatın yapılmamasını veyahut bu cezalardan birini veya bir kaçını istilzam eden fiiller hakkında takibat yapılmaz.

Bu fıkra hükmünden istifade edecek olanların affı kabul etmemeğe hakları vardır. Bu hakim kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde kullananlar hakkında tahkikat veya takibata devam olunur. Mahkûmiyet halinde bu hakkın kullanılmış olması aftan istifadeye engel olmaz.

B) Beş sene ve daha az hürriyeti bağlayıcı bir cezaya ve bu miktarı aşmayan hürriyeti bağlayıcı ceza ile birlikte veya müstakille hükmedilmiş para cezasına mahkûm olanlar, feri ve mütemmim cezalar ile ceza mahkûmiyetlerinin neticelerine de şamil olmak üzere affedilmişlerdir.

C) Müstakille beş seneden fazla hürriyeti bağlayıcı bir cezaya veya bununla birlikte para cezasına mahkûm edilenlerin cezalarının üçte biri indirilir. Ancak indirilen miktar beş seneden aşağı olamaz. Müebbet ağır hapis cezaları 24 sene ağır hapis cezasına çevrilir.

Madde 2 — Aynı kanunun 2nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Yukarıda yazılı fullerden dolayı Hazinece uğranılmış zararlar dahi tazmin ettirilmez.

Madde 3 — Aynı kanunun 3ncü maddesinin B, C, 1 ve J bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

B) Miktar ve kıymetçe beş yüz liradan fazla olan zimmet, ihtilas,, irtikâp, rüşvet suçları ile Türk Ceza Kanununun 339, 340, 341, 342, 366., 367 ve 368nci maddelerinde yazılı suçlar.

C) Türk Ceza Kanununun 414, 415, 416, 417, 418, 429 ve 430 uncu maddesinin 1nci fıkrası ile 431, 435 ve 436nci maddelerinde yazılı suçlar. Ancak kaçırmanın evlenmek maksadıyla yapıldığı ve kaçırılan kimsenin ırzına geçilmediği ve 416nci maddenin son fıkrasının aslı hüküm olarak tatbik edildiği hallerde kanunun 1 inci maddesi hükmü uygulanır.

İ) Karşılığı 500 (Dâhil) Türk lirasını geçmeyen döviz kaçakçılığı ile istimal ve istihlâk maksadıyla işlenmiş kaçakçılık fulleri ve 6829 sayılı kanunun ek 2nci maddesinin IV ncü bendinin 1nci fıkrası hükmünü ihlalden fiiller hariç, Kaçakçılığın Men ve Takibine dair 1918 sayılı Ka

nun ile tadillerini ve Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki Kanun hükümlerini ihlâl eyleyen fuller.

Şu kadar ki:

Her ne suretle olursa olsun resmî makamların muvafakatiyle hariçte bulunan dövizlerini memlekete getirmiş olanlar birinci madde hükmünden faydalanırlar.

J) Türk Ceza Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı uçlardan dolayı ölüm cezasına mahkûm edilen veya edilecek olanlar.

Madde 4 — Aynı kanunun 3 üncü maddesinin Ç ve K bentleri kaldırılmıştır.

Madde 5 — Aynı kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Bu kanunun 1 inci maddesinin (C) bendinden faydalanırlar kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren mahkûm oldum...

nın zamaşımı süresi içinde ve her halde beş yıl zarfında aşağı hudut altı aydan az olmayan hürriyeti bağlayıcı cezayı müstelzim aynı cinsten diğer bir cürüm işledikleri takdirde evvelce haklarında hükmedilmiş bulunan cezanın infaz edilmeyen kısmı aynen çektilir.

Madde 6 — Aynı kanunun 5 inci maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Bu kanunun hükümleri bir ceza mahkûmiyeti olmasa ve faile ait bulunmasa dahi kanunen kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması, satılması, alınması ve memlekete sokulması suç teşkil eden veya inhisara tâbi bulunan eşyanın müsaderesine mâni değildir.

Madde 7 — Aynı kanunun 7nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Bu kanun hükümlerinin «Taksirli Suçlar hariç» Hâkimler ve Memurin Kanunları ile bunlara ek kanunlara ve sair hususî kanunlara tevfikân verilmiş ve verilecek İdarî ve inzibatî karar veya yapılmış ve yapılacak işlemlere ve subay, askerî memur ve astsubayların cezalarının hukukî neticelerinden olan rütbenin kaybedilmesi ve orduya subay, askerî memur, astsubay olarak kabul olunmamak ve askerî nispetin kesilmesi işlemlerine şümulü yoktur. Ancak 1 inci maddenin (B) bendinden faydalanan askeri ve sivil şahısların emeklilik hakları geri verilir.

Hususî kanunlara göre mercilerince verilmiş olan ve bu kanunun neş-

ri tarihinde infaz edilmemiş bulunan para cezaları da birinci madde hükmüne tâbidir. Vergi cezaları ve misil zamları bu hükümden hariçtir.

Madde 8 — Yargıtay’ca İncelenmekte bulunan bir ceza dâvasının ortadan kaldırılmasına karar verilmesi halinde usulünce açılmış ve mahkûmiyet kararı Hukuk Dairesince bozulduğu takdirde dosya görevli ve yetkili hukuk mahkemesine yollanır ve o mahkemece Hukuk Muhakemeleri Usulü gereğince dâva karara bağlanır.

Yargıtay Hukuk Dairesi ilâmından alınacak harçlar, hukuk ilâmlarındaki harçların aynıdır. Mahal mahkemeleri peşin ilâm harcını tamamlattıktan sonra dâvaya devam ederler.

Mahal mahkemesince verilmiş bulunan bir ceza mahkûmiyet kararı ve beraber usulünce açılmış şahsî hak dâvalarına ait olarak verilmiş mahkûmiyet kararlarının Temyizce incelenmesi ceza kararlarının temyizindeki şartlara göre istendiği takdirde dosya yukarı ki fıkra gereğince işleme tâbi tutulur.

Madde 9 — Bu kanun hükümlerinden faydalananak tutuk ve hükümlülerin salıverilme işleri kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 15 gün içerisinde tamamlanır.

Madde 10 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 11 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

19/11/1960

No.	Bağlığı	Resmî Düstur Gazete Tertip Cilt Sahife Sayı
-----	---------	---

İlgili kanunun

113 Af Kanunu

28/10/1960 4 1 10641